

Komentarz
do znowelizowanej ustawy o rachunkowości

Poradnik dla małych
i średnich przedsiębiorstw

Jacek Gnich

Warszawa 2002

Autorzy
Jacek Gnich

Redakcja i korekta
Aleksander Żołnierski

© Copyright by Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2002

Projekt serii
Tadeusz Korobkow

Projekt okładki
Jakub Osiński, Jacek Pacholec

Publikacja przygotowana i wydana w ramach realizacji „Kierunków działań Rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw do 2002 roku”.

ISBN 83-88802-53-4

Wydanie I
Nakład 3000 egzemplarzy

Druk i oprawa
Toruńskie Zakłady Graficzne „Zapolex” Sp. z o.o.
87-100 Toruń, ul. Gen. Sowińskiego 2/4
tel./fax (056) 659-89-63

Książka „Komentarz do znowelizowanej Ustawy o rachunkowości – poradnik dla małych i średnich przedsiębiorstw” jest jedną z publikacji omawiających zmiany w Ustawie o rachunkowości, które weszły w życie od 1 stycznia 2002 roku. Praca ta skierowana jest dla małych i średnich firm. Składa się z pięciu części przystępnie i jasno napisanych.

Autor w **części 1** wstępnej określa potencjalnych czytelników, do których skierowana jest publikacja definiując pojęcie małych i średnich przedsiębiorstw.

W **części 2** w sposób skondensowany wyszczególnione zostały przyczyny i cele zmian dokonanych w ustawie o rachunkowości.

W **części 3** Autor opisuje rodzaj i zakres zmian wprowadzonych do ustawy grupując je według następujących tematów:

- wzbogacenie definicji przytaczanych przez ustawę – Autor zwraca uwagę na nowe definicje (zmienione lub wprowadzone nowelizacją) oraz definicje pominięte przez znowelizowaną ustawę przytaczając konkretne artykuły przepisu prawnego,
- zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych – część ta zawiera opis 10 zasad rachunkowości podkreślając ich znaczenie nadane przez znowelizowaną ustawę oraz przedstawia wymogi ustawowe dotyczące polityki rachunkowości,
- uproszczenia dotyczące inwentaryzacji,
- zmiany wzorów i zakresu sprawozdań finansowych – Autor omawia zmiany w bilansie, rachunku zysków i strat, rachunku przepływów pieniężnych, informacji dodatkowej oraz przybliża wprowadzenie nowego składnika sprawozdania finansowego jakim jest zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym,
- komputerowe prowadzenie ksiąg rachunkowych – Autor wskazuje główne cele i zakres modyfikacji przepisów dotyczących tego zagadnienia.

Część 4 zawiera praktyczne przełożenie najważniejszych postanowień znowelizowanych w Ustawie o rachunkowości. W formie tabelarycznej przedstawiono

główne zagadnienia opisane w ustawie o rachunkowości porównując je do rozwiązań zawartych w dotychczas obowiązującej ustawie oraz w Międzynarodowych Systemach Rachunkowości. Autor przedstawia wpływ zmian nowelizacji ustawy na zakładowy plan kont przedstawiając zmiany w terminologii i zasadach klasyfikacji zdarzeń gospodarczych proponując sposób ewidencji błędów podstawowych popełnionych w latach ubiegłych. W części tej zawarty jest również praktyczny sposób przekształcenia bilansu otwarcia 2002 roku dostosowujący ewidencję do nowelizacji, poparty przykładem liczbowym.

Część 5 stanowi znowelizowana Ustawa o rachunkowości.

Jestem przekonana, że publikacja ta, stanowi dobre wprowadzenie w szeroki zakres zmian w obowiązujących przepisach, jakie przyniosła nowelizacja ustawy o rachunkowości. Może się ona okazać przydatna nie tylko w bibliotece księgowego.

Jadwiga Szabat
System Rewident Sp. z o.o.

Spis treści

1. Wstęp	9
2. Przyczyny i cele nowelizacji Ustawy	13
3. Rodzaj i zakres proponowanych zmian	14
3.1 Definicje	14
3.1.1 Aktywa i Zobowiązania	14
3.1.2 Pozostałe nowe pojęcia i definicję w Ustawie	19
3.1.3 Pojęcia wyłączone z nowelizacji Ustawy	22
3.2 Zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych	22
3.2.1 Nadrzędne zasady rachunkowości	23
3.2.2 Wymogi ustawowe – polityka rachunkowości	26
3.3 Inwentaryzacja	28
3.4 Sprawozdania Finansowe	32
3.5 Bilans	33
3.5.1 Aktywa	33
3.5.2 Pasywa	34
3.6 Rachunek Wyników	35
3.7 Rachunek przepływów pieniężnych	36
3.8 Zestawienie zmian w kapitale (funduszu własnym)	37
3.9 Komputerowe prowadzenie ksiąg rachunkowych	38
4. Praktyczne przełożenie najważniejszych postanowień znowelizowanych w Ustawie o rachunkowości	40
4.1 Zmiany w nowelizacji a Międzynarodowe Standardy Rachunkowe	40
4.1.1 Definicje	40
4.1.2 Aktywa i pasywa	41
4.1.3 Środki trwałe	42
4.1.4 Leasing	43
4.1.5 Aktywa finansowe i inwestycje	43
4.1.6 Zapasy	44
4.1.7 Należności	44
4.1.8 Kapitał własny	44
4.1.9 Zobowiązania finansowe	45
4.1.10 Zobowiązania warunkowe	45
4.1.11 Przychody	45
4.1.12 Pozycje nadzwyczajne	46
4.1.13 Długotrwałe umowy o budowę	46
4.1.14 Sprawozdanie finansowe	46
4.1.15 Sprawozdanie finansowe uproszczone	47
4.1.16 Skonsolidowane sprawozdanie finansowe	47
4.1.17 Wymogi dotyczące badania	48

4.1.18	Wymogi w zakresie inwentaryzacji	48
4.1.19	Rezerwy/odliczenia międzyokresowe bierne	49
4.1.20	Odroczony podatek	49
4.1.21	Zdarzenia w dacie bilansowej	50
4.1.22	Jednostki powiązane	50
4.1.23	Jednostki zależne	50
4.1.24	Jednostki stowarzyszone	51
4.1.25	Jednostki działające za granicą	52
4.1.26	Dane na serwerze za granicą	53
4.1.27	Przejęcia a łączenie udziałów	53
4.1.28	Metoda przejęcia/nabycia	54
4.1.29	Łączenie udziałów	54
4.1.30	Transakcje walutowe	55
4.1.31	Błędy podstawowe	56
4.1.32	Zmiany w przyjętych zasadach rachunkowości	56
4.1.33	Kontynuacja działalności/ Ciągłość działania	56
4.2	Wpływ zmian w nowelizacji na zakładowy plan kont	57
4.3	Bilans przejściowy z przykładem	60
4.3.1	Przykład liczbowy	67
4.4	Podsumowanie	72
4.5	Wzory sprawozdań finansowych	75
5.	Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości	90
5.1	Rozdział 1 – Przepisy ogólne	90
5.2	Rozdział 2 – Prowadzenie ksiąg rachunkowych	102
5.3	Rozdział 3 – Inwentaryzacja	113
5.4	Rozdział 4 – Wycena aktywów i pasywów oraz ustalenie wyniku finansowego	115
5.5	Rozdział 4a Łączenie się spółek	137
5.6	Rozdział 5 Sprawozdania finansowe jednostki	144
5.7	Rozdział 6 Sprawozdania finansowe jednostek powiązanych	151
5.8	Rozdział 7 Badanie i ogłaszanie sprawozdań finansowych	161
5.9	Rozdział 8 Ochrona danych	167
5.10	Rozdział 9 Odpowiedzialność karna	170
5.11	Rozdział 10 Przepisy szczególne i przejściowe	171
5.12	Rozdział 11 Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy końcowe	174
5.13	Załącznik nr 1	175
5.14	Załącznik nr 2	189
5.15	Załącznik nr 3	198
6.	Bibliografia	210

1. Wstęp

Niniejsze opracowanie zostało oparte na przepisach ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości uwzględniając nowelizację opublikowaną w Dzienniku Ustaw nr 113 pod pozycją 1186. Prace nad nowelizacją trwały ponad 2 lata. Nowelizacja została uchwalona przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 9 listopada 2000 roku, a następnie podpisana 29 listopada przez Prezydenta.

Jakkolwiek przepisy tej ustawy dotyczą prowadzenia ksiąg rachunkowych w jednostkach gospodarczych niezależnie od formy ich własności oraz ich struktury organizacyjnej z wyjątkiem Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego, w prezentowanym opracowaniu skupimy się na najważniejszych zmianach mających zastosowania w małych i średnich przedsiębiorstwach.

Dla uściślenia podaję definicję, który z podmiotów jest zaliczany do małych lub średnich przedsiębiorstw. Prezentuje ją ustawa z dnia 19 listopada 1999 r.

Rozdział 6

Mali i średni przedsiębiorcy

Art. 53. h

Państwo stwarza, z poszanowaniem zasad równości i konkurencji, korzystne warunki dla funkcjonowania i rozwoju małych i średnich przedsiębiorców, w szczególności poprzez:

- 1) inicjowanie zmian stanu prawnego sprzyjających rozwojowi małych i średnich przedsiębiorców, w tym dotyczących dostępu do środków finansowych pochodzących z kredytów i pożyczek oraz poręczeń kredytowych,*
- 2) wspieranie instytucji umożliwiających finansowanie działalności gospodarczej na dogodnych warunkach,*
- 3) wyrównywanie warunków wykonywania działalności gospodarczej ze względu na obciążenia publicznoprawne,*
- 4) ułatwianie dostępu do informacji, szkoleń oraz doradztwa,*
- 5) wspieranie instytucji i organizacji lokalnych oraz regionalnych działających na rzecz małych i średnich przedsiębiorców,*
- 6) promowanie współpracy małych i średnich przedsiębiorców z innymi przedsiębiorcami polskimi i zagranicznymi, ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorczości lokalnej.*

Art. 54.

1. Za małego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który w poprzednim roku obrotowym:

- 1) zatrudniał średniorocznie mniej niż 50 pracowników oraz
 - 2) osiągnął przychód netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nie przekraczający równowartości w złotych 7 milionów EURO lub suma aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec poprzedniego roku obrotowego nie przekroczyła równowartości w złotych 5 milionów EURO.
2. Nie uważa się jednak za małego, przedsiębiorcy, w którym przedsiębiorcy inni niż mali posiadają:
- 1) więcej niż 25% wkładów, udziałów lub akcji,
 - 2) prawa do ponad 25% udziału w zysku,
 - 3) więcej niż 25% głosów w zgromadzeniu wspólników (akcjonariuszy).

Art. 55.

1. Za średniego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, nie będącego małym przedsiębiorcą, który w poprzednim roku obrotowym:
- 1) zatrudniał średniorocznie mniej niż 250 pracowników oraz
 - 2) osiągnął przychód netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nie przekraczający równowartości w złotych 40 milionów EURO lub suma aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec poprzedniego roku obrotowego nie przekroczyła równowartości w złotych 27 milionów EURO.
2. Nie uważa się jednak za średniego, przedsiębiorcy, w którym przedsiębiorcy inni niż mali i średni posiadają:
- 1) więcej niż 25% wkładów, udziałów lub akcji,
 - 2) prawa do ponad 25% udziału w zysku,
 - 3) więcej niż 25% głosów w zgromadzeniu wspólników (akcjonariuszy).
3. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może podwyższyć kwoty, o których mowa w art. 54 ust. 1 pkt 2 oraz w art. 55 ust. 1 pkt 2.

Art. 56.

1. Dla stwierdzenia, że przedsiębiorca spełnia przesłanki określone w art. 54 albo w art. 55, zainteresowany składa odpowiednie dokumenty. Jeżeli z przyczyn od siebie niezależnych przedsiębiorca nie może przedstawić dokumentów świadczących, że nie zachodzą okoliczności wskazane w art. 54 ust. 2 albo w art. 55 ust. 2, oświadczenie na piśmie zastępuje te dokumenty.
2. W przypadku przedsiębiorcy działającego krócej niż rok, jego przewidywany roczny przychód netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych, a także przewidywane średnioroczne zatrudnienie oszacowuje się na podstawie danych za ostatni okres, udokumentowany przez przedsiębiorcę.

Zakres przedmiotowy i podmiotowy ustawy nie uległ zmianie. Uściślono natomiast przepisy dotyczące pojęcia prowadzenia ksiąg rachunkowych oraz obowiązku przechowywania źródłowych dowodów księgowych oraz innej dokumentacji przewidzianej przez przepisy ustawy.

Termin wejścia w życie znowelizowanej ustawy zasadniczo określony na 1 stycznia 2002 roku pozwolił na odpowiednie przygotowanie się przedsiębiorców do nowych przepisów, przygotowanie i wdrożenie nowych procedur. Wciąż jednak znowelizowane przepisy budzą wiele wątpliwości. W niniejszym poradniku zostaną poruszone zarówno aspekty merytoryczne dotyczące znowelizowanych zasad rachunkowości, jak również wskazówki praktyczne dotyczące prowadzenia ksiąg rachunkowych.

2. Przyczyny i cele nowelizacji Ustawy

Zasadniczą przyczyną nowelizacji ustawy była konieczność dostosowania jej do warunków i wymagań rozwijającej się gospodarki rynkowej. Zapisy Ustawy mają na celu dostosowanie pojęć finansowych – zróżnicowanych ze względu na potrzeby controlingu – zgodnie z ich treścią ekonomiczną. Dzięki temu uściślono i uwiarygodniono pomiar efektywności ekonomicznej przedsiębiorstw. Należy pamiętać, że odzwierciedlenie rzeczywistości gospodarczej w księgach rachunkowych stanowi ważny aspekt rozwoju gospodarki w naszym kraju.

Konieczne było również dostosowanie polskiego prawa bilansowego do postanowień Międzynarodowych Standardów Rachunkowości rozbudowanych w latach 1994–99.

W trakcie prac nad nowelizacją starano się również wykorzystać doświadczenia z okresu obowiązywania ustawy przed nowelizacją. Tutaj należy zaliczyć pojawienie się nowych zagadnień występujących w ustawie takich jak fuzje przedsiębiorstw, inwestycje kapitałowe czy też postanowienia dotyczące umów długotrwałych oraz wyraźnego rozgraniczenia pojęcia leasingu finansowego i obowiązku umieszczania go w księgach rachunkowych leasigobiorcy.

Duże znaczenia dla sektora małych i średnich podmiotów mają również pewne uproszczenia zastosowane w ustawie. Mowa tu o uproszczeniach dotyczących inwentaryzacji w świetle zniesienia w znowelizowanej ustawie obowiązku potwierdzania sald oraz dostosowaniu rocznych sprawozdań finansowych ze względu na potrzeby ich analizy.

Niezwykle istotne jest wprowadzenie w nowelizacji swoistego słownika definicji uwzględniającego zarówno podstawowe pojęcia zawarte w bilansie jednostki, jak aktywa, aktywa trwałe, aktywa finansowe, aktywa pieniężne, zobowiązania, przychody i zyski, koszty i straty, po bardziej wyrafinowane jak sprawowanie kontroli, sprawowanie współkontroli nad jednostką, konsolidację, wartość godziwą czy metodę praw własności. Lista uzupełnionego i sprecyzowanego słownika obejmuje 47 pozycji.

Dzięki nowelizacji mamy do dyspozycji nowoczesną ustawę zdecydowanie bardziej zbliżoną do praktycznego zastosowania zgodnie z życiem gospodarczym realizowanym w przedsiębiorstwach.

3. Rodzaj i zakres proponowanych zmian

Na wstępie należy podkreślić ewolucyjny charakter zmian w ustawie. Jej zakres obejmuje:

- wzbogacenie definicji,
- uproszczenia dotyczące inwentaryzacji,
- zmianę wzorców sprawozdań,
- dostosowanie zasad rachunkowości do wymogów ery komputerowej.

3.1 Definicje

Nowelizacja ustawy precyzuje podstawowe pojęcia dotyczące składowych części sprawozdań finansowych dostosowując je do postanowień Międzynarodowych Standardów Rachunkowości. Co za tym idzie w oczywisty sposób mają one wpływ na kształt ksiąg rachunkowych dostosowanych do znowelizowanych przepisów.

Efektom nowelizacji jest wprowadzenie 33 nowych definicji. Największą grupę objętą regulacjami jest zaczerpnięta z Międzynarodowych standardów rachunkowości ze Stanów Zjednoczonych definicja zasobów majątkowych mających wpływ na przyszłe korzyści przedsiębiorstwa.

Do grupy tej należy również zaliczyć definicje obejmujące pasywną stronę bilansu jednostki ze względu na ich wpływ na wykorzystanie obecnych lub przyszłych aktywów przedsiębiorstwa. I tak:

3.1.1 Aktywa i Zobowiązania

Aktywa – są to kontrolowane przez jednostkę zasoby majątkowe o wiarygodnie określonej wartości, powstałe w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych (*Art. 3 Ust.1 pkt 12 Ustawy*).

Aktywa trwałe – są to aktywa trwałe jednostki, które nie są zaliczane do aktywów obrotowych o których mowa w pkt 18 (*Art. 3 Ust.1 pkt 13 Ustawy*).

Wartości niematerialnych i prawnych¹ – są to, z zastrzeżeniem pkt 17 (inwestycje), nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie eko-

¹ Jednostki, które przed wejściem ustawy w życie zaliczyły do wartości niematerialnych i prawnych koszty organizacji, a które nie dokonały w całości odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych od tych wartości, pozostała kwotę zaliczają do rozliczeń międzyokresowych i rozliczają według dotychczasowych zasad.

onomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki, a w szczególności:

- a) autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje,
- b) prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych,
- c) know-how.

W przypadku wartości niematerialnych i prawnych oddanych do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy o podobnym charakterze, wartości niematerialne i prawne zalicza się do aktywów trwałych jednej ze stron umowy, zgodnie z warunkami określonymi w ust. 4. Do wartości niematerialnych i prawnych zalicza się również nabytą wartość firmy oraz koszty zakończonych prac rozwojowych (*Art. 3 Ust.1 pkt 14 Ustawy*)

Zakres przedmiotowy tej definicji został zawężony w porównaniu do dotychczas obowiązujących przepisów. Z obecnie obowiązującej definicji zostały wykluczone wieczyste prawa użytkowania gruntu oraz spółdzielcze prawa własności do lokalu mieszkalnego i użytkowego, które obecnie należy klasyfikować w grupie środków trwałych.

Środki trwale – są to, z zastrzeżeniem pkt 17 (inwestycje), rzeczowe aktywa trwałe i zrównane z nimi, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdatne do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki. Zalicza się do nich w szczególności:

- a) nieruchomości – w tym grunty, prawo użytkowania wieczystego gruntu, budowle i budynki, a także będące odrębną własnością lokale, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego,
- b) maszyny, urządzenia, środki transportu i inne rzeczy,
- c) ulepszenia w obcych środkach trwałych,
- d) inwentarz żywy.

Środki trwale oddane do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy o podobnym charakterze zalicza się do aktywów trwałych jednej ze stron umowy, zgodnie z warunkami określonymi w ust. 4, (*Art. 3 Ust.1 pkt 15 Ustawy*)

Należy zwrócić uwagę na fakt, że w przypadku zasobów należących do grupy środków trwałych, o ile nie są wykorzystywane na potrzeby jednostki, wówczas należy je zaliczyć do inwestycji długoterminowych. Druga, nowa rzecz w tej grupie zasobów to pojawienie się nowych pozycji takich jak prawo wieczystego użytkowania gruntów oraz własnościowego prawa do lokali mieszkalnych i użytkowych.

Środki trwale w budowie – są to zaliczane do aktywów trwałych środki trwałe w okresie ich budowy, montażu lub ulepszenia już istniejącego środka trwałego, (*Art. 3 Ust.1 pkt 16 Ustawy*).

Definicja ta zastępuje dotychczas występujące pojęcie inwestycji rozpoczętych.

Inwestycje – są to aktywa nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu wartości tych aktywów, uzyskania z nich przychodów w formie odsetek, dywidend (udziałów w zyskach) lub innych pożytków, w tym również z transakcji handlowej, a w szczególności aktywa finansowe oraz te nieruchomości i wartości niematerialne i prawne, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz zostały nabyte w celu osiągnięcia tych korzyści. W przypadku zakładów ubezpieczeń przez inwestycje rozumie się lokaty, (*Art. 3 Ust.1 pkt 17 Ustawy*).

Aktywa obrotowe – są to te części aktywów jednostki, które w przypadku:

- a) aktywów rzeczowych, o których mowa w pkt 19 (rzeczowe aktywa obrotowe) – są przeznaczone do zbycia lub zużycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub w ciągu normalnego cyklu operacyjnego właściwego dla danej działalności, jeżeli trwa on dłużej niż 12 miesięcy,
- b) aktywów finansowych, o których mowa w pkt 24 (aktywa finansowe) – są płatne i wymagalne lub przeznaczone do zbycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub od daty ich założenia, wystawienia lub nabycia, albo stanowią aktywa pieniężne,
- c) należności krótkoterminowych – obejmują ogół należności z tytułu dostaw i usług oraz całość lub część należności z innych tytułów nie zaliczonych do aktywów finansowych, a które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego,
- d) rozliczeń międzyokresowych – trwają nie dłużej niż 12 miesięcy od dnia bilansowego, (*Art. 3 Ust.1 pkt 18 Ustawy*).

Rzeczowe aktywa obrotowe – są to materiały nabyte w celu zużycia na własne potrzeby, wytworzone lub przetworzone przez jednostkę produkty gotowe (wyroby i usługi) zdadne do sprzedaży lub w toku produkcji, półprodukty oraz towary nabyte w celu odprzedaży w stanie nieprzetworzonym, (*Art. 3 Ust.1 pkt 19 Ustawy*).

Zobowiązania – są to wynikające z przeszłych zdarzeń obowiązki wykonania świadczeń o wiarygodnie określonej wartości, które spowodują wykorzystanie już posiadanych lub przyszłych aktywów jednostki, (*Art. 3 Ust.1 pkt 20 Ustawy*).

Rezerwy – są to zobowiązania, których termin wymagalności lub kwota nie są pewne, (*Art. 3 Ust.1 pkt 21 Ustawy*).

Zobowiązania krótkoterminowe – rozumie się przez to ogół zobowiązań z tytułu dostaw i usług, a także całość lub tę część pozostałych zobowiązań, które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego, (*Art. 3 Ust.1 pkt 22 Ustawy*).

Aktywa finansowe – są to aktywa pieniężne, instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inne jednostki, a także wynikające z kontraktu prawo do otrzymania aktywów pieniężnych lub prawo do wymiany instrumentów finansowych z inną jednostką na korzystnych warunkach(*Art. 3 Ust.1 pkt 24 Ustawy*).

Aktywa pieniężne – są to aktywa w formie krajowych środków płatniczych, walut obcych i dewiz. Do aktywów pieniężnych zalicza się również inne aktywa finansowe, w tym w szczególności naliczone odsetki od aktywów finansowych. Jeżeli aktywa te są płatne lub wymagalne w ciągu 3 miesięcy od dnia ich otrzymania, wystawienia, nabycia lub założenia (lokaty), to na potrzeby rachunku przepływów pieniężnych zalicza się je do środków pieniężnych, chyba że ujmuje się je w przepływach z działalności inwestycyjnej (lokacyjnej), (*Art. 3 Ust.1 pkt 25 Ustawy*).

Zobowiązania finansowe – rozumie się przez to zobowiązanie jednostki do wydania aktywów finansowych albo do wymiany instrumentu finansowego z inną jednostką, na niekorzystnych warunkach, (*Art. 3 Ust.1 pkt 27 Ustawy*).

Zobowiązania warunkowe – są to obowiązek wykonania świadczeń, których powstanie jest uzależnione od zaistnienia określonych zdarzeń, (*Art. 3 Ust.1 pkt 28 Ustawy*).

Aktywa netto – rozumie się przez to aktywa jednostki pomniejszone o zobowiązania, odpowiadające wartościowo kapitałowi (funduszowi) własnemu, (*Art. 3 Ust.1 pkt 29 Ustawy*).

Warto zauważyć w słowniczku nie stosuje się pojęcia „Majątek”.

W odróżnieniu od wcześniej obowiązujących klasyfikacji, nowelizacja uporządkowała podział aktywów na krótko i długoterminowe. Ta zmiana wprowadziła konieczność oceny terminu wymagalności w stosunku do wszystkich składników zarówno aktywów, jak i pasywów – co w poprzednio obowiązującej Ustawie było konieczne tylko co do niektórych pozycji. Doprecyzowanie pojęć pozwala również na precyzyjne ustalenie i zakwalifikowanie składników do pozycji krótkoterminowych co w poprzedniej ustawie było dosyć płynne.

Zastosowane definicje w znowelizowanej ustawie opierają się na założeniach koncepcyjnych Międzynarodowych Standardów Rachunkowości zgodnie, z którymi kwalifikacja zasobów i ujęcie ich w księgach, a następnie w Bilansie jednostki jest uzależnione od spełnienia trzech warunków:

- zasoby muszą być kontrolowane przez jednostkę (istotna jest kontrola a nie własność, tak więc nie jest jedynie konieczne posiadanie tytułu własności. Kryterium wystarczającym może być ograniczenie przez jednostkę na drodze prawnej dostępu do korzyści osobom trzecim w drodze np leasingu),
- z przewidywań wynika, że jednostka w przyszłości osiągnie korzyści ekonomiczne (mogą to być korzyści osiągnięte w wyniku procesu produkcji, sprzedaży, ale również korzyści wynikające z zamiany na inne aktywa lub służące do regulacji zobowiązań),
- jest możliwe wiarygodne określenie wartości zasobów.

Ten ostatni z warunków wydaje się być najtrudniejszym z warunków do ustalenia. Trudność ta jest związana z koniecznością określenia czy jednostka osiągnie korzyści ekonomiczne w związku z posiadaniem zasobu czy też nie. Dobrym przykładem jest tutaj maszyna produkcyjna uczestnicząca w procesie produkcyjnym. Dopóki uczestniczy w procesie produkcji jej wartość stanowi wartość zakupu pomniejszona o kwotę umorzenia. W przypadku kiedy proces produkcyjny zostanie zaprzestany, należy zweryfikować czy maszyna może zostać wykorzystana w przyszłości czy też należy uznać, że jej wartość stanowi jedynie wartości kwoty uzyskanej w wyniku utylizacji maszyny. Ten ostatni wymóg powoduje również, że niektórych zasobów firmy nie da się ująć w księgach rachunkowych przedsiębiorstwa z powodu braku możliwości wyceny zasobu. Dotyczy to na przykład znaku firmowego – marki firmy.

Warto też nawiązać do pierwszego kryterium, a mianowicie konieczność sprawowania kontroli nad zasobem przez jednostkę. Przepis ten nawiązuje do zawartego w MSR 22, w której mówi się, że kontrola to zdolność kierowania polityką finansową i operacyjną jednostki gospodarczej w celu czerpania korzyści wynikających z jej działalności. Jak wcześniej zostało nadmienione definicja bezpośrednio została zaczerpnięta z przepisów amerykańskiego GAAP, w którym jest mowa o aktywach zaangażowanych.²

Na podsumowanie tej części definicji warto pamiętać, że wszystkie składniki należące do tej grupy łączy wspólny mianownik, a mianowicie definicja zawarta w art. 3 ust. 1 pkt 12. Ta definicja zawiera ogólne wytyczne określające klasyfikację poszczególnych pozycji aktywów i pozwala jednostce na klasyfikacje zgodnie ze znaczeniem przytoczonego artykułu.

² J.R. Williams, Miller Gaap Guide 2000: Restatement and Analysis of current FASB Standards, Harcourt Professionals Publishing, San Diego 2000 s. 1204

3.1.2 Pozostałe nowe pojęcia i definicje w Ustawie

Obok wymienionych w grupie Aktywów i zobowiązań nowych pojęć i definicji (a także ich znaczących modyfikacji jak w przypadku wartości niematerialnych i prawnych) nowelizacja przyniosła również uregulowania innych terminów:

udziały lub udziałowcy – rozumie się przez to również odpowiednio akcje lub akcjonariuszy, (*Art. 3 Ust.1 pkt 4 Ustawy*),

krajowe środki płatnicze, waluty obce i dewizy – są to krajowe środki płatnicze, waluty obce i dewizy, o których mowa w przepisach Prawa dewizowego, (*Art. 3 Ust.1 pkt 5 Ustawy*),

okres sprawozdawczy – jest to okres, za który sporządza się sprawozdanie finansowe w trybie przewidzianym ustawą lub inne sprawozdania sporządzone na podstawie ksiąg rachunkowych, (*Art. 3 Ust.1 pkt 8 Ustawy*),

przyjęte zasady (polityka) rachunkowości – są to wybrane i stosowane przez jednostkę, odpowiednie do jej działalności, rozwiązania dopuszczone przepisami ustawy i zapewniające wymaganą jakość sprawozdań finansowych, (*Art. 3 Ust.1 pkt 11 Ustawy*),

instrumenty finansowe – jest to kontrakt, który powoduje powstanie aktywów finansowych u jednej ze stron i zobowiązania finansowego albo instrumentu kapitałowego u drugiej ze stron pod warunkiem, że z kontraktu zawartego między dwiema lub więcej stronami jednoznacznie wynikają skutki gospodarcze, bez względu na to, czy wykonanie praw lub zobowiązań wynikających z kontraktu ma charakter bezwarunkowy albo warunkowy. Do instrumentów finansowych nie zalicza się w szczególności:

- a) rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego,
- b) umów o gwarancje finansowe, które ustalają wykonanie obowiązków z tytułu udzielonej gwarancji, w formie zapłacenia kwot odpowiadających stratom poniesionym przez beneficjanta na skutek niespłacenia wierzytelności przez dłużnika w wymaganym terminie,
- c) umów o przeniesienie praw z papierów wartościowych w okresie pomiędzy terminem zawarcia i rozliczenia transakcji, gdy wykonanie tych umów wymaga wydania papierów wartościowych w określonym terminie, również wtedy, gdy przeniesienie tych praw następuje w formie zapisu na rachunku papierów wartościowych, prowadzonym przez podmiot upoważniony na podstawie odrębnych przepisów,
- d) aktywów i zobowiązań z tytułu programów, z których wynikają udziały pracowników oraz innych osób związanych z jednostką w jej kapitałach,

e) umów połączenia spółek, z których wynikają obowiązki określone w art. 44b ust. 9, (*Art. 3 Ust.1 pkt 23 Ustawy*),

instrumenty kapitałowe – są to kontrakty, z których wynika prawo do majątku jednostki, pozostającego po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wszystkich wierzycieli, a także zobowiązanie się jednostki do wyemitowania lub dostarczenia własnych instrumentów kapitałowych, a w szczególności udziały, opcje na akcje własne lub warranty, (*Art. 3 Ust.1 pkt 26 Ustawy*),

przychody i zyski – są to uprawdopodobnione powstałe w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomiczne, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zwiększenia wartości aktywów albo zmniejszenia wartości zobowiązań, które doprowadzą do wzrostu kapitału własnego lub zmniejszenia jego niedoboru w inny sposób niż wniesienie środków przez udziałowców lub właścicieli, (*Art. 3 Ust.1 pkt 30 Ustawy*),

koszty i straty – są to uprawdopodobnione zmniejszenia w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zmniejszenia wartości aktywów albo zwiększenia wartości zobowiązań i rezerw, które doprowadzą do zmniejszenia kapitału własnego lub zwiększenia jego niedoboru w inny sposób niż wycofanie środków przez udziałowców lub właścicieli, (*Art. 3 Ust.1 pkt 31 Ustawy*),

sprawowanie kontroli nad inną jednostką – jest to zdolność jednostki do kierowania polityką finansową i operacyjną innej jednostki, w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych z jej działalności, (*Art. 3 Ust.1 pkt 34 Ustawy*),

sprawowanie współkontroli nad inną jednostką – jest to zdolność jednostki na równi z innymi udziałowcami lub współnikami do kierowania polityką finansową i operacyjną innej jednostki, w celu osiągnięcia wspólnych ekonomicznych korzyści z jej działalności, (*Art. 3 Ust.1 pkt 35 Ustawy*),

znaczący wpływ na inną jednostkę – jest to nie mającą znamion sprawowania kontroli lub współkontroli zdolność jednostki do wpływania na politykę finansową i operacyjną, w tym również dotyczącą podziału lub pokrycia wyniku finansowego innej jednostki, (*Art. 3 Ust.1 pkt 36 Ustawy*),

znaczący inwestor – jest to spółka handlowa, posiadająca w innej jednostce – nie będącej jednostką zależną – nie mniej niż 20% głosów w organie stanowiącym tej jednostki i wywierającą znaczący wpływ lub sprawującą współkontrolę nad tą jednostką, przy czym liczbę głosów ustala się z zachowaniem zasady określonej w pkt 37 lit.a (spółka handlowa posiada pośrednio lub bezpośrednio przez udziały większość ogólnej liczby głosów w organie stanowiącym innej jednostki (zależnej), także swe

prawa głosu zgodnie z wolą jednostki dominującej). Udział w ogólnej liczbie głosów może być mniejszy niż 20%, jeżeli inne okoliczności wskazują na wywieranie znaczącego wpływu lub sprawowanie współkontroli, (*Art. 3 Ust.1 pkt 38 Ustawy*),

jednostka zależna – jest to spółka handlowa, która kontrolowana jest przez jednostkę dominującą (*Art. 3 Ust.1 pkt 39 Ustawy*),

jednostka współzależna – jest to spółka handlowa lub inna jednostka, która jest współkontrolowana przez jednostkę dominującą lub znaczącego inwestora i innych udziałowców lub wspólników na podstawie statutu, umowy spółki lub umowy zawartej na okres dłuższy niż rok, (*Art. 3 Ust.1 pkt 40 Ustawy*),

jednostka stowarzyszona – jest to spółka handlowa, na którą znaczący inwestor wywiera znaczący wpływ, (*Art. 3 Ust.1 pkt 41 Ustawy*),

jednostka podporządkowana – jest to jednostka zależna, współzależna od jednostki dominującej oraz jednostka stowarzyszona ze znaczącym inwestorem, (*Art. 3 Ust.1 pkt 42 Ustawy*),

jednostka powiązana – jest to grupa jednostek obejmująca jednostkę dominującą lub znaczącego inwestora, jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone, (*Art. 3 Ust.1 pkt 43 Ustawy*),

grupa kapitałowa – jest to jednostka dominująca wraz z jednostkami zależnymi i nie będącymi spółkami handlowymi jednostkami współzależnymi, (*Art. 3 Ust.1 pkt 44 Ustawy*),

konsolidacja – jest to łączenie sprawozdań finansowych jednostek tworzących grupę kapitałową przez sumowanie odpowiednich pozycji sprawozdań finansowych jednostki dominującej, jednostek zależnych i nie będących spółkami handlowymi jednostek współzależnych, z uwzględnieniem niezbędnych wyłączeń i korekt (*Art. 3 Ust.1 pkt 45 Ustawy*),

kapitały mniejszości – to ta część aktywów netto jednostki zależnej, która należy do udziałowców spoza grupy kapitałowej, (*Art. 3 Ust.1 pkt 46 Ustawy*),

metoda praw własności – jest to przyjęta przez jednostkę dominującą lub znaczącego inwestora metoda wyceny udziałów w aktywach netto jednostki podporządkowanej, z uwzględnieniem wartości firmy lub ujemnej wartości firmy, ustalonych na dzień objęcia kontroli, współkontroli, lub wywierania znaczącego wpływu. Wartość początkową udziału aktualizuje się na dzień bilansowy, na który sporządza się sprawozdanie finansowe, o zmiany wartości aktywów netto jednostki podporządkowanej, jakie nastąpiły w okresie sprawozdawczym, wynika-

jące zarówno z osiągniętego wyniku finansowego, skorygowanego o odpis raty wartości firmy lub ujemnej wartości firmy przypadający na dany okres sprawozdawczy, jak i wszelkie inne zmiany, w tym wynikające z rozliczeń z jednostką dominującą lub znaczącym inwestorem. (*Art. 3 Ust.1 pkt 47 Ustawy*).

Zapoznanie się z nowymi pojęcia uregulowanymi w ustawie ma kluczowy wpływ na kształt i zakres merytoryczny ksiąg rachunkowych w 2002 roku. Zmienił się nie tylko zakres merytoryczny zawartości kont, ale również ich nazewnictwo. To zostanie szerzej omówione w części dotyczącej sprawozdawczości. Największą jednak uwagę należy poświęcić grupie Aktywów i Zobowiązań i w ramach aktywów przede wszystkim Aktywom trwałym, gdyż tutaj są największe zmiany w klasyfikacji.

Jak widać z powyższych definicji nowa ustawa poświęca wiele uwagi kategoriom odzwierciedlającym powiązania inwestora z jednostką, a co z tym jest związane sprawozdawczości finansowej grup kapitałowych. Odzwierciedla to również przepis zawarty w MSR 31 dotyczącym sprawozdawczości finansowej we wspólnych przedsięwzięciach. Ma to na celu lepsze niż w dotychczas obowiązujących przepisach odzwierciedlenie sytuacji finansowej grup kapitałowych.

3.1.3 Pojęcia wyłączone z nowelizacji Ustawy

Kilka terminów zdefiniowanych w poprzednim kształcie Ustawy o rachunkowości zostało trwale wyłączone z jej zakresu. Należą do nich definicje:

- biegłego rewidenta,
- ksiąg rachunkowych,
- dłużnych papierów wartościowych,
- należności zagrożonych.

Odrębne definicje zyskały w nowelizacji:

- należności i zobowiązania długoterminowe,
- należności i zobowiązania krótkoterminowe.

W miejsce pojęcia waluty obce wprowadzono pojęcie krajowych środków płatniczych, walut obcych i dewiz, a pojęcie środki pieniężne zastąpiono pojęciem aktywa pieniężne

3.2 Zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych

Na księgi rachunkowe, podobnie jak dotychczas składają się (*Art. 13 Ust.1*):

- dziennik,
- konta księgi głównej,
- konta ksiąg pomocniczych,

- zestawienia obrotów i sal kont księgi głównej i kont ksiąg pomocniczych,
- wykaz składników aktywów i pasywów.

Również tak jak dotychczasowo powinny być one prowadzone:

- rzetelnie, bezbłędnie, sprawdzalnie i na bieżąco,
- w języku polskim i w walucie polskiej,
- za lata obrotowe w przekroju okresów sprawozdawczych,
- w Polsce.

3.2.1 Nadrzędne zasady rachunkowości

Co do zasad ogólnie obowiązujących ustawa nie przyniosła zasadniczych zmian w tym zakresie. Raczej należy się dopatrywać podkreślenia w niektórych artykułach znaczenia ogólnie znanych i stosowanych w praktyce zasad rachunkowości. I tak:

Zasada przewagi treści nad formą

Nie bez znaczenia ta zasada została wymieniona na pierwszym miejscu. Jej odzwierciedlenie w Ustawie stanowi bowiem bardzo ważną zmianę jakościową w prowadzeniu ksiąg rachunkowych. Art. 4 Ust. 2 mówi bowiem:

Zdarzenia, w tym operacje gospodarcze, ujmuje się w księgach rachunkowych i wykazuje w sprawozdaniu finansowym zgodnie z ich treścią ekonomiczną.

Zapis ten sankcjonuje wyższość stanu faktycznego i rzeczywistości gospodarczej danego składnika nad przepisami prawa. Zapis ten oznacza, że niektóre z dotychczasowych zapisów traktowane bardzo szczegółowo znajdują się w księgach rachunkowych w szerszym kontekście.

Zasada kontynuacji działania

W sposób bezpośredni wyraża ją zapis Art. 5 Ust. 2, który mówi:

Przy stosowaniu przyjętych zasad (polityki) rachunkowości przyjmuje się założenie, że jednostka będzie kontynuowała w dającej się przewidzieć przyszłości działalność w nie zmniejszonym istotnie zakresie, bez postawienia jej w stan likwidacji lub upadłości, chyba że jest to niezgodne ze stanem faktycznym lub prawnym. Ustalając zdolność jednostki do kontynuowania działalności, kierownik jednostki uwzględnia wszystkie informacje dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego, dotyczące dającej się przewidzieć przyszłości, obejmującej okres nie krótszy niż jeden rok od dnia bilansowego.

Nowelizacja ustawy podkreśla znaczenie zasady kontynuacji działalności poprzez wyznaczenie jako odpowiedzialnej osoby za ustalenie zdolności do kontynuacji kierownika jednostki. Przyjęcie tej zasady w Ustawie ma w oczywisty sposób wpływ na wycenę aktywów i pasywów oraz w przypadku wyniku finansowego ma wpływ na stosowanie reguły memoriału.

Zasada jasnego i rzetelnego obrazu

Jest wyrażona w Art. 4 Ust. 1:

Jednostki obowiązane są stosować określone ustawą zasady rachunkowości, rzetelnie i jasno przedstawiając sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy.

Wprowadzenie tego zapisu do Ustawy implikuje obowiązek ujawniania w możliwie najszerszym zakresie wszystkich informacji, jakie są znane jednostce, które mogą mieć wpływ na rzetelne przedstawienie obrazu jednostki.

Zasada memoriału

Jest zawarta w Art. 6 Ust. 1

W księgach rachunkowych jednostki należy ująć wszystkie osiągnięte, przypadające na jej rzecz przychody i obciążające ją koszty związane z tymi przychodami dotyczące danego roku obrotowego, niezależnie od terminu ich zapłaty.

Ujmowanie w księgach rachunkowych przedsiębiorstwa zdarzeń gospodarczych niezależnie od faktu ich zapłaty nie stanowi nic nowego. Warto jednak powiązać tą zasadę z umowami długoterminowymi wprowadzonymi przez ustawę. Zgodnie bowiem z MSR 22 sprawozdanie finansowe zgodnie z zasadą memoriału ma dostarczyć odbiorcom również informacji na temat transakcji, co do których ciąży na jednostce obowiązek zapłaty pieniężnej w przyszłości, a także transakcji, w których jednostka jest w posiadaniu zasobów, za które w przyszłości otrzyma środki pieniężne.

Zasada ostrożnej wyceny

Zasadę ostrożnej wyceny odzwierciedla Art. 7

1. *Poszczególne składniki aktywów i pasywów wycenia się stosując rzeczywiście poniesione na ich nabycie (wytworzenie) ceny (koszty), z zachowaniem zasady ostrożności. W szczególności należy w tym celu w wyniku finansowym, bez względu na jego wysokość, uwzględnić:*
 - 1) *zmniejszenia wartości użytkowej lub handlowej składników aktywów, w tym również dokonywane w postaci odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych,*
 - 2) *(skreślony),*
 - 3) *wyłącznie niewątpliwe pozostałe przychody operacyjne i zyski nadzwyczajne,*
 - 4) *wszystkie poniesione pozostałe koszty operacyjne i straty nadzwyczajne,*
 - 5) *rezerwy na znane jednostce ryzyko, grożące straty oraz skutki innych zdarzeń.*
2. *Zdarzenia, o których mowa w ust. 1, należy uwzględnić także wtedy, gdy zostaną one ujawnione między dniem bilansowym a dniem, w którym rzeczywiście następuje zamknięcie ksiąg rachunkowych.*
3. *Wartość poszczególnych składników aktywów i pasywów, przychodów i związanych z nimi kosztów, jak też zysków i strat nadzwyczajnych ustala się oddzielnie. Nie można kompensować ze sobą wartości różnych co do rodzaju aktywów i pasywów, przychodów i kosztów związanych z nimi oraz zysków i strat nadzwyczajnych.*

Zasada ostrożnej wyceny ma na celu prawidłowe i rzetelne odzwierciedlenie obrazu ekonomicznego jednostki w warunkach zmieniającego się otoczenia i koniunktury. Nie oznacza ona jednak swobody do zaniżania wartości składników przedsiębiorstwa, nadmiernego tworzenia rezerw, gdyż byłoby to nie zgodne z rzetelnym przedstawieniem obrazu jednostki.

Zasada istotności

Bezpośrednio wyraża tę zasadę zapis Art. 4 Ust. 4 Ustawy:

Jednostka może w ramach przyjętych zasad (polityki) rachunkowości stosować uproszczenia, jeżeli nie wywiera to istotnie ujemnego wpływu na realizację obowiązku określonego w Ust. 1.

Prezentowane informacje mogą być uproszczone w taki sposób, aby ich pominięcie lub uproszczenie nie miało wpływu na decyzje gospodarcze podejmowane przez odbiorców sprawozdania. Przyjęto uregulowania zgodne z MSR 30

Zasada kompletności

Odzwierciedla ją zapis Art. 20 Ust. 1:

Do ksiąg rachunkowych okresu sprawozdawczego należy wprowadzić, w postaci zapisu, każde zdarzenie, które nastąpiło w tym okresie sprawozdawczym.

W celu prawidłowego i rzetelnego odzwierciedlenia sytuacji ekonomicznej jednostki, w księgach rachunkowych należy zawrzeć wszelkie zdarzenia. Zasada kompletności nie wyklucza stosowania zasady przewagi treści na formą tam gdzie jest to możliwe.

Zasada współmierności

To Art. 6 Ust. 2 Ustawy:

Dla zapewnienia współmierności przychodów i związanych z nimi kosztów do aktywów lub pasywów danego okresu sprawozdawczego zaliczane będą koszty lub przychody dotyczące przyszłych okresów oraz przypadające na ten okres sprawozdawczy koszty, które jeszcze nie zostały poniesione.

Celem tej zasady jest zapewnienie porównywalności danych w okresie sprawozdawczym, a co za tym idzie prawidłowa prezentacja wyniku finansowego jednostki

Zasada zakazu kompensaty

Zawarta w Art. 7 Ust. 3

Wartość poszczególnych składników aktywów i pasywów, przychodów i związanych z nimi kosztów, jak też zysków i strat nadzwyczajnych ustala się oddzielnie. Nie można kompensować ze sobą wartości różnych co do rodzaju aktywów i pasywów, przychodów i kosztów związanych z nimi oraz zysków i strat nadzwyczajnych.

Zasada ma na celu zapewnienie czystości obrotów w księgach rachunkowych co do poszczególnych pozycji aktywów i pasywów. Należy ją ściśle stosować w po-

wiązaniu z zasadą memoriału. Zakaz kompensaty dotyczy jedynie pozycji w kategoriach rachunku wyników i bilansu, a nie przepływów pieniężnych.

Zasada ciągłości

Zasada ciągłości jest wyrażona w Art. 5 Ust. 1 Ustawy:

Przyjęte zasady (politykę) rachunkowości należy stosować w sposób ciągły, dokonując w kolejnych latach obrotowych jednakowego grupowania operacji gospodarczych, wyceny aktywów i pasywów, w tym także dokonywania odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych, ustalania wyniku finansowego i sporządzania sprawozdań finansowych tak, aby za kolejne lata informacje z nich wynikające były porównywalne. Wykazane w księgach rachunkowych na dzień ich zamknięcia stany aktywów i pasywów należy ująć w tej samej wysokości, w otwartych na następny rok obrotowy księgach rachunkowych.

Zasada ma dwa cele do spełnienia. Po pierwsze ma zapewnić odbiorcom ciągły, okresowy dostęp do informacji na temat przedsiębiorstwa, a po drugie ma na celu zapewnić porównywalność danych w poszczególnych okresach sprawozdawczych

3.2.2 Wymogi ustawowe – polityka rachunkowości

Zgodnie z przyjętą nowelizacją ustawy o rachunkowości jednym z wymogów, które obejmuje rachunkowość jednostki są przyjęte zasady (polityka) rachunkowości (Art. 4 Ust. 3).

W nowelizacji ustawy zostały określony szczegółowo zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych. Dotyczy to również regulacji wspomnianej wyżej polityki rachunkowości. Określa je zapis Art. 10 Ust.1:

Jednostka powinna posiadać dokumentację opisującą w języku polskim przyjęte przez nią zasady (politykę) rachunkowości, a w szczególności dotyczące:

- 1) *określenia roku obrotowego i wchodzących w jego skład okresów sprawozdawczych,*
- 2) *metod wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego w zakresie, w jakim ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru,*
- 3) *sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych, w tym co najmniej:*
 - a) *zakładowego planu kont, ustalającego wykaz kont księgi głównej, przyjęte zasady klasyfikacji zdarzeń, zasady prowadzenia kont ksiąg pomocniczych oraz ich powiązania z kontami księgi głównej,*
 - b) *wykazu ksiąg rachunkowych, a przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera – wykazu zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na komputerowych nośnikach danych z określeniem ich struktury, wzajemnych powiązań oraz ich funkcji w organizacji całości ksiąg rachunkowych i w procesach przetwarzania danych,*
 - c) *opisu systemu przetwarzania danych, a przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera – opisu systemu informatycznego, zawierającego wykaz programów, procedur lub funkcji, w zależności od struktury oprogramowania, wraz z opisem algorytmów i parametrów oraz programowych*

zasad ochrony danych, w tym w szczególności metod zabezpieczenia dostępu do danych i systemu ich przetwarzania, a ponadto określenie wersji oprogramowania i daty rozpoczęcia jego eksploatacji,

- 4) *systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów, w tym dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych i innych dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów.*

Nowości występujące w tej części ustawy to przede wszystkim obowiązek określenia roku obrotowego oraz okresów sprawozdawczych, jak również sposobów wyceny aktywów i pasywów oraz metod ustalenia wyniku finansowego przedsiębiorstwa. W przypadku gdy brak jest uregulowań co do sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych w ustawie zapis art. 10 ust. 3 pozwala na odwołanie się do krajowych a następnie do międzynarodowych standardów rachunkowości.

Nowością w dotychczasowych przepisach jest zdefiniowanie pojęcia dnia rozpoczęcia działalności na pierwszy dzień wystąpienia zdarzenia mającego skutki finansowe lub kapitałowe. Art. 12 ust. 1 dokładnie precyzuje w jakim momencie należy otworzyć księgi rachunkowe:

Księgi rachunkowe otwiera się:

- 1) *na dzień rozpoczęcia działalności, którym jest dzień pierwszego zdarzenia wywołującego skutki o charakterze majątkowym lub finansowym,*
- 2) *na początek każdego następnego roku obrotowego,*
- 3) *na dzień zmiany formy prawnej, z zastrzeżeniem ust. 3,*
- 4) *na dzień wpisu do rejestru połączenia jednostek lub podziału jednostki, powodujących powstanie nowej jednostki (jednostek),*
- 5) *na dzień rozpoczęcia likwidacji lub wszczęcia postępowania upadłościowego – w ciągu 15 dni od dnia zaistnienia tych zdarzeń.*

Księgi rachunkowe zamyka się:

- 1) *na dzień kończący rok obrotowy,*
- 2) *na dzień zakończenia działalności jednostki, w tym również jej sprzedaży i zakończenia likwidacji lub postępowania upadłościowego,*
- 3) *na dzień poprzedzający zmianę formy prawnej, z zastrzeżeniem ust. 3,*
- 4) *w jednostce przejmowanej na dzień przejęcia jednostki przez inną jednostkę,*
- 5) *na dzień poprzedzający dzień podziału lub połączenia jednostek, jeżeli w wyniku połączenia powstaje nowa jednostka,*
- 6) *na dzień poprzedzający dzień postawienia jednostki w stan likwidacji lub upadłości,*
- 7) *na inny dzień bilansowy określony odrębnymi przepisami – nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia zaistnienia tych zdarzeń.*

Należy tutaj zwrócić uwagę na dosyć istotną zmianę, którą wprowadza art. 12 ust.3 dotyczący możliwości zwolnienia z obowiązku otwierania i zamykania ksiąg rachunkowych w przypadku przekształcania spółek kapitałowych oraz w przypadkach połączenia podmiotów rozliczanego metodą łączenia udziałów.

Zestawienie sald zgodnie z nowelizacją powinny być sporządzane nie rzadziej niż na koniec miesiąca i powinno być ono zgodne z obrotami dziennika (art. 18 ust 1.). W tym przepisie zawarta jest jednak pewna niespójność. Otóż z jednej strony istnieje możliwość dowolnego definiowania okresów sprawozdawczych wyrażona w art. 10. ust 1. Z drugiej jednak art. 18 ust. 1 wymusza na jednostce taką organizację ksiąg rachunkowych aby było możliwe co najmniej miesięczne sporządzanie wydruku obrotów i sald.

W nowelizacji zostały również uszczegółowione zasady prowadzenia ksiąg rachunków przy zastosowaniu technik informatycznych. Temu zagadnieniu został poświęcony oddzielny rozdział niniejszego poradnika.

3.3 Inwentaryzacja

Celem inwentaryzacji jest ustalenie rzeczywistego stanu aktywów i pasywów przedsiębiorstwa w celu sprawdzenia i skorygowania zapisów ewidencji księgowej. Wprowadzenie zagadnienia inwentaryzacji do zapisów ustawy podkreśla wagę jaka przywiązuje się do urealnienia w sprawozdaniach finansowych wartości aktywów i pasywów oraz kompletności zasobów przedsiębiorstwa.

Dotychczasowa praktyka dotycząca inwentaryzacji powodowała, że niektóre metody jej przeprowadzania były po pierwsze nie zawsze potrzebne, a po drugie kosztowne. Nowelizacja ustawy w tym zakresie miała na celu obniżenie kosztów inwentaryzacji.

Art. 26 wymienia trzy metody przeprowadzenia inwentaryzacji:

- metodą spisu z natury – dla aktywów rzeczowych, środków pieniężnych oraz papierów wartościowych,
- metodą uzyskania pisemnego potwierdzenia stanu aktywów od kontrahentów – dla aktywów finansowych,
- metodą porównania zarejestrowanych zapisów w księgach z odpowiednimi dokumentami źródłowymi – patrz pkt 3.

Co do niektórych pozycji wyłączono obowiązek dokonywania inwentaryzacji. Dotyczy to składników własnych aktywów, które co do zasady nie są objęte wyceną bilansową. Znajdą się w tej grupie na przykład nie zaliczone do środków trwałych przedmioty niskocenne o wartości poniżej 3 500 PLN, jak również zobowiązań z kontrahentami za wyjątkiem rachunków bankowych, przechowywanych przez inne jednostki, należności, pożyczek oraz powierzonych własnych

składników aktywów. Konsekwencją zniesienia ustawowego obowiązku inwentaryzacji ciągłej jest brak obowiązku spisywania w ciągu roku towarów, materiałów oraz opakowań w jednostkach posiadających rozbudowaną strukturę detaliczną. Obecnie obowiązek spisu z natury w takich jednostkach następuje w ciągu ostatniego kwartału roku obrotowego.

Art. 26 ust.1 pkt 3 wprowadził również możliwość przeprowadzenia inwentaryzacji drogą weryfikacji aktywów we wszystkich tych przypadkach, dla których przeprowadzenie inwentaryzacji drogą spisu z natury z uzasadnionych przyczyn nie jest możliwe:

środków trwałych, do których dostęp jest znacznie utrudniony, gruntów, należności spornych i wątpliwych, a w bankach również należności zagrożonych, należności i zobowiązań wobec osób nie prowadzących ksiąg rachunkowych, z tytułów publicznoprawnych, a także aktywów i pasywów nie wymienionych w pkt 1 i 2 oraz wymienionych w pkt 1 i 2, jeżeli przeprowadzenie ich spisu z natury lub uzgodnienie z przyczyn uzasadnionych nie było możliwe – drogą porównania danych ksiąg rachunkowych z odpowiednimi dokumentami i weryfikacji realnej wartości tych składników. (Art. 26 Ust. 1 pkt 3)

Znowelizowana ustawa nie sprecyzowała następujących zagadnień:

- dopisywania drobnych kwot należności i zobowiązań w ciężar pozostałych przychodów lub kosztów operacyjnych,
- zasad dokonywania kompensat niedoborów z nadwyżkami,
- wyceny roszczeń w stosunku do osób odpowiedzialnych na powstanie niedoboru.

Kolejną ważną kwestią jest zapis art. 26 pkt 4. Należy zwrócić tutaj uwagę na fakt, że w myśl znowelizowanej ustawy nie ma już możliwości do odstąpienia od inwentaryzacji w drodze pisemnej umowy w przypadku połączenia lub podziału spółek kapitałowych.

W jednostkach, w których dokonano inwentaryzacji w okresie przed wejściem Ustawy w życie obowiązek inwentaryzacji dotyczy wyłącznie uwzględniania zmian wprowadzonych przez nowelizacje, o ile przeprowadzona inwentaryzacja została dokonana prawidłowo i rzetelnie to znaczy z zachowaniem zasad inwentaryzacji, do których należą:

- zasada rzetelności i dokładności,
- zasada częstotliwości i terminowości,
- zasada kolejnych czynności (procedura dowodów),
- zasada podwójnego sprawdzianu,
- zasada „zamkniętych drzwi”,
- zasada ograniczonego zaufania,

- zasada zaskoczenia,
- zasada zespołowości,
- zasada uczestnictwa osób materialnie odpowiedzialnych,
- zasada kompleksowości,
- zasada ekonomii czasu ³.

Aby inwentaryzacja uznana została za prawidłową poza spełnieniem w/w zasad w wyniku jej przeprowadzenia muszą być dotrzymane terminy inwentaryzacji.

Termin i częstotliwość inwentaryzacji, określone w ust. 1 (na ostatni dzień każdego roku obrotowego), uważa się za dotrzymane, jeżeli inwentaryzując:

- 1) składników aktywów – z wyłączeniem aktywów pieniężnych, papierów wartościowych, produktów w toku produkcji oraz materiałów, towarów i produktów gotowych, określonych w art. 17 ust. 2 pkt 4 – rozpoczęto nie wcześniej niż 3 miesiące przed końcem roku obrotowego, a zakończono do 15 dnia następnego roku, ustalenie zaś stanu nastąpiło przez dopisanie lub odpisanie od stanu stwierdzonego drogą spisu z natury lub potwierdzenia salda – przychodów i rozchodów (zwiększeń i zmniejszeń), jakie nastąpiły między datą spisu lub potwierdzenia a dniem ustalenia stanu wynikającego z ksiąg rachunkowych, przy czym stan wynikający z ksiąg rachunkowych nie może być ustalony po dniu bilansowym,
- 2) zapasów materiałów, towarów, produktów gotowych i półproduktów znajdujących się w strzeżonych składowiskach i objętych ewidencją ilościowo-wartościową – przeprowadzono raz w ciągu 2 lat,
- 3) środków trwałych oraz maszyn i urządzeń wchodzących w skład środków trwałych w budowie, znajdujących się na terenie strzeżonym – przeprowadzono raz w ciągu 4 lat, o której mowa w ust. 1, przeprowadza się również na dzień zakończenia działalności przez jednostkę oraz na dzień poprzedzający postawienie jej w stan likwidacji lub upadłości. W przypadku połączenia lub podziału jednostek, z wyjątkiem spółek kapitałowych, strony mogą w drodze umowy pisemnej odstąpić od inwentaryzacji (Art. 26 Ust.3 i 4).

Inwentaryzacja musi być odpowiednio udokumentowana oraz powiązana z zapisami ksiąg rachunkowych oraz odpowiednio rozliczona (Art. 27).

Poza regulacjami dotyczącymi inwentaryzacji zawartymi w rozdziale 3 Ustawa warto przytoczyć również wcześniejsze zapisy dotyczące inwentaryzacji regulujące:

- kwestię odpowiedzialności (Art. 4, Ust. 5),

Kierownik jednostki ponosi odpowiedzialność za wykonywanie obowiązków w zakresie rachunkowości określonych ustawą, w tym z tytułu nadzoru, również w przy-

³ J.R Feliński, Zasady rachunkowości dla przedsiębiorców, Sigma Wydawnictwo, Skierniewice 2001, s 80

padku, gdy określone obowiązki w zakresie rachunkowości – z wyłączeniem odpowiedzialności za przeprowadzenie inwentaryzacji w formie spisu z natury – zostaną powierzone innej osobie za jej zgodą. Przyjęcie odpowiedzialności przez inną osobę powinno być stwierdzone w formie pisemnej. W przypadku gdy kierownikiem jednostki jest organ wieloosobowy, a nie została wskazana osoba odpowiedzialna, odpowiedzialność ponoszą wszyscy członkowie tego organu,

- metody zapisów i zasad kwalifikacji do poszczególnych grup rzeczowych aktywów (Art. 17 Ust. 2 pkt 4).

Kierownik jednostki, uwzględniając rodzaj i wartość poszczególnych grup rzeczowych składników aktywów obrotowych posiadanych przez jednostkę, podejmuje decyzję o stosowaniu jednej z następujących metod prowadzenia kont ksiąg pomocniczych dla tych grup składników:

- 1) ewidencję ilościowo-wartościową, w której dla każdego składnika ujmuje się obroty i stany w jednostkach naturalnych i pieniężnych,
- 2) ewidencję ilościową obrotów i stanów, prowadzoną dla poszczególnych składników lub ich jednorodnych grup wyłącznie w jednostkach naturalnych. Wartość stanu wycenia się przynajmniej na koniec okresu sprawozdawczego, za który następują rozliczenia z budżetem z tytułu podatku dochodowego, dokonane na podstawie danych rzeczywistych,
- 3) ewidencję wartościową obrotów i stanów towarów oraz opakowań, prowadzoną dla punktów obrotu detalicznego lub miejsc składowania, której przedmiotem zapisów są tylko przychody, rozchody i stany całego zapasu,
- 4) odpisywania w koszty wartości materiałów i towarów na dzień ich zakupu lub produktów gotowych w momencie ich wytworzenia, połączone z ustalaniem stanu tych składników aktywów i jego wyceny oraz korekty kosztów o wartość tego stanu, nie później niż na dzień bilansowy.
– inwentaryzacji dla podmiotów nie prowadzących wcześniej inwentaryzacji (Art.19)

Inwentarz

Wykaz składników aktywów i pasywów (inwentarz), potwierdzony ich inwentaryzacją, sporządzają jednostki, które uprzednio nie prowadziły ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą. W pozostałych jednostkach rolę inwentarza spełnia zestawienie obrotów i sald kont księgi głównej oraz zestawienia sald kont ksiąg pomocniczych sporządzone na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych.

Pozycje inwentarza sporządzonego przez jednostki, które nie prowadziły uprzednio ksiąg rachunkowych, powinny stanowić odpowiedniki lub rozwinięcia po-

szczególnych pozycji bilansu otwarcia. Składniki aktywów i pasywów wycenia się w inwentarzu według zasad określonych w rozdziale 4.

3.4 Sprawozdania Finansowe

Wprowadzenie wielu nowych zmian w ustawie, doprecyzowanie zasad rachunkowości, wprowadzenie wielu nowych pojęć, jak również regulacje w zakresie łączenia się spółek spowodowały konieczność zmian w zakresie sprawozdawczości finansowej. Zmiany wynikają także z konieczności dostosowania polskich przepisów do dyrektyw Unii Europejskiej w zakresie przepisów o rachunkowości oraz postanowień MSR 1 dotyczącym Sprawozdań Finansowych.

Zastosowane zmiany polegają na:

- zmianie układu bilansu – podział na aktywa trwałe i obrotowe po stronie aktywów i po stronie pasywów na kapitał własny, zobowiązania i rezerwy na zobowiązania,
- rozszerzeniu treści rachunku wyników,
- podziale informacji dodatkowej na wprowadzenie i dodatkowej informacji i objaśnień,
- uproszczeniu rachunku przepływów pieniężnych (również zmiana terminologii),
- wprowadzeniu nowego składnika sprawozdań finansowych jakim jest zestawienie zmian w kapitale (funduszu własnym) – ma to na celu dostarczenie informacji na temat zmian w wartości księgowej jednostki.

Zgodnie z nowelizacją nowe sprawozdanie finansowe musi być przygotowane w odniesieniu za rok obrotowy rozpoczynający się w 2002 roku. Jednakże już przy przygotowywaniu sprawozdania finansowego za rok 2001 należy wziąć pod uwagę znowelizowane przepisy, tak aby można było zapewnić porównywalność danych w przyszłym roku obrotowym.

Zgodnie z zapisami Art. 45 ust. 1 sporządza się je na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych (dzień zamknięcia roku obrotowego) lub inny dzień bilansowy – również więc na przykład na dzień zakończenia działalności gospodarczej, zmiany formy prawnej jednostki (za wyjątkiem zmiany formy prawnej przez spółkę kapitałową takiej jak przekształcenie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w spółkę akcyjną lub odwrotnie).

Ustawa bardzo szczegółowo precyzuje zakres sporządzania sprawozdań finansowych. Nie zawsze jednak wszystkie wymienione w załączniku pozycje są obligatoryjne. Dla jednostek, które nie osiągnęły dwóch spośród trzech wielkości:

- średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty nie przekroczyło więcej niż 50 osób,
- suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego w równowartości waluty polskiej nie przekroczyła 2 000 000 EURO,

- przychody netto ze sprzedaży produktów i towarów oraz operacji finansowych w równowartości waluty polskiej nie przekroczyły 4 000 000 Euro.

Dopuszczalne jest sporządzanie uproszczonych sprawozdań finansowych wymienionych w Załączniku nr 1. Uproszczenie polega na obowiązku wypełnienia tylko pozycji oznaczonych cyframi rzymskimi i literami. Uproszczeniu podlega w takich przypadkach również przygotowanie dodatkowych informacji i objaśnień. W przypadku kiedy w jednostce nie wystąpiły poszczególne pozycje zarówno w roku obrotowym, jak i w roku poprzedzającym, można wówczas pominąć takie pozycje w sprawozdaniu finansowym, poza:

- wprowadzeniem do sprawozdania finansowego,
- bilansem,
- rachunkiem wyników,
- dodatkowymi informacjami i objaśnieniami,

wymienionymi w Art. 45 ust. 2 dołącza się również sprawozdanie z działalności gospodarczej w myśl Art. 49 ust. 1.

Obowiązek ten dotyczy:

- spółek kapitałowych,
- towarzystw ubezpieczeń wzajemnych,
- spółdzielni,
- przedsiębiorstw państwowych,
- niezależnie od wielkości jednostki.

3.5 Bilans

Nowelizacja wprowadziła szereg zmian w układzie bilansu i poszczególnych pozycjach. Zmiany dotyczą zawartości informacyjnej oraz sposobu grupowania pozycji. Zostaną one omówione w podziale na aktywa i pasywa.

3.5.1 Aktywa

Zostały podzielone na dwie grupy – aktywa trwałe i aktywa obrotowe. Definicje dotyczące poszczególnych pozycji został omówione już wcześniej. Dla przypomnienia nadmienię, że do aktywów obrotowych zaliczamy:

- aktywa rzeczowe,
- aktywa finansowe,
- należności z tytułu dostaw i usług,
- czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów i przychodów.

Pozostałe aktywa nie należące do grupy aktywów obrotowych należy zaklasyfikować do grupy aktywów trwałych.

Warto zwrócić uwagę, że nowelizacja uszeregowwała pozycje w bilansie stosując cechę płynności aktywów w kolejności od najtrudniej zbywalnych do najbardziej płynnych. Nowelizacja wprowadziła następujące zmiany klasyfikacyjne:

- Prawo wieczystego użytkowania gruntu, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i użytkowego należy zaklasyfikować po nowelizacji do środków trwałych a nie do wartości niematerialnych i prawnych.
- Wartości niematerialne i prawne oraz środki trwałe zaliczane do inwestycji są klasyfikowane po nowelizacji w pozycji inwestycji długoterminowych.
- Inwestycje rozpoczęte przechodzą po nowelizacji do pozycji środki trwałe w budowie.
- Koszty organizacji poniesione przy założeniu spółki lub późniejszym jej poszerzeniu przenosi się z wartości niematerialnych i prawnych do pozycji długoterminowych rozliczeń międzyokresowych.
- Podatek dochodowy przypadający do rozliczenia jest wykazywany w pozycji należności długoterminowych.
- Rozliczenia międzyokresowe czynne zostają rozdzielone na krótkoterminowe i długoterminowe – przypadające do rozliczenia w okresie dłuższym niż rok obrotowy.
- Przeklasyfikowanie należności z tytułu dostaw i usług według okresu ich zapadalności o zaprezentowanie ich jako należności krótkoterminowe i długoterminowe, przy czym należności na zakup środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych są prezentowane w grupie aktywów, których nabycie finansują bez uwzględnienia terminu ich wykorzystania.

3.5.2 Pasywa

Pasywa dzielą się na kapitały własne i zobowiązania i rezerwy na zobowiązania. Podobnie jak w przypadku Aktywów, pasywa w bilansie są uszeregowane przy zastosowaniu kryterium płynności, a ściślej mówiąc w tym przypadku kryterium ich wymagalności w kolejności od najmniej wymagalnych. Kapitałom własnym odpowiadają aktywa netto. Definicja ta nie jest uregulowana przez ustawę niemniej jednak wynika ona z niej. Otóż aktualizacja ustawy zawiera definicję aktywów netto jako aktywa jednostki pomniejszone o zobowiązania i rezerwy na zobowiązanie – czyli właśnie wartościowo kapitałowi własnemu.

W tej właśnie grupie możemy zaobserwować najistotniejsze różnice w tej części bilansu. Otóż udziały i akcje własne przeznaczone do zbycia przez jednostkę dotychczas wykazywane po stronie aktywów obecnie należy ująć w kapitale (funduszu) własnym z wartością ujemną. Podobnie jak i umorzenia.

Wszelkie zmiany dotyczące tej pozycji bilansu, również dotyczące kapitału rezerwowego w myśl art. 36 ust 2a należy zestawić w sprawozdaniu „Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym”.

Następna pozycja pasywów to rezerwy na zobowiązania, zobowiązania długoterminowe i zobowiązania krótkoterminowe. W gronie rezerw w aktualizacji pojawia nam się nowa pozycja, a mianowicie rezerwy na świadczenia emerytalne i długoterminowe – oczywiście w podziale na długo i krótkoterminowe.

W przypadku zobowiązań nowelizacja definiuje konieczność klasyfikowania zobowiązań w podziale na krótkoterminowe w okresie do wymagalności do 12 miesięcy i w przekroju długoterminowym – w okresie wymagalności powyżej 12 miesięcy licząc od dnia bilansowego.

Rozliczenia międzyokresowe powinny być wykazywane w pasywach podobnie jak w przypadku zobowiązań w podziale na krótko i długoterminowe. W tej grupie pasywów powinny również być wyodrębnione przyszłe przychody obejmujące zaliczki otrzymane lub zaliczki na poczet przyszłych świadczeń, których wykonanie nastąpi w następnych okresach.

Rezerwy z tytułu biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów takich jak:

- naprawy gwarancyjne,
- nie zafakturowane usługi,

powinny być wykazane jako pozostałe rezerwy na zobowiązania.

3.6 Rachunek Wyników

Rachunek wyników sporządza się w wariantcie kalkulacyjnym lub porównawczym, przy czym wybór należy do kierownika jednostki w tzw. układzie drabinkowym. Polega on na odejmowaniu od przychodów netto ze sprzedaży kosztów tej sprzedaży oraz dalej różnic między pozostałymi przychodami i kosztami operacyjnymi, przychodami i kosztami finansowymi, zyskami i stratami nadzwyczajnymi z uwzględnieniem obowiązkowych obciążeń wyniku finansowego. W rachunku należy ujawnić przychody oraz koszty związane z transakcjami z jednostkami powiązаныmi. Dotyczy to przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, kosztów sprzedanych produktów, towarów i materiałów oraz przychodów finansowych. Oraz kosztów finansowych z tytułu odsetek.

Należy uwzględnić również zmiany w zakresie uznawania i wyceny aktywów. Jako wynik na transakcji według rachunku przychody minus koszt uzyskania przychodu ujmuje się wynik powstały ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych jako zysk lub strata ze zbycia tych aktywów w pozycji odpowiednio pozostałych przychodów lub kosztów finansowych. Podobny mechanizm stosuje się w przypadku inwestycji finansowych długo lub krótkoterminowych w pozycji odpowiednio przychodów finansowych lub kosztów finansowych.

W taki sam sposób należy w rachunku wyników ująć nadwyżkę dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi lub odwrotnie. W przypadku niezrealizowanych różnic kursowych obecnie zalicza się je do przychodów finansowych, a nie jak poprzednio do przychodów przyszłych okresów.

Odpisy na rezerwy obciążają inne koszty operacyjne w pozycji pozostałe koszty operacyjne lub też inne koszty finansowe, jeżeli nie dotyczą one odroczonego podatku lub nie obciążają kosztów operacyjnych.

3.7 Rachunek przepływów pieniężnych

Rachunek przepływów pieniężnych może być sporządzany dwoma metodami: bezpośrednią lub pośrednią – przy czym wybór należy do kierownika jednostki. W rachunku przepływów należy odrębnie wykazać wpływy i wydatki z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i z działalności finansowej.

Zastosowane zmiany w stosunku do nowelizacji są zmianami kosmetycznymi oraz w drugiej części zmianami pozwalającymi na bardziej rzetelne i pełniejsze odzwierciedlenie obrazu jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe.

Należy zwrócić uwagę na szereg zmian, w stosunku do uprzednio obowiązującego wzoru. I tak w metodzie pośredniej:

- zrealizowane różnice kursowe nie odnoszące się do działalności operacyjnej przenoszone są do części inwestycyjnej lub finansowej,
- niezrealizowane różnice kursowe są wyłączone z rachunku przepływów pieniężnych,
- różnice kursowe z tytułu przeszacowania środków płatniczych przechodzą do pozycji bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych,
- w korektach wyniku finansowego pomija się informacje dotyczące podatku dochodowego, informacja o zapłaconym podatku dochodowym jest zawarta w dodatkowych informacjach i objaśnieniach,
- ujmują się w rachunku przepływów pieniężnych wartości netto należności,
- nie eliminuje się zmian stanu należności z tytułu podatku dochodowego,
- w pozycji zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych zawiera również pozycje zmian w funduszach specjalnych – są one ujęte również w grupie zobowiązań,
- odpisy z zysku na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych oraz np. nie wypłacone nagrody dla załogi mogą obecnie być eliminowane ze zmiany stanu zobowiązań bezpośrednio.

W metodzie bezpośredniej należy zwrócić uwagę na następujące fakty:

- wpływy ze sprzedaży należy ujmować bez względu na to, którego okresu sprawozdawczego one dotyczą,

- dla czystości strumieni wpływy te należy ujmować łącznie z podatkiem od towarów i usług oraz z otrzymanymi przedpłatami,
- wydatki na dostawy i usługi muszą być ujęte również z podatkiem od towarów i usług oraz zapłaconymi zaliczkami na poczet tych dostaw,
- w pozycji wynagrodzeń ujmuje się wyłącznie wypłaty netto wynagrodzeń bez ubezpieczeń podatków i innych potrąceń,
- w pozycji ubezpieczeń społecznych, zdrowotnych i innych świadczeń należy zawrzeć zarówno ubezpieczenia płacone przez pracodawcę, jak również te pokrywane przez pracownika,
- w części dotyczącej inwestycji, podobnie jak w części operacyjnej wpływy i wydatki ujmuje się zgodnie z zasadą kasową,
- zaliczki na poczet inwestycji ujmowane są w pozycji „pozostał” części inwestycyjnej,
- należy zwrócić uwagę, że pozycje środki pieniężne na początek okresu oraz środki pieniężne na koniec okresu nie są saldami bilansowymi – są to salda wynikłe po przemieszczeniu krótkoterminowych aktywów finansowych do środków pieniężnych (Art. 3 Ust. 1 pkt 25).

Dodatkowe informacje do rachunku przepływów pieniężnych należy zawrzeć w sprawozdaniu „Dodatkowe informacje i objaśnienia”. W szczególności będzie to komentarz dotyczący źródeł i wykorzystania strumieni pieniężnych na poszczególnych poziomach: operacyjnym, inwestycyjnym oraz finansowym. W dodatkowych wyjaśnieniach należy również zawrzeć wyjaśnienia niezgodności pomiędzy saldami wykazanymi w rachunku przepływów pieniężnych, a zawartymi w bilansie o ile wykazują one różnicę. Przy wyborze metody jaką będzie sporządzane sprawozdanie warto również pamiętać o konieczności objaśnienia pozycji dotyczącej części operacyjnej za pomocą metody pośredniej. Tak więc w przypadku sporządzania rachunku metodą bezpośrednią w praktyce oznacza to konieczność sporządzenia części A dotyczącej strumienia operacyjnego również drugą metodą w sprawozdaniu „Dodatkowe informacje i objaśnienia”.

3.8 Zestawienie zmian w kapitale (funduszu własnym)

Obejmuje on zmiany w poszczególnych składnikach kapitału własnego oraz korekty błędów podstawowych i zmian w polityce rachunkowości. Jest to nowy składnik sprawozdania, który nie występował w poprzednim brzmieniu Ustawy. Do sporządzenia tego sprawozdania są zobligowane jednostki, które podlegają corocznemu badaniu i ogłaszaniu sprawozdań finansowych. Sprawozdanie jest uzupełnieniem zestawu sprawozdań finansowych określonych w MSR 1 „Prezentacja Sprawozdań finansowych”

W sprawozdaniu zawiera się informacje dotyczące zwiększeń i zmniejszeń poszczególnych składników kapitału (funduszu) własnego w podziale na obecny i poprzedni rok obrotowy. Jednostki, które nie są zobligowane do sporządzania Zestawienia zmian w kapitale, są zobligowane zawrzeć te informacje w „Dodatkowych Informacjach i Objasnieniach”.

3.9 Komputerowe prowadzenie ksiąg rachunkowych

Wymogi prowadzenia ksiąg rachunkowych przedsiębiorstwa zostały opisane w rozdziale „Zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych”. Nowelizowana ustawa o rachunkowości bardziej szczegółowo określa wymogi dotyczące prowadzenia ksiąg rachunkowych za pomocą komputera. Głównymi celami modyfikacji było:

- uznanie za równoważne zbiorów danych z księgami rachunkowymi,
- określenie jakościowych kryteriów dla systemów informatycznych mających na celu zastosowanie rozwiązań, dzięki którym zapisy będą mogły być sprawdzalne i nie będą mogły być zmieniane,
- zapobieżenie zagrożeniom jakie powoduje elektroniczne prowadzenie rachunkowości dla celów poprawności i rzetelności ksiąg rachunkowych.

Zapisy art. 10 ust.1 pkt. 3 b, c oraz pkt. 4

Sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych, w tym co najmniej:

[...]

- b) wykazu ksiąg rachunkowych, a przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera – wykazu zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na komputerowych nośnikach danych z określeniem ich struktury, wzajemnych powiązań oraz ich funkcji w organizacji całości ksiąg rachunkowych i w procesach przetwarzania danych,*
- c) opisu systemu przetwarzania danych, a przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera – opisu systemu informatycznego, zawierającego wykaz programów, procedur lub funkcji, w zależności od struktury oprogramowania, wraz z opisem algorytmów i parametrów oraz programowych zasad ochrony danych, w tym w szczególności metod zabezpieczenia dostępu do danych i systemu ich przetwarzania, a ponadto określenie wersji oprogramowania i daty rozpoczęcia jego eksploatacji,*
- 4) systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów, w tym dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych i innych dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów,*

precyzują szczegółowe wymogi dotyczące dokumentacji systemu informatycznego dla potrzeb prowadzenia rachunkowości. Warto tutaj zwrócić uwagę na fakt, że odstąpiono w nowelizacji od wymogu stwierdzenia dopuszczenia systemu informatycznego do stosowania (patrz Art.10 pkt 1 Ust. 3a przed nowelizacją).

W dobie globalizacji coraz powszechniejsze jest skonsolidowanie systemów zarządczych (w tym jako bazy wejściowej ksiąg rachunkowych) w siedzibach firm poza granicami Polski przy zastosowaniu nowoczesnych technik komputerowych. Zasadniczo ustawa określa obowiązek przechowywania danych źródłowych na terytorium Polski. Z analizy przepisów (Art.11 Ust. 1; Art.11 Ust. 3; Art. 13 Ust. 2 i 3) wynika jednak, że ustawa przewidziała takie potrzeby. Okazuje się, że jest możliwe w myśl cytowanych przepisów przetwarzanie zapisów poza terytorium naszego kraju. Jest to możliwe przy spełnieniu następujących warunków:

- jednostka przechowuje dokumenty źródłowe na terytorium Polski w formie Oryginałów,
- system informatyczny zapewnia jednoznaczne powiązanie dokumentów źródłowych z zapisami w systemie,
- wprowadzenie danych na podstawie dokumentów źródłowych następuje w siedzibie jednostki,
- jednostka posiada dostęp do danych i w każdym czasie oraz za dowolny okres może zapewnić wydruk ksiąg na papierze,
- jednostka dysponuje księgami rachunkowymi za zamknięte okresy zgodnie w wymogami ustawy (w formie papierowej lub na innym trwałym nośniku określonym przez ustawę),
- przyjęte rozwiązanie zapewnia równoważność ksiąg w miejscu ich przetwarzania z kopią uzyskaną drogą teletransmisji.

W nowelizacji ustawy odstąpiono od wymogu obowiązku drukowania za każdy okres obrotowy zestawienia obrotów i sald kont księgi głównej.

W nowelizacji dopuszczono również możliwość wprowadzania danych do systemu na podstawie dokumentów źródłowych przekazanych elektronicznie.

Pozostałe zasady prowadzenia komputerowej księgowości nie uległy zasadniczym zmianom i zostały przyjęte w dotychczasowo obowiązującym brzmieniu.

4. Praktyczne przełożenie najważniejszych postanowień znowelizowanych w Ustawie o rachunkowości

W niniejszym rozdziale zawarte zostało praktyczne streszczenie najważniejszych postanowień ustawy o rachunkowości po nowelizacji w formie tabelarycznej. Nie stanowi ono wyczerpującego opracowania wszystkich wymogów i zmian.

Przed zastosowaniem ich w praktyce wskazane jest szczegółowe odniesienie do odpowiednich przepisów prawnych i komentarzy.

4.1 Zmiany w nowelizacji a Międzynarodowe Standardy Rachunkowe (MSR)

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
<p>4.1.1 Definicje Ustawa przed nowelizacją nie precyzowała szeregu niedefiniowalnych do tej pory pojęć. Brakowało w niej również uregulowań dotyczących pozycji w sprawozdaniach finansowych</p>	<p>Nowe definicje precyzuje artykuł 3.1. Największą grupę obejmują dostosowania w kontekście zmian dotyczących rynku kapitałowo-pieniężnego.</p> <p>Kilka z nich wymaga szczególnego zwrócenia uwagi:</p> <p>okres sprawozdawczy – okres, za który sporządza się sprawozdanie zgodnie z okresem zdefiniowanym w ustawie,</p> <p>wyższość treści ekonomicznej nad formą – zdarzenia, w tym operacje gospodarcze ujmujące się w księgach rachunkowych i wykazuje w sprawozdaniu zgodnie z ich treścią ekonomiczną,</p> <p>aktywa – kontrolowane przez jednostkę zasoby majątkowe, które w przyszłości dostarczą korzyści ekonomicznych,</p> <p>zobowiązania – bieżące obowiązki, które w przyszłości spowodują odpływ korzyści ekonomicznych,</p> <p>przychody – uprawdopodobnione powstanie korzyści ekonomicznych w formie zwiększenia wartości aktywów lub zmniejszenia wartości zobowiązań,</p>	<p>Definicje w większości są zbliżone z definicjami zawartymi w MSR. Ujednoliciły i wyjaśniły one szereg pojęć. Wątpliwości budzi definicja Okresu sprawozdawczego – niespójna z MSR 1</p> <p>Prezentacja sprawozdań finansowych – z jednej strony dowolność w zdefiniowaniu okresu sprawozdawczego, a z drugiej obowiązek sporządzania zestawień sald i obrotów nie rzadziej niż raz na koniec miesiąca.</p> <p>Konieczne jest określenie ewentualnych przyszłych korzyści oraz kwestii kontrolowalności „zasobu” przez jednostkę oraz wiarygodne określenie wartości.</p> <p>Definicje zgodne z założeniami MSR.</p> <p>Kwestia „kontrolowalności” zasobu zgodna z MSR 22 – i postanowieniami GAAP.</p> <p>Składniki aktywów takie jak środki trwałe, wartości niematerialne i prawne, inwestycje zgodne z MSR – odpowiednio 16 – rzeczowy majątek trwały.</p>

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
	<p>koszty – uprawdopodobniony odpływ korzyści ekonomicznych w formie zwiększenia wartości zobowiązań lub zmniejszenia wartości aktywów.</p> <p>inwestycje – aktywa finansowe, nieruchomości i wartości niematerialne i prawne, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz zostały nabyte w celu osiągnięcia korzyści.</p>	<p><i>Zobowiązania i rezerwy</i> zgodne z założeniami MSR 37 – rezerwy, warunkowe zobowiązania i aktywa warunkowe. Należy tu określić, jakie w przyszłości wystąpią odpływy korzyści ekonomicznych z tytułu obecnie prowadzonej działalności lub zawartych kontraktów, które wymagają ujęcia zobowiązania.</p>
<p>4.1.2 Aktywa i pasywa Brak ścisłego podziału na krótko i długoterminowe pozycje.</p> <p>Na majątek obrotowy składają się:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapasy, – należności poniżej 12 miesięcy wymagalności, – środki pieniężne i ekwiwalenty, – papiery wartościowe przeznaczone do obrotu. <p>Do zobowiązań krótkoterminowych zaliczane są zobowiązania zapadalne w okresie 12 miesięcy.</p>	<p>Regulacje zawarte w artykule 3.1. jak również załączniku.</p> <p>Aktywa i pasywa w bilansie są przedstawiane w podziale na krótko i długoterminowe.</p> <p>Aktywa obrotowe obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> – aktywa rzeczowe przeznaczone do zbycia lub zużycia w ciągu 12 miesięcy, lub w ciągu normalnego cyklu operacyjnego, jeśli trwa on dłużej niż 12 miesięcy, – ogół należności z tytułu dostaw i usług niezależnie od tego kiedy będą zapłacone, – aktywa finansowe wymagalne lub przeznaczone do zbycia w ciągu 12 miesięcy oraz aktywa pieniężne, – aktywa finansowe wymagalne lub przeznaczone do zbycia w ciągu 12 miesięcy oraz aktywa pieniężne, – rozliczenia międzyokresowe trwające nie dłużej niż 12 miesięcy, – zobowiązania krótkoterminowe wymagalne w ciągu 12 miesięcy, – ogół zobowiązań z tytułu dostaw i usług niezależnie od tego kiedy będą zapłacone. 	<p>Niezbędna w tym przypadku jest ocena terminów wymagalności wszystkich aktywów i zobowiązań, podczas gdy poprzednio dokonywało się jej tylko w odniesieniu do niektórych pozycji.</p> <p>Bardziej precyzyjna niż poprzednio definicja pozycji krótkoterminowych, dostarcza więcej wskazówek co do sposobu ustalania odpowiedniej klasyfikacji.</p> <p>Klasyfikacja zobowiązań nie pozwala na łatwe zidentyfikowanie łącznej kwoty zobowiązań krótkoterminowych. Różnica w stosunku do MSR 1 – prezentacja sprawozdań finansowych w definicji pozycji krótkoterminowych i sposobie prezentacji zobowiązań w bilansie.</p>

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
<p>4.1.3 Środki trwałe</p> <p>Generalnie są ujmowane według cen nabycia „kosztu wytworzenia i amortyzowane przez okres ich ekonomicznego użytkowania.</p> <p>Przy ustalaniu okresu amortyzacji należy uwzględnić stawki amortyzacji podatkowej. W praktyce w większości przypadków stosowana jest liniowa metoda amortyzacji.</p> <p>Przeszacowania dokonuje się tylko w przypadkach kiedy zezwalają na to oddzielne przepisy.</p> <p>Podobnie jak z innymi aktywami w przypadku trwałej utraty wartości obniżana jest ich wartość w księgach, a rezultat tej czynności jest odzwierciedlony w rachunku zysków i strat.</p> <p>Wartość obniżana z tytułu trwałej utraty wartości.</p> <p>Strata z tytułu obniżenia wartości ujmowana jest w rachunku zysków i strat.</p>	<p>Definicja w art. 3.1. pkt 15; zasady wyceny – art.28.1, art. 28.6, amortyzacja art. 32, zasady aktualizujące wartość art. 35.</p> <p>Generalnie ujmowane według cen nabycia kosztu wytworzenia i amortyzowane przez okres ich ekonomicznego użytkowania.</p> <p>Amortyzowane drogą systematycznego rozłożenia ich wartości początkowej od daty wprowadzenia do użytkowania. W przeciwieństwie do poprzednio obowiązującej ustawy przy ustalaniu okresu użytkowania nie uwzględnia się stawek amortyzacji podatkowej.</p> <p>Przeszacowania dokonuje się tylko w przypadkach kiedy zezwalają na to oddzielne przepisy, ale tylko do wysokości wartości godziwej.</p> <p>Wartość jest obniżana w sytuacji, gdy istnieje prawdopodobieństwo, że prognozowane korzyści nie zostaną wygenerowane Strata z tytułu obniżenia wartości znajduje odzwierciedlenie w rachunku zysków i strat. Jedynym wyjątkiem jest sytuacja przeszacowania środków trwałych – strata z tytułu utraty wartości przeszacowanych środków trwałych pomniejsza kapitał rezerwowy z aktualizacji wyceny. W sytuacjach kiedy przesłanki do obniżenia wartości ustały, obniżenie wartości można odwrócić, a skutek takiego zdarzenia jest ujmowany w tym samym miejscu, co obniżenie wartości.</p>	<p>Postanowienia dotyczące środków trwałych są zbieżne z MSR 36 – w zakresie odpisów z tytułu utraty wartości. Nowelizacja znacznie odbiega od postanowień MSR 16 – rzeczowy majątek trwały w zakresie przeszacowania środków trwałych. Powstaje również wątpliwość w zakresie odniesienia wartości bilansowej aktywów i obniżenia ich wartości z tytułu hiperinflacji – zastosowanie MSR 29.</p> <p>Zapisy nowej ustawy dają możliwość tworzenia rezerw z tytułu prawdopodobnej utraty wartości – nie ma konieczności pewności tego zdarzenia.</p> <p>Istnieje możliwość obniżenia wartości posiadanych środków trwałych poprzez obciążenie w jakiejś części kapitału, bez wpływu na rachunek zysków i strat.</p> <p>Pojawiła się również możliwość odwrócenia zmniejszenia wartości środków trwałych. Ma to istotny wpływ na zmiany w rachunku wyników i bilansie jednostki.</p> <p>W wyniku zmian mogą pojawić się pozycje w odroczonym podatku dochodowym.</p>

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
<p>4.1.4 Leasing W ustawie nie zawarto konkretnych uregulowań dotyczących leasingu. W praktyce odwoływano się do konkretnych rozwiązań podatkowych.</p>	<p>Nowelizacja reguluje sprawy związane z leasingiem w artykułach: 3.4, 3. I 28.1.8</p> <p>Przyjęto odmienne od prawa podatkowego kryteria ujmowania w księgach leasingodawcy.</p>	<p>W wyniku zmian może się pojawić konieczność ujęcia w sprawozdaniach finansowych umów leasingowych, które dotychczas się tam nie znajdowały. W wyniku takich przemieszczeń może pojawić się odroczony podatek dochodowy.</p> <p>Postanowienia zgodne z MSR 17 – leasing.</p>
<p>4.1.5 Aktywa finansowe i inwestycje Ujmowane w księgach według ceny nabycia następnie przeszacowywane: lokaty krótkoterminowe według według niższej z dwóch wartości ceny nabycia lub ceny sprzedaży netto, dłużne papiery wartościowe według cen sprzedaży, lokaty długoterminowe według cen nabycia pomniejszonych o odpisy spowodowane trwałą utratą ich wartości.</p>	<p>Regulacje zawarte w artykułach 3.1.17, 28.1 I 35</p> <p>Podobnie jak przed nowelizacją ujmowane w księgach według ceny nabycia, a następnie przeszacowywane inwestycje krótkoterminowe wycenia się według:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wartości godziwej, – niższej z dwóch wartości ceny nabycia lub wartości godziwej. <p>Skutki wyceny odnosi się na rachunek wyników.</p> <p>Długoterminowe lokaty kapitałowe ujmuje się według</p> <ul style="list-style-type: none"> – ceny nabycia pomniejszonej o odpisy spowodowane trwałą utratą wartości lub – wartości godziwej lub – wartości rynkowej. <p>Skutki przeszacowania odnosi się na kapitał własny. Długoterminowe inwestycje z przeznaczeniem do sprzedaży przenosi się do pozycji krótkoterminowych inwestycji.</p>	<p>Cechą charakterystyczną jest możliwość ujęcia w różnych cenach, niekoniecznie w cenie nabycia. Należy pamiętać jednak, że wybrana metoda wyceny musi być konsekwentnie stosowana do wszystkich pozycji inwestycyjnych.</p> <p>Mogą powstać dodatkowe pozycje odroczonego podatku.</p> <p>Regulacje zawarte w nowelizacji w istotny sposób odbiegają od postanowień MSR 39.</p>

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
<p>4.1.6 Zapasy Zapasy wyceniane są według niższej z dwóch wartości ceny nabycia „kosztu wytworzenia” i ceny sprzedaży netto przy zastosowaniu odpowiedniej metody alokacji kosztów.</p> <p>Wyroby gotowe i towary są amortyzowane przez okres 5 lat.</p>	<p>Uregulowania zawarte w artykułach 28.1 I 34</p> <p>Mechanizm wyceny podobny jak w Ustawie przed nowelizacją.</p>	<p>Postanowienia zgodne z zaleceniami MSR 2 – zapasy</p>
<p>4.1.7 Należności Ujmowane w wartościach stanowiących kwotę do zapłaty. Dla nieściągalnych należności konieczność utworzenia rezerw.</p>	<p>Reguluje artykuł 35 b</p> <p>Generalnie są ujmowane w kwocie wymagającej zapłaty. Jedynie w przypadku płatności długoterminowych konieczne jest ujęcie transakcji w wysokości wartości godziwej.</p> <p>Transakcje wątpliwe odnosi się do pozycji bilansowej obniżając wartość należności wykazywanych w bilansie.</p>	<p>Konieczność dyskontowania należności długoterminowych spowoduje dodatkowe przychody z tytułu kosztu kapitału.</p> <p>Powstaną dodatkowe pozycje odroczonego podatku.</p>
<p>4.1.8 Kapitał własny Brak definicji</p>	<p>Pojęcie szerzej zawarte w artykułach 3.1.26 I 35 a</p> <p>Wprowadzono pojęcie instrumentu kapitałowego.</p> <p>Jeżeli jednostka gospodarcza jest w posiadaniu własnych instrumentów kapitałowych, pomniejszają one saldo kapitału własnego.</p> <p>Jeżeli zostały one zakupione po cenie wyższej niż zaksięgowana, wówczas nadwyżka ta jest ujmowana w kapitale własnym.</p>	<p>Należy dokonać przeklasyfikowania własnych instrumentów kapitałowych oraz odnieść je w poszczególnych pozycjach kapitału własnego.</p> <p>Również w tym przypadku mogą powstać dodatkowe pozycje odroczonego podatku.</p> <p>Uregulowania zgodne z MSR 32.</p>

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
<p>4.1.9 Zobowiązania finansowe Podobnie jak należności ujmowane w kwocie wymagającej zapłaty. Zobowiązania umorzone zwiększały zysk roku obrotowego.</p> <p>Regulacje zawarte w artykułach: 3.1.27, 28.6, I 35 a I 36.2 d</p>	<p>Wykazywane są według wartości godziwej kwoty wymagającej zapłaty.</p> <p>Umorzenie zobowiązań powoduje odniesienie ich na kapitał własny.</p>	<p>Nastąpi przesunięcie niektórych pozycji z kapitału własnego do zobowiązań, ze względu na uszczegółowienie definicji.</p> <p>Podobnie jak należności długotrwale zobowiązania mogą być dyskontowane, a efekt przeszacowania odniesiony na rachunek wyników.</p> <p>Powstaną dodatkowe pozycje odroczonego podatku.</p> <p>Bardzo ważna zmiana dotyczy umorzenia zobowiązań, które nie będzie miało już zastosowania do rachunku wyników.</p> <p>Sposób wyceny znacznie odbiega od postanowień MSR 39 zaś klasyfikacja zgodna z MSR 32.</p>
<p>4.1.10 Zobowiązania warunkowe Brak definicji – ujawniane w informacji dodatkowej</p>	<p>Zawarte w artykule 3.1.28 uzależnione od zaistnienia określonych zdarzeń szczególne informacje i kwoty powinny być ujawniane w informacji dodatkowej.</p>	<p>Zgodne z MSR 37 – Rezerwy, warunkowe zobowiązania i aktywa warunkowe</p>
<p>4.1.11 Przychody Ujmowane w momencie ich osiągnięcia</p>	<p>Definicja w artykule 3.1.30</p> <p>Uprawdopodobnione powstanie korzyści powodujące zwiększenie wartości aktywów lub zmniejszenie wartości zobowiązań. Stosowane jest kryterium przeniesienia ryzyka i korzyści.</p>	<p>Istotna różnica w stosunku do MSR w zakresie przewidywanych przepływów.</p>

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
<p>4.1.12 Pozycje nadzwyczajne Skutki finansowe zdarzeń powstających niepowtarzalnie, poza zwykłą działalnością jednostki, spowodowane szczególnymi okolicznościami</p>	<p>Definicja w artykule 3.1.33 Niemożliwe do przewidzenia zdarzenia poza zwykłą działalnością jednostki, które nie dotyczą ogólnego ryzyka operacyjnego.</p>	<p>Uszczegółowienie definicji spowoduje powstanie pozycji nadzwyczajnych. Uregulowania są zgodne z MSR 8 – zysk lub strata netto okresu obrotowego, podstawowe błędy i zmiany zasad rachunkowości.</p>
<p>4.1.13 Długotrwałe umowy o budowę Brak uregulowań</p>	<p>Precyzuje artykuł 34 a I 34 c Przychody i wszystkie powiązane koszty z tytułu umów o budowę z terminem realizacji > 6 miesięcy muszą być ujmowane metodą procentowego zaawansowania toku prac. W przypadkach braku możliwości ustalenia zysku, należy rozliczać umowy w miarę ponoszenia kosztów.</p>	<p>Rejestracja księgową musi uwzględniać wykonanie poszczególnych umów. Powstaną dodatkowe pozycje odroczonego podatku. Postanowienia zgodne z MSR 11.</p>
<p>4.1.14 Sprawozdanie finansowe Składa się z: – bilansu, – rachunku zysków i strat, – sprawozdania z przepływu środków pieniężnych, – informacji dodatkowej. Sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych sporządzane jest metodą pośrednią</p>	<p>Regulacje ujęte w artykułach 45– 48 i 44 B Składa się z: – bilansu, – rachunku zysków i strat, – rachunku przepływu środków pieniężnych, – sprawozdania ze zmian w kapitale własnym – informacji dodatkowej. Rachunek przepływu środków pieniężnych sporządzane jest metodą bezpośrednią lub pośrednią.</p>	<p>Odmienne jak przed nowelizacją należy w każdym sprawozdaniu umieścić dane porównawcze w stosunku do poprzedniego okresu obrotowego. Została dopuszczona możliwość sporządzania sprawozdania w tysiącach złotych.</p>

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
<p>4.1.15 Sprawozdanie finansowe uproszczone Jednostka może sporządzić sprawozdanie finansowe w formie uproszczonej, jeśli nie spełnia dwóch z następujących kryteriów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – średnioroczne zatrudnienie 50 osób, – suma aktywów bilansu 1.000.000 EURO, – przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych – 2.000.000 EURO. 	<p>Zawarte w artykule 50.1</p> <p>Oparte na bazie podobnych kryteriów jak przed nowelizacją. Jednostka może sporządzić sprawozdanie finansowe w formie uproszczonej, jeśli nie spełniła dwóch z następujących kryteriów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – średnioroczne zatrudnienie – 50 osób, – suma aktywów bilansu – 2.000.000 EURO, – przychody netto ze sprzedaży produktów i towarów oraz operacji finansowych – 4.000.000 EURO. 	<p>Uproszczone sprawozdanie finansowe nie podlega obowiązkowi badania.</p>
<p>4.1.16 Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Można nie sporządzać skonsolidowanego sprawozdania finansowego, jeśli łączne dane dotyczące wszystkich spółek nie spełniają dwóch z następujących kryteriów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – średnioroczne zatrudnienie 50 osób, – suma aktywów bilansu 3.000.000 EURO, – przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych – 6.000.000 EURO <p>lub w przypadku kiedy jednostka dominująca jest w co najmniej 90% własnością innej jednostki dominującej i jeśli wszyscy udziałowcy/akcjonariusze wyrazili na to zgodę.</p>	<p>Zawarte w artykule 56</p> <p>Można nie sporządzać skonsolidowanego sprawozdania finansowego, jeśli łączne dane dotyczące wszystkich spółek nie spełniają dwóch z następujących kryteriów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – średnioroczne zatrudnienie ≤ 250 osób, – suma aktywów bilansu $\leq 7.500.000$ EURO, – przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych $\leq 15.000.000$ EURO <p>lub jeśli jednostka dominująca jest w co najmniej 90% własnością innej jednostki dominującej i jeśli pozostali udziałowcy/akcjonariusze nie zgłosili sprzeciwu w ciągu 6 miesięcy przed dniem bilansowym.</p>	<p>Postanowienia zgodne z MSR 27</p>

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
	W sytuacji kiedy spółka jest notowana na giełdzie warszawskiej lub na giełdzie kraju będącego członkiem Unii Europejskiej powyższe kryteria nie mają zastosowania.	
<p>4.1.17 Wymogi dotyczące badania</p> <p>Spełnienie dwóch kryteriów: – średnioroczne zatrudnienie – 50 osób, – suma aktywów bilansu – równowartość w walucie polskiej 1.000.000 EURO, – przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych – równowartość w walucie polskiej 3.000.000 EURO.</p> <p>Jeśli jednostka nie spełnia powyższych kryteriów, badanie powinno być przeprowadzone raz na 3 lata</p>	<p>Ujęte w artykule 64</p> <p>Dwa z kryteriów: – średnioroczne zatrudnienie – 50 osób, – suma aktywów bilansu – równowartość w walucie polskiej 2.500.000 EURO, – przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych – równowartość w walucie polskiej 5.000.000 EURO.</p> <p>Jeśli jednostka nie spełnia powyższych kryteriów badanie nie musi być przeprowadzane.</p>	<p>Ma zastosowanie do sprawozdań finansowych od 01.01.2000 r.</p>
<p>4.1.18 Wymogi w zakresie inwentaryzacji</p> <p>Wymóg potwierdzania sald aktywów i pasywów.</p>	<p>Wymienione w artykule 26</p> <p>Wymagane potwierdzenie sald należności</p> <p>Dopuszczona weryfikacja stanu z dokumentami dla tych składników majątku, dla których przeprowadzenie spisu z natury lub potwierdzenie z kontrahentami z przyczyn uzasadnionych nie było możliwe.</p> <p>Usunięto wzmiankę o spisie towarów w punktach sprzedaży detalicznej. Inwentaryzację w punktach sprzedaży detalicznej przeprowadza się według zasad ogólnych.</p>	<p>Brak obowiązku potwierdzania zobowiązań. Wprowadzono nowe możliwości potwierdzania sald.</p>

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
<p>4.1.19 Rezerwy „odliczenia międzyokresowe bierne” Rezerwy tworzy się na wszelkie znane ryzyko i zagrażające straty Dotyczy to pewnych lub prawdopodobnych strat z operacji gospodarczych.</p> <p>Ujmowane według najlepszego oszacowania kwoty wymagającej zapłaty.</p>	<p>Regulacje zawarte w artykułach 3.1.21, 28, 35 d I 39</p> <p>Podobnie jak przed nowelizacją oraz, gdy na jednostce ciąży obowiązek wynikający ze zdarzeń z przeszłości, przy czym termin i dokładna kwota zapłaty z tytułu tego obowiązku nie są pewne.</p> <p>Rezerwę na koszty restrukturyzacji tworzy się w sytuacji, gdy wymagają tego przepisy prawne lub jednostka zawarła wiążącą umowę.</p> <p>Wyceniane według najlepszego oszacowania ich wartości godziwej.</p>	<p>Będą powstawały dodatkowe pozycje odroczonego podatku.</p> <p>Postanowienia zgodne z MSR 37 – rezerwy, warunkowe zobowiązania i aktywa warunkowe</p>
<p>4.1.20 Odroczonego podatku Jest ujmowany w odniesieniu do przejściowych różnic spowodowanych odmiennością momentu uznania przychodu za osiągnięty lub kosztu za poniesiony w myśl ustawy o rachunkowości i przepisów podatkowych.</p> <p>Rezerwy z tytułu odroczonego podatku (dodatnie różnice) muszą być ujmowane w bilansie.</p> <p>W przypadku aktywa z tytułu odroczonego podatku (ujemnej różnicy) jednostka ma wybór – może je wykazywać bądź nie. Jeśli przyjmie zasadę wykazywania aktywa, musi mieć pewność co do jego rozliczenia.</p> <p>Dodatnie i ujemne różnice przejściowe mogą być kompensowane.</p>	<p>Zawarte w artykule 37</p> <p>Jest ujmowany w odniesieniu do wszystkich różnic przejściowych pomiędzy wartością podatkową składnika aktywów lub pasywów i ich wartością księgową oraz w odniesieniu do strat podatkowych możliwych do odliczenia w przyszłości.</p> <p>Rezerwy na podatek odroczonego podatku muszą być ujmowane w bilansie.</p> <p>Aktywa z tytułu odroczonego podatku ujmowane są wówczas, jeżeli według przewidywań ujemne różnice przejściowe będą mogły zostać w przyszłości odliczone.</p>	<p>Wylimitowano możliwość wyboru odnośnie ujmowania bądź nie ujmowania aktywów z tytułu odroczonego podatku.</p> <p>Wprowadzone kryterium wystąpienia prawdopodobieństwa w miejsce pewności spowoduje więcej aktywów z tytułu odroczonego podatku.</p> <p>Przy kompensowaniu niezbędne jest odniesienie do okresów, w których każda z pozycji ulegnie odwróceniu.</p> <p>Prezentacji należy dokonać w podziale na krótko i długoterminowe.</p> <p>Występują znaczące różnice w definicjach w porównaniu z MSR 12 – podatek dochodowy</p>

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
	<p>Odroczony podatek jest ustalany w oparciu o stawki podatkowe, które będą obowiązywały w momencie odwrócenia się różnic przejściowych.</p> <p>Dodatnie i ujemne różnice przejściowe mogą być kompensowane, jeśli zostaną rozliczone w tym samym okresie.</p>	
<p>4.1.21 Zdarzenia w dacie bilansowej Sprawozdania powinny zostać skorygowane o zdarzenia mające istotny wpływ na treść sprawozdania finansowego.</p> <p>W pozostałych przypadkach należy zawrzeć je w informacji dodatkowej.</p>	<p>Zawarte w artykule 54</p> <p>Jeśli mają istotny wpływ na nie zatwierdzone sprawozdania finansowe lub powodują, że założenie kontynuacji działalności nie jest zasadne, należy skorygować sprawozdania finansowe.</p> <p>W pozostałych przypadkach należy zawrzeć je w informacji dodatkowej.</p>	<p>Zgodne z MSR 10 – zdarzenia warunkowe oraz zdarzenia następujące po dniu bilansowym</p>
<p>4.1.22 Jednostki powiązane Brak szczegółowych definicji. Część informacji zawarta w informacjach dodatkowych.</p>	<p>Zawarte w artykule 3.1.43 oraz załącznikach 1–4, 1–6.2</p> <p>Zdefiniowane jako jednostka dominująca lub znaczny inwestor, jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone. Należy ujawniać wszystkie transakcje – ich charakter transakcji, warunki oraz kwoty transakcji, jak również transakcje z członkami zarządu i rady nadzorczej.</p>	<p>W doprecyzowaniu informacji należy posiłkować się MSR 24 – informacje ujawniane na temat podmiotów powiązanych</p>
<p>4.1.23 Jednostki zależne Są to jednostki gospodarcze kontrolowane przez inną jednostkę, która może wpływać na ich decyzje finansowe i operacyjne.</p>	<p>Zawarte w artykułach 3.1.34, 3.1.39, 57, 58 I 60.9</p> <p>Są to jednostki gospodarcze kontrolowane przez inną jed-</p>	<p>Przy sporządzaniu sprawozdań należy zapewnić porównywalność danych.</p>

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
<p>Wyłączeniu z konsolidacji podlegają jednostki zależne spełniające określone kryteria w zakresie wielkości przychodów i wartości aktywów.</p> <p>Wyłączeniu z konsolidacji podlegają też te jednostki zależne, które zostały nabyte w celu ich odsprzedaży lub w przypadku których sprawowanie kontroli nie jest trwałe (mniej niż 12 miesięcy) lub jest w istotnym stopniu ograniczone.</p> <p>Jeżeli jednostka zależna prowadzi całkowicie odmienny rodzaj działalności, wówczas nie jest konsolidowana, lecz traktowana jako jednostka stowarzyszona.</p> <p>Udziały mniejszości są wykazywane w wysokości udziału w wartości rynkowej aktywów netto jednostki zależnej.</p>	<p>nostkę, która może wpływać na ich decyzje finansowe i operacyjne.</p> <p>Wyłączeniu z konsolidacji podlegają te jednostki zależne, które zostały nabyte w celu ich odsprzedaży w ciągu 12 miesięcy, lub w przypadku których sprawowanie kontroli będzie trwać krócej niż 12 miesięcy od daty bilansowej lub jest w istotnym stopniu ograniczone.</p> <p>Dopuszcza się wyłączenie z konsolidacji tych jednostek zależnych, których wyniki są nieistotne z punktu widzenia grupy i które nie mają wpływu na jasność i rzetelność jej sprawozdania finansowego.</p> <p>Jeżeli jednostka zależna prowadzi całkowicie odmienny rodzaj działalności, wówczas nie jest konsolidowana, lecz traktowana jako jednostka stowarzyszona.</p> <p>Udziały mniejszościowe są wykazywane w wysokości udziału w wartości godziwej aktywów netto jednostki zależnej. Jeżeli poniesione straty obniżają te udziały do poziomu < 0, wówczas nie są one alokowane na udziały mniejszości, lecz stanowią część strat grupy kapitałowej.</p>	<p>Znaczne różnice w stosunku do MSR 22</p>
<p>4.1.24 Jednostki stowarzyszone</p> <p>Są to jednostki, w przypadku których inwestor ma znaczący wpływ na decyzje finansowe i operacyjne oraz posiada więcej niż 20% i mniej niż 50% praw głosu.</p>		

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
<p>Jednostki stowarzyszone konsoliduje się metodą praw własności jeśli ze względu na jednostki.</p> <p>Zależne spółka sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe.</p> <p>Wyłączeniu z konsolidacji podlegają jednostki stowarzyszone spełniające określone kryteria.</p> <p>Ponadto wyłączeniu z konsolidacji podlegają te jednostki stowarzyszone, które zostały nabyte w celu ich odsprzedaży.</p> <p>Hipotetyczna wartość firmy jest ujmowana jako oddzielna pozycja aktywów.</p>	<p>Zawarte w artykułach 3.1.36, 3.1.41, 3.1.47, 62 I 63 a</p> <p>Są to jednostki, w przypadku których inwestor ma znaczący wpływ na decyzje finansowe i operacyjne, lecz nie sprawuje samodzielnej lub wspólnej kontroli nad taką jednostką.</p> <p>Udziały w jednostkach stowarzyszonych wykazuje się metodą praw własności, jeżeli spółka sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe.</p> <p>Wyłączeniu podlegają te jednostki stowarzyszone, które zostały nabyte w celu ich odsprzedaży w ciągu 12 miesięcy lub w przypadku których inwestor ma ograniczony wpływ na decyzje finansowe i operacyjne.</p> <p>W przypadku ograniczonego wpływu wartość udziałów wykazuje się metodą praw własności w wysokości określonej na dzień ograniczenia</p> <p>Hipotetyczna wartość firmy jest ujmowana jako oddzielna pozycja aktywów</p>	<p>Znacząca różnica w stosunku do MSR 28 w zakresie klasyfikacji wartości firmy</p>
<p>4.1.25 Jednostki działające za granicą</p> <p>Salda bilansowe wyceniane po kursie obowiązującym na koniec roku obrotowego.</p> <p>Kapitał własny przeliczany według kursu obowiązującego na dzień przejścia kontroli znaczącego wpływu (nie ujęte w przepisach – odniesienie do MSR).</p> <p>Salda wynikowe przeliczane według średniego kursu rocznego.</p>	<p>Uszczegółowiona w artykułach 51.2 I 63 b 2</p> <p>Salda bilansowe wyceniane po kursie obowiązującym na koniec roku obrotowego</p> <p>Kapitał własny przeliczany według kursu obowiązującego na dzień przejścia kontroli znaczącego wpływu (nie ujęte w przepisach - odniesienie do MSR).</p>	<p>Znacząca różnica w stosunku do MSR 21 – skutki zmian kursów wymiany walut obcych, który zezwala na zastosowanie jednej z dwóch metod, w zależności od rodzaju powiązania między jednostką dominującą i zależną.</p>

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
<p>Różnice kursowe powstałe w związku z wyceną na dzień bilansowy ujmuje się w pozycji kapitału własnego do momentu zbycia udziałów, po czym są one odnoszone na rachunek zysków i strat.</p>	<p>Salda wynikowe przeliczane według średniego kursu rocznego – kurs średni ustalany jest w oparciu o średnie kursy miesięczne lub z wykorzystaniem kursu otwarcia i zamknięcia.</p> <p>Różnice kursowe powstałe w związku z wyceną na dzień bilansowy ujmuje się w pozycji kapitału własnego do dnia sprzedaży akcji/udziałów, po czym są one odnoszone na rachunek zysków i strat.</p>	
<p>4.1.26 Dane na serwerze za granicą Brak jasnych regulacji. Różne interpretacje na temat możliwości korzystania z serwera za granicą. Uważa się, że jest to dopuszczalne przy spełnieniu szeregu warunków</p>	<p>W artykułach 11.3, 13.2 I 13.3</p> <p>Dopuszczono przetwarzanie danych za granicą pod pewnymi warunkami.</p> <p>W każdym przypadku należy powiadomić o tym urząd skarbowy.</p>	<p>Podobne do MSR 22</p>
<p>4.1.27 Przejęcia a łączenie udziałów Brak szczegółowych uregulowań pozwalających na rozróżnienie między przejęciem a łączeniem udziałów. W większości przypadków wszystkie transakcje połączenia jednostek są uznawane za przejęcia</p>	<p>W artykułach 44a I 44c</p> <p>Przejęcie to takie połączenie jednostek gospodarczych, w przypadku którego można zidentyfikować jednostkę przejmującą – jednostkę przejmującą kontrolę nad inną jednostką gospodarczą</p> <p>Łączenie udziałów to takie połączenie jednostek, przy którym żadnej ze stron nie można uznać za jednostkę przejmującą. Muszą zostać spełnione określone kryteria.</p>	

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
<p>4.1.28 Metoda przejęcia/nabycia</p> <p>Wszystkie aktywa i pasywa wyceniane są według wartości rynkowej (w pewnych przypadkach dopuszczalna jest wycena według wartości księgowej). Różnica pomiędzy zapłaconą kwotą i wartością rynkową stanowi wartość firmy lub ujemną wartość firmy.</p> <p>Ujemna wartość firmy jest odraczana i amortyzowana przez okres nie przekraczający 5 lat.</p>	<p>W artykule 44 b</p> <p>Wszystkie aktywa i pasywa (nawet jeśli nie zostały ujęte) wyceniane są według wartości godziwej.</p> <p>Cena nabycia to wartość godziwa zapłaty, która uwzględnia również najlepsze oszacowanie zdarzeń warunkowych. Różnica w stosunku do wartości godziwej stanowi wartość firmy lub ujemną wartość firmy.</p> <p>Trzystopniowy proces ujmowania ujemnej wartości firmy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – jeśli dotyczy przyszłych strat jest odraczana i ujmowana po poniesieniu straty, następnie: – wartość nie przekraczająca wartości aktywów podlegających umorzeniu jest odraczana i amortyzowana przez okres użytkowania tych aktywów; – pozostała część jest ujmowana w pozycji przychodów przy przejęciu. <p>Zmiany do wartości godziwej ujętej w roku, w którym miało miejsce przejęcie powodują korektę wartości firmy/ujemnej wartości firmy.</p> <p>Przejęcia stopniowe ujmowane są jako oddzielne transakcje. Za datę przejęcia uznaje się datę rejestracji połączenia</p>	<p>Wartość godziwa może dawać inną wartość aktywów, pasywów lub kwoty zapłaty – jest oparta na zdyskontowanych przepływach pieniężnych.</p> <p>Ujemna wartość firmy może być wykazywana przez dłuższy okres obniżając wpływ na przychody lub może powodować powstanie „zryczałtowanych” zysków przy przejęciu niektórych jednostek gospodarczych.</p> <p>Szczególne wskazówki dotyczące przejęć realizowanych stopniowo oraz zmian w początkowo ujętej wartości godziwej mogą spowodować zmianę w wykazanej wartości firmy/ujemnej wartości firmy.</p> <p>Podobne do MSR 22</p>
<p>4.1.29 Łączenie udziałów</p> <p>Brak szczególnych uregulowań</p>	<p>Szczegóły w artykule 44 c</p> <p>Aktywa i pasywa są wykazywane według wartości księgowej. Wartość kapitału pod-</p>	

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
	<p>stawowego stanowi sumę wartości kapitałów łączących się jednostek gospodarczych, przy czym wyłączeniu podlega kapitał podstawowy spółek, które nie będą zarejestrowane jako oddzielne spółki.</p> <p>Wszelkie różnice pomiędzy kapitałem własnym nowopowstałej jednostki i aktywami netto będą następnie korygowane poprzez pozostałe salda kapitału własnego.</p> <p>Powyższe zasady stosuje się również w odniesieniu do niektórych przypadków restrukturyzacji grupy</p>	Zgodne z MSR 22
<p>4.1.30 Transakcje walutowe Transakcje walutowe są ujmowane według kursu obowiązującego na dzień transakcji.</p> <p>„Pozycje pieniężne” (gotówka, należności, zobowiązania) są przeliczane na dzień bilansowy. Różnice kursowe powstałe w związku z wyceną na dzień bilansowy środków pieniężnych oraz udziałów akcji ujmuje się w rachunku zysków i strat.</p> <p>Różnice kursowe powstałe w wyniku wyceny innych „pozycji pieniężnych” grupuje się według rodzaju waluty. Straty z tytułu różnic kursowych ujmuje się w rachunku zysków i strat. Zyski z tytułu różnic kursowych są odciążane do czasu ich zrealizowania.</p>	<p>Zawarte w artykule 30</p> <p>Transakcje walutowe są ujmowane według kursu obowiązującego na dzień transakcji – stosowanego przez bank, z którego korzysta jednostka lub udokumentowanego w inny sposób.</p> <p>Na dzień bilansowy salda „pozycji pieniężnych” przeliczane są po kursach stosowanych przez bank lub ogłoszonych przez NBP.</p> <p>Zyski/straty z tytułu różnic kursowych ujmuje się w rachunku zysków i strat, z wyjątkiem tych, które można aktywować.</p>	<p>Kursy, według których księgowane są transakcje nie są ograniczone tylko do kursów ogłoszonych przez NBP lub widniejących na dokumencie SAD. Należy uwzględnić wszystkie umowy związane z daną transakcją. Niezrealizowanie zyski z tytułu różnic kursowych nie są już odciążane, lecz ujmowanie wraz z innymi zyskami lub stratami lub też w rachunku zysków i strat.</p> <p>Zgodne z MSR 21 – skutki zmian kursu wymiany walut obcych</p>

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
<p>4.1.31 Błędy podstawowe Brak szczegółowych regulacji</p>	<p>Reguluje artykuł 54</p> <p>Skutki błędów podstawowych są korygowane poprzez bilans otwarcia zysku/straty z lat ubiegłych.</p>	<p>Postanowienia zgodne z MSR 8 – zysk lub strata netto okresu obrotowego, podstawowe błędy i zmiany zasad rachunkowości</p>
<p>4.1.32 Zmiany w przyjętych zasadach rachunkowości Brak szczegółowych regulacji</p>	<p>Ujęte w artykule 82</p> <p>Nowe zasady muszą obowiązywać od początku roku obrotowego, niezależnie od tego, kiedy została podjęta decyzja o wprowadzeniu zmiany.</p> <p>Skutki zmian w przyjętych zasadach rachunkowości są korygowane poprzez bilans otwarcia kapitału własnego w pozycji zysk/strata z lat ubiegłych.</p>	<p>Postanowienia zgodne z MSR 8 – zysk lub strata netto okresu obrotowego, podstawowe błędy i zmiany zasad rachunkowości</p>
<p>4.1.33 Kontynuacja działalności/Ciągłość działania Jednostka będzie kontynuować działalność w najbliższej przewidywalnej przyszłości.</p> <p>Jeśli jednostka nie będzie kontynuować działalności wycena aktywów następuje po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania nie wyższych od cen nabycia lub kosztów wytworzenia pomniejszych o odpisy umorzeniowe.</p> <p>Różnice powstałe w wyniku wyceny wpływają na kapitał lub na rachunek wyników i strat.</p>	<p>Zawarte w artykułach 5.2 I 29</p> <p>Jednostka będzie kontynuować działalność w najbliższej przewidywanej przyszłości, co najmniej przez okres 12 miesięcy od daty bilansowej.</p> <p>Jeśli jednostka nie będzie kontynuować działalności. Wycena aktywów następuje po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania nie wyższych od cen nabycia lub kosztów wytworzenia pomniejszych o odpisy umorzeniowe oraz odpisy z tytułu trwałej utraty wartości</p> <p>Jednostka jest też obowiązana utworzyć rezerwę na przewidziane dodatkowe koszty i stra-</p>	<p>Wymóg tworzenia rezerwy gdy założenie o kontynuacji działalności przestało być zasadne.</p> <p>Znaczące różnice w sposobie ujmowania w porównaniu z MSR 1 – prezentacja Sprawozdań Finansowych</p>

Ustawa z 29.9.1994 przed nowelizacją	Ustawa po nowelizacji	Uwagi i praktyczne wskazówki – odniesienie do MSR
	ty spowodowane zaniechaniem lub utratą zdolności do kontynuowania działalności Różnice powstałe w wyniku wyceny oraz utworzenia rezerwy wpływają na kapitał z aktualnej wyceny.	

4.2 Wpływ zmian w nowelizacji na zakładowy plan kont

Zatwierdzone w nowelizacji ustawy zmiany powodują konieczność zmodyfikowania planu kont, na których oparta jest rejestracja zdarzeń gospodarczych. Po modyfikacji nastąpiła zmiana zakresu transakcji na kontach wynikowych i bilansowych. Dotyczy to na przykład różnic kursowych czy korekty błędów podstawowych. Niektóre zdarzenia gospodarcze zaliczane dotychczas do zysków i strat nadzwyczajnych przesunięto do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych. Te i szereg innych zmian wymusiły konieczność modyfikacji zakładowego planu kont. Nie tylko w zakresie rozszerzenia, czy też przeklasyfikowania dotychczas stosowanych kont, ale również w zakresie informacji, które muszą być przygotowane przy okazji dostosowania do wymogów znowelizowanej Ustawy.

Zakres tych zmian można podzielić zasadniczo na kilka większych grup:

- korekty wykazu kont księgi głównej,
- korekty zasad klasyfikacji zdarzeń i zasad wyceny,
- skutki popełnienia błędów podstawowych popełnionych w latach ubiegłych,
- korekty wyceny.

W ramach pierwszej grupy, w związku z wprowadzeniem nowej kategorii inwestycji w nieruchomości i prawa należy dodać konto z takim samym opisem do ZPK. Wskazane również jest utworzenie nowego konta – krótkoterminowe aktywa finansowe. W ramach tej grupy zmian należy również dostosować nazewnictwo do nowego słownika zawartego w ustawie. Należy zwrócić uwagę na następujące modyfikacje:

- aktywa trwałe – w miejsce dotychczasowego majątku trwałego,
- długoterminowe aktywa finansowe – w miejsce dotychczasowego finansowego majątku trwałego,
- środki trwałe w budowie – w miejsce dotychczasowych inwestycji,
- należy rozdzielić konto rezerwy i przychody przyszłych okresów na konto rezerw oraz konto przychodów przyszłych okresów.

Nowelizacja może również powodować konieczność poszerzenia ewidencji części aktywów i pasywów w sytuacji, kiedy jednostka należy do grupy kapitałowej (obowiązek wykazywania transakcji z jednostkami powiązаныmi).

Druga grupa zmian obejmuje przede wszystkim ustalenie zasad kalkulacji kosztów wytworzenia zgodnej z nową definicją zawartą w art. 28 ust. 3 ustawy. W związku z tym konieczne będzie wprowadzenie dodatkowych kont rozliczeniowych dla zespołu 5 – koszty według typów działalności i ich rozliczenie oraz kont zespołu 4 – koszty według rodzajów i ich rozliczenie oraz ustalania kosztów wytworzenia dla potrzeb wyceny zapasu produktów na koniec okresu obrotowego. W ramach opracowywania ZPK dla potrzeb znowelizowanej ustawy należy sprecyzować zasady wyceny zapasów i ich wpływu na rozliczanie podatku dochodowego, jak również dostosować te zasady do umów o wykonanie długotrwałych usług – czyli określenia metody ustalania wyniku na nie zakończonych umowach o wykonanie długotrwałych usług i metody szacowania stopnia zaawansowania tych usług na dzień bilansowy.

Korekty błędów podstawowych popełnionych w latach ubiegłych należy rozliczać następująco:

- zwiększenie zysku lub zmniejszenie straty:

WINIEN	MA
Zespół „5” Koszt działalności podstawowej Zespół „5” Koszt działalności produkcyjnej Zespół „6” Produkty gotowe i półfabrykaty Zespół „2” Rozrachunki publiczno-prawne Zespół „8” Rezerwy	Zespół „8” Rozliczenie wyniku finansowego

- zmniejszenie zysku lub zwiększenie straty:

WINIEN	MA
Zespół „8” Rozliczenie wyniku finansowego	Zespół „5” Koszt działalności podstawowej Zespół „5” Koszt działalności produkcyjnej Zespół „6” Produkty gotowe i półfabrykaty Zespół „2” Rozrachunki publiczno-prawne Zespół „8” Rezerwy

- aktualizacja wyceny środków trwałych z tytułu trwałej utraty wartości:

WINIEN	MA
Zespół „8” Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny – w wysokości do kwoty uprzedniej aktualizacji Zespół „7” Pozostałe koszty operacyjne – w wysokości nadwyżki ponad kwotę uprzedniej aktualizacji	Zespół „0” Odpisy umorzeniowe środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych

- aktualizacja wyceny środków trwałych z tytułu ustania przyczyny trwałej utraty wartości:

WINIEN	MA
Zespół „0” Odpisy umorzeniowe środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	Zespół „8” Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny – w wysokości do kwoty uprzedniej aktualizacji Zespół „7” Pozostałe przychody operacyjne – w wysokości nadwyżki ponad kwotę uprzedniej aktualizacji

- różnice kursowe na dzień bilansowy zwiększające należności i zmniejszające zobowiązania

WINIEN	MA
Zespół „2” Rozrachunki z odbiorcami Zespół „2” Rozrachunki z dostawcami Zespół „2” Pozostałe Rozrachunki	Zespół „7” Przychody finansowe

- różnice kursowe na dzień bilansowy zmniejszające należności i zwiększające zobowiązania:

WINIEN	MA
Zespół „7” Koszty finansowe	Zespół „2” Rozrachunki z odbiorcami Zespół „2” Rozrachunki z dostawcami Zespół „2” Pozostałe rozrachunki

- straty podatkowe możliwe do odliczenia w przyszłości:

WINIEN	MA
Zespół „6” Pozostałe rozliczenia międzyokresowe	Zespół „8” Podatek dochodowy i inne obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego

- rezerwa na przyszłe zobowiązania spowodowane restrukturyzacją jednostki:

WINIEN	MA
Zespół „7” Straty nadzwyczajne	Zespół „8” Rezerwy

4.3 Bilans przejściowy z przykładem

Obowiązek korekty bilansu otwarcia na dzień 01.01.2002 r. nie został w ustawie jasno wyrażony. Nie mniej jednak w przypadkach, kiedy zostały zmienione zasady rachunkowości w taki sposób, że mają one istotny wpływ na prezentację sprawozdań jednostki taką korektę należy zawsze wprowadzić.

Korekty takie mogą być wprowadzone na kilka sposobów. Zapisy mogą częściowo zostać rozliczone w księgach dotyczących roku 2001 lub poprzez korektę kapitału (funduszu) własnego i rozliczone w księgach roku 2002 i następnych – w myśl zapisów znowelizowanej ustawy. Przystępując zatem do korekt należy po pierwsze oszacować, czy zaistniałe korekty mają istotny wpływ na prezentację sprawozdań finansowych, a po drugie wybrać metodę jaką korekty te zostaną uwzględnione w księgach roku 2002.

Pierwsza grupa korekt dotyczy aktywów i zobowiązań. Może się zdarzyć, że jednostka w myśl ustawy przed nowelizacją posiadała w swoich księgach aktywa i zobowiązania, które w myśl nowelizacji nie spełniają kryteriów zaliczenia ich do aktywów i zobowiązań. Takie pozycje z ewidencji powinny zostać usunięte. Korekta taka, jeśli jest istotna pomniejsza wynik z lat ubiegłych po stronie pasywów oraz zwiększa podatek odroczony kapitałowo. Po stronie aktywów zmniejsza aktywa trwałe oraz zwiększa rozliczenia międzyokresowe czynne z tytułu odroczonego podatku.

Z drugiej strony mogą być również pozycje dotychczas nie ujęte w ewidencji księgowej, które po nowelizacji należy umieścić w księgach. Skutkiem takiego działania będzie zwiększenie aktywów trwałych zaś po stronie pasywów dodatnia korekta wyniku z lat ubiegłych, wzrost rezerwy na podatek odroczony kapitałowy oraz spadek podatku odroczonego kapitałowo.

Drugą grupę stanowią zmiany spowodowane przegrupowaniem niektórych składników aktywów oraz wprowadzeniem nowych podziałów, które w dotychczasowym brzmieniu nie były obowiązujące. Będą to:

- przeniesienie z wartości niematerialnych i prawnych do środków trwałych lub inwestycji praw z tytułu, użytkowania wieczystego gruntów, spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu użytkowego, spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego, wykazanie w długoterminowych rozliczeniach międzyokresowych odrębnie aktywów z tytułu odroczonego podatku

dochodowego, przedstawienie tych rozliczeń w podziale na dług i krótkookresowe, klasyfikacja umów leasingowych.

Dodatkowo zgodnie z nowelizacją należy zaprezentować szczegółowo wszystkie transakcje z podmiotami powiązаныmi i odrębnie zaprezentować je w nowym układzie bilansu.

Dostosowanie danych w bilansie przekształceniowym po stronie pasywów będzie polegało na:

- wykazaniu kapitału (funduszu) zapasowego bez szczegółowego podziału,
- wykazanie rezerw na dług i krótkoterminowe,
- wykazanie należności i zobowiązań w podziale na 12 miesięczny okres spłaty i powyżej 12 miesięcy,
- wykazanie rezerw z tytułu biernych rozliczeń międzyokresowych jako pozostałych rezerw na zobowiązania.

W poniższej tabeli prezentujemy najważniejsze zmiany w stosunku do ustawy przed nowelizacją w układzie nowego sprawozdania. Po stronie aktywów wygląda ono następująco:

	SKORYGUJ IN MINUS	SKORYGUJ IN PLUS
A. Aktywa trwałe		
I. Wartości niematerialne i prawne		
1. Koszty zakończonych prac rozwojowych		
2. Wartość firmy		
3. Inne wartości niematerialne i prawne	Bez prawa wieczystego użytkowania gruntów, spółdzielczego prawa do lokalu (patrz A.II.1a), o r a z i n n y c h W n i P R zaliczanych do inwestycji	
4. Zaliczki na wartości niematerialne i prawne		
II. Rzeczowe aktywa trwałe		
1. Środki trwałe		
a) Grunty (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu)	Bez gruntów zaliczanych do inwestycji	Tutaj włącz prawa wieczystego użytkowania gruntów, spółdzielczego prawa do lokalu
b) Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	Bez budynków i budowli zaliczonych do inwestycji	
c) Urządzenia techniczne i maszyny		

	SKORYGUJ IN MINUS	SKORYGUJ IN PLUS
d) Środki transportu		
e) Inne środki trwałe		
2. Środki trwałe w budowie		Tutaj włącz inwestycje rozpoczęte
3. Zaliczki na środki trwałe w budowie		
III. Należności długoterminowe		
1. Od jednostek powiązanych	Bez należności z tytułu dostaw i usług z jednostkami powiązanymi (patrz B.II.1a)	
2. Od pozostałych jednostek	Bez należności z tytułu dostaw i usług z pozostałymi jednostkami powiązanymi (patrz B.II.2a)	
IV. Inwestycje długoterminowe		Tutaj włącz prawa wieczystego użytkowania gruntów, spółdzielczego prawa do lokalu, budynki i budowle zaliczane do inwestycji
1. Nieruchomości		
2. Wartości niematerialne i prawne		Tutaj włącz WniPR zaliczane do inwestycji
3. Długoterminowe aktywa finansowe		Tutaj rozlicz dodatnią różnicę pomiędzy aportem rzeczowym a jego wartością księgową netto za objęte udziały w jednostkach powiązanych
a) W jednostkach powiązanych		
— Udziały i akcje		
— Inne papiery wartościowe		
— Udzielone pożyczki		
— Inne długoterminowe aktywa finansowe		
b) W pozostałych jednostkach		
— Udziały i akcje		

	SKORYGUJ IN MINUS	SKORYGUJ IN PLUS
— Inne papiery wartościowe		
— Udzielone pożyczki		
— Inne długoterminowe aktywa finansowe		
4. Inne inwestycje długoterminowe		
V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe		
1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		Tutaj w części przypadającej do rozliczenia
2. Inne rozliczenia międzyokresowe		W części przypadającej na okres dłuższy niż jeden rok
B. Aktywa obrotowe		
I. Zapasy		
1. Materiały		
2. Półprodukty i produkty w toku		
3. Produkty gotowe		
4. Towary		
5. Zaliczki na dostawy		
II. Należności krótkoterminowe		
1. Należności od jednostek powiązanych		wraz z należnościami z tytułu dostaw i usług z jednostkami powiązаныmi
Z tytułu dostaw i usług o okresie spłaty		
— do 12 miesięcy		
— powyżej 12 miesięcy		
— inne		
2. Należności od pozostałych jednostek		Wraz z należnościami z tytułu dostaw i usług z pozostałymi jednostkami powiązаныmi
a) Z tytułu dostaw i usług o okresie spłaty		
— do 12 miesięcy		
— powyżej 12 miesięcy		

	SKORYGUJ IN MINUS	SKORYGUJ IN PLUS
b) Z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społ. i zdrowot		
c) Inne		
d) Dochodzone na drodze sądowej		
III. Inwestycje krótkoterminowe		
1. Krótkoterminowe aktywa finansowe		
a) W jednostkach powiązanych		
— Udziały lub akcje		
— Inne papiery wartościowe		
— Udzielone pożyczki		
— Inne krótkoterminowe aktywa finansowe		
b) W pozostałych jednostkach		
— Udziały lub akcje		
— Inne papiery wartościowe		
— Udzielone pożyczki		
— Inne krótkoterminowe aktywa finansowe		
c) Środki pieniężne i inne aktywa pieniężne		
— Środki pieniężne w kasie i na rachunkach		
— Inne środki pieniężne		
— Inne aktywa pieniężne		
2. Inne inwestycje krótkoterminowe		Razem z wpłatami z tytułu udziału we wspólnej budowie środków trwałych aż do czasu jej zakończenia
IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe		
AKTYWA RAZEM		

Najważniejsze zmiany po stronie pasywów ujmuje tabela poniżej:

	SKORYGUJ IN MINUS	SKORYGUJ IN PLUS
A. Kapitał (fundusz) własny		
I. Kapitał (fundusz) podstawowy		
II. Należne wpłaty na poczet kapitału		
III. Udziały (akcje) własne (wartość ujemna)		Tutaj przenieś z aktywów udziały – akcje własne (Patrz Pasywa A.III)
IV. Kapitał (fundusz) zapasowy		
V. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny		
VI. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe		
VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych		Tutaj rozliczysz nierozliczone koszty organizacji poniesione przy założeniu lub późniejszym rozszerzeniu spółki
VIII. Zysk (strata) netto		
IX. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)		
B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania		
I. Rezerwy na zobowiązania		
1. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		
2. Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne		
– Długoterminowe		
– Krótkoterminowe		
3. Pozostałe rezerwy		
– Długoterminowe		
– Krótkoterminowe		
II. Zobowiązania długoterminowe		
1. Wobec jednostek powiązanych		
2. Wobec pozostałych jednostek		

	SKORYGUJ IN MINUS	SKORYGUJ IN PLUS
a) Kredyty i pożyczki		
b) Z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		
c) Inne zobowiązania finansowe		
d) Inne		
III. Zobowiązania krótkoterminowe		
1. Wobec jednostek powiązanych		
a) Z tytułu dostaw i usług o okresie wymagalności		
– Do 12 miesięcy		
– Powyżej 12 miesięcy		
b) Inne		
2. Wobec pozostałych jednostek		
a) Kredyty i pożyczki		
b) Z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		
c) Inne zobowiązania finansowe		
d) Z tytułu dostaw i usług o okresie wymagalności		
– do 12 miesięcy		
– powyżej 12 miesięcy		
e) Zaliczki otrzymane na dostawy		
f) Zobowiązania wekslowe		
g) Z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń		
h) Z tytułu wynagrodzeń		
i) Inne		
3. Fundusze specjalne		
IV. Rozliczenia międzyokresowe		
1. Ujemna wartość firmy		
2. Inne rozliczenia międzyokresowe		
– Długoterminowe		
– Krótkoterminowe		
PASYWA RAZEM		

4.3.1 Przykład liczbowy

Jako przykład niech posłuży uproszczona wersja bilansu za rok 2001:

BILANS na 31.12.2001					
Wiersz	Aktywa		Wiersz	Pasywa	
1	2	3	4	5	6
A.	Majątek trwały	1 401,00	A.	Kapitał (fundusz) własny	1 336,00
A I.	Wartości niematerialne i prawne	321,00	A.I.	Kapitał (fundusz) podstawowy	2 092,00
A II.	Rzeczowy majątek trwały	800,00	A.II.	Należne lecz nie wniesione wkłady na poczet kapitału (wielkośćujemna)	0,00
A III.	Finansowy majątek trwały	80,00	A.III.	Kapitał (fundusz) zapasowy	2,00
A IV.	Należności długoterminowe	200,00	A.IV.	Kapitał (fundusz) rezerwowy z aktualizacji wyceny	3,00
B.	Majątek obrotowy	1 306,00	A.V.	Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	0,00
B I.	Zapasy	24,00	A.VI.	Nie podzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	-797,00
B II.	Należności i roszczenia	900,00	A.VI-I.	Wynik finansowy netto roku obrotowego	36,00
B III.	Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	-	B.	Rezerwy	0,00
B IV.	Środki pieniężne	382,00	C.	Zobowiązania długoterminowe	250,00
C.	Rozliczenia międzyokresowe	55,00	D.	Zobowiązania krótkoterminowe i fundusze specjalne	1 000,00
1.	Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	55,00	D.I.	Zobowiązania krótkoterminowe	995,00
2.	Inne rozliczenia międzyokresowe	0,00	D.II.	Fundusze specjalne	5,00
			E.	Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów	176,00
			1.	Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów	100,00
			2.	Przychody przyszłych okresów	76,00
	Suma aktywów	2 762,00		Suma pasywów	2 762,00

W 2001 roku spółka w przyjętych zasadach rachunkowości kompensowała dodatnie i ujemne różnice przejściowe w kalkulacji wyniku finansowego i podatkowego. Jako rezerwę na odroczony podatek dochodowy ujmowano nadwyżkę przejściowych różnic dodatnich nad ujemnymi. Długoterminowe papiery wartościowe wycenione zostały w cenie nabycia pomniejszonej o trwałą utratę wartości. Zakładając, że w polityce rachunkowości na rok 2002 przyjęto następujące zasady i dane liczbowe:

- podatek dochodowy od osób prawnych wynosi 28% podstawy opodatkowania,
- brak jest różnic przejściowych za ubiegłe lata,
- zawarto kontrakt długoterminowy,
- całkowity planowany przychód wynosi – 4 000,
- całkowity planowany koszt wynosi – 3 600,

a w 2001 roku zarachowano 3 000 jako przychody zrealizowane i 1 800 tysięcy jako koszty

- bilans zawiera długoterminowy kredyt w wysokości 200 plus 50 dodatnich niezrealizowanych różnic kursowych,
- długoterminowe rozliczenia kosztów – 45,
- krótkoterminowe rozliczenia kosztów – 10,
- środki trwałe zostały zawarte w wysokości brutto 1 000 z czego amortyzacja podatkowa wyniosła 2 050 a finansowa 2 000 i różnica ta jest różnicą przejściową,
- w krótkoterminowych zobowiązaniach zawarte są odsetki od należności głównej 800 w wysokości 100,

przejściowe różnice na podatek dochodowy w wysokości:

- różnice ujemne – 100,
- różnice pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową – 50,

bilans otwarcia na 2002 rok będzie zawierał ujawnienie pozycji odroczonego podatku dochodowego. Po pierwsze należy rozliczyć kontrakt długoterminowy.

Kontrakt długoterminowy

Koszty 2001 poniesione – 1800 – tj. 50% planowanych kosztów – zaawansowanie prac wynosi więc 50%. Przychody, które zgodnie z nowymi zasadami powinny zostać zaliczone do 2001 roku to 2000 (50% od całkowitych planowanych przychodów). Różnica pomiędzy przychodami zrealizowanymi a należnymi wynosi 1000. Do roku 2002 należy więc zaliczyć 1800 kosztów – pozostałe 50 % oraz 2000 przychodów. Ponieważ już w roku 2001 zaliczono do przychodów **1000** przychodów należnych za rok 2002, aby uzyskać prawidłowy wynik w roku 2002 należy nadwyżkę przychodów należnych za rok 2001 ująć w pasywach **jako rozliczenie międzyokresowe przychodów**, które zostanie rozliczone w momencie całkowitej realizacji kontraktu. Dokonując tej korekty w 2002 roku wykazemy prawidłowy wynik tej transakcji – 1000 z kwoty przypadającej na rok 2002 oraz 1000 z różnicy nadwyżki przychodów zarachowanych nad należnymi za rok 2001.

Wprowadzana korespondencja będzie korespondowała jak już wcześniej wspominaliśmy z kapitałem w pozycji zysk\strata z lat ubiegłych – **1000 zmniejszenie Zysku Straty z lat ubiegłych.**

Przeprowadzenie powyższej transakcji spowoduje również pozycje odroczonego podatku dochodowego o wartości $1000 * 28\% = 280$, która zwiększy **rozliczenia międzyokresowe z tytułu odroczonego podatku dochodowego** w korespondencji **ze zwiększeniem zysku/straty z lat ubiegłych.**

Różnice kursowe

Aby zachować prawidłową kalkulację wyniku finansowego za rok 2002 należy zgodnie z obowiązującą nowelą skorygować dodatnie niezrealizowane różnice kursowe. W skutek tej korekty powstanie przejściowa różnica w odroczonym podatku dochodowym $50 * 28\% = 14$. Efekty tej transakcji znajdą odzwierciedlenie zwiększając zysk\strata z lat ubiegłych o korektę przychodów o niezrealizowane odsetki w wysokości 50 (w korespondencji z rozliczeniem międzyokresowym przychodów) oraz zmniejszając zysk\strata z lat ubiegłych o kwotę 14 w korespondencji z rezerwą na podatek dochodowy odroczonego.

Różnice przejściowe w bilansie 2001

Informacje dodatkowe ujawniły zarówno dodatnie, jak i ujemne różnice przejściowe w podatku dochodowym. Zgodnie z nowelizacją należy dokonać korekty i ujawnić pozycje podatku odroczonego. I tak różnica z tytułu amortyzacji wynosi 500. Rezerwa na podatek zgodnie z założeniami wyniesie więc $50 * 28\% = 14$. Różnica naliczona na odsetkach od zobowiązań: $100 * 28\% = 28$ W wyniku tych korekt zwiększą się rozliczenia międzyokresowe z tytułu podatku odroczonego o kwotę 28 z tytułu odroczonego podatku od odsetek od zobowiązań, zwiększy się rezerwa na odroczonego podatku dochodowego o kwotę 14 z tytułu odroczonego podatku dochodowego od przyspieszonej amortyzacji podatkowej. Obie korekty będą korespondować z pozycją zysk/strata z lat ubiegłych o kwotę per saldo +14.

Kalkulacja podatku odroczonego po korektach metodą bilansową

Na podstawie powyższych obliczeń kalkulacja podatku odroczonego przedstawia się następująco:

Pozycje Bilansowe	Wartość Bilansowa	Wartość Podatkowa	Różnica przejściowa dodatnia	Różnica przejściowa ujemna	Przyczyna różnicy
Środki Trwałe	800	750	50		Amortyzacja
Zobowiązania krótkoterminowe	900	800		100	odsetki naliczone
Zobowiązania długoterminowe	250	300	50		różnice kursowe
Rozliczenia międzyokresowe przychodów – kontrakt długoterminowy	1 000	0		1 000	kontrakty długoterminowe
Suma różnic			100	1 100	

Suma dodatnich różnic przejściowych po korektach wynosi $100 * 28\% = 28$. Suma ujemnych różnic przejściowych po korektach wynosi $1 100 * 28\% = 308$.

Tak więc w ujęciu bilansowym poszczególne pozycje wyglądają następująco:

Zwiększenia:

- rozliczenia międzyokresowo z tytułu odroczonego podatku dochodowego **308**
- zysk/strata z lat ubiegłych:
- z tytułu przychodów kapitałowych **50**
- podatku dochodowego odroczonego od kosztów kapitałowych **280**
- podatku dochodowego ujawnionego na dzień 01.01.2002 **14**
- wzrost rozliczeń międzyokresowych przychodów z tytułu kontraktu długoterminowego **1000**
- rezerwa na odroczonego podatku dochodowy **28**

Zmniejszenia:

- zysk/strata z lat ubiegłych:
- z tytułu kosztów kapitałowych **1000**
- podatku dochodowego odroczonego od przychodów kapitałowych – **14**
- zmniejszenie rozliczeń międzyokresowych z tytułu różnic kursowych – **50**

Bilans przekształceniowy									
Wiersz	Aktywa				Wiersz	Pasywa			
1	2	3	Korekty	BO'02	5	6	7	Korekty	BO'02
A.	Aktywa trwale	1 446		1 754	A.	Kapitał (fundusz) własny	1 336		666
A I.	Wartości niematerialne i prawne	321		321	I.	Kapitał (fundusz) podstawowy	2 092		2 092
A II.	Rzeczowe aktywa trwale	800		800	IV.	Kapitał (fundusz) zapasowy	2		2
A III.	Należności długoterminowe	200		200	V.	Kapitał (fundusz) rezerwowy z aktualizacji wyceny	3		3
A IV.	Inwestycje długoterminowe	80		80	VI.	Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	0		0
1.	Nieruchomości	0			VI.	Zysk/strata z lat ubiegłych	-797	-670	-1 467
2.	Wartości niematerialne i prawne	0			VII.	Zysk/strata netto	36		36
3.	Długoterminowe aktywa finansowe	80		80	B.	Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	1 426		2 404
4.	Inne inwestycje długoterminowe	0			B.I.	Rezerwy na zobowiązania	0		28
A.V.	Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	45		353	1.	Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	28	28
1.	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	308	308	2.	Rezerwa na świadczenie emerytalne i podobne	0		0
2.	Inne rozliczenia międzyokresowe	45		45	3.	Pozostałe rezerwy	0		

Bilans przekształceniowy

Bilans przekształceniowy									
Wiersz	Aktywa				Wiersz	Pasywa			
1	2	3	Korekty	BO'02	5	6	7	Korekty	BO'02
B.	Aktywa obrotowe	1 316		1 316	B.II.	Zobowiązania długoterminowe	250		250
B I.	Zapasy	24		24	B.III.	Zobowiązania krótkoterminowe	1 000		1 000
B II.	Należności krótkoterminowe	900		900	B.IV.	Rozliczenie międzyokresowe	176	950	1 126
B III.	Inwestycje krótkoterminowe	382		382					0
1.	Krótkoterminowe aktywa finansowe	0	0	0				0	0
2.	Inne inwestycje krótkoterminowe	382		382					0
B IV.	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	10		10					0
	Suma aktywów	2 762	308	3 070		Suma pasywów	2 762	308	3 070

Przy przygotowywaniu bilansu przejściowego należy przede wszystkim pamiętać o tym, że wszelkie korekty należy odnosić bezpośrednio na kapitał, a nie jak dotąd na wynik finansowy. Ta zmiana powoduje konieczność podjęcia uchwały przez Zgromadzenie Akcjonariuszy co do sposobu podziału zysku lub pokrycia straty powstałej w wyniku korekt. Wprowadzenie korekt jest niezbędne dla prawidłowego ujęcia skutków finansowych nowelizacji ustawy.

4.4 Podsumowanie

Osoby fizyczne oraz spółki cywilne osób fizycznych prowadzące działalność gospodarczą, których przychody z działalności oraz operacji finansowych wyniosły mniej niż równowartość w polskich złotych 800 000 Euro za ubiegły rok obrotowy, mogą dobrowolnie prowadzić księgi handlowe.

Rok obrotowy jest to rok kalendarzowy lub inny okres, który trwa 12 kolejnych miesięcy. Decyzja o tym jaki jest to okres jest zawarta w statucie lub umowie spółki. Podobnie jak w ustawie przed nowelizacją, jeśli przedsiębiorstwo rozpoczyna działalność w drugiej połowie roku obrotowego może księgi rachunkowe oraz okres sprawozdanie finansowe za ten okres połączyć z następnym okresem obrachunkowym.

Zgodnie z nowelizacją zamknięcie ksiąg musi nastąpić nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia zaistnienia zdarzeń wymienionych w art. 12 ust. 2 ustawy o rachunkowości. Jedynie w przypadku przekształcenia spółek kapitałowych oraz w przypadku połączenia spółek metoda łączenia udziałów (nie powstaje wówczas nowy podmiot) nie występuje obowiązek otwierania i zamykania ksiąg rachunkowych.

Nie rzadziej niż na koniec miesiąca obrachunkowego podmiot jest zobowiązany sporządzić zestawienie obrotów i sald, które zawiera:

- symbole lub nazwy konta,
- salda na dzień otwarcia ksiąg rachunkowych, obroty za okres sprawozdawczy i narastająco od początku roku obrotowego oraz salda na koniec okresu sprawozdawczego,
- sumę sald na dzień otwarcia ksiąg rachunkowych, obrotów za okres sprawozdawczy i narastająco od początku roku obrotowego oraz sald na koniec okresu sprawozdawczego.

Dokonując inwentaryzacji należy odpowiednio udokumentować i powiązać jej wyniki z zapisami w księgach rachunkowych. Wszelkie różnice muszą być wyjaśnione i rozliczone w księgach rachunkowych.

Zgodnie z zapisami art. 50 ust. 3, jeżeli w sprawozdaniu finansowym jednostki nie wystąpiły jakieś pozycje to można je pominąć. Nie ma już obowiązku wykazywania pozycji zerowych.

Prawo użytkowania gruntów oraz spółdzielcze prawo własności do lokalu nie jest już zaliczane do wartości niematerialnych i prawnych. Zawarte uprzednio w tej grupie koszty organizacji przedsiębiorstwa lub rozszerzenia spółki akcyjnej zmniejszają obecnie kapitał zapasowy spółki w wysokości do nadwyżki wartości emisji nad wartością nominalną akcji. Pozostała część obciąża koszty finansowe.

Warunkiem zaliczenia składnika do środków trwałych jest przeznaczenie go na własne potrzeby firmy oraz tytuł własności danego składnika.

W myśl powyższego nie będą więc środkami trwałymi nieruchomości nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu ich wartości. Obecnie będą one zawarte w pozycji inwestycje i nie będą amortyzowane.

Zgodnie z nowelizacją w pozycji należności długoterminowe ujmowane są wpływy finansowe wymagalne co najmniej po pół roku od dnia bilansowego (z pominięciem należności z tytułu dostaw i usług). W tej pozycji nie są również zawarte udzielone pożyczki, które w nowym brzmieniu ustawy znajdują się w pozycji inwestycje długoterminowe.

Obniżenie wartości inwestycji jest zaliczane do kosztów finansowych, zaś wzrost wartości inwestycji bezpośrednio wiążący się z uprzednim obniżeniem jej wartości zaliczonym do kosztów finansowych jest ujmowany jako przychody finansowe do wysokości tych kosztów. W przypadkach kiedy kwota różnicy z przeszacowania nie jest do dnia wyceny rozliczona, wówczas zmniejsza kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny.

Aktywa obrotowe zawierają oprócz dotychczas stosowanych zapasów i należności krótkoterminowych również inwestycje krótko terminowe i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Zgodnie z nową ustawą o rachunkowości tworzenie rezerw jest zastrzeżone dla pasywów. Zgodnie z tym postanowieniem nie są tworzone rezerwy na należności, ale pomniejszane są one o odpis aktualizacyjny.

Do środków pieniężnych przedsiębiorstwa zaliczamy również aktywa o wysokim stopniu płynności, które w okresie trzech miesięcy mogą zostać upłynnione, a nie tylko środki płatnicze.

4.5 Wzory sprawozdań finansowych

Rachunek Wyników

Rachunek zysków i strat <i>(Wariant porównawczy)</i> Za okres od..... Do		
Sporządzono:		
	Poprzedni rok obrotowy	Bieżący rok obrotowy
A. Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi		
- W tym od jednostek powiązanych		
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów		
II. Zmiana stanu produktów (zwiększenie - wartość dodatnia, zmni)		
III. Koszt wytworzenia produktów na własne potrzeb jednostki		
IV. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów		
B. Koszty działalności operacyjnej		
I. Amortyzacja		
II. Zużycie materiałów i energii		
III. Usługi obce		
IV. Podatki i opłaty		
- W tym podatek akcyzowy		
V. Wynagrodzenia		
VI. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia		
VII. Pozostałe koszty rodzajowe		
VIII. Wartość sprzedanych towarów i materiałów		
C. Zysk (strata) ze sprzedaży		
D. Pozostałe przychody operacyjne		
I. Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		
II. Dotacje		
III. Inne przychody operacyjne		
E. Pozostałe koszty operacyjne		
I. Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		
II. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych		
III. Inne koszty operacyjne		
F. Zysk (strata) z działalności operacyjnej		
G. Przychody finansowe		
I. Dywidendy i udział w zyskach		
- W tym od jednostek powiązanych		

Rachunek zysków i strat

(Wariant porównawczy)

Za okres od..... Do

Sporządzono:

	Poprzedni rok obrotowy	Bieżący rok obrotowy
II. Odsetki		
- W tym od jednostek powiązanych		
III. Zysk ze zbycia inwestycji		
IV. Aktualizacja wartości inwestycji		
V. Inne		
H. Koszty finansowe		
I. Odsetki		
- Dla jednostek powiązanych		
II. Strata ze zbycia inwestycji		
III. Aktualizacja wartości inwestycji		
IV. Inne		
I. Zysk (strata) z działalności gospodarczej		
J. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych		
I. Zyski nadzwyczajne		
II. Straty nadzwyczajne		
K. Zysk (strata) brutto		
L. Podatek dochodowy		
M. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysk (zwiększenia straty)		
N. Zysk (strata) netto		

Rachunek zysków i strat

(Wariant kalkulacyjny)

Za okres od..... do

Sporządzono:

	Poprzedni rok obrotowy	Bieżący rok obrotowy
A. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów		
- W tym od jednostek powiązanych		
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów		
II. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów		
B. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów		
- W tym jednostkom powiązanych		
I. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów		
II. Wartość sprzedanych towarów i materiałów		
C. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży (A-B)		
D. Koszty sprzedaży		
E. Koszty ogólnego zarządu		
F. Zysk (strata) ze sprzedaży (C-D-E)		
G. Pozostałe przychody operacyjne		
I. Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		
II. Dotacje		
III. Inne przychody operacyjne		
H. Pozostałe koszty operacyjne		
I. Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		
II. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych		
III. Inne koszty operacyjne		
I. Zysk (strata) z działalności operacyjnej		
J. Przychody finansowe		
I. Dywidendy i udziały w zyskach		
- W tym od jednostek powiązanych		
II. Odsetki		
- W tym od jednostek powiązanych		
III. Zysk ze zbycia inwestycji		
IV. Aktualizacja wartości inwestycji		
V. Inne		
K. Koszty finansowe		
I. Odsetki		
- W tym od jednostek powiązanych		

Rachunek zysków i strat

(Wariant kalkulacyjny)

Za okres od..... do

Sporządzono:

	Poprzedni rok obrotowy	Bieżący rok obrotowy
II.Strata ze zbycia inwestycji		
III. Aktualizacja wartości inwestycji		
IV. Inne		
L. Zysk (strata) z działalności gospodarczej		
M. Wyniki zdarzeń nadzwyczajnych		
I.Zyski nadzwyczajne		
II. Straty nadzwyczajne		
N. Zysk (strata) brutto		
O. Podatek dochodowy		
P. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)		
R. Zysk (strata) netto		
O. Podatek dochodowy		
P. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysu (zwiększenia straty)		
N. Zysk (strata) netto		

BILANS

Na dzień

Sporządzono dnia:

	Stan na pocz ątek roku	Stan na koniec roku		Stan na pocz ątek roku	Stan na koniec roku
A. Aktywa trwałe			A. Kapitał (fundusz) własny		
I. Wartości niematerialne i prawne			I. Kapitał (fundusz) podstawowy		
1. Koszty zakończonych prac rozwojowych			II. Należne wpłaty na poczet kapitału		
2. Wartość firmy			III. Udziały (akcje) własne (wartość ujemna)		
3. Inne wartości niematerialne i prawne			IV. Kapitał (fundusz) zapasowy		
4. Zaliczki na wartości niematerialne i prawne			V. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny		
II. Rzeczowe aktywa trwałe			VI. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe		
1. Środki trwałe			VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych		
a) Grunty (w tym praw użytkowania wieczystego gruntu)			VIII. Zysk (strata) netto		
b) Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej			IX. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wartość ujemna)		
c) Urządzenia techniczne i maszyny			B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania		
d) Środki transportu			I. Rezerwy na zobowiązania		
e) Inne środki trwałe			1. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		
2. Środki trwałe w budowie			2. Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne		
3. Zaliczki na środki trwałe w budowie			- Długoterminowe		

III. Należności długoterminowe			- Krótkoterminowe		
1. Od jednostek powiązanych			3. Pozostałe rezerwy		
2. Od pozostałych jednostek			- Długoterminowe		
IV. Inwestycje długoterminowe			- Krótkoterminowe		
1. Nieruchomości			II. Zobowiązania długoterminowe		
2. Wartości niematerialne i prawne			1. Wobec jednostek powiązanych		
3. Długoterminowe aktywa finansowe			2. Wobec pozostałych jednostek		
a) W jednostkach powiązanych			a) Kredyty i pożyczki		
- Udziały i akcje			b) Z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		
- Inne papiery wartościowe			c) Inne zobowiązania finansowe		
- Udzielone pożyczki			d) Inne		
- Inne długoterminowe aktywa finansowe			III. Zobowiązania krótkoterminowe		
b) W pozostałych jednostkach			1. Wobec jednostek powiązanych		
- Udziały i akcje			a) Z tytułu dostaw i usług o okresie wymagalności		
- Inne papiery wartościowe			- Do 12 miesięcy		
- Udzielone pożyczki			- Powyżej 12 miesięcy		
- Inne długoterminowe aktywa finansowe			b) Inne		
4. Inne inwestycje długoterminowe			2. Wobec pozostałych jednostek		
V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe			a) Kredyty i pożyczki		
1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego			b) Z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		
2. Inne rozliczenia międzyokresowe			c) Inne zobowiązania finansowe		

B. Aktywa obrotowe			d) Z tytułu dostaw i usług o okresie wymagalności		
I. Zapasy			- Do 12 miesięcy		
1. Materiały			- Powyżej 12 miesięcy		
2. Półprodukty i produkty w toku			e) Zaliczki otrzymane na dostawy		
3. Produkty gotowe			f) Zobowiązania wekslowe		
4. Towary			g) Z tytułu podatków, ceł ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń		
5. Zaliczki na dostawy			h) Z tytułu wynagrodzeń		
II. Należności krótkoterminowe			i) Inne		
1. Należności od jednostek powiązanych			3. Fundusze specjalne		
Z tytułu dostaw i usług o okresie spłaty			IV. Rozliczenia międzyokresowe		
- Do 12 miesięcy			1. Ujemna wartość firmy		
- Powyżej 12 miesięcy			2. Inne rozliczenia międzyokresowe		
- Inne			- Długoterminowe		
2. Należności od pozostałych jednostek			- Krótkoterminowe		
a) Z tytułu dostaw i usług o okresie spłaty					
- Do 12 miesięcy					
- Powyżej 12 miesięcy					
b) Z tytułu podatków, dotacji, ceł ubezpieczeń społ. i zdrowot					
c) Inne					
d) Dochodzone na drodze sądowej					
III. Inwestycje krótkoterminowe					

1. Krótkoterminowe aktywa finansowe					
a) W jednostkach powiązanych					
- Udziały lub akcje					
- Inne papiery wartościowe					
- Udzielone pożyczki					
- Inne krótkoterminowe aktywa finansowe					
b) W pozostałych jednostkach					
- Udziały lub akcje					
- Inne papiery wartościowe					
- Udzielone pożyczki					
- Inne krótkoterminowe aktywa finansowe					
c) Środki pieniężne i inne aktywa pieniężne					
- Środki pieniężne w kasie i na rachunkach					
- Inne środki pieniężne					
- Inne aktywa pieniężne					
2. Inne inwestycje krótkoterminowe					
IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe					
AKTYWA RAZEM			PASYWA RAZEM		

Rachunek przepływów pieniężnych

Metoda Bezpośrednia

Za okres od..... Do

Sporządzono:

	Poprzedni rok obrotowy	Bieżący rok obrotowy
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		
I. Wpływy		
1. Sprzedaż		
2. Inne wpływy z działalności operacyjnej		
II. Wydatki		
1. Dostawy i usługi		
2. Wynagrodzenia netto		
3. Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz inne świadczenia		
4. Podatki i opłaty o charakterze publiczno-prawnym		
5. Inne wydatki operacyjne		
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
I. Wpływy		
1. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych a		
2. Zbycie inwestycji w nieruchomości oraz wartości niematerialn		
3. Z aktywów finansowych, w tym		
a) W jednostkach powiązanych		
b) W pozostałych jednostkach		
- Zbycie aktywów finansowych		
- Dywidendy i udziały w zyskach		
- Spłata udzielonych pożyczek długoterminowych		
- Odsetki		
- Inne wpływy z aktywów finansowych		
4. Inne wpływy inwestycyjne		
II. Wydatki		
1. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych		
2. Inwestycje w nieruchomości oraz wartości niematerialne i pra		

Rachunek przepływów pieniężnych

Metoda Bezpośrednia

Za okres od..... Do

Sporządzono:

	Poprzedni rok obrotowy	Bieżący rok obrotowy
3. Na aktywa finansowe, w tym		
a) W jednostkach powiązanych		
b) W pozostałych jednostkach		
- Nabycie aktywów finansowych		
- Udzielone pożyczki długoterminowe		
4. Inne wydatki inwestycyjne		
III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		
I. Wpływy		
1. Wpł. netto z wydania udziałów i innych instrum. kapitał. ora		
2. Kredyty i pożyczki		
3. Emisja dłużnych papierów wartościowych		
4. Inne wpływy finansowe		
II. Wydatki		
1. Nabycie udziałów (akcji) własnych		
2. Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli		
3. Inne niż wypłaty na rzecz właścicieli, wydatki z tytułu podz		
4. Spłaty kredytów i pożyczek		
5. Wykup dłużnych papierów wartościowych		
6. Z tytułu innych zobowiązań finansowych		
7. Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego		
8. Odsetki		
9. Inne wydatki finansowe		
III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		
D. Przepływy pieniężne netto, razem		
E. Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych, w tym		
- Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		
F. Środki pieniężne na początek okresu		
G. Środki pieniężne na koniec okresu (F+-D), w tym		
- O ograniczonej możliwości dysponowania		
- O ograniczonej możliwości dysponowania		

Rachunek przepływów pieniężnych

Metoda Pośrednia

Za okres od..... Do

Sporządzono:

	Poprzedni rok obrotowy	Bieżący rok obrotowy
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		
I. Zysk (<i>strata</i>) netto		
II. Korekty razem		
1. Amortyzacja		
2. Zyski (<i>straty</i>) z tytułu różnic kursowych		
3. Odsetki i udziały w zyskach (<i>dywidendy</i>)		
4. Zysk (<i>strata</i>) z działalności inwestycyjnej		
5. Zmiana stanu rezerw		
6. Zmiana stanu zapasów		
7. Zmiana stanu należności		
8. Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem pożyczek		
9. Zmiana stanu rozliczeń międzykresowych		
10. Inne korekty		
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
I. Wpływy		
1. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych a		
2. Zbycie inwestycji w nieruchomości oraz wartości niematerialn		
3. Z aktywów finansowych, w tym		
a. W jednostkach powiązanych		
b. W pozostałych jednostkach		
- Zbycie aktywów finansowych		
- Dywidendy i udziały w zyskach		
- Spłata udzielonych pożyczek długoterminowych		
- Odsetki		
- Inne wpływy z aktywów finansowych		
4. Inne wpływy inwestycyjne		
II. Wydatki		
1. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych		

Rachunek przepływów pieniężnych

Metoda Pośrednia

Za okres od..... Do

Sporządzono:

	Poprzedni rok obrotowy	Bieżący rok obrotowy
2. Inwestycje w <i>nieruchomości oraz wartości niematerialne i pra</i>		
3. Na aktywa <i>finansowe</i> , w tym		
a. W <i>jednostkach powiązanych</i>		
b. W <i>pozostałych jednostkach</i>		
- Nabycie aktywów <i>finansowych</i>		
- Udzielone pożyczki <i>długoterminowe</i>		
4. <i>Inne wydatki inwestycyjne</i>		
III. Przepływy <i>pieniężne netto z działalności inwestycyjnej</i>		
C. Przepływy <i>środków pieniężnych z działalności finansowej</i>		
I. <i>Wpływy</i>		
1. <i>Wpływy net. z wydania udziałów i innych instrum. kapitał. or</i>		
2. <i>Kredyty i pożyczki</i>		
3. Emisja <i>dłużnych papierów wartościowych</i>		
4. <i>Inne wpływy finansowe</i>		
II. <i>Wydatki</i>		
1. Nabycie <i>udziałów (akcji) własnych</i>		
2. <i>Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli</i>		
3. <i>Inne niż wypłaty na rzecz właścicieli, wydatki z tytułu podz</i>		
4. <i>Splaty kredytów i pożyczek</i>		
5. Wykup <i>dłużnych papierów wartościowych</i>		
6. Z <i>tytułu innych zobowiązań finansowych</i>		
7. <i>Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego</i>		
8. <i>Odsetki</i>		
9. <i>Inne wydatki finansowe</i>		
III. Przepływy <i>pieniężne netto z działalności finansowej</i>		
D. Przepływy <i>pieniężne netto razem</i>		
E. Bilansowa zmiana stanu <i>środków pieniężnych, w tym</i>		
- <i>Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych</i>		
F. <i>Środki pieniężne na początek okresu</i>		
G. <i>Środki pieniężne na koniec okresu, w tym</i>		
- <i>O ograniczonej możliwości dysponowania</i>		

Zmiany w kapitale (funduszu) własnym

Sporządzono:

	Poprzedni rok obrotowy	Bieżący rok obrotowy
I. Kapitał (fundusz) własny na początek okresu (BO)		
- Korekty błędów podstawowych		
I.a. Kapitał (fundusz) własny na początek okresu (BO), po korektach		
1. Kapitał (fundusz) podstawowy na początek okresu		
1.1. Zmiany kapitału (funduszu) podstawowego		
a. Zwiększenie (z tytułu)		
- Wydania udziałów (emisji akcji)		
- Inne		
-		
b. Zmniejszenie (z tytułu)		
- Umorzenia udziałów (akcji)		
- Inne		
-		
1.2. Kapitał (fundusz) podstawowy na koniec okresu		
2. Należne wpłaty na kapitał podstawowy na początek okresu		
2.1. Zmiana należnych wpłat na kapitał podstawowy		
a. Zwiększenie (z tytułu)		
- Inne		
-		
b. Zmniejszenie (z tytułu)		
- Inne		
-		
2.2. Należne wpłaty na kapitał podstawowy na koniec okresu		
3. Udziały (akcje) własne na początek okresu		
a. Zwiększenie		
b. Zmniejszenie		
3.1. Udziały (akcje) własne na koniec okresu		
4. Kapitał (fundusz) zapasowy na początek okresu		
4.1. Zmiany kapitału (funduszu) zapasowego		
a. Zwiększenie (z tytułu)		
- Emisji akcji powyżej wartości nominalnej		
- Z podziału zysku (ustawowo)		
- Z podziału zysku (ponad wymaganą ustawowo mini- malną wartość)		
- Przeniesienie kapitału rezerw z aktualnej wyceny		
- Inne		

Zmiany w kapitale (funduszu) własnym

Sporządzono:

	Poprzedni rok obrotowy	Bieżący rok obrotowy
b. Zmniejszenie (z tytułu)		
- Pokrycia straty		
- Inne		
4.2. Stan kapitału (funduszu) zapasowego na koniec okresu		
5. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny na początek okresu		
5.1. Zmiany kapitału (funduszu) z aktualizacji wyceny		
a. Zwiększenie (z tytułu)		
- aktualizacja wyceny		
- inne		
b. Zmniejszenie (z tytułu)		
- zbycia środków trwałych		
- aktualizacja wyceny		
- inne		
5.2 Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny na koniec okresu		
6. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe na początek okresu		
6.1. Zmiany pozostałych kapitałów (funduszy) rezerwowych		
a. Zwiększenie (z tytułu)		
- Inne		
b. Zmniejszenie (z tytułu)		
- Inne		
6.2. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe na koniec okresu		
7. Zysk (strata) z lat ubiegłych na początek okresu		
7.1 Zysk z lat ubiegłych na początek okresu		
- Korekty błędów podstawowych		
- Zmiany przyjętych zasad rachunkowości		
7.2. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu, po korektach		
a. Zwiększenie (z tytułu)		
- Podziału zysku z lat ubiegłych		
- Inne		
b. Zmniejszenie (z tytułu)		
- Odpis na kapitał zapasowy		
- Przeznaczenie zysku na dywidendę		
- Inne		

Zmiany w kapitale (funduszu) własnym

Sporządzono:

	Poprzedni rok obrotowy	Bieżący rok obrotowy
- Pokrycie straty z lat ubiegłych		
7.3. Zysk z lat ubiegłych na koniec okresu		
7.4. Strata z lat ubiegłych na początek okresu		
- Korekty błędów podstawowych		
- Zmiany przyjętych zasad rachunkowości		
7.5. Strata z lat ubiegłych na początek okresu, po korektach		
a. Zwiększenie (z tytułu)		
- Przeniesienie straty z lat ubiegłych do pokrycia		
- Inne		
b. Zmniejszenia (z tytułu)		
- Pokrycie straty		
- Inne		
7.6. Strata z lat ubiegłych na koniec okresu		
7.7. Zysk (strata) z lat ubiegłych na koniec okresu		
8. Wynik netto		
a. Zysk netto		
b. Strata netto		
c. Odpisy z zysku		
II. Kapitał (fundusz) własny na koniec okresu (BZ)		
III. Kapitał (fundusz) własny, po uwzględn. propon. podziału zysk		

5. Ustawa z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości

Tekst ujednolicony po zmianie z 23 sierpnia 2001 roku. **Wytłuszczonym tekstem zaznaczono zmiany.**

(Dz.U. z 1994 r., Nr 121, poz. 591, zm.: Dz.U. z 1997 r., Nr 32, poz. 183; Dz.U. z 1997 r., Nr 43, poz. 272; Dz.U. z 1997 r., Nr 88, poz. 554; Dz.U. z 1997 r., Nr 118, poz. 754; Dz.U. z 1997 r., Nr 139, poz. 933; Dz.U. z 1997 r., Nr 139, poz. 934; Dz.U. z 1997 r., Nr 140, poz. 939; Dz.U. z 1997 r., Nr 141, poz. 945; Dz.U. z 1998 r., Nr 60, poz. 382; Dz.U. z 1998 r., Nr 106, poz. 668; Dz.U. z 1998 r., Nr 107, poz. 669; Dz.U. z 1998 r., Nr 155, poz. 1014; Dz.U. z 1999 r., Nr 9, poz. 75; Dz.U. z 1999 r., Nr 83, poz. 931; Dz.U. z 2000 r., Nr 60, poz. 703; Dz.U. z 2000 r., Nr 94, poz. 1037; Dz.U. z 2000 r., Nr 113, poz. 1186; Dz.U. z 2001 r., Nr 102, poz. 1117; Dz.U. z 2001 r., Nr 111, poz. 1195)

(Dziennik Ustaw z dnia 19 listopada 1994 r.)

5.1 Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1

(Zakres przedmiotowy ustawy)

Ustawa określa zasady rachunkowości oraz tryb badania sprawozdań finansowych przez biegłych rewidentów.

Art. 2

(Zakres podmiotowy ustawy)

1. Przepisy ustawy o rachunkowości, zwanej dalej ustawą, stosuje się do mających siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:

1) spółek handlowych (osobowych i kapitałowych, w tym również w organizacji) oraz spółek cywilnych, z zastrzeżeniem pkt 2, a także innych osób prawnych, z wyjątkiem Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego,

2) osób fizycznych, spółek cywilnych osób fizycznych, spółek jawnych osób fizycznych oraz spółek partnerskich, jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 800 000 EURO,

3) jednostek organizacyjnych działających na podstawie prawa bankowego, prawa o publicznym obrocie papierami wartościowymi i funduszach powierniczych,

przepisów o funduszach inwestycyjnych, przepisów o działalności ubezpieczeniowej lub przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, bez względu na wielkość przychodów,

4) gmin, powiatów, województw i ich związków, a także państwowych, gminnych, powiatowych i wojewódzkich:

a) jednostek budżetowych,

b) gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych,

c) zakładów budżetowych,

d) funduszy celowych,

5) jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej, z wyjątkiem spółek, o których mowa w pkt 1 i 2,

6) zagranicznych osób prawnych, zagranicznych jednostek nie posiadających osobowości prawnej oraz zagranicznych osób fizycznych, prowadzących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność osobiście, przez osobę upoważnioną, przy pomocy pracowników – w odniesieniu do działalności prowadzonej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, bez względu na wielkość przychodów,

7) jednostek nie wymienionych w pkt 1-6, jeżeli otrzymują one na realizację zadań zleconych dotacje lub subwencje z budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego lub funduszy celowych – od początku roku obrotowego, w którym dotacje lub subwencje zostały im przyznane.

2. Osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych oraz spółki partnerskie mogą stosować zasady rachunkowości określone ustawą również od początku następnego roku obrotowego, jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy są niższe niż równowartość w walucie polskiej 800 000 EURO. W tym przypadku osoby te lub wspólnicy przed rozpoczęciem roku obrotowego są obowiązani do zawiadomienia o tym urzędu skarbowego, właściwego w sprawach opodatkowania podatkiem dochodowym.

Art. 3

(Słowniczek – definicja pojęć)

1. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

1) jednostce – rozumie się przez to podmioty i osoby określone w art. 2 ust. 1,

2) banku – rozumie się przez to jednostkę działającą na podstawie przepisów prawa bankowego,

3) zakładzie ubezpieczeń – rozumie się przez to jednostkę prowadzącą działalność ubezpieczeniową na podstawie przepisów o działalności ubezpieczeniowej,

4) udziałach lub udziałowcach – rozumie się przez to również odpowiednio akcje lub akcjonariuszy,

- 5) krajowych środkach płatniczych, walutach obcych i dewizach – rozumie się przez to krajowe środki płatnicze, waluty obce i dewizy, o których mowa w przepisach prawa dewizowego,
- 6) kierownikowi jednostki – rozumie się przez to osobę lub organ jedno- lub wieloosobowy (zarząd), który – zgodnie z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa, statutem, umową lub na mocy prawa własności – uprawniony jest do zarządzania jednostką, z wyłączeniem pełnomocników ustanowionych przez jednostkę. W przypadku spółki jawnej i spółki cywilnej za kierownika jednostki uważa się wspólników prowadzących sprawę spółki, w przypadku spółki partnerskiej – wspólników prowadzących sprawę spółki albo zarząd, a w odniesieniu do spółki komandytowej i spółki komandytowo-akcyjnej – komplementariuszy prowadzących sprawę spółki. W przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą za kierownika jednostki uważa się tę osobę; przepis ten stosuje się odpowiednio do osób wykonujących wolne zawody. Za kierownika jednostki uważa się również likwidatora lub syndyka,
- 7) organie zatwierdzającym – rozumie się przez to organ, który zgodnie z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa, statutem, umową lub na mocy prawa własności jest uprawniony do zatwierdzania sprawozdania finansowego jednostki. W przypadku spółki osobowej, z wyjątkiem spółki komandytowo-akcyjnej, oraz spółki cywilnej przez organ zatwierdzający rozumie się jej wspólników,
- 8) okresie sprawozdawczym – rozumie się przez to okres, za który sporządza się sprawozdanie finansowe w trybie przewidzianym ustawą lub inne sprawozdania sporządzone na podstawie ksiąg rachunkowych,
- 9) roku obrotowym – rozumie się przez to rok kalendarzowy lub inny okres trwający 12 kolejnych pełnych miesięcy kalendarzowych, stosowany również do celów podatkowych. Rok obrotowy lub jego zmiany określa statut lub umowa, na podstawie której utworzono jednostkę. Jeżeli jednostka rozpoczęła działalność w drugiej połowie przyjętego roku obrotowego, to można księgi rachunkowe i sprawozdanie finansowe za ten okres połączyć z księgami rachunkowymi i sprawozdaniem finansowym za rok następny. W przypadku zmiany roku obrotowego pierwszy po zmianie rok obrotowy powinien być dłuższy niż 12 kolejnych miesięcy,
- 10) dniu bilansowym – rozumie się przez to dzień, na który jednostka sporządza sprawozdanie finansowe,
- 11) przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości – rozumie się przez to wybrane i stosowane przez jednostkę, odpowiednie do jej działalności, rozwiązania dopuszczone przepisami ustawy i zapewniające wymaganą jakość sprawozdań finansowych,
- 12) aktywach – rozumie się przez to kontrolowane przez jednostkę zasoby majątkowe o wiarygodnie określonej wartości, powstałe w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych,

- 13) aktywach trwałych – rozumie się przez to aktywa jednostki, które nie są zaliczane do aktywów obrotowych, o których mowa w pkt 18,
- 14) wartościach niematerialnych i prawnych – rozumie się przez to, z zastrzeżeniem pkt 17, nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki, a w szczególności:
- a) autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje,
 - b) prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych,
 - c) know-how.
- W przypadku wartości niematerialnych i prawnych oddanych do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy o podobnym charakterze, wartości niematerialne i prawne zalicza się do aktywów trwałych jednej ze stron umowy, zgodnie z warunkami określonymi w ust. 4. Do wartości niematerialnych i prawnych zalicza się również nabytą wartość firmy oraz koszty zakończonych prac rozwojowych,
- 15) środkach trwałych – rozumie się przez to, z zastrzeżeniem pkt 17, rzeczowe aktywa trwale i zrównane z nimi, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdatne do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki. Zalicza się do nich w szczególności:
- a) nieruchomości – w tym grunty, prawo użytkowania wieczystego gruntu, budowle i budynki, a także będące odrębną własnością lokale, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego,
 - b) maszyny, urządzenia, środki transportu i inne rzeczy,
 - c) ulepszenia w obcych środkach trwałych,
 - d) inwentarz żywy.
- Środki trwale oddane do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy o podobnym charakterze zalicza się do aktywów trwałych jednej ze stron umowy, zgodnie z warunkami określonymi w ust. 4,
- 16) środkach trwałych w budowie – rozumie się przez to zaliczane do aktywów trwałych środki trwale w okresie ich budowy, montażu lub ulepszenia już istniejącego środka trwałego,
- 17) inwestycjach – rozumie się przez to aktywa nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu wartości tych aktywów, uzyskania z nich przychodów w formie odsetek, dywidend (udziałów w zyskach) lub innych pożytków, w tym również z transakcji handlowej, a w szczególności aktywa finansowe oraz te nieruchomości i wartości niematerialne i prawne, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz zostały nabyte w celu osiągnięcia tych korzyści. W przypadku zakładów ubezpieczeń przez inwestycje rozumie się lokaty,
- 18) aktywach obrotowych – rozumie się przez to tę część aktywów jednostki, które w przypadku:

- a) aktywów rzeczowych, o których mowa w pkt 19 – są przeznaczone do zbycia lub zużycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub w ciągu normalnego cyklu operacyjnego właściwego dla danej działalności, jeżeli trwa on dłużej niż 12 miesięcy,
- b) aktywów finansowych, o których mowa w pkt 24 – są płatne i wymagalne lub przeznaczone do zbycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub od daty ich założenia, wystawienia lub nabycia, albo stanowią aktywa pieniężne,
- c) należności krótkoterminowych – obejmują ogół należności z tytułu dostaw i usług oraz całość lub część należności z innych tytułów nie zaliczonych do aktywów finansowych, a które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego,
- d) rozliczeń międzyokresowych – trwają nie dłużej niż 12 miesięcy od dnia bilansowego,
- 19) rzeczowych aktywach obrotowych – rozumie się przez to materiały nabyte w celu zużycia na własne potrzeby, wytworzone lub przetworzone przez jednostkę produkty gotowe (wyroby i usługi) zdadne do sprzedaży lub w toku produkcji, półprodukty oraz towary nabyte w celu odprzedaży w stanie nieprzetworzonym,
- 20) zobowiązaniach – rozumie się przez to wynikający z przeszłych zdarzeń obowiązek wykonania świadczeń o wiarygodnie określonej wartości, które spowodują wykorzystanie już posiadanych lub przyszłych aktywów jednostki,
- 21) rezerwach – rozumie się przez to zobowiązania, których termin wymagalności lub kwota nie są pewne,
- 22) zobowiązaniach krótkoterminowych – rozumie się przez to ogół zobowiązań z tytułu dostaw i usług, a także całość lub tę część pozostałych zobowiązań, które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego,
- 23) instrumentach finansowych – rozumie się przez to kontrakt, który powoduje powstanie aktywów finansowych u jednej ze stron i zobowiązania finansowego albo instrumentu kapitałowego u drugiej ze stron pod warunkiem, że z kontraktu zawartego między dwiema lub więcej stronami jednoznacznie wynikają skutki gospodarcze, bez względu na to, czy wykonanie praw lub zobowiązań wynikających z kontraktu ma charakter bezwarunkowy albo warunkowy. Do instrumentów finansowych nie zalicza się w szczególności:
- a) rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego,
- b) umów o gwarancje finansowe, które ustalają wykonanie obowiązków z tytułu udzielonej gwarancji, w formie zapłacenia kwot odpowiadających stratom poniesionym przez beneficjenta na skutek niespłacenia wierzytelności przez dłużnika w wymaganym terminie,
- c) umów o przeniesienie praw z papierów wartościowych w okresie pomiędzy terminem zawarcia i rozliczenia transakcji, gdy wykonanie tych umów wymaga wydania papierów wartościowych w określonym terminie, również wtedy, gdy przeniesienie tych praw następuje w formie zapisu na rachunku

papierów wartościowych, prowadzonym przez podmiot upoważniony na podstawie odrębnych przepisów,

d) aktywów i zobowiązań z tytułu programów, z których wynikają udziały pracowników oraz innych osób związanych z jednostką w jej kapitałach,

e) umów połączenia spółek, z których wynikają obowiązki określone w art. 44b ust. 9,

24) aktywach finansowych – rozumie się przez to aktywa pieniężne, instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inne jednostki, a także wynikające z kontraktu prawo do otrzymania aktywów pieniężnych lub prawo do wymiany instrumentów finansowych z inną jednostką na korzystnych warunkach,

25) aktywach pieniężnych – rozumie się przez to aktywa w formie krajowych środków płatniczych, walut obcych i dewiz. Do aktywów pieniężnych zalicza się również inne aktywa finansowe, w tym w szczególności naliczone odsetki od aktywów finansowych. Jeżeli aktywa te są płatne lub wymagalne w ciągu 3 miesięcy od dnia ich otrzymania, wystawienia, nabycia lub założenia (lokaty), to na potrzeby rachunku przepływów pieniężnych zalicza się je do środków pieniężnych, chyba że ujmuje się je w przepływach z działalności inwestycyjnej (lokacyjnej),

26) instrumentach kapitałowych – rozumie się przez to kontrakty, z których wynika prawo do majątku jednostki, pozostałego po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wszystkich wierzycieli, a także zobowiązanie się jednostki do wyemitowania lub dostarczenia własnych instrumentów kapitałowych, a w szczególności udziały, opcje na akcje własne lub warranty,

27) zobowiązaniach finansowych – rozumie się przez to zobowiązanie jednostki do wydania aktywów finansowych albo do wymiany instrumentu finansowego z inną jednostką, na niekorzystnych warunkach,

28) zobowiązaniach warunkowych – rozumie się przez to obowiązek wykonania świadczeń, których powstanie jest uzależnione od zaistnienia określonych zdarzeń,

29) aktywach netto – rozumie się przez to aktywa jednostki pomniejszone o zobowiązania, odpowiadające wartościowo kapitałowi (funduszowi) własnemu,

30) przychodach i zyskach – rozumie się przez to uprawdopodobnione powstanie w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zwiększenia wartości aktywów, albo zmniejszenia wartości zobowiązań, które doprowadzą do wzrostu kapitału własnego lub zmniejszenia jego niedoboru w inny sposób niż wniesienie środków przez udziałowców lub właścicieli,

31) kosztach i stratach – rozumie się przez to uprawdopodobnione zmniejszenia w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zmniejszenia wartości aktywów, albo zwiększenia wartości zobowiązań i rezerw, które doprowadzą do zmniejszenia kapitału własnego lub zwiększenia jego niedoboru w inny sposób niż wycofanie środków przez udziałowców lub właścicieli,

32) pozostałych kosztach i przychodach operacyjnych – rozumie się przez to koszty i przychody związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, a w szczególności koszty i przychody związane:

a) z działalnością socjalną,

b) ze zbyciem środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych,

c) z odpisaniem należności i zobowiązań przedawnionych, umorzonych, nieściągalnych, z wyjątkiem należności i zobowiązań o charakterze publiczno-prawnym nie obciążających kosztów,

d) z utworzeniem i rozwiązywaniem rezerw, z wyjątkiem rezerw związanych z operacjami finansowymi,

e) z odpisami aktualizującymi wartość aktywów i ich korektami, z wyjątkiem odpisów obciążających koszty wytworzenia sprzedanych produktów lub sprzedanych towarów, koszty sprzedaży lub koszty finansowe,

f) z odszkodowaniami, karami i grzywnami,

g) z przekazaniem lub otrzymaniem nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywów, w tym także środków pieniężnych na inne cele niż nabycie lub wytworzenie środków trwałych, środków trwałych w budowie albo wartości niematerialnych i prawnych,

33) stratach i zyskach nadzwyczajnych – rozumie się przez to straty i zyski powstające na skutek zdarzeń trudnych do przewidzenia, poza działalnością operacyjną jednostki i nie związane z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia,

34) sprawowaniu kontroli nad inną jednostką – rozumie się przez to zdolność jednostki do kierowania polityką finansową i operacyjną innej jednostki, w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych z jej działalności,

35) sprawowaniu współkontroli nad inną jednostką – rozumie się przez to zdolność jednostki na równi z innymi udziałowcami lub współnikami do kierowania polityką finansową i operacyjną innej jednostki, w celu osiągnięcia wspólnych ekonomicznych korzyści z jej działalności,

36) znaczącym wpływie na inną jednostkę – rozumie się przez to nie mającą znamion sprawowania kontroli lub współkontroli zdolność jednostki do wpływania na politykę finansową i operacyjną, w tym również dotyczącą podziału lub pokrycia wyniku finansowego innej jednostki,

37) jednostce dominującej – rozumie się przez to spółkę handlową, sprawującą kontrolę lub współkontrolę nad inną jednostką, a w szczególności:

a) posiadającą bezpośrednio lub pośrednio przez udziały większość ogólnej liczby głosów w organie stanowiącym innej jednostki (zależnej), także na podstawie porozumień z innymi uprawnionymi do głosu, wykonującymi swe prawa głosu zgodnie z wolą jednostki dominującej, lub

b) uprawnioną do kierowania polityką finansową i operacyjną innej jednostki (zależnej) w sposób samodzielny lub przez wyznaczone przez siebie osoby lub jednostki na podstawie umowy zawartej z innymi uprawnionymi do gło-

su, posiadającymi, na podstawie statutu lub umowy spółki, łącznie z jednostką dominującą, większość ogólnej liczby głosów w organie stanowiącym, lub c) uprawnioną jako udziałowiec do powoływania albo odwoływania większości członków organów zarządzających lub nadzorczych innej jednostki (zależnej), lub

d) będącą udziałowcem jednostki, której członkowie zarządu w poprzednim roku obrotowym, w ciągu bieżącego roku obrotowego i do czasu sporządzenia sprawozdania finansowego za bieżący rok obrotowy, stanowią jednocześnie więcej niż połowę składu zarządu tej jednostki (zależnej) lub osoby, które zostały powołane do pełnienia tych funkcji w rezultacie wykonywania przez jednostkę dominującą prawa głosu w organach tej jednostki (zależnej), lub e) będącą udziałowcem lub współnikiem innej jednostki współzależnej nie będącej spółką handlową i sprawującą spółkontrolę nad tą jednostką wspólnie z innymi uprawnionymi do głosu,

38) znaczącym inwestorze – rozumie się przez to spółkę handlową, posiadającą w innej jednostce – nie będącej jednostką zależną – nie mniej niż 20 proc. głosów w organie stanowiącym tej jednostki i wywierającą znaczący wpływ lub sprawującą spółkontrolę nad tą jednostką, przy czym liczbę głosów ustala się z zachowaniem zasady określonej w pkt 37 lit. a). Udział w ogólnej liczbie głosów może być mniejszy niż 20 proc., jeżeli inne okoliczności wskazują na wywieranie znaczącego wpływu lub sprawowanie spółkontroli,

39) jednostce zależnej – rozumie się przez to spółkę handlową, która kontrolowana jest przez jednostkę dominującą,

40) jednostce współzależnej – rozumie się przez to spółkę handlową lub inną jednostkę, która jest spółkontrolowana przez jednostkę dominującą lub znaczącego inwestora i innych udziałowców lub współników na podstawie statutu, umowy spółki lub umowy zawartej na okres dłuższy niż rok,

41) jednostce stowarzyszonej – rozumie się przez to spółkę handlową, na którą znaczący inwestor wywiera znaczący wpływ,

42) jednostkach podporządkowanych – rozumie się przez to jednostki zależne, współzależne od jednostki dominującej oraz jednostki stowarzyszone ze znaczącym inwestorem,

43) jednostkach powiązanych – rozumie się przez to grupę jednostek obejmującą jednostkę dominującą lub znaczącego inwestora, jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone,

44) grupie kapitałowej – rozumie się przez to jednostkę dominującą wraz z jednostkami zależnymi i nie będącymi spółkami handlowymi jednostkami współzależnymi,

45) konsolidacji – rozumie się przez to łączenie sprawozdań finansowych jednostek tworzących grupę kapitałową przez sumowanie odpowiednich pozycji sprawozdań finansowych jednostki dominującej, jednostek zależnych i nie będących spółkami handlowymi jednostek współzależnych, z uwzględnieniem niezbędnych wyłączeń i korekt,

46) kapitałach mniejszości – rozumie się przez to tę część aktywów netto jednostki zależnej, która należy do udziałowców spoza grupy kapitałowej,
47) metodzie praw własności – rozumie się przez to przyjętą przez jednostkę dominującą lub znaczącego inwestora metodę wyceny udziałów w aktywach netto jednostki podporządkowanej, z uwzględnieniem wartości firmy lub ujemnej wartości firmy, ustalonych na dzień objęcia kontroli, współkontroli lub wywierania znaczącego wpływu. Wartość początkową udziału aktualizuje się na dzień bilansowy, na który sporządza się sprawozdanie finansowe, o zmiany wartości aktywów netto jednostki podporządkowanej, jakie nastąpiły w okresie sprawozdawczym, wynikające zarówno z osiągniętego wyniku finansowego, skorygowanego o odpis raty wartości firmy lub ujemnej wartości firmy przypadający na dany okres sprawozdawczy, jak i wszelkie inne zmiany, w tym wynikające z rozliczeń z jednostką dominującą lub znaczącym inwestorem.

2. Wyrażone w euro wielkości przelicza się na walutę polską po średnim kursie, ustalonym przez **Narodowy Bank Polski**, obowiązującym na dzień bilansowy, z zastrzeżeniem ust. 3.

3. Wyrażone w euro wielkości, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2 i ust. 2, przelicza się na walutę polską po średnim kursie ustalonym przez **Narodowy Bank Polski**, na 30 września roku poprzedzającego rok obrotowy.

4. Jeżeli jednostka przyjęła do używania obce środki trwale lub wartości niematerialne i prawne na mocy umowy, zgodnie z którą jedna ze stron, zwana dalej „finansującym”, oddaje drugiej stronie, zwanej dalej „korzystającym”, środki trwale lub wartości niematerialne i prawne do odpłatnego używania lub również pobierania pożytków na czas oznaczony, środki te i wartości zalicza się do aktywów trwałych korzystającego, jeżeli umowa spełnia co najmniej jeden z następujących warunków:

1) przenosi własność jej przedmiotu na korzystającego po zakończeniu okresu, na który została zawarta,

2) zawiera prawo do nabycia jej przedmiotu przez korzystającego, po zakończeniu okresu, na jaki została zawarta, po cenie niższej od wartości rynkowej z dnia nabycia,

3) okres, na jaki została zawarta, odpowiada w przeważającej części przewidywanemu okresowi ekonomicznej użyteczności środka trwałego lub prawa majątkowego, przy czym nie może być on krótszy niż 3/4 tego okresu. Prawo własności przedmiotu umowy może być, po okresie, na jaki umowa została zawarta, przeniesione na korzystającego,

4) suma opłat, pomniejszonych o dyskonto, ustalona w dniu zawarcia umowy i przypadająca do zapłaty w okresie jej obowiązywania, przekracza 90 proc. wartości rynkowej przedmiotu umowy na ten dzień. W sumie opłat uwzględ-

nia się wartość końcową przedmiotu umowy, którą korzystający zobowiązuje się zapłacić za przeniesienie na niego własności tego przedmiotu. Do sumy opłat nie zalicza się płatności na rzecz korzystającego za świadczenia dodatkowe, podatków oraz składek na ubezpieczenie tego przedmiotu, jeżeli korzystający pokrywa je niezależnie od opłat za używanie,

5) zawiera przyrzeczenie finansującego do zawarcia z korzystającym kolejnej umowy o oddanie w odpłatne używanie tego samego przedmiotu lub przedłużenia umowy dotychczasowej, na warunkach korzystniejszych od przewidzianych w dotychczasowej umowie,

6) przewiduje możliwość jej wypowiedzenia, z zastrzeżeniem, że wszelkie powstałe z tego tytułu koszty i straty poniesione przez finansującego pokrywa korzystający,

7) przedmiot umowy został dostosowany do indywidualnych potrzeb korzystającego. Może on być używany wyłącznie przez korzystającego, bez wprowadzania w nim istotnych zmian.

5. W przypadku spełnienia co najmniej jednego z warunków określonych w ust. 4, oddane do używania korzystającemu środki trwale lub wartości niematerialne i prawne zalicza się u finansującego do aktywów trwałych jako należności.

6. W przypadku gdy roczne sprawozdanie finansowe korzystającego nie podlega obowiązkowi badania i ogłoszenia w myśl art. 64 ust. 1, to może on dokonywać kwalifikacji umów, o których mowa w ust. 4, według zasad określonych w przepisach podatkowych i nie stosować ust. 4 i 5.

Art. 4

(Obowiązki i prawa jednostek w zakresie rachunkowości – zasady ogólne)

1. Jednostki obowiązane są stosować określone ustawą zasady rachunkowości, rzetelnie i jasno przedstawiając sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy.

2. Zdarzenia, w tym operacje gospodarcze, ujmują się w księgach rachunkowych i wykazuje w sprawozdaniu finansowym zgodnie z ich treścią ekonomiczną.

3. Rachunkowość jednostki obejmuje:

1) przyjęte zasady (politykę) rachunkowości,

2) prowadzenie, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym,

3) okresowe ustalanie lub sprawdzanie drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów,

4) wycenę aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego,

- 5) sporządzanie sprawozdań finansowych,
- 6) gromadzenie i przechowywanie dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ustawą,
- 7) poddanie badaniu i ogłoszenie sprawozdań finansowych w przypadkach przewidzianych ustawą.

4. Jednostka może w ramach przyjętych zasad (polityki) rachunkowości stosować uproszczenia, jeżeli nie wywiera to istotnie ujemnego wpływu na realizację obowiązku określonego w ust. 1.

5. Kierownik jednostki ponosi odpowiedzialność za wykonywanie obowiązków w zakresie rachunkowości określonych ustawą, w tym z tytułu nadzoru, również w przypadku, gdy określone obowiązki w zakresie rachunkowości – z wyłączeniem odpowiedzialności za przeprowadzenie inwentaryzacji w formie spisu z natury – zostaną powierzone innej osobie za jej zgodą. Przyjęcie odpowiedzialności przez inną osobę powinno być stwierdzone w formie pisemnej. W przypadku gdy kierownikiem jednostki jest organ wieloosobowy, a nie została wskazana osoba odpowiedzialna, odpowiedzialność ponoszą wszyscy członkowie tego organu.

Art. 5 (Zasada ciągłości)

1. Przyjęte zasady (politykę) rachunkowości należy stosować w sposób ciągły, dokonując w kolejnych latach obrotowych jednakowego grupowania operacji gospodarczych, wyceny aktywów i pasywów, w tym także dokonywania odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych, ustalania wyniku finansowego i sporządzania sprawozdań finansowych tak, aby za kolejne lata informacje z nich wynikające były porównywalne. Wykazane w księgach rachunkowych na dzień ich zamknięcia stany aktywów i pasywów należy ująć w tej samej wysokości, w otwartych na następny rok obrotowy księgach rachunkowych.

2. Przy stosowaniu przyjętych zasad (polityki) rachunkowości przyjmuje się założenie, że jednostka będzie kontynuowała w dającej się przewidzieć przyszłości działalność w nie zmniejszonym istotnie zakresie, bez postawienia jej w stan likwidacji lub upadłości, chyba że jest to niezgodne ze stanem faktycznym lub prawnym. Ustalając zdolność jednostki do kontynuowania działalności, kierownik jednostki uwzględnia wszystkie informacje dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego, dotyczące dającej się przewidzieć przyszłości, obejmującej okres nie krótszy niż jeden rok od dnia bilansowego.

Art. 6

(Zasada memoriału i współmierności przychodów i kosztów)

1. W księgach rachunkowych jednostki należy ująć wszystkie osiągnięte, przypadające na jej rzecz przychody i obciążające ją koszty związane z tymi przychodami dotyczące danego roku obrotowego, niezależnie od terminu ich zapłaty.
2. Dla zapewnienia współmierności przychodów i związanych z nimi kosztów do aktywów lub pasywów **danego okresu sprawozdawczego** zaliczane będą koszty lub przychody dotyczące przyszłych okresów oraz przypadające na **ten okres sprawozdawczy** koszty, które jeszcze nie zostały poniesione.

Art. 7

(Zasada wyceny majątku)

1. Poszczególne składniki aktywów i pasywów wycenia się stosując rzeczywiście poniesione na ich nabycie (wytworzenie) ceny (koszty), z zachowaniem zasady ostrożności. W szczególności należy **w tym celu** w wyniku finansowym, bez względu na jego wysokość, uwzględnić:
 - 1) **zmniejszenia wartości użytkowej lub handlowej składników aktywów, w tym również dokonywane w postaci odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych,**
 - 2) **skreślony,**
 - 3) wyłącznie niewątpliwe pozostałe przychody operacyjne i zyski nadzwyczajne,
 - 4) wszystkie poniesione pozostałe koszty operacyjne i straty nadzwyczajne,
 - 5) rezerwy na znane jednostce ryzyko, grożące straty oraz skutki innych zdarzeń.
2. Zdarzenia, o których mowa w ust. 1, należy uwzględnić także wtedy, gdy zostaną one ujawnione między dniem bilansowym a dniem, w którym rzeczywiście następuje zamknięcie ksiąg rachunkowych.
3. Wartość poszczególnych składników aktywów i pasywów, przychodów i związanych z nimi kosztów, jak też zysków i strat nadzwyczajnych ustala się oddzielnie. Nie można kompensować ze sobą wartości różnych co do rodzaju aktywów i pasywów, przychodów i kosztów związanych z nimi oraz zysków i strat nadzwyczajnych.

Art. 8

(Sytuacja majątkowa; dopuszczalne odstępstwa od zasady ciągłości)

1. **Dokonując wyboru rozwiązań dopuszczonych ustawą i dostosowując je do potrzeb jednostki, należy zapewnić wyodrębnienie w rachunkowości wszystkich zdarzeń istotnych do oceny sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyni-**

ku finansowego jednostki, przy zachowaniu zasady ostrożności, o której mowa w art. 7.

2. W celu rzetelnego i jasnego przedstawienia sytuacji jednostka może, ze skutkiem od pierwszego dnia roku obrotowego, bez względu na datę podjęcia decyzji, zmienić dotychczas stosowane rozwiązania na inne, przewidziane ustawą. Zmiana dotychczas stosowanych rozwiązań wymaga również określenia w informacji dodatkowej wpływu tych zmian na sprawozdania finansowe wymagane innymi przepisami prawa, jeżeli zostały one sporządzone za okres, w którym powyższe rozwiązania uległy zmianie. W przypadku takim należy w sprawozdaniu finansowym jednostki za rok obrotowy, w którym zmiany te nastąpiły, podać przyczyny tych zmian, określić liczbowo ich wpływ na wynik finansowy oraz zapewnić porównywalność danych sprawozdania finansowego dotyczących roku poprzedzającego rok obrotowy, w którym dokonano zmian.

5.2 Rozdział 2. Prowadzenie ksiąg rachunkowych

Art. 9

(Język i waluta)

Księgi rachunkowe prowadzi się w języku polskim i w walucie polskiej.

Art. 10

(Polityka rachunkowości – dokumentacja)

1. Jednostka powinna posiadać dokumentację opisującą w języku polskim przyjęte przez nią zasady (politykę) rachunkowości, a w szczególności dotyczące:

- 1) określenia roku obrotowego i wchodzących w jego skład okresów sprawozdawczych,
- 2) metod wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego w zakresie, w jakim ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru,
- 3) sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych, w tym co najmniej:
 - a) zakładowego planu kont, ustalającego wykaz kont księgi głównej, przyjęte zasady klasyfikacji zdarzeń, zasady prowadzenia kont ksiąg pomocniczych oraz ich powiązania z kontami księgi głównej,
 - b) wykazu ksiąg rachunkowych, a przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera – wykazu zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na komputerowych nośnikach danych z określeniem ich struktury, wzajemnych powiązań oraz ich funkcji w organizacji całości ksiąg rachunkowych i w procesach przetwarzania danych,

c) opisu systemu przetwarzania danych, a przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera – opisu systemu informatycznego, zawierającego wykaz programów, procedur lub funkcji, w zależności od struktury oprogramowania, wraz z opisem algorytmów i parametrów oraz programowych zasad ochrony danych, w tym w szczególności metod zabezpieczenia dostępu do danych i systemu ich przetwarzania, a ponadto określenie wersji oprogramowania i daty rozpoczęcia jego eksploatacji,

4) systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów, w tym dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych i innych dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów.

2. Kierownik jednostki ustala w formie pisemnej i aktualizuje dokumentację, o której mowa w ust. 1.

3. W sprawach nieuregulowanych przepisami ustawy, przyjmując zasadę (politykę) rachunkowości, jednostka może stosować krajowe standardy rachunkowości wydane przez uprawniony w myśl ustawy Komitet Standardów Rachunkowości. W przypadku braku odpowiedniego standardu krajowego może stosować Międzynarodowe Standardy Rachunkowości.

Art. 11

(Miejsce prowadzenia ksiąg rachunkowych)

1. Księgi rachunkowe prowadzi się w siedzibie jednostki (przedstawicielstwa lub oddziału zagranicznej osoby prawnej).

2. Jednostki posiadające oddziały (zakłady) mogą prowadzić księgi rachunkowe oddziałów (zakładów) w siedzibie jednostki albo oddziałów (zakładów).

3. Księgi rachunkowe mogą być prowadzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej poza siedzibą jednostki (oddziału, zakładu), w przypadku określonym w art. 13 ust. 2 i 3 oraz w razie powierzenia ich prowadzenia osobie fizycznej, osobie prawnej lub jednostce nie posiadającej osobowości prawnej, uprawnionej do świadczenia takich usług.

4. W przypadku nieprowadzenia ksiąg rachunkowych w siedzibie jednostki (oddziału, zakładu), kierownik jednostki obowiązany jest:

1) powiadomić właściwy urząd skarbowy o miejscu prowadzenia ksiąg w terminie 15 dni od dnia wydania ksiąg poza siedzibę jednostki (oddziału, zakładu),

2) zapewnić dostępność ksiąg rachunkowych do badania przez upoważnione organy kontroli zewnętrznej w siedzibie jednostki (oddziału, zakładu).

Art. 12

(Ramy czasowe)

1. Księgi rachunkowe otwiera się:

- 1) na dzień rozpoczęcia działalności, którym jest dzień pierwszego zdarzenia wywołującego skutki o charakterze majątkowym lub finansowym,
- 2) na początek każdego następnego roku obrotowego,
- 3) na dzień zmiany formy prawnej, z zastrzeżeniem ust. 3,
- 4) na dzień wpisu do rejestru połączenia jednostek lub podziału jednostki, powodujących powstanie nowej jednostki (jednostek),
- 5) na dzień rozpoczęcia likwidacji lub wszczęcia postępowania upadłościowego – w ciągu 15 dni od dnia zaistnienia tych zdarzeń.

2. Księgi rachunkowe zamyka się:

- 1) na dzień kończący rok obrotowy,
 - 2) na dzień zakończenia działalności jednostki, w tym również jej sprzedaży i zakończenia likwidacji lub postępowania upadłościowego,
 - 3) na dzień poprzedzający zmianę formy prawnej, z zastrzeżeniem ust. 3,
 - 4) w jednostce przejmowanej na dzień przejęcia jednostki przez inną jednostkę,
 - 5) na dzień poprzedzający dzień podziału lub połączenia jednostek, jeżeli w wyniku połączenia powstaje nowa jednostka,
 - 6) na dzień poprzedzający dzień postawienia jednostki w stan likwidacji lub upadłości,
 - 7) na inny dzień bilansowy określony odrębnymi przepisami
- nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia zaistnienia tych zdarzeń.

3. Można nie zamykać i nie otwierać ksiąg rachunkowych w przypadku przekształcenia spółki osobowej oraz spółki cywilnej w inną spółkę osobową, jak również w przypadku połączenia jednostek, gdy w myśl ustawy rozliczenie przejęcia jednostki następuje metodą łączenia udziałów i nie powoduje powstania nowej jednostki.

4. Ostateczne zamknięcie i otwarcie ksiąg rachunkowych jednostki kontynuującej działalność powinno nastąpić najpóźniej w ciągu 15 dni od dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego za rok obrotowy.

5. Zamknięcie ksiąg rachunkowych polega na nieodwracalnym wyłączeniu możliwości dokonywania zapisów księgowych w zbiorach tworzących zamknięte księgi rachunkowe, z uwzględnieniem art. 13 ust. 2 i 3.

Art. 13

(Treść ksiąg rachunkowych)

1. Księgi rachunkowe obejmują zbiory zapisów księgowych, obrotów (sum zapisów) i sald, które tworzą:

- 1) dziennik,

- 2) księgę główną,
- 3) księgi pomocnicze,
- 4) zestawienia: obrotów i sald kont księgi głównej oraz sald kont ksiąg pomocniczych,
- 5) wykaz składników aktywów i pasywów (inwentarz).

2. Przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera za równoważne z nimi uważa się odpowiednio zasoby informacyjne rachunkowości, zorganizowane w formie oddzielnych komputerowych zbiorów danych, bazy danych lub wyodrębnionych jej części, bez względu na miejsce ich powstania i przechowywania.

3. Warunkiem utrzymywania zasobów informacyjnych systemu rachunkowości w formie określonej w ust. 2 jest posiadanie przez jednostkę oprogramowania umożliwiającego uzyskiwanie czytelnych informacji w odniesieniu do zapisów dokonanych w księgach rachunkowych, poprzez ich wydrukowanie lub przeniesienie na inny komputerowy nośnik danych.

4. Księgi rachunkowe, z uwzględnieniem techniki ich prowadzenia, powinny być:

- 1) trwale oznaczone nazwą (pełną lub skróconą) jednostki, której dotyczą (każda księga wiązana, każda luźna karta kontowa, także jeżeli mają one postać wydruku komputerowego lub zestawienia wyświetlanego na ekranie monitora komputera), nazwą danego rodzaju księgi rachunkowej oraz nazwą programu przetwarzania,
- 2) wyraźnie oznaczone co do roku obrotowego, okresu sprawozdawczego i daty sporządzenia,
- 3) przechowywane starannie w ustalonej kolejności.

5. Przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera należy zapewnić automatyczną kontrolę ciągłości zapisów, przenoszenia obrotów lub sald. Wydruki komputerowe ksiąg rachunkowych powinny składać się z automatycznie numerowanych stron, z oznaczeniem pierwszej i ostatniej, oraz być sumowane na kolejnych stronach w sposób ciągły w roku obrotowym.

6. Księgi rachunkowe należy wydrukować nie później niż na koniec roku obrotowego. Za równoważne z wydrukiem uznaje się przeniesienie treści ksiąg rachunkowych na inny komputerowy nośnik danych, zapewniający trwałość zapisu informacji, przez czas nie krótszy od wymaganego dla przechowywania ksiąg rachunkowych.

Art. 14
(Dziennik)

1. Dziennik zawiera chronologiczne ujęcie zdarzeń, jakie nastąpiły w danym okresie sprawozdawczym. Bez względu na technikę prowadzenia ksiąg rachunkowych dziennik powinien umożliwiać uzgodnienie jego obrotów z obrotami zestawienia obrotów i sald kont księgi głównej.

2. Zapisy w dzienniku muszą być kolejno numerowane, a sumy zapisów (obrotów) liczone w sposób ciągły. Sposób dokonywania zapisów w dzienniku powinien umożliwiać ich jednoznaczne powiązanie ze sprawdzonymi i zatwierdzonymi dowodami księgowymi.

3. Jeżeli stosuje się dzienniki częściowe, grupujące zdarzenia według ich rodzajów, to należy sporządzić zestawienie obrotów tych dzienników za dany okres sprawozdawczy.

4. Przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera zapis księgowy powinien posiadać automatycznie nadany numer pozycji, pod którą został wprowadzony do dziennika, a także dane pozwalające na ustalenie osoby odpowiedzialnej za treść zapisu.

Art. 15
(Konta księgi głównej)

1. Konta księgi głównej zawierają zapisy o zdarzeniach w ujęciu systematycznym. Na kontach księgi głównej obowiązuje ujęcie zarejestrowanych uprzednio lub równocześnie w dzienniku zdarzeń, zgodnie z zasadą podwójnego zapisu.

2. Zapisów na określonym koncie księgi głównej dokonuje się w kolejności chronologicznej.

Art. 16
(Konta ksiąg pomocniczych)

1. Konta ksiąg pomocniczych zawierają zapisy będące uszczegółowieniem i uzupełnieniem zapisów kont księgi głównej. Prowadzi się je w ujęciu systematycznym jako wyodrębniony system ksiąg, kartotek (zbiorów kont), komputerowych zbiorów danych, uzgodniony z saldami i zapisami na kontach księgi głównej.

2. Na kontach ksiąg pomocniczych można w ciągu okresu sprawozdawczego stosować, obok lub zamiast jednostek pieniężnych, jednostki naturalne. Na-

leży wówczas sporządzić na koniec okresu sprawozdawczego zestawienie zapisów dokonanych na kontach ksiąg pomocniczych w jednostkach naturalnych i ustalić ich wartość.

3. skreślony.

Art. 17

(Konta ksiąg pomocniczych – rozwinięcie)

1. Konta ksiąg pomocniczych prowadzi się w szczególności dla:

- 1) środków trwałych, w tym także środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych oraz dokonywanych od nich odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych,
- 2) rozrachunków z kontrahentami,
- 3) rozrachunków z pracownikami, a w szczególności jako imienną ewidencję wynagrodzeń pracowników zapewniającą uzyskanie informacji, z całego okresu zatrudnienia,
- 4) operacji sprzedaży (kolejno numerowane własne faktury i inne dowody, ze szczególnością niezbędną do celów podatkowych),
- 5) operacji zakupu (obce faktury i inne dowody, ze szczególnością niezbędną do wyceny składników aktywów i do celów podatkowych),
- 6) kosztów i istotnych dla jednostki składników aktywów,
- 7) operacji gotówkowych w przypadku prowadzenia kasy.

2. Kierownik jednostki, uwzględniając rodzaj i wartość poszczególnych grup rzeczowych składników aktywów obrotowych posiadanych przez jednostkę, podejmuje decyzję o stosowaniu jednej z następujących metod prowadzenia kont ksiąg pomocniczych dla tych grup składników:

- 1) ewidencję ilościowo-wartościową, w której dla każdego składnika ujmuje się obroty i stany w jednostkach naturalnych i pieniężnych,
- 2) ewidencję ilościową obrotów i stanów, prowadzoną dla poszczególnych składników lub ich jednorodnych grup wyłącznie w jednostkach naturalnych. Wartość stanu wycenia się przynajmniej na koniec okresu sprawozdawczego, za który następują rozliczenia z budżetem z tytułu podatku dochodowego, dokonane na podstawie danych rzeczywistych,
- 3) ewidencję wartościową obrotów i stanów towarów oraz opakowań, prowadzoną dla punktów obrotu detalicznego lub miejsc składowania, której przedmiotem zapisów są tylko przychody, rozchody i stany całego zapasu,
- 4) odpisywania w koszty wartości materiałów i towarów na dzień ich zakupu lub produktów gotowych w momencie ich wytworzenia, połączone z ustaleniem stanu tych składników aktywów i jego wyceny oraz korekty kosztów o wartość tego stanu, nie później niż na dzień bilansowy.

Art. 18

(Zestawienie obrotów i sald na koniec miesiąca)

1. Na podstawie zapisów na kontach księgi głównej sporządza się na koniec każdego okresu sprawozdawczego, nie rzadziej niż na koniec miesiąca, zestawienie obrotów i sald, zawierające:

1) symbole lub nazwy kont,

2) salda kont na dzień otwarcia ksiąg rachunkowych, obroty za okres sprawozdawczy i narastająco od początku roku obrotowego oraz salda na koniec okresu sprawozdawczego,

3) sumę sald na dzień otwarcia ksiąg rachunkowych, obrotów za okres sprawozdawczy i narastająco od początku roku obrotowego oraz sald na koniec okresu sprawozdawczego.

Obroty tego zestawienia powinny być zgodne z obrotami dziennika lub obrotami zestawienia obrotów dzienników częściowych.

2. Co najmniej na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych sporządza się zestawienia sald wszystkich kont ksiąg pomocniczych, a na dzień inwentaryzacji – zestawienia sald inwentaryzowanej grupy składników aktywów.

Art. 19

(Inwentarz)

1. Wykaz składników aktywów i pasywów (inwentarz), potwierdzony ich inwentaryzacją, sporządzają jednostki, które uprzednio nie prowadziły ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą. W pozostałych jednostkach rolę inwentarza spełnia zestawienie obrotów i sald kont księgi głównej oraz zestawienia sald kont ksiąg pomocniczych sporządzone na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych.

2. Pozycje inwentarza sporządzonego przez jednostki, które nie prowadziły uprzednio ksiąg rachunkowych, powinny stanowić odpowiedniki lub rozwinięcia poszczególnych pozycji bilansu otwarcia. Składniki aktywów i pasywów wycenia się w inwentarzu według zasad określonych w rozdziale 4.

Art. 20

(Podstawa zapisów)

1. Do ksiąg rachunkowych okresu sprawozdawczego należy wprowadzić, w postaci zapisu, każde zdarzenie, które nastąpiło w tym okresie sprawozdawczym.

2. Podstawą zapisów w księgach rachunkowych są dowody księgowe stwierdzające dokonanie operacji gospodarczej, zwane dalej „dowodami źródłowymi”:

1) zewnętrzne obce – otrzymane od kontrahentów,

2) zewnętrzne własne – przekazywane w oryginale kontrahentom,

3) wewnętrzne – dotyczące operacji wewnątrz jednostki.

3. Podstawą zapisów mogą być również sporządzone przez jednostkę dowody księgowo:

1) zbiorcze – służące do dokonania łącznych zapisów zbioru dowodów źródłowych, które muszą być w dowodzie zbiorczym pojedynczo wymienione,

2) korygujące poprzednie zapisy,

3) zastępcze – wystawione do czasu otrzymania zewnętrznego obcego dowodu źródłowego,

4) rozliczeniowe – ujmujące już dokonane zapisy według nowych kryteriów klasyfikacyjnych.

4. W przypadku uzasadnionego braku możliwości uzyskania zewnętrznych obcych dowodów źródłowych, kierownik jednostki może zezwolić na udokumentowanie operacji gospodarczej za pomocą księgowych dowodów zastępczych, sporządzonych przez osoby dokonujące tych operacji. Nie może to jednak dotyczyć operacji gospodarczych, których przedmiotem są zakupy opodatkowane podatkiem od towarów i usług oraz skup metali nieżelaznych od ludności.

5. Przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera za równoważne z dowodami źródłowymi uważa się zapisy w księgach rachunkowych, wprowadzane automatycznie za pośrednictwem urządzeń łączności, komputerowych nośników danych lub tworzone według algorytmu (programu) na podstawie informacji zawartych już w księgach, przy zapewnieniu, że podczas rejestrowania tych zapisów zostaną spełnione co najmniej następujące warunki:

1) uzyskają one trwale czytelną postać zgodną z treścią odpowiednich dowodów księgowych,

2) możliwe jest stwierdzenie źródła ich pochodzenia oraz ustalenie osoby odpowiedzialnej za ich wprowadzenie,

3) stosowana procedura zapewnia sprawdzenie poprawności przetworzenia odnośnych danych oraz kompletności i identyczności zapisów,

4) dane źródłowe w miejscu ich powstania są odpowiednio chronione, w sposób zapewniający ich niezmienność, przez okres wymagany do przechowywania danego rodzaju dowodów księgowych.

Art. 21

(Dowody księgowo – treść)

1. Dowód księgowy powinien zawierać co najmniej:

1) określenie rodzaju dowodu **i jego numeru identyfikacyjnego,**

2) określenie stron (nazwy, adresy) dokonujących operacji gospodarczej,

3) opis operacji oraz jej wartość, jeżeli to możliwe, określoną także w jednostkach naturalnych,

- 4) datę dokonania operacji, a gdy dowód został sporządzony pod inną datą – także datę sporządzenia dowodu,
- 5) podpis wystawcy dowodu oraz osoby, której wydano lub od której przyjęto składniki aktywów,
- 6) stwierdzenie sprawdzenia i zakwalifikowania dowodu do ujęcia w księgach rachunkowych przez wskazanie miesiąca oraz sposobu ujęcia dowodu w księgach rachunkowych (dekretacja), podpis osoby odpowiedzialnej za te wskazania,**
- 7) skreślony.

1a. Można zaniechać zamieszczania na dowodzie danych, o których mowa w ust. 1 pkt 5 i 6, jeżeli wynikają one z techniki dokumentowania zapisów księgowych.

2. Wartość może być w dowodzie pominięta, jeżeli w toku przetwarzania w rachunkowości danych wyrażonych w jednostkach naturalnych następuje ich wycena, potwierdzona stosownym wydrukiem.

3. Dowód księgowy opiewający na waluty obce powinien zawierać przeliczenie ich wartości na walutę polską według kursu obowiązującego w dniu przeprowadzenia operacji gospodarczej. Wynik przeliczenia zamieszcza się bezpośrednio na dowodzie, chyba że system przetwarzania danych zapewnia automatyczne przeliczenie walut obcych na walutę polską, a wykonanie tego przeliczenia potwierdza odpowiedni wydruk.

4. Jeżeli dowód nie dokumentuje przekazania lub przejęcia składnika aktywów, przeniesienia prawa własności lub użytkowania wieczystego gruntu albo nie jest dowodem zastępczym, podpisy osób, o których mowa w ust. 1 pkt 5, mogą być zastąpione znakami zapewniającymi ustalenie tych osób. Podpisy na dokumentach ubezpieczenia i emitowanych papierach wartościowych mogą być odtworzone mechanicznie.

5. Na żądanie organów kontroli lub biegłego rewidenta należy zapewnić wiarygodne przetłumaczenie na język polski treści wskazanych przez nich dowodów, sporządzonych w języku obcym.

Art. 22

(Rzetelność dowodu księgowego)

1. Dowody księgowe powinny być rzetelne, to jest zgodne z rzeczywistym przebiegiem operacji gospodarczej, którą dokumentują, kompletne, zawierające co najmniej dane określone w art. 21 oraz wolne od błędów rachunkowych. Niedopuszczalne jest dokonywanie w dowodach księgowych wymazywania i przeróbek.

2. Błędy w dowodach źródłowych zewnętrznych obcych i własnych można korygować jedynie przez wysłanie kontrahentowi odpowiedniego dokumentu zawierającego sprostowanie, wraz ze stosownym uzasadnieniem, chyba że inne przepisy stanowią inaczej.

3. Błędy w dowodach wewnętrznych mogą być poprawiane przez skreślenie błędnej treści lub kwoty, z utrzymaniem czytelności skreślonych wyrażań lub liczb, wpisanie treści poprawnej i daty poprawki oraz złożenie podpisu osoby do tego upoważnionej, **o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej**. Nie można poprawiać pojedynczych liter lub cyfr.

4. Jeżeli jedną operację dokumentuje więcej niż jeden dowód lub więcej niż jeden egzemplarz dowodu, kierownik jednostki ustala sposób postępowania z każdym z nich i wskazuje, który dowód lub jego egzemplarz będzie podstawą do dokonania zapisu.

Art. 23

(Zapis księgowy)

1. Zapisów w księgach rachunkowych dokonuje się w sposób trwały, bez pozostawiania miejsc pozwalających na późniejsze dopiski lub zmiany. Przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera należy stosować właściwe procedury i środki chroniące przed zniszczeniem, modyfikacją lub ukryciem zapisu.

2. Zapis księgowy powinien zawierać co najmniej:

- 1) datę dokonania operacji gospodarczej,**
- 2) określenie rodzaju i numer identyfikacyjny dowodu księgowego stanowiącego podstawę zapisu oraz jego datę, jeżeli różni się ona od daty dokonania operacji,**
- 3) zrozumiały tekst, skrót lub kod opisu operacji, z tym że należy posiadać pisemne objaśnienia treści skrótów lub kodów,**
- 4) kwotę i datę zapisu,**
- 5) oznaczenie kont, których dotyczy.**

3. Zapisów dotyczących operacji wyrażonych w walutach obcych dokonuje się w sposób umożliwiający ustalenie kwoty operacji w walucie polskiej i obcej.

4. Zapisy w dzienniku i na kontach księgi głównej powinny być powiązane ze sobą w sposób umożliwiający ich sprawdzenie.

5. Zapisy w księgach rachunkowych powinny być dokonane w sposób zapewniający ich trwałość, przez czas nie krótszy od wymaganego do przechowywania ksiąg rachunkowych.

Art. 24

(Zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych)

1. Księgi rachunkowe powinny być prowadzone rzetelnie, bezbłędnie, sprawdzalnie i bieżąco.

2. Księgi rachunkowe uznaje się za rzetelne, jeżeli dokonane w nich zapisy odzwierciedlają stan rzeczywisty.

3. Księgi rachunkowe uznaje się za prowadzone bezbłędnie, jeżeli wprowadzono do nich kompletnie i poprawnie wszystkie zakwalifikowane do zaksięgowania w danym miesiącu dowody księgowo, zapewniono ciągłość zapisów oraz bezbłędność działania stosowanych procedur obliczeniowych.

4. Księgi rachunkowe uznaje się za sprawdzalne, jeżeli umożliwiają stwierdzenie poprawności dokonanych w nich zapisów, stanów (sald) oraz działania stosowanych procedur obliczeniowych, a w szczególności:

1) udokumentowanie zapisów pozwala na identyfikację dowodów i sposobu ich zapisania w księgach rachunkowych na wszystkich etapach przetwarzania danych,
2) zapisy uporządkowane są chronologicznie i systematycznie według kryteriów klasyfikacyjnych umożliwiających sporządzenie obowiązujących jednostkę sprawozdań finansowych i innych sprawozdań, w tym deklaracji podatkowych oraz dokonanie rozliczeń finansowych,

3) w przypadku prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera zapewniona jest kontrola kompletności zbiorów systemu rachunkowości oraz parametrów przetwarzania danych,

4) zapewniony jest dostęp do zbiorów danych pozwalających, bez względu na stosowaną technikę, na uzyskanie w dowolnym czasie i za dowolnie wybrany okres sprawozdawczy jasnych i zrozumiałych informacji o treści zapisów dokonanych w księgach rachunkowych.

5. Księgi rachunkowe uznaje się za prowadzone bieżąco, jeżeli:

1) pochodzące z nich informacje umożliwiają sporządzenie w terminie obowiązujących jednostkę sprawozdań finansowych i innych sprawozdań, w tym deklaracji podatkowych oraz dokonanie rozliczeń finansowych,

2) zestawienia obrotów i sald kont księgi głównej są sporządzane przynajmniej za poszczególne okresy sprawozdawcze, nie rzadziej niż na koniec miesiąca, w terminie, o którym mowa w pkt 1, a za rok obrotowy – nie później niż do 85 dnia po dniu bilansowym,

3) ujęcie wpłat i wypłat gotówką, czekami i weksłami obcymi oraz obrotu detalicznego i gastronomii następuje w tym samym dniu, w którym zostały dokonane.

Art. 25
(Poprawa błędów)

1. Stwierdzone błędy w zapisach poprawia się:

- 1) przez skreślenie dotychczasowej treści i wpisanie nowej, z zachowaniem czytelności błędnego zapisu, oraz podpisanie poprawki i umieszczenie daty; poprawki takie muszą być dokonane jednocześnie we wszystkich księgach rachunkowych i nie mogą nastąpić po zamknięciu miesiąca lub
- 2) przez wprowadzenie do ksiąg rachunkowych dowodu zawierającego korekty błędnych zapisów, dokonywane tylko zapisami dodatnimi albo tylko ujemnymi.

2. W razie ujawnienia błędów po zamknięciu miesiąca lub prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera, dozwolone są tylko korekty dokonane w sposób określony w ust. 1 pkt 2.

5.3 Rozdział 3. Inwentaryzacja

Art. 26
(Zakres i termin i częstotliwość)

1. Jednostki przeprowadzają na ostatni dzień każdego roku obrotowego inwentaryzację:

1) aktywów pieniężnych (z wyjątkiem zgromadzonych na rachunkach bankowych), papierów wartościowych, rzeczowych składników aktywów obrotowych, środków trwałych, z zastrzeżeniem pkt 3, oraz maszyn i urządzeń wchodzących w skład środków trwałych w budowie – drogą spisu ich ilości z natury, wyceny tych ilości, porównania wartości z danymi ksiąg rachunkowych oraz wyjaśnienia i rozliczenia ewentualnych różnic,

2) aktywów finansowych zgromadzonych na rachunkach bankowych lub przechowywanych przez inne jednostki, należności, w tym udzielonych pożyczek, z zastrzeżeniem pkt 3, oraz powierzonych kontrahentom własnych składników aktywów – drogą otrzymania od banków i uzyskania od kontrahentów potwierdzeń prawidłowości wykazanego w księgach rachunkowych jednostki stanu tych aktywów oraz wyjaśnienia i rozliczenia ewentualnych różnic,

3) środków trwałych, do których dostęp jest znacznie utrudniony, gruntów, należności spornych i wątpliwych, a w bankach również należności zagrożonych, należności i zobowiązań wobec osób nie prowadzących ksiąg rachunkowych, z tytułów publicznoprawnych, a także aktywów i pasywów nie wymienionych w pkt 1 i 2 oraz wymienionych w pkt 1 i 2, jeżeli przeprowadzenie ich spisu z natury lub uzgodnienie z przyczyn uzasadnionych nie było możli-

we – drogą porównania danych ksiąg rachunkowych z odpowiednimi dokumentami i weryfikacji realnej wartości tych składników.

2. Inwentaryzacją drogą spisu z natury obejmuje się również znajdujące się w jednostce składniki aktywów, będące własnością innych jednostek, powierzone jej do sprzedaży, przechowania, przetwarzania lub używania, powiadamiając te jednostki o wynikach spisu. Obowiązek ten nie dotyczy jednostek świadczących usługi pocztowe, transportowe, spedycyjne i składowania.

3. Termin i częstotliwość inwentaryzacji, określone w ust. 1, uważa się za dotrzymane, jeżeli inwentaryzację:

1) składników aktywów – z wyłączeniem aktywów pieniężnych, papierów wartościowych, produktów w toku produkcji oraz materiałów, towarów i produktów gotowych, określonych w art. 17 ust. 2 pkt 4 – rozpoczęto nie wcześniej niż 3 miesiące przed końcem roku obrotowego, a zakończono do 15 dnia następnego roku, ustalenie zaś stanu nastąpiło przez dopisanie lub odpisanie od stanu stwierdzonego drogą spisu z natury lub potwierdzenia salda – przychodów i rozchodów (zwiększeń i zmniejszeń), jakie nastąpiły między datą spisu lub potwierdzenia a dniem ustalenia stanu wynikającego z ksiąg rachunkowych, przy czym stan wynikający z ksiąg rachunkowych nie może być ustalony po dniu bilansowym,

2) zapasów materiałów, towarów, produktów gotowych i półproduktów znajdujących się w strzeżonych składowiskach i objętych ewidencją ilościowo-wartościową – przeprowadzono raz w ciągu 2 lat,

3) środków trwałych oraz maszyn i urządzeń wchodzących w skład środków trwałych w budowie, znajdujących się na terenie strzeżonym – przeprowadzono raz w ciągu 4 lat.

4. Inwentaryzację, o której mowa w ust. 1, przeprowadza się również na dzień zakończenia działalności przez jednostkę oraz na dzień poprzedzający postawienie jej w stan likwidacji lub upadłości. W przypadku połączenia lub podziału jednostek, z wyjątkiem spółek kapitałowych, strony mogą w drodze umowy pisemnej odstąpić od inwentaryzacji.

Art. 27

(Powiązanie z księgami)

1. Przeprowadzenie i wyniki inwentaryzacji należy odpowiednio udokumentować i powiązać z zapisami ksiąg rachunkowych.

2. Ujawnione w toku inwentaryzacji różnice między stanem rzeczywistym a stanem wykazanim w księgach rachunkowych należy wyjaśnić i rozliczyć w księgach rachunkowych tego roku obrotowego, na który przypadał termin inwentaryzacji.

5.4 Rozdział 4. Wycena aktywów i pasywów oraz ustalenie wyniku finansowego

Art. 28 (Zasady obliczania)

1. Aktywa i pasywa wycenia się nie rzadziej niż na dzień bilansowy w sposób następujący:

1) środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne – według cen nabycia lub kosztów wytworzenia, lub wartości przeszacowanej (po aktualizacji wyceny środków trwałych), pomniejszonych o odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości,

2) środki trwałe w budowie – w wysokości ogółu kosztów pozostających w bezpośrednim związku z ich nabyciem lub wytworzeniem, pomniejszonych o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości,

3) udziały w innych jednostkach oraz inne inwestycje zaliczone do aktywów trwałych – według ceny nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości lub według wartości godziwej; wartość w cenie nabycia można przeszacować do wartości w cenie rynkowej, a różnicę z przeszacowania rozliczyć zgodnie z art. 35 ust. 4,

4) udziały w jednostkach podporządkowanych – według zasad określonych w pkt 3, z tym że udziały zaliczane do aktywów trwałych mogą być wycenione metodą praw własności, z uwzględnieniem zasad wyceny określonych w art. 63,

5) inwestycje krótkoterminowe – według ceny (wartości) rynkowej albo według ceny nabycia lub ceny (wartości) rynkowej, zależnie od tego, która z nich jest niższa, a krótkoterminowe inwestycje, dla których nie istnieje aktywny rynek w inny sposób określonej wartości godziwej,

6) rzeczowe składniki aktywów obrotowych – według cen nabycia lub kosztów wytworzenia nie wyższych od cen ich sprzedaży netto na dzień bilansowy,

7) należności i udzielone pożyczki – w kwocie wymaganej zapłaty, z zachowaniem ostrożności,

8) zobowiązania – w kwocie wymagającej zapłaty, przy czym zobowiązania finansowe, których uregulowanie zgodnie z umową następuje drogą wydania aktywów finansowych innych niż środki pieniężne lub wymiany na instrumenty finansowe – według wartości godziwej,

9) rezerwy – w uzasadnionej, wiarygodnie oszacowanej wartości,

10) kapitały (fundusze) własne oraz pozostałe aktywa i pasywa – w wartości nominalnej.

2. Cena nabycia, o której mowa w ust. 1, to cena zakupu składnika aktywów, obejmująca kwotę należną sprzedającemu, bez podlegających odliczeniu po-

datku od towarów i usług oraz podatku akcyzowego, a w przypadku importu powiększona o obciążenia o charakterze publicznoprawnym oraz powiększona o koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika aktywów do stanu zdadnego do używania lub wprowadzenia do obrotu, łącznie z kosztami transportu, jak też załadunku, wyładunku, składowania lub wprowadzenia do obrotu, a obniżona o rabaty, opusty, inne podobne zmniejszenia i odzyski. Jeżeli nie jest możliwe ustalenie ceny nabycia składnika aktywów, a w szczególności przyjętego nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny – jego wyceny dokonuje się według ceny sprzedaży takiego samego lub podobnego przedmiotu.

3. Koszt wytworzenia produktu obejmuje koszty pozostające w bezpośrednim związku z danym produktem oraz uzasadnioną część kosztów pośrednio związanych z wytworzeniem tego produktu. Koszty bezpośrednie obejmują wartość zużytych materiałów bezpośrednich, koszty pozyskania i przetworzenia związane bezpośrednio z produkcją i inne koszty poniesione w związku z doprowadzeniem produktu do postaci i miejsca, w jakich się znajduje w dniu wyceny. Do uzasadnionej, odpowiedniej do okresu wytwarzania produktu, części kosztów pośrednich zalicza się zmienne pośrednie koszty produkcji oraz tę część stałych, pośrednich kosztów produkcji, które odpowiadają poziomowi tych kosztów przy normalnym wykorzystaniu zdolności produkcyjnych. Za normalny poziom wykorzystania zdolności produkcyjnych uznaje się przeciętną, zgodną z oczekiwaniami w typowych warunkach, wielkość produkcji za daną liczbę okresów lub sezonów, przy uwzględnieniu planowych remontów. Jeżeli nie jest możliwe ustalenie kosztu wytworzenia produktu, jego wyceny dokonuje się według ceny sprzedaży netto takiego samego lub podobnego produktu, pomniejszonej o przeciętnie osiągnany przy sprzedaży produktów zysk brutto ze sprzedaży, a w przypadku produktu w toku – także z uwzględnieniem stopnia jego przetworzenia.

Do kosztów wytworzenia produktu nie zalicza się kosztów:

- 1) będących konsekwencją nie wykorzystanych zdolności produkcyjnych i strat produkcyjnych,
- 2) ogólnego zarządu, które nie są związane z doprowadzaniem produktu do postaci i miejsca, w jakich się znajduje na dzień wyceny,
- 3) magazynowania wyrobów gotowych i półproduktów, chyba że poniesienie tych kosztów jest niezbędne w procesie produkcji,
- 4) kosztów sprzedaży produktów.

Koszty te wpływają na wynik finansowy okresu sprawozdawczego, w którym zostały poniesione.

4. W przypadkach uzasadnionych niezbędnym, długotrwałym przygotowaniem towaru lub produktu do sprzedaży bądź długim okresem wytwarzania produktu, cenę nabycia lub koszt wytworzenia można zwiększyć o koszty obsługi

zobowiązań zaciągniętych w celu finansowania zapasu towarów lub produktów w okresie ich przygotowania do sprzedaży bądź wytworzenia i związanych z nimi różnic kursowych, pomniejszone o przychody z tego tytułu.

5. Za cenę (wartość) sprzedaży netto składnika aktywów przyjmuje się możliwą do uzyskania na dzień bilansowy cenę jego sprzedaży, bez podatku od towarów i usług i podatku akcyzowego, pomniejszoną o rabaty, opusty i inne podobne zmniejszenia oraz koszty związane z przystosowaniem składnika aktywów do sprzedaży i dokonaniem tej sprzedaży, a powiększoną o należną dotację przedmiotową. Jeżeli nie jest możliwe ustalenie ceny sprzedaży netto danego składnika aktywów, należy w inny sposób określić jego wartość godziwą na dzień bilansowy.

6. Za wartość godziwą przyjmuje się kwotę, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane na warunkach transakcji rynkowej, pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi, niepowiązanymi ze sobą stronami. Wartość godziwą instrumentów finansowych znajdujących się w obrocie na aktywnym rynku stanowi cena rynkowa pomniejszona o koszty związane z przeprowadzeniem transakcji, gdyby ich wysokość była znacząca. Cenę rynkową aktywów finansowych posiadanych przez jednostkę oraz zobowiązań finansowych, które jednostka zamierza zaciągnąć, stanowi zgłoszona na rynku bieżąca oferta kupna, natomiast cenę rynkową aktywów finansowych, które jednostka zamierza nabyć, oraz zaciągniętych zobowiązań finansowych stanowi zgłoszona na rynek bieżąca oferta sprzedaży.

7. Trwała utrata wartości zachodzi wtedy, gdy istnieje duże prawdopodobieństwo, że kontrolowany przez jednostkę składnik aktywów nie przyniesie w przyszłości w znaczącej części lub w całości przewidywanych korzyści ekonomicznych. Uzasadnia to dokonanie odpisu aktualizującego doprowadzającego wartość składnika aktywów wynikającą z ksiąg rachunkowych do ceny sprzedaży netto, a w przypadku jej braku do ustalonej w inny sposób wartości godziwej.

8. Cena nabycia i koszt wytworzenia środków trwałych w budowie, środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych obejmuje ogół ich kosztów poniesionych przez jednostkę za okres budowy, montażu, przystosowania i ulepszenia, do dnia bilansowego lub przyjęcia do używania, w tym również:

- 1) nie podlegający odliczeniu podatek od towarów i usług oraz podatek akcyzowy,
- 2) koszt obsługi zobowiązań zaciągniętych w celu ich finansowania i związane z nimi różnice kursowe, pomniejszony o przychody z tego tytułu.

9. Lokaty, których ryzyko ponosi ubezpieczający, są wyceniane przez zakład ubezpieczeń na życie według wartości godziwych ustalonych na dzień bilansowy. Różnice między wartością godziwą a wartością według cen nabycia albo kosztu wytworzenia tych lokat odpowiednio zwiększają lub zmniejszają rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na życie, których ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający. Wartość godziwą nieruchomości określa rzeczoznawca majątkowy co najmniej raz na 5 lat. Jeżeli nie jest możliwe ustalenie wartości godziwej innych lokat niż nieruchomości, to ich wycena następuje po cenach nabycia albo kosztach wytworzenia. Wartość godziwą nieruchomości położonych za granicą oraz zagranicznych instrumentów finansowych ustala się według zasad obowiązujących w kraju ich pochodzenia.

10. W ubezpieczeniach majątkowych i osobowych dopuszcza się stosowanie dyskonta lub odpisów wyłącznie przy ustalaniu rezerw na skapitalizowaną wartość rent, rezerw w dziale ubezpieczeń na życie, rezerw w dziale ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający, oraz rezerw na premie i rabaty (bonifikaty) dla ubezpieczonych w związku z osiąganymi dochodami z lokat stanowiących pokrycie tych rezerw. Szczegółowe warunki stosowania dyskonta określa rozporządzenie ministra właściwego do spraw instytucji finansowych.

11. Na dzień nabycia lub powstania ujmuje się w księgach rachunkowych nabyte lub powstałe:

- 1) zapasy rzeczowych składników aktywów obrotowych – według cen nabycia lub kosztów wytworzenia,**
- 2) należności i zobowiązania, w tym również z tytułu pożyczek – według wartości nominalnej.**

12. Przepis ust. 11 pkt 2 nie dotyczy banków.

Art. 29

(Postępowanie w przypadku zaprzestania działalności)

1. Jeżeli założenie kontynuacji działalności, o którym mowa w art. 5 ust. 2, nie jest zasadne, to wycena aktywów jednostki następuje po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od cen ich nabycia albo kosztów wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. W takim przypadku jednostka jest również obowiązana utworzyć rezerwę na przewidywane dodatkowe koszty i straty spowodowane zaniechaniem lub utratą zdolności do kontynuowania działalności.

2. Wycena po cenach sprzedaży netto i utworzenie rezerwy następują w szczególności w przeddzień postawienia jednostki w stan likwidacji (jeżeli nie jest ona spowodowana prywatyzacją przedsiębiorstwa państwowego) lub w stan upadłości, na koniec roku obrotowego, jeżeli na dzień zatwierdzenia sprawozdania finansowego za dany rok obrotowy jednostka nie będzie kontynuowała działalności, na koniec roku obrotowego przypadającego w czasie trwania postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego, a także w przeddzień przekazania, podziału lub sprzedaży jednostki, jeżeli odpowiednia umowa nie przewiduje przyjęcia za podstawę rozliczeń wartości majątku ustalonej przy założeniu, że działalność gospodarcza będzie przez jednostkę kontynuowana.

2a. Różnica powstała w wyniku wyceny oraz utworzenia rezerwy, o których mowa w ust. 1, wpływa na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny.

3. Wszczęcie postępowania naprawczego lub zmiana formy prawnej jednostki nie stanowi przeszkody do uznania, że działalność będzie kontynuowana, jeżeli odpowiednia umowa nie przewiduje obniżenia wartości wykazanych w bilansie aktywów i pasywów.

Art. 30

(Wycena w walutach obcych)

1. Nie rzadziej niż na dzień bilansowy wycenia się wyrażone w walutach obcych:

1) składniki aktywów (z wyłączeniem udziałów w jednostkach podporządkowanych wycenionych metodą praw własności) – po kursie kupna stosowanym w tym dniu przez bank, z którego usług korzysta jednostka, nie wyższym jednak od kursu średniego ustalonego dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski na ten dzień, z zastrzeżeniem pkt 3,

2) składniki pasywów – po kursie sprzedaży stosowanym w tym dniu przez bank, z którego usług korzysta jednostka, nie niższym jednak od kursu średniego ustalonego dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski na ten dzień,

3) gotówkę znajdującą się w jednostkach prowadzących kupno i sprzedaż walut obcych – po kursie, po którym nastąpił jej zakup, jednak w wysokości nie wyższej od średniego kursu ustalonego na dzień wyceny, dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski.

2. Wyrażone w walutach obcych operacje gospodarcze ujmuje się w księgach rachunkowych na dzień ich przeprowadzenia odpowiednio po kursie:

1) kupna lub sprzedaży walut stosowanym przez bank, z którego usług korzysta jednostka – w przypadku operacji sprzedaży lub kupna walut oraz operacji zapłaty należności lub zobowiązań,

2) średnim ustalonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski na ten dzień, chyba że w zgłoszeniu celnym lub innym wiążącym jednostkę dokumencie ustalony został inny kurs – w przypadku pozostałych operacji.

3. Jeżeli aktywa i pasywa są wyrażone w walutach, dla których bank, z którego usług korzysta jednostka, lub Narodowy Bank Polski nie ustalają kursu, to kurs tych walut określa się w relacji do wskazanej przez jednostkę waluty odniesienia, której kurs jest ustalany przez Narodowy Bank Polski.

4. Różnice kursowe dotyczące inwestycji długoterminowych wyrażonych w walutach obcych, powstałe na dzień ich wyceny, rozlicza się w sposób określony w art. 35 ust. 2 i 4. Różnice kursowe, z zastrzeżeniem ust. 5-7, dotyczące pozostałych aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych, powstałe na dzień ich wyceny oraz przy zapłacie należności i zobowiązań w walutach obcych, jak również sprzedaży walut, zalicza się odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych, a w uzasadnionych przypadkach – do kosztu wytworzenia produktów lub ceny nabycia towarów, a także ceny nabycia lub kosztu wytworzenia środków trwałych, środków trwałych w budowie lub wartości niematerialnych i prawnych.

5. Powstałe na dzień wyceny różnice kursowe od inwestycji stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, zakłady ubezpieczeń na życie zaliczają do przychodów lub kosztów działalności lokacyjnej i wykazują w technicznym rachunku ubezpieczeń na życie.

6. Powstałe na dzień wyceny różnice kursowe od inwestycji stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w części dotyczącej lokat środków skapitalizowanej wartości rent i rezerwy na premie oraz rabaty dla ubezpieczonych, zakłady ubezpieczeń majątkowych i osobowych zaliczają do przychodów lub kosztów działalności lokacyjnej i wykazują w technicznym rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych.

7. Powstałe na dzień wyceny różnice kursowe od należności i zobowiązań z tytułu ubezpieczeń i reasekuracji zalicza się do pozostałych przychodów lub kosztów technicznych na udziale własnym.

Art. 31

(Wartość początkowa środka trwałego – zmiany wartości)

1. Wartość początkową stanowiącą cenę nabycia lub koszt wytworzenia środka trwałego powiększają koszty jego ulepszenia, polegającego na przebudowie, rozbudowie, modernizacji lub rekonstrukcji i powodującego, że wartość użytkowa tego środka po zakończeniu ulepszenia przewyższa posiadaną przy przyjęciu do używania wartość użytkową, mierzoną okresem używania, zdolnością wytwórczą, jakością produktów uzyskiwanych

przy pomocy ulepszonego środka trwałego, kosztami eksploatacji lub innymi miarami.

2. Wartość początkową środków trwałych – z wyjątkiem gruntów nie służących wydobywaniu kopaliny metodą odkrywkową – zmniejszają odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe dokonywane w celu uwzględnienia utraty ich wartości, na skutek używania lub upływu czasu.

3. Wartość początkowa i dotychczas dokonane od środków trwałych odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe mogą, na podstawie odrębnych przepisów, ulegać aktualizacji wyceny. Ustalona w wyniku aktualizacji wyceny wartość księgowa netto środka trwałego nie powinna być wyższa od jego wartości godziwej, której odpisanie w przewidywanym okresie jego dalszego używania jest ekonomicznie uzasadnione.

4. Powstała na skutek aktualizacji wyceny różnicę wartości netto środków trwałych, o której mowa w ust. 3, odnosi się na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny i nie może ona być przeznaczona do podziału. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny podlega, z zastrzeżeniem art. 32 ust. 5, zmniejszeniu o różnicę z aktualizacji wyceny uprzednio zaktualizowanych zbywanych lub zlikwidowanych środków trwałych. Różnica ta wpływa na kapitał (fundusz) zapasowy lub inny o podobnym charakterze, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.

Art. 32

(Plan amortyzacji, umorzenie)

1. Odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych od środka trwałego dokonuje się drogą systematycznego, planowego rozłożenia jego wartości początkowej na ustalony okres amortyzacji. Rozpoczęcie amortyzacji następuje nie wcześniej niż po przyjęciu środka trwałego do używania, a jej zakończenie – nie później niż z chwilą zrównania wartości odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych z wartością początkową środka trwałego lub przeznaczenia go do likwidacji, sprzedaży lub stwierdzenia jego niedoboru, z ewentualnym uwzględnieniem przewidywanej przy likwidacji ceny sprzedaży netto pozostałości środka trwałego.

2. Przy ustalaniu okresu amortyzacji i rocznej stawki amortyzacyjnej uwzględnia się okres ekonomicznej użyteczności środka trwałego, na określenie którego wpływają w szczególności:

- 1) liczba zmian, na których pracuje środek trwały,
- 2) tempo postępu techniczno-ekonomicznego,

- 3) wydajność środka trwałego mierzona liczbą godzin jego pracy lub liczbą wytworzonych produktów, albo innym właściwym miernikiem,
- 4) prawne lub inne ograniczenia czasu używania środka trwałego,
- 5) przewidywana przy likwidacji cena sprzedaży netto istotnej pozostałości środka trwałego.

3. Na dzień przyjęcia środka trwałego do używania należy ustalić okres lub stawkę i metodę jego amortyzacji. Poprawność stosowanych okresów i stawek amortyzacji środków trwałych powinna być przez jednostkę okresowo weryfikowana, powodując odpowiednią korektę dokonywanych w następnych latach obrotowych odpisów amortyzacyjnych.

4. W przypadku zmiany technologii produkcji, przeznaczenia do likwidacji, wycofania z używania lub innych przyczyn powodujących trwałą utratę wartości środka trwałego, dokonuje się – w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych – odpowiedniego odpisu aktualizującego jego wartość.

5. Odpisy, o których mowa w ust. 4, dotyczące środków trwałych, których wycena została zaktualizowana na podstawie odrębnych przepisów, zmniejszają odniesione na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny różnice spowodowane aktualizacją wyceny. Ewentualną nadwyżkę odpisu, o którym mowa w ust. 4, nad różnicami z aktualizacji wyceny zalicza się do pozostałych kosztów operacyjnych.

6. Dla środków trwałych o niskiej jednostkowej wartości początkowej można ustalać odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe w sposób uproszczony, przez dokonywanie zbiorczych odpisów dla grup środków zbliżonych rodzajem i przeznaczeniem lub jednorazowo odpisując wartość tego rodzaju środków trwałych.

Art. 33

(Wartości niematerialne- uściślenie pojęć)

1. Do wyceny wartości niematerialnych i prawnych oraz sposobów dokonywania od nich odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 31 ust. 2 i art. 32 ust. 1-4 i ust. 6.

2. Koszty zakończonych prac rozwojowych prowadzonych przez jednostkę na własne potrzeby, poniesione przed podjęciem produkcji lub zastosowaniem technologii, zalicza się do wartości niematerialnych i prawnych, jeżeli:

- 1) produkt lub technologia wytwarzania są ściśle ustalone, a dotyczące ich koszty prac rozwojowych wiarygodnie określone,
- 2) techniczna przydatność produktu lub technologii została stwierdzona i odpowiednio udokumentowana i na tej podstawie jednostka podjęła decyzję o wytwarzaniu tych produktów lub stosowaniu technologii,

3) koszty prac rozwojowych zostaną pokryte, według przewidywań, przychodami ze sprzedaży tych produktów lub zastosowania technologii.

3. Okres dokonywania odpisów kosztów prac rozwojowych nie może przekraczać 5 lat.

4. Wartość firmy stanowi różnicę między ceną nabycia określonej jednostki lub zorganizowanej jej części a niższą od niej wartością godziwą przejętych aktywów netto. Jeżeli cena nabycia jednostki lub zorganizowanej jej części jest niższa od wartości godziwej przejętych aktywów netto, to różnica stanowi ujemną wartość firmy. Zasady rozliczania i odpisywania wartości firmy lub ujemnej wartości firmy określa art. 44b ust. 10-12.

Art. 34

(Zasady wyceny majątku obrotowego)

1. Jednostki mogą wyceniać:

1) materiały i towary – w cenach zakupu,

2) produkty w toku produkcji – w wysokości bezpośrednich kosztów wytworzenia lub tylko materiałów bezpośrednich bądź nie wyceniać ich w ogóle — jeżeli nie zniekształca to stanu aktywów oraz wyniku finansowego jednostki. Zasady, o których mowa w pkt 2, nie mogą być stosowane do produkcji o przewidywanym czasie wykonania dłuższym niż 3 miesiące, przeznaczonych do sprzedaży lub na rzecz środków trwałych w budowie jednostki. Nie dotyczy to jednak produkcji rolnej.

2. Składniki rzeczowych aktywów obrotowych mogą być na dzień nabycia lub wytworzenia ujmowane w księgach rachunkowych w cenach przyjętych do ewidencji, z uwzględnieniem różnic między tymi cenami a rzeczywistymi cenami ich nabycia albo zakupu, albo kosztami wytworzenia. Na dzień bilansowy wartość składników rzeczowych aktywów obrotowych, wyrażoną w cenach ewidencyjnych, doprowadza się do poziomu określonego w ust. 1 lub w art. 28 ust. 1 pkt 6. Nie dotyczy to produktów gotowych, produktów w toku i półproduktów, jeżeli do ich ewidencji stosuje się koszty planowane, w tym normatywne, różnice zaś między planowanymi a rzeczywistymi kosztami wytworzenia są nieznaczące. Stosowane do wyceny na dzień bilansowy ceny nabycia albo zakupu albo planowane koszty wytworzenia nie mogą być wyższe od cen sprzedaży netto tych składników.

3. Wytworzone przez jednostkę filmy, oprogramowanie komputerów, projekty typowe i inne produkty o podobnym charakterze, przeznaczone do sprzedaży, wycenia się w okresie przynoszenia przez nie korzyści ekonomicznych, nie dłuższym niż 5 lat, w wysokości nadwyżki kosztów ich wytworzenia nad

przychodami według cen sprzedaży netto, uzyskanymi ze sprzedaży tych produktów w ciągu tego okresu. Nie odpisane po upływie tego okresu koszty wytworzenia zwiększają pozostałe koszty operacyjne.

4. W przypadku gdy ceny nabycia albo zakupu, albo koszty wytworzenia jednakowych albo uznanych za jednakowe, ze względu na podobieństwo ich rodzaju i przeznaczenie, są różne, wartość stanu końcowego rzeczowych składników aktywów obrotowych wycenia się w zależności od przyjętej przez jednostkę metody ustalania wartości ich rozchodu, w tym zużycia, sprzedaży:

- 1) według cen przeciętnych, to jest ustalonych w wysokości średniej ważonej cen (kosztów) danego składnika aktywów,
- 2) przyjmując, że rozchód składnika aktywów wycenia się kolejno po cenach (kosztach) tych składników aktywów, które jednostka najwcześniej nabyła (wytworzyła),
- 3) przyjmując, że rozchód składników aktywów wycenia się kolejno po cenach (kosztach) tych składników aktywów, które jednostka najpóźniej nabyła (wytworzyła),
- 4) w drodze szczegółowej identyfikacji rzeczywistych cen (kosztów) tych składników aktywów, które dotyczą ściśle określonych przedsięwzięć, niezależnie od daty ich zakupu lub wytworzenia.

5. Odpisy aktualizujące wartość rzeczowych składników aktywów obrotowych dokonane w związku z utratą ich wartości oraz wynikające z wyceny według cen sprzedaży netto zamiast według cen nabycia, albo zakupu, albo kosztów wytworzenia – zalicza się odpowiednio do pozostałych kosztów operacyjnych, kosztów wytworzenia sprzedanych produktów lub kosztów sprzedaży.

Art. 34a

(Przychody z umów długoterwałych)

1. Przychody z wykonania nie zakończonej usługi, w tym budowlanej, objętej umową, w okresie realizacji dłuższym niż 6 miesięcy, wykonanej na dzień bilansowy w istotnym stopniu, ustala się na dzień bilansowy proporcjonalnie do stopnia zaawansowania usługi, jeżeli stopień ten można ustalić w sposób wiarygodny.

2. Przychody z wykonania nie zakończonej usługi, w tym budowlanej, w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia bilansowego – po odliczeniu przychodów, które wpłynęły na wynik finansowy w ubiegłych okresach sprawozdawczych – ustala się proporcjonalnie do stopnia jej zaawansowania. Stopień zaawansowania usługi mierzy się w zależności od przyjętej przez jednostkę metody:

- 1) udziałem kosztów poniesionych od dnia zawarcia umowy do dnia ustalenia przychodu w całkowitych kosztach wykonania usługi,
- 2) liczbą przepracowanych godzin bezpośrednich wykonania usługi,

- 3) na podstawie obmiaru wykonanych prac,
 - 4) inną metodą — jeżeli wyrażają w sposób wiarygodny stopień zaawansowania usługi.
3. W przypadku gdy umowa o usługę, w tym budowlaną, przewiduje, że cenę za tę usługę ustala się:
- 1) w wysokości kosztów powiększonych o narzut zysku – to przychód z wykonania nie zakończonej usługi ustala się w wysokości kosztów odpowiadających wykonanej części usługi, powiększonych o narzut zysku,
 - 2) w wysokości ryczałtu – to przychód z wykonania nie zakończonej usługi ustala się proporcjonalnie do stopnia zaawansowania wykonania usługi, o ile stopień zaawansowania usługi na dzień bilansowy może zostać ustalony w sposób wiarygodny.
4. Jeżeli stopień zaawansowania nie zakończonej usługi, w tym budowlanej, nie może być na dzień bilansowy ustalony w sposób wiarygodny, to przychód ustala się w wysokości poniesionych w danym okresie sprawozdawczym kosztów, nie wyższych jednak od kosztów, których pokrycie w przyszłości przez zamawiającego jest prawdopodobne.
5. Bez względu na zastosowany sposób ustalania przychodów na wynik finansowy jednostki wpływają przewidywane straty związane z wykonaniem usługi objętej umową.

Art. 34b

(Wpływ kosztów na wynik finansowy)

1. Koszty wytworzenia, które można bezpośrednio przyporządkować przychodom osiągniętym przez jednostkę, wpływają na wynik finansowy jednostki za ten okres sprawozdawczy, w którym przychody te wystąpiły.
2. Koszty wytworzenia, które można jedynie w sposób pośredni przyporządkować przychodom lub innym korzyściom osiąganym przez jednostkę, wpływają na wynik finansowy jednostki w części, w której dotyczą danego okresu sprawozdawczego, zapewniając ich współmierność do przychodów lub innych korzyści ekonomicznych.

Art. 34c

(Weryfikacji kosztów wytworzenie – długotrwałe umowy o usługi)

1. Koszty wytworzenia nie zakończonej usługi, w tym budowlanej, obejmują koszty poniesione od dnia zawarcia odpowiedniej umowy do dnia bilansowego. Koszty poniesione przed zawarciem umowy związane z realizacją jej przedmiotu, zaliczane są do aktywów, jeżeli pokrycie w przyszłości tych kosztów przychodami uzyskanymi od zamawiającego jest prawdopodobne.

2. Jeżeli przychody są ustalane odpowiednio do stopnia zaawansowania nie zakończonej usługi w inny sposób niż określony w art. 34a ust. 2 pkt 1, to koszty wpływające na wynik finansowy jednostki ustala się w takiej części całkowitych kosztów umowy, jaka odpowiada stopniowi zaawansowania usługi, po odliczeniu kosztów, które wpłynęły na wynik finansowy w ubiegłych okresach sprawozdawczych, po uwzględnieniu straty, o której mowa w art. 34a ust. 5. Różnicę pomiędzy kosztami faktycznie poniesionymi a kosztami wpływającymi na wynik finansowy jednostki zalicza się do rozliczeń międzyokresowych.

3. Poprawność przyjętych metod ustalania stopnia zaawansowania usługi, a także przewidywanych całkowitych kosztów i przychodów z wykonania usługi, powinna być przez jednostkę, nie później niż na dzień bilansowy, zweryfikowana. Spowodowane weryfikacją korekty wpływają na wynik finansowy jednostki tego okresu sprawozdawczego, w którym przeprowadzono weryfikację.

Art. 34d

(Możliwość niestosowania przepisów dot. długotrwałych umów o usługi)

Przepisów art. 34a i 34c można nie stosować, jeżeli udział przychodów z nie zakończonych usług na dzień bilansowy nie jest istotny w całości przychodów operacyjnych okresu sprawozdawczego.

Art. 35

(Wycena aktywów finansowych – zasady)

1. Nabyte lub powstałe aktywa finansowe oraz inne inwestycje ujmuje się w księgach rachunkowych na dzień ich nabycia albo powstania, według ceny nabycia albo ceny zakupu, jeżeli koszty przeprowadzenia i rozliczenia transakcji nie są istotne.

2. Odpisu wyrażającego trwałą utratę wartości inwestycji zaliczonych do aktywów trwałych dokonuje się nie później niż na koniec okresu sprawozdawczego.

3. Skutki wzrostu lub obniżenia wartości inwestycji krótkoterminowych wycenionych według cen (wartości) rynkowych zalicza się odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych. W przypadku stosowania innych niż określone w art. 28 ust. 1 pkt 5 zasad wyceny krótkoterminowych inwestycji, skutki obniżenia ich wartości zalicza się do kosztów finansowych w pełnej wysokości, natomiast skutki wzrostu ich wartości zalicza się do przychodów finansowych w wysokości nie wyższej niż kwota różnic uprzednio odpisanych w koszty finansowe.

4. Skutki przeszacowania inwestycji zaliczonych do aktywów trwałych, powodujące wzrost ich wartości do poziomu cen rynkowych, zwiększają kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny. Obniżenie wartości inwestycji uprzednio przeszacowanej do wysokości kwoty, o którą podwyższono z tego tytułu kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, jeżeli kwota różnicy z przeszacowania nie była do dnia wyceny rozliczona, zmniejsza ten kapitał (fundusz). W pozostałych przypadkach skutki obniżenia wartości inwestycji zalicza się do kosztów finansowych. Wzrost wartości danej inwestycji bezpośrednio wiążący się z uprzednim obniżeniem jej wartości, zaliczonym do kosztów finansowych, ujmuje się do wysokości tych kosztów jako przychody finansowe.

5. Jeżeli wartość zbytej inwestycji zaliczonej do aktywów trwałych była uprzednio przeszacowana albo wyceniana w cenie (wartości) rynkowej, lub w cenie nabycia, w zależności od tego, która z nich była niższa, zaś skutki takiej wyceny ujęto w sposób określony w ust. 4, to nadwyżkę z tytułu przeszacowania ustala się i rozlicza z kapitałem (funduszem) z aktualizacji wyceny.

6. Inwestycje zaliczone do aktywów trwałych na dzień ich przekwalifikowania do inwestycji krótkoterminowych wycenia się:

1) w wartości księgowej albo cenie nabycia, w zależności od tego, która z nich jest niższa – jeżeli inwestycje krótkoterminowe wycenia się w wartości rynkowej lub cenie nabycia, zależnie od tego, która z nich jest niższa,

2) według wartości księgowej – jeżeli inwestycje krótkoterminowe wycenia się w wartości rynkowej.

Jeżeli przekwalifikowana inwestycja długoterminowa była uprzednio przeszacowana, a skutki przeszacowania ujęte są w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny, to nie rozliczoną na dzień przekwalifikowania nadwyżkę z tytułu przeszacowania inwestycji długoterminowej zalicza się do kosztów lub przychodów finansowych.

7. Inwestycje krótkoterminowe na dzień ich przekwalifikowania do inwestycji długoterminowych wycenia się według zasad określonych w ust. 6, z tym że jeżeli inwestycja krótkoterminowa była wyceniona w wartości rynkowej, to pomimo jej przekwalifikowania wycena pozostaje bez zmiany.

8. Jeżeli ceny nabycia jednakowych albo uznanych za jednakowe, ze względu na podobieństwo rodzaju i przeznaczenie, składników inwestycji są różne, to ich rozchód wycenia się według metody wybranej przez jednostkę spośród metod, o których mowa w art. 34 ust. 4 pkt 1-3.

Art. 35a
(Instrument finansowy)

1. Na dzień zawarcia kontraktu, emitent lub wystawca instrumentu finansowego wprowadza do ksiąg rachunkowych wyemitowany lub wystawiony przez siebie instrument, a także składniki tego instrumentu, odpowiednio zakwalifikowane do kapitałów (funduszy) własnych jako instrumenty kapitałowe bądź do zobowiązań krótkoterminowych lub długoterminowych również wtedy, gdy składnik mający charakter zobowiązania nie jest zobowiązaniem finansowym.

2. Różnice z przeszacowania wartości instrumentu finansowego, a także osiągnięte przychody lub poniesione koszty stosownie do kwalifikacji instrumentu finansowego, o której mowa w ust. 1, wpływają odpowiednio na wynik finansowy lub kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny.

3. Kontrakty dotyczące instrumentów finansowych uznaje się za służące ograniczeniu ryzyka związanego z aktywami lub pasywami jednostki, tj. zabezpieczeniu tych aktywów lub pasywów, jeżeli co najmniej:

- 1) przed zawarciem kontraktu ustalono jego cel oraz określono, które aktywa lub pasywa mają zostać za pomocą tego kontraktu zabezpieczone,**
- 2) zabezpieczający instrument finansowy będący przedmiotem kontraktu i zabezpieczane za jego pomocą aktywa lub pasywa charakteryzują się podobnymi cechami, a w szczególności wartością nominalną, datą zapadalności, wpływem zmian stopy procentowej albo kursu waluty,**
- 3) stopień pewności oczekiwań dotyczących przewidywanych w wyniku kontraktu przepływów środków pieniężnych jest znaczny.**

4. Jeżeli warunki, o których mowa w ust. 3, zostały spełnione, to przy wycenie zabezpieczanych aktywów lub pasywów uwzględnia się wartość nabytych dla ich zabezpieczenia instrumentów finansowych oraz zmiany ich wartości.

Art. 35b
(Aktualizacja należności)

1. Wartość należności aktualizuje się uwzględniając stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty poprzez dokonanie odpisu aktualizującego, w odniesieniu do:

- 1) należności od dłużników postawionych w stan likwidacji lub w stan upadłości – do wysokości należności nie objętej gwarancją lub innym zabezpieczeniem należności, zgłoszonej likwidatorowi lub sędziemu komisarzowi w postępowaniu upadłościowym,**

- 2) należności od dłużników w przypadku oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości, jeżeli majątek dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego – w pełnej wysokości należności,
- 3) należności kwestionowanych przez dłużników oraz z których zapłatą dłużnik zalega, a według oceny sytuacji majątkowej i finansowej dłużnika spłata należności w umownej kwocie nie jest prawdopodobna – do wysokości nie pokrytej gwarancją lub innym zabezpieczeniem należności,
- 4) należności stanowiących równowartość kwot podwyższających należności, w stosunku do których uprzednio dokonano odpisu aktualizującego – w wysokości tych kwot, do czasu ich otrzymania lub odpisania,
- 5) należności przeterminowanych lub nieprzeterminowanych o znacznym stopniu prawdopodobieństwa nieściągalności, w przypadkach uzasadnionych rodzajem prowadzonej działalności lub strukturą odbiorców – w wysokości wiarygodnie oszacowanej kwoty odpisu, w tym także ogólnego, na nieściągalne należności.

2. Odpisy aktualizujące wartość należności zalicza się odpowiednio do pozostałych kosztów operacyjnych lub do kosztów finansowych – zależnie od rodzaju należności, której dotyczy odpis aktualizacji.

3. Należności umorzone, przedawnione lub nieściągalne zmniejszają dokonane uprzednio odpisy aktualizujące ich wartość.

4. Należności, o których mowa w ust. 3, od których nie dokonano odpisów aktualizujących ich wartość lub dokonano odpisów w niepełnej wysokości, zalicza się odpowiednio do pozostałych kosztów operacyjnych lub kosztów finansowych.

Art. 35c

(Storno aktualizacji – zaliczenie do przychodów)

W przypadku ustania przyczyny, dla której dokonano odpisu aktualizującego wartość aktywów, w tym również odpisu z tytułu trwałej utraty wartości, równowartość całości lub odpowiedniej części uprzednio dokonanego odpisu aktualizującego zwiększa wartość danego składnika aktywów i podlega zaliczeniu odpowiednio do pozostałych przychodów operacyjnych lub przychodów finansowych.

Art. 35d

(Tworzenie rezerw na zobowiązania)

1. Rezerwy tworzy się na:

1) pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania, których kwotę można w sposób wiarygodny oszacować, a w szczególności na straty z transakcji gospodarczych w toku, w tym z tytułu udzielonych gwarancji, poręczeń, operacji kredytowych, skutków toczącego się postępowania sądowego,

2) przyszłe zobowiązania spowodowane restrukturyzacją, jeżeli na podstawie odrębnych przepisów jednostka jest zobowiązana do jej przeprowadzenia lub zawarto w tej sprawie wiążące umowy, a plany restrukturyzacji pozwalają w sposób wiarygodny oszacować wartość tych przyszłych zobowiązań.

2. Rezerwy, o których mowa w ust. 1, zalicza się odpowiednio do pozostałych kosztów operacyjnych, kosztów finansowych lub strat nadzwyczajnych, zależnie od okoliczności, z którymi przyszłe zobowiązania się wiążą.

3. Powstanie zobowiązania, na które uprzednio utworzono rezerwę, zmniejsza rezerwę.

4. Nie wykorzystane rezerwy, wobec zmniejszenia lub ustania ryzyka uzasadniającego ich utworzenie, zwiększają na dzień, na który okazały się zbędne, odpowiednio pozostałe przychody operacyjne, przychody finansowe lub zyski nadzwyczajne.

Art. 36

(Fundusze własne)

1. Kapitały (fundusze) własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki.

2. Kapitał zakładowy spółek kapitałowych, towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, fundusz udziałowy spółdzielni wykazuje się w wysokości określonej w umowie lub statucie i wpisanej w rejestrze sądowym. Zadeklarowane, lecz nie wniesione wkłady kapitałowe ujmuje się jako należne wkłady na poczet kapitału.

2a. W spółkach akcyjnych tworzy się kapitał (fundusz) rezerwowy w wysokości:

1) kwoty odpowiadającej wartości nabytych przez spółkę akcyjną akcji własnych według ceny nabycia tych akcji,

2) kwoty równej wysokości obniżenia kapitału zakładowego spółki akcyjnej, w przypadkach określonych w art. 360 § 2 ustawy z 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. nr 94, poz. 1037); kwota ta powinna być równa łącznej wartości nominalnej umorzonych akcji.

2b. Koszty emisji akcji poniesione przy powstaniu spółki akcyjnej lub podwyższeniu kapitału zakładowego zmniejszają kapitał zapasowy spółki do wysokości nadwyżki wartości emisji nad wartością nominalną akcji, a pozostałą ich część zalicza się do kosztów finansowych.

2c. Kapitały (fundusze) własne powstałe z zamiany dłużnych papierów wartościowych, zobowiązań i pożyczek na udziały wykazuje się w wartości nominalnej tych papierów wartościowych, zobowiązań i pożyczek, po uwzględnieniu nie zamortyzowanego dyskonta lub premii, odsetek naliczonych i nie zapłaconych do dnia zamiany, które nie będą wypłacone, nie zrealizowanych różnic kursowych oraz skapitalizowanych kosztów emisji. Jeżeli dłużne papiery wartościowe, zobowiązania i pożyczki są wyrażone w walucie obcej, to na dzień zamiany stosuje się do nich przepisy art. 30.

2d. Przepis ust. 2c stosuje się odpowiednio do zobowiązań bezwarunkowo umorzonych w wyniku postępowania naprawczego lub układowego.

3. Składniki kapitału (funduszu) własnego jednostek postawionych w stan likwidacji lub upadłości należy, na dzień rozpoczęcia likwidacji lub postępowania upadłościowego, połączyć w jeden kapitał (fundusz) podstawowy, zmniejszając go:

- 1) skreślony,
- 2) w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i towarzystwach ubezpieczeń wzajemnych – o własne udziały przeznaczone do sprzedaży,
- 3) w spółkach akcyjnych – o należne wkłady na poczet kapitału, o ile nie wezwano zainteresowanych do ich wniesienia, oraz o własne akcje przeznaczone do sprzedaży.

4. Przepis ust. 3 może być odpowiednio stosowany przez jednostki objęte postępowaniem naprawczym lub układowym.

Art. 37 (Rezerwy)

1. W związku z przejściowymi różnicami między wykazywaną w księgach rachunkowych wartością aktywów i pasywów a ich wartością podatkową oraz stratą podatkową możliwą do odliczenia w przyszłości, jednostka tworzy rezerwę i ustala aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, którego jest podatnikiem.

2. Wartość podatkowa aktywów jest to kwota wpływająca na pomniejszenie podstawy obliczenia podatku dochodowego w przypadku uzyskania z nich, w sposób pośredni lub bezpośredni, korzyści ekonomicznych. Jeżeli uzyskanie korzyści ekonomicznych z tytułu określonych aktywów nie powoduje po-

mniejszenia podstawy obliczenia podatku dochodowego, to wartość podatkowa aktywów jest ich wartością księgową.

3. Wartością podatkową pasywów jest ich wartość księgowa pomniejszona o kwoty, które w przyszłości pomniejszą podstawę podatku dochodowego.

4. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się w wysokości kwoty przewidzianej w przyszłości do odliczenia od podatku dochodowego, w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi, które spowodują w przyszłości zmniejszenie podstawy obliczenia podatku dochodowego oraz straty podatkowej możliwej do odliczenia, ustalonej przy uwzględnieniu zasady ostrożności.

5. Rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego tworzy się w wysokości kwoty podatku dochodowego, wymagającej w przyszłości zapłaty, w związku z występowaniem dodatnich różnic przejściowych, to jest różnic, które spowodują zwiększenie podstawy obliczenia podatku dochodowego w przyszłości.

6. Wysokość rezerwy i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się przy uwzględnieniu stawek podatku dochodowego obowiązujących w roku powstania obowiązku podatkowego.

7. Rezerwa i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w bilansie oddzielnie. Rezerwę i aktywa można kompensować, jeżeli jednostka ma tytuł uprawniający ją do ich jednoczesnego uwzględnienia przy obliczaniu kwoty zobowiązania podatkowego.

8. Wpływający na wynik finansowy podatek dochodowy za dany okres sprawozdawczy obejmuje:

- 1) część bieżącą,**
- 2) część odroczoną.**

Wykazywana w rachunku zysków i strat część odroczonego stanowi różnicę pomiędzy stanem rezerwy i aktywów z tytułu podatku odroczonego na koniec i początek okresu sprawozdawczego, z uwzględnieniem przepisów ust. 9.

9. Rezerwy i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, dotyczące operacji rozliczanych z kapitałem (funduszem) własnym, odnosi się również na kapitał (fundusz) własny.

Art. 38

(Rezerwy techniczno ubezpieczeniowe)

1. Zakłady ubezpieczeń zaliczają do kosztów operacyjnych zmiany stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, które powinny zapewnić pełne pokrycie bieżących i przyszłych zobowiązań, jakie mogą wynikać z umów ubezpieczeniowych.

2. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, z wyjątkiem rezerw na wyrównanie szkodowości, ustala się nie później niż na dzień bilansowy. Rezerwę na wyrównanie szkodowości ustala się nie później niż na dzień kończący rok obrotowy.

Art. 39

(Rozliczenia międzyokresowe)

1. Jednostki dokonują czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów, jeżeli dotyczą one przyszłych okresów sprawozdawczych.

2. Jednostki dokonują biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów w wysokości prawdopodobnych zobowiązań przypadających na bieżący okres sprawozdawczy, wynikających w szczególności:

1) ze świadczeń wykonanych na rzecz jednostki przez kontrahentów jednostki, a kwotę zobowiązania można oszacować w sposób wiarygodny,

2) z obowiązku wykonania, związanych z bieżącą działalnością, przyszłych świadczeń wobec nieznanymi osobami, których kwotę można oszacować, mimo że data powstania zobowiązania nie jest jeszcze znana, w tym z tytułu napraw gwarancyjnych i rękojmi za sprzedane produkty długotrwałego użytku.

Zobowiązania ujęte jako bierne rozliczenia międzyokresowe i zasady ustalania ich wysokości powinny wynikać z uznanych zwyczajów handlowych.

3. Odpisy czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów mogą następować stosownie do upływu czasu lub wielkości świadczeń. Czas i sposób rozliczenia powinien być uzasadniony charakterem rozliczanych kosztów, z zachowaniem zasady ostrożności.

4. Jeżeli zgodnie z umową wartość otrzymanych finansowych składników aktywów jest niższa od zobowiązania zapłaty za nie, w tym również z tytułu emitowanych przez jednostkę papierów wartościowych, to różnica stanowi czynne rozliczenie międzyokresowe kosztów, które odpisuje się w koszty finansowe w równych ratach, w ciągu okresu, na jaki zaciągnięto zobowiązanie.

5. Zobowiązania ujęte jako bierne rozliczenia międzyokresowe zmniejszają koszty okresu sprawozdawczego, w którym stwierdzono, że zobowiązania te nie powstały.

Art. 40
(skreślony)

Art. 41
(Przychody przyszłych okresów)

1. Rozliczenia międzyokresowe przychodów, dokonywane z zachowaniem zasady ostrożności, obejmują w szczególności:

1) równowartość otrzymanych lub należnych od kontrahentów środków z tytułu świadczeń, których wykonanie nastąpi w następnych okresach sprawozdawczych,

2) środki pieniężne otrzymane na sfinansowanie nabycia lub wytworzenia środków trwałych, w tym także środków trwałych w budowie oraz prac rozwojowych, jeżeli stosownie do innych ustaw nie zwiększają one kapitałów (funduszy) własnych. Zaliczone do rozliczeń międzyokresowych przychodów kwoty zwiększają stopniowo pozostałe przychody operacyjne, równoległe do odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych od środków trwałych lub kosztów prac rozwojowych sfinansowanych z tych źródeł,

3) ujemną wartość firmy, o której mowa w art. 33 ust. 4 i art. 44b ust. 11.

2. Przepis ust. 1 pkt 2 stosuje się odpowiednio do przyjętych nieodpłatnie, w tym także w drodze darowizny, środków trwałych w budowie, środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.

3. Banki wykazują jako rozliczenia międzyokresowe przychodów również należne im odsetki od należności zagrożonych i należności pod obserwacją – do czasu ich otrzymania lub odpisania.

Art. 42
(Wynik finansowy netto)

1. W jednostkach innych niż banki i zakłady ubezpieczeń na wynik finansowy netto składają się:

1) wynik działalności operacyjnej, w tym z tytułu pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych,

2) wynik operacji finansowych,

3) wynik operacji nadzwyczajnych,

4) obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego z tytułu podatku dochodowego, którego podatnikiem jest jednostka, i płatności z nim zrównanych, na podstawie odrębnych przepisów.

2. Wynik działalności operacyjnej stanowi różnicę między przychodami netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, z uwzględnieniem dotacji, opustów, rabatów i innych zwiększeń lub zmniejszeń, bez podatku od towarów i usług, oraz pozostałymi przychodami operacyjnymi a wartością sprzedanych produktów, towarów i materiałów wycenionych w kosztach wytworzenia albo cenach nabycia, albo zakupu, powiększoną o całość poniesionych od początku roku obrotowego kosztów ogólnych zarządu, sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz pozostałych kosztów operacyjnych.

3. Wynik operacji finansowych stanowi różnicę między przychodami finansowymi, w szczególności z tytułu dywidend (udziałów w zyskach), odsetek, zysków ze zbycia inwestycji, aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżki dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi, a kosztami finansowymi, w szczególności z tytułu odsetek, strat ze zbycia inwestycji, aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżki ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi, z wyjątkiem odsetek, prowizji, dodatnich i ujemnych różnic kursowych, o których mowa w art. 28 ust. 4 i ust. 8 pkt 2.

4. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych stanowi różnicę między zyskami nadzwyczajnymi a stratami nadzwyczajnymi.

Art. 43

(Wynik finansowy netto – banki)

1. W bankach na wynik finansowy netto składają się:

- 1) wynik działalności operacyjnej (w tym na działalności bankowej),
- 2) wynik operacji nadzwyczajnych,
- 3) obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego z tytułu podatku dochodowego, którego podatnikiem jest jednostka, i płatności z nim zrównanych, na podstawie odrębnych przepisów.

2. Wynik działalności bankowej obejmuje: wynik z tytułu odsetek, prowizji, przychody z akcji, udziałów i innych papierów wartościowych, wynik operacji finansowych, wynik z pozycji wymiany.

3. Wynik działalności operacyjnej obejmuje wynik działalności bankowej, skorygowany o różnicę między pozostałymi przychodami operacyjnymi a pozostałymi kosztami operacyjnymi, koszty działania banku, amortyzację środ-

ków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, wynik na wartości rezerw z aktualizacji.

4. Do wyniku operacji nadzwyczajnych stosuje się przepis art. 42 ust. 4.

Art. 44

(Wynik Finansowy netto – zakłady ubezpieczeń)

1. W zakładach ubezpieczeń na wynik finansowy netto składają się:

- 1) wynik techniczny ubezpieczeń,**
- 2) różnica między przychodami a kosztami z działalności lokacyjnej nie zaliczana do wyniku technicznego ubezpieczeń,**
- 3) różnica między pozostałymi przychodami a pozostałymi kosztami,**
- 4) wynik operacji nadzwyczajnych,**
- 5) obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego z tytułu podatku dochodowego, którego podatnikiem jest jednostka, i płatności z nim zrównanych na podstawie odrębnych przepisów.**

2. Wynik techniczny ubezpieczeń stanowi różnicę między przychodami ze składek, pozostałymi przychodami technicznymi a wypłaconymi odszkodowaniami, świadczeniami i zmianami rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, z uwzględnieniem udziału reasekuratorów w składce, odszkodowaniach i zmianach stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, oraz kosztami działalności ubezpieczeniowej i pozostałymi kosztami technicznymi. W przypadku gdy:

- 1) przychody z lokat przeznaczone są zgodnie z odrębnymi przepisami na zwiększenie rezerw,**
- 2) zakład ubezpieczeń prowadzący działalność w dziale ubezpieczeń na życie inwestuje łącznie środki własne i środki stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych — to przychody i koszty działalności lokacyjnej wykazuje się w technicznym rachunku ubezpieczeń.**

3. Na różnicę między pozostałymi przychodami a pozostałymi kosztami składa się w szczególności różnica między:

- 1) pozostałymi przychodami finansowymi a pozostałymi kosztami finansowymi,**
- 2) pozostałymi przychodami operacyjnymi a pozostałymi kosztami operacyjnymi,**
- 3) przychodami a kosztami z tytułu pełnienia czynności komisarza awaryjnego.**

4. Do wyniku operacji nadzwyczajnych stosuje się przepis art. 42 ust. 4.

5.5 Rozdział 4a Łączenie się spółek

(Metody łączenia się spółek)

Art. 44a

(Dzień połączenia)

1. Łączenie się spółek handlowych – zwanych dalej „spółkami” – rozlicza się i ujmuje na dzień połączenia, z zastrzeżeniem art. 44b ust. 7, w księgach rachunkowych spółki, na którą przechodzi majątek łączących się spółek (spółki przejmującej) albo nowej spółki powstałej w wyniku połączenia (spółki nowo zawiązanej) – metodą nabycia, a w przypadkach określonych w art. 44c – metodą łączenia udziałów.

2. Za dzień połączenia spółek przyjmuje się dzień wpisania połączenia do rejestru właściwego dla siedziby odpowiednio spółki przejmującej albo spółki nowo zawiązanej.

Art. 44b

(Metoda nabycia – aktywa i pasywa)

1. Rozliczenie połączenia metodą nabycia polega na sumowaniu poszczególnych pozycji aktywów i pasywów spółki przejmującej, według ich wartości księgowej, z odpowiednimi pozycjami aktywów i pasywów spółki przejętej, według ich wartości godziwej ustalonej na dzień ich połączenia.

2. Aktywa i zobowiązania spółki przejętej na dzień połączenia obejmują także aktywa lub zobowiązania nie wykazywane dotychczas w księgach rachunkowych i sprawozdaniu finansowym spółki przejętej, jeżeli w wyniku połączenia następuje ich ujawnienie i odpowiadają one definicji aktywów i zobowiązań.

3. Kapitał (fundusz) własny spółki przejętej ustalony na dzień połączenia jako aktywa netto według wartości godziwej podlega wyłączeniu.

4. Za wartość godziwą określonych aktywów lub zobowiązań przyjmuje się w szczególności w przypadku:

1) notowanych papierów wartościowych – aktualny kurs notowań pomniejszony o koszty sprzedaży,

2) nie notowanych papierów wartościowych – wartość oszacowaną, uwzględniającą takie czynniki, jak współczynnik cena do zysku i stopa dywidendy porównywalnych papierów wartościowych wyemitowanych przez spółki o podobnych charakterystykach,

- 3) należności – wartość bieżącą (zdyskontowaną) kwot wymagających zapłaty, wyznaczoną przy odpowiednich bieżących stopach procentowych, pomniejszoną o odpisy na należności zagrożone i nieściągalne oraz ewentualne koszty windykacji. Wyznaczanie wartości bieżących (zdyskontowanych) w odniesieniu do należności krótkoterminowych nie jest konieczne, jeżeli różnica pomiędzy wartością należności według kwot wymagających zapłaty a według ich wartością zdyskontowaną nie jest istotna,
- 4) zapasów produktów gotowych i towarów – cenę sprzedaży netto pomniejszoną o opust marży zysku wynikający z kosztów doprowadzenia przez spółkę przejmującą do sprzedaży zapasu lub znalezienia nabywcy,
- 5) zapasów produktów w toku – cenę sprzedaży netto produktów gotowych pomniejszoną o koszty zakończenia produkcji i opust marży zysku wynikający z kosztów doprowadzenia przez spółkę przejmującą zapasów do sprzedaży lub znalezienia nabywcy,
- 6) zapasów materiałów – aktualną cenę nabycia,
- 7) środków trwałych – wartość rynkową lub ich wartość według niezależnej wyceny. W przypadku gdy nie jest możliwe uzyskanie niezależnej wyceny środków trwałych – aktualną cenę nabycia albo koszt wytworzenia, z uwzględnieniem aktualnego stopnia ich zużycia,
- 8) wartości niematerialnych i prawnych – wartość oszacowaną, wyznaczoną w oparciu o ceny rynkowe takich samych lub podobnych wartości niematerialnych i prawnych, a w odniesieniu do wartości firmy lub ujemnej wartości firmy zawartej w bilansie spółki przejętej – wartość zerową. W przypadku gdy wartość oszacowana nie może zostać wyznaczona w oparciu o ceny rynkowe, to przyjmuje się taką wartość, która nie spowoduje powstania lub zwiększenia ujemnej wartości firmy w wyniku połączenia,
- 9) zobowiązań – wartość bieżącą (zdyskontowaną) kwot wymagających zapłaty, wyznaczoną przy odpowiednich bieżących stopach procentowych. Wyznaczanie wartości bieżących (zdyskontowanych) w odniesieniu do zobowiązań krótkoterminowych nie jest konieczne, jeżeli różnica pomiędzy wartością zobowiązań według kwot wymagających zapłaty a według ich wartością zdyskontowaną nie jest istotna,
- 10) rezerwy lub aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego – wartość możliwą do realizacji przez połączone spółki, po uwzględnieniu zmiany wartości podatkowej i księgowej aktywów netto spółki przejmowanej.

5. Przez cenę przejęcia rozumie się w przypadku:

- 1) gdy w celu połączenia spółka wydaje (emituje) udziały – cenę rynkową tych udziałów lub inaczej ustaloną ich wartość godziwą, jeżeli nie jest znana ich cena rynkowa. W takim przypadku nadwyżkę wartości rynkowej udziałów lub inaczej ustalonej ich wartości godziwej zalicza się do kapitału zapasowego. Cenę rynkową wydanych (wyemitowanych) udziałów przyjmuje się z dnia, w którym wszystkie istotne warunki połączenia, w tym relacja wy-

mienna udziałów, zostały ogłoszone. Jeżeli cena rynkowa w tym okresie podlegała istotnym zmianom, wówczas za cenę rynkową można przyjąć średnią cen rynkowych z miesiąca poprzedzającego i miesiąca następującego po dniu ogłoszenia wszystkich istotnych warunków połączenia,

2) nabycia własnych udziałów w celu połączenia – cenę nabycia własnych udziałów,

3) nabycia udziałów spółki przejmowanej – cenę nabycia tych udziałów,

4) gdy w celu połączenia spółka dokonuje zapłaty w innej formie niż określona w pkt 1-3 – wartość godziwą przedmiotu zapłaty,

5) gdy w celu połączenia spółka dokonuje zapłaty w różnych formach – sumę odpowiednich wartości, o których mowa w pkt 1-4.

6. Nadwyżka ceny przejęcia, o której mowa w ust. 5, nad wartością godziwą aktywów netto spółki przejętej wykazywana jest w aktywach spółki, na którą przeszedł majątek połączonych spółek lub spółki powstałej w wyniku połączenia, jako wartość firmy.

7. W przypadku gdy połączenie jest wynikiem kilku następujących po sobie transakcji, cena przejęcia, wartość godziwa aktywów netto spółki przejętej w procencie odzwierciedlającym procent nabytych praw do aktywów netto oraz różnica ceny przejęcia wartości godziwej aktywów netto spółki przejętej ustalane są osobno na dzień każdej istotnej transakcji, przyjmując, iż pierwsza istotna transakcja została przeprowadzona nie później niż na dzień powstania stosunku podporządkowania pomiędzy spółką przejmującą a spółką przejmowaną. Ostateczna cena przejęcia, wartość godziwa aktywów netto spółki przejętej oraz różnica ceny przejęcia nad wartością godziwą aktywów netto spółki przejętej na dzień połączenia, stanowi sumę odpowiednich wielkości z dnia poszczególnych istotnych transakcji.

8. Wartość bilansową aktywów i zobowiązań ustalonych na dzień połączenia koryguje się w kolejnych okresach sprawozdawczych, jeżeli w wyniku zaistniałych zdarzeń lub uzyskanych informacji ustalenie wartości godziwej na dzień połączenia było niewłaściwe. W takich przypadkach należy dokonać odpowiedniej korekty wartości firmy lub ujemnej wartości firmy, pod warunkiem że jednostka przewiduje odzyskanie wartości wynikającej z korekty z przyszłych korzyści ekonomicznych i korekta taka dokonywana jest w ciągu tego roku obrotowego, w którym nastąpiło połączenie. W przeciwnym przypadku korektę taką zalicza się odpowiednio do pozostałych przychodów lub kosztów operacyjnych.

9. W przypadku gdy warunki połączenia zakładają możliwość korekty ceny przejęcia w wyniku zaistnienia w przyszłości określonych zdarzeń, wówczas korektę taką uwzględnia się przy określaniu ceny przejęcia na dzień połączenia

nia, jeżeli wystąpienie w przyszłości zdarzeń powodujących korektę ceny jest prawdopodobne, a kwota korekty ceny może być określona w sposób wiarygodny. W przypadku gdy w kolejnych okresach sprawozdawczych nie wystąpią zdarzenia warunkujące zmianę ceny przejęcia lub faktyczna zmiana ceny będzie różniła się od wartości oszacowanej, wówczas należy dokonać odpowiedniej korekty ceny przejęcia i wartości firmy lub ujemnej wartości firmy.

10. Od wartości firmy jednostka dokonuje odpisów amortyzacyjnych w okresie nie dłuższym niż 5 lat. W uzasadnionych przypadkach kierownik jednostki może wydłużyć ten okres do lat 20. Wydłużenie okresu amortyzacji należy podać w informacji dodatkowej wraz z jego uzasadnieniem. Odpisów amortyzacyjnych dokonuje się metodą liniową i zalicza się je do pozostałych kosztów operacyjnych.

11. Z zastrzeżeniem ust. 12, nadwyżkę wartości godziwej aktywów netto spółki przejętej nad ceną przejęcia, czyli ujemną wartość firmy, do wysokości nie przekraczającej wartości godziwej nabytych aktywów trwałych, z wyłączeniem długoterminowych aktywów finansowych notowanych na regulowanych rynkach, jednostka zalicza do rozliczeń międzyokresowych przychodów przez okres będący średnią ważoną okresu ekonomicznej użyteczności nabytych i podlegających amortyzacji aktywów. Ujemna wartość firmy w wysokości przekraczającej wartość godziwą aktywów trwałych, z wyłączeniem długoterminowych aktywów finansowych notowanych na regulowanych rynkach, zaliczana jest do przychodów na dzień połączenia.

12. Ujemną wartość firmy odpisuje się w pozostałe przychody operacyjne do wysokości, w jakiej dotyczy oszacowanych w sposób wiarygodny przyszłych strat i kosztów, ustalonych przez spółkę przejmującą na dzień połączenia, nie stanowiących jednak zobowiązania, o którym mowa w ust. 2. Odpis ten następuje w tym okresie sprawozdawczym, w którym straty i koszty wpływają na wynik finansowy. Jeżeli straty i koszty te nie zostały poniesione w uprzednio przewidywanych okresach sprawozdawczych, to dotyczącą ich ujemną wartość firmy odpisuje się w sposób określony w ust. 11.

13. W bilansie połączonych spółek wyłączeniu podlegają wzajemne należności i zobowiązania oraz inne rozrachunki o podobnym charakterze.

14. W przypadku gdy w wyniku połączenia powstała nowa spółka, włączeniu do rachunku zysków i strat za rok obrotowy, w którym nastąpiło połączenie, podlegają przychody i koszty oraz zyski i straty spółki przejętej i spółki przejmującej od dnia połączenia. W przypadku gdy w wyniku połączenia na spółkę przejmującą przeszedł majątek spółki przejmowanej, włączeniu do rachunku zysków i strat za rok obrotowy, w którym nastąpiło połączenie,

podlegają przychody i koszty oraz zyski i straty spółki przejętej od dnia połączenia oraz spółki przejmującej od początku roku obrotowego. W przypadku gdy przed dniem połączenia łączące się spółki pozostawały w stosunku podporządkowania, wówczas zyski lub straty netto spółki przejmowanej, osiągnięte przed dniem połączenia, wpływają w odpowiednim procencie, ustalonym jako procent kontrolowanych przez spółkę przejmującą w danym okresie przed dniem połączenia aktywów netto spółki przejmowanej, na odpowiednie pozycje kapitałów własnych spółki przejmującej, spółki powstałej w wyniku połączenia, z uwzględnieniem odpisów wartości firmy albo ujemnej wartości firmy, za okres od dnia powstania stosunku podporządkowania do dnia połączenia.

15. Koszty poniesione bezpośrednio w związku z połączeniem powiększają cenę przejęcia. Koszty organizacji poniesione przy założeniu nowej spółki akcyjnej lub koszty podwyższenia kapitału zakładowego w celu połączenia zmniejszają kapitał zapasowy spółki przejmującej lub spółki powstałej w wyniku połączenia, do wysokości nadwyżki wartości emisyjnej nad wartością nominalną akcji, a pozostałą część zalicza się do kosztów finansowych.

16. Sprawozdanie finansowe sporządzone na koniec okresu sprawozdawczego, w ciągu którego nastąpiło połączenie, powinno zawierać dane porównawcze za poprzedni rok obrotowy. Dane porównawcze za poprzedni rok obrotowy stanowią dane ze sprawozdania finansowego spółki przejmującej.

Art. 44c

(Metoda łączenia udziałów – ujęcie w Księgach rachunkowych)

1. Łączenie się spółek rozlicza się i ujmuje w księgach rachunkowych spółki, na którą przechodzi majątek łączących się spółek, w tym również nowej spółki powstałej w wyniku połączenia metodą łączenia udziałów, jeżeli żadna z łączących się spółek nie może być uznana za spółkę przejmującą. W szczególności żadna z łączących się spółek nie jest uznawana za spółkę przejmującą, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

1) udziałowcy którejkolwiek z łączących się spółek nie uzyskują więcej niż 60 proc. ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu udziałowców spółki powstałej w wyniku połączenia,

2) wartość godziwa aktywów netto jednej z łączących się spółek nie różni się o więcej niż 10 proc. od wartości godziwej aktywów netto drugiej łączącej się spółki,

3) dotychczasowi członkowie zarządu lub organów nadzoru albo wspólnicy prowadzący sprawy spółki którejkolwiek łączącej się spółki nie stanowią większości członków zarządu lub organów nadzoru spółki, na którą prze-

chodzi majątek łączących się spółek lub nowej spółki powstałej w wyniku połączenia,

4) w ciągu ostatnich 2 lat przed połączeniem żadna z łączących się spółek nie była spółką zależną lub współzależną od innej łączącej się spółki lub od spółki dominującej wobec innej łączącej się spółki,

5) na dzień połączenia wszystkie łączące się spółki oraz spółki wobec nich dominujące, spółki od nich zależne, współzależne oraz z nimi stowarzyszone, nie posiadają łącznie udziałów uprawniających do więcej niż 10 proc. ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu udziałowców którejkolwiek z łączących się spółek,

6) łączenie następuje w drodze pojedynczej transakcji lub kilku transakcji, zgodnie z przyjętym planem, w ciągu 12 miesięcy od daty ogłoszenia wszystkich istotnych warunków połączenia,

7) w procesie łączenia spółek następuje podwyższenie kapitału jednej z łączących się spółek w ten sposób, że spółka podwyższająca swój kapitał wydaje (emituje) tylko udziały, do których przypisane są takie same prawa, jak do większości udziałów tworzących jej dotychczasowy kapitał,

8) połączenie spółek zostało dokonane bez możliwości nabycia w celu realizacji połączenia swoich własnych udziałów przez którąkolwiek z łączących się spółek,

9) połączenie spółek zostało dokonane bez możliwości dopłat do udziałów wydawanych przez jedną z łączących się spółek,

10) prawa głosu, które uzyskał udziałowiec z udziałów otrzymanych w wyniku łączenia, nie są umownie ani faktycznie ograniczone,

11) w okresie 2 lat od dnia połączenia spółka, na którą przechodzi majątek łączących się spółek, lub nowa spółka powstała w wyniku połączenia nie zamierza sprzedać lub zlikwidować znaczącej części aktywów, z wyjątkiem przypadku, gdy taka sprzedaż lub likwidacja wynikałaby z faktu, iż w wyniku połączenia wystąpiły nadmierne zasoby.

2. Łączenie się spółek rozlicza się i ujmuje w księgach rachunkowych spółki, na którą przechodzi majątek łączących się spółek, w tym także nowej spółki powstałej w wyniku połączenia, metodą łączenia udziałów, również w przypadku:

1) połączenia spółek będących jednostkami zależnymi od tej samej jednostki dominującej, jeżeli na dzień połączenia jednostka dominująca lub jednostki od niej zależne posiadają 100 proc. udziałów łączących się spółek,

2) połączenia spółek będących wobec siebie jednostką dominującą i jednostką zależną, jeżeli na dzień połączenia łącząca się jednostka dominująca lub jednostki od niej zależne posiadają 100 proc. udziałów w łączącej się jednostce zależnej i jest jednocześnie jednostką zależną od jednostki dominującej wyższego szczebla, która to jednostka dominująca wyższego szczebla posiada samodzielnie lub wraz z jednostkami od siebie zależnymi 100 proc. udziałów w łączącej się jednostce dominującej niższego szczebla.

3. Łączenie metodą łączenia udziałów polega na sumowaniu poszczególnych pozycji odpowiednich aktywów i pasywów oraz przychodów i kosztów połączonych spółek, według stanu na dzień połączenia, po uprzednim doprowadzeniu ich wartości do jednolitych metod wyceny i dokonaniu wyłączeń, o których mowa w ust. 4 i 5.

4. Wyłączeniu podlega wartość kapitału zakładowego spółki, której majątek został przeniesiony na inną spółkę, lub spółek, które w wyniku połączenia zostały wykreślone z rejestru. Po dokonaniu tego wyłączenia odpowiednie pozycje kapitału własnego spółki, na którą przechodzi majątek połączonych spółek lub nowo powstałej spółki, koryguje się o różnicę pomiędzy sumą aktywów i pasywów.

5. Wyłączeniu podlegają również:

- 1) wzajemne należności i zobowiązania oraz inne rozrachunki o podobnym charakterze łączących się spółek,**
- 2) przychody i koszty operacji gospodarczych dokonywanych w danym roku obrotowym przed połączeniem między łączącymi się spółkami,**
- 3) zyski lub straty operacji gospodarczych dokonanych przed połączeniem między łączącymi się spółkami, zawarte w wartościach podlegających łączeniu aktywów i pasywów.**

6. Można nie dokonywać wyłączeń, o których mowa w ust. 5 pkt 2 i 3, jeżeli nie wpłynie to na rzetelność i jasność sprawozdania finansowego spółki, na którą przechodzi majątek połączonych spółek lub nowo powstałej spółki.

7. Koszty poniesione w związku z połączeniem, w tym również koszty organizacji poniesione przy założeniu nowej spółki lub koszty podwyższenia kapitału spółki, na którą przechodzi majątek łączących się spółek, zalicza się do kosztów finansowych.

8. Sprawozdanie finansowe spółki, na którą przechodzi majątek połączonych spółek lub nowo powstałej spółki, sporządzone na koniec okresu sprawozdawczego, w ciągu którego nastąpiło połączenie, zawiera dane porównawcze za poprzedni rok obrotowy, określone w taki sposób, jakby połączenie miało miejsce na koniec poprzedniego roku obrotowego.

Art. 44d

(Metoda nabycia – rozszerzenie)

Metodę nabycia stosuje się odpowiednio w przypadku nabycia przez jednostkę zorganizowanej części innej jednostki, z wyjątkiem transakcji pomiędzy jednostkami, co do których istnieje obowiązek rozliczenia metodą łączenia udziałów.

5.6 Rozdział 5. Sprawozdania finansowe jednostki

Art. 45

(Składniki, treść, okres)

1. Sprawozdanie finansowe sporządza się na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych, o którym mowa w art. 12 ust. 2, oraz na inny dzień bilansowy, stosując odpowiednio zasady wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego, określone w rozdziale 4.

2. Sprawozdanie finansowe składa się z:

- 1) bilansu,
- 2) rachunku zysków i strat,
- 3) informacji dodatkowej, obejmującej wprowadzenie do sprawozdania finansowego oraz dodatkowe informacje i objaśnienia.

3. Sprawozdanie finansowe jednostek określonych w art. 64 ust. 1, podlegające corocznemu badaniu, obejmuje ponadto zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym oraz rachunek przepływów pieniężnych.

4. Do rocznego sprawozdania finansowego dołącza się sprawozdanie z działalności jednostki, jeżeli obowiązek jego sporządzania wynika z ustawy lub odrębnych przepisów.

5. Sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności jednostki sporządza się w języku polskim i w walucie polskiej. Dane liczbowe można wykazywać w zaokrągleniu do tysięcy złotych, jeżeli nie zniekształca to obrazu jednostki zawartego w sprawozdaniu finansowym oraz w sprawozdaniu z działalności.

6. Sprawozdania finansowe oraz sprawozdania z działalności emitentów papierów wartościowych, dopuszczonych do publicznego obrotu lub ubiegających się o ich dopuszczenie, sporządza się na podstawie przepisów ustawy, z uwzględnieniem przepisów o publicznym obrocie papierami wartościowymi.

Art. 46

(Bilans)

1. W bilansie wykazuje się stany aktywów i pasywów na dzień kończący bieżący i poprzedni rok obrotowy.

1a. W przypadku sporządzania bilansu na inny dzień bilansowy niż określony w ust. 1, w bilansie wykazuje się stany aktywów i pasywów na ten dzień oraz na dzień kończący rok obrotowy bezpośrednio poprzedzający ten dzień bilansowy.

2. Wykazana w aktywach bilansu, z zastrzeżeniem ust. 2a, wartość poszczególnych grup składników aktywów wynika z ich wartości księgowej, skorygowanej o:

1) dotychczas dokonane odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe oraz odpisy aktualizujące, w tym również z tytułu trwałej utraty wartości składników aktywów trwałych,

2) odpisy aktualizujące wartość rzeczowych składników aktywów obrotowych,

3) odpisy aktualizujące wartość należności.

2a. Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe wykazuje się w bilansie w kwocie netto po kompensacie, jeżeli jednostka ma bezwarunkowe prawo do kompensaty aktywów i zobowiązań danego rodzaju i zamierza je rozliczyć w kwocie netto albo jednocześnie wydać składnik aktywów finansowych i rozliczyć zobowiązanie finansowe.

3. Jeżeli w myśl odrębnych przepisów w ciągu roku dokonywane są odpisy z wyniku finansowego bieżącego roku obrotowego, to należy je wykazać ze znakiem ujemnym w odrębnej pozycji pasywów „Kapitał (fundusz) własny”, w pozycji „Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)”.

4. Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych oraz inne fundusze tworzone na podstawie odrębnych przepisów, nie zaliczone do kapitałów (funduszy) własnych, wykazuje się w pasywach bilansu w grupie zobowiązań jako fundusze specjalne.

5. Bilans powinien zawierać informacje w zakresie ustalonym:

1) dla jednostek innych niż banki i zakłady ubezpieczeń – w załączniku nr 1 do ustawy,

2) dla banków – w załączniku nr 2 do ustawy,

3) dla zakładów ubezpieczeń – w załączniku nr 3 do ustawy.

Art. 47

(Rachunek zysków i strat)

1. W rachunku zysków i strat wykazuje się oddzielnie przychody, koszty, zyski i straty oraz obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego za bieżący i poprzedni rok obrotowy.

2. W przypadku sporządzania rachunku zysków i strat za inny okres sprawozdawczy niż określony w ust. 1, w rachunku zysków i strat wykazuje się oddzielnie przychody, koszty, zyski i straty oraz obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego za bieżący okres sprawozdawczy oraz analogiczny okres sprawozdawczy poprzedniego roku obrotowego.

3. W przypadku gdy jednostka przewiduje zaprzestanie określonego zakresu działalności mającego wpływ na przychody i koszty przyszłych okresów spra-

wozdawczych, przy zachowaniu zasady kontynuacji – odpowiednie przychody i koszty z tym związane należy wykazać odrębnie od przychodów i kosztów działalności kontynuowanej.

4. Rachunek zysków i strat powinien zawierać informacje w zakresie ustalonym:

- 1) dla jednostek innych niż banki i zakłady ubezpieczeń – w załączniku nr 1 do ustawy, w wariantcie kalkulacyjnym albo porównawczym, zależnie od wyboru dokonanego przez kierownika jednostki,**
- 2) dla banków – w załączniku nr 2 do ustawy,**
- 3) dla zakładów ubezpieczeń – w załączniku nr 3 do ustawy.**

Art. 48

(Informacja dodatkowa)

1. Informacja dodatkowa powinna zawierać istotne dane i objaśnienia niezbędne do tego, aby sprawozdanie finansowe odpowiadało warunkom określonym w art. 4 ust. 1, a w szczególności obejmować:

- 1) wprowadzenie do sprawozdania finansowego, zawierające opis przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, w tym metod wyceny i sporządzenia sprawozdania finansowego w zakresie, w jakim ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru, oraz przedstawienie przyczyn i skutków ich ewentualnych zmian w stosunku do roku poprzedzającego,**
- 2) dodatkowe informacje i objaśnienia:**
 - a) do pozycji bilansu, rachunku zysków i strat, zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym oraz rachunku przepływów pieniężnych za okresy sprawozdawcze objęte sprawozdaniem finansowym,**
 - b) proponowany podział zysku lub pokrycia straty,**
 - c) podstawowe informacje dotyczące pracowników i organów jednostki,**
 - d) inne istotne informacje dla zrozumienia sprawozdania finansowego.**

2. Zakres informacji dodatkowej, sporządzanej przez jednostki inne niż banki i zakłady ubezpieczeń, określa załącznik nr 1 do ustawy.

Art. 48a

(Zestawienie zmian w kapitale)

1. Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym obejmuje informacje o zmianach poszczególnych składników kapitału (funduszu) własnego za bieżący i poprzedni rok obrotowy określone:

- 1) dla jednostek innych niż banki i zakłady ubezpieczeń – w załączniku nr 1 do ustawy,**
- 2) dla banków – w załączniku nr 2 do ustawy,**

3) dla zakładów ubezpieczeń – w załączniku nr 3 do ustawy.

2. W przypadku sporządzania zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym za inny okres sprawozdawczy niż określony w ust. 1, w zestawieniu zmian w kapitale (funduszu) własnym wykazuje się zmiany poszczególnych pozycji kapitału (funduszu) własnego za bieżący okres sprawozdawczy i poprzedni rok obrotowy.

Art. 48b

(Rachunek przepływów pieniężnych)

1. Rachunek przepływów pieniężnych sporządzony metodą bezpośrednią albo pośrednią, zależnie od wyboru dokonanego przez kierownika jednostki, wykazuje dane za bieżący i poprzedni rok obrotowy, obejmując informacje w zakresie ustalonym:

- 1) dla jednostek innych niż banki i zakłady ubezpieczeń – w załączniku nr 1 do ustawy,
- 2) dla banków – w załączniku nr 2 do ustawy,
- 3) dla zakładów ubezpieczeń – w załączniku nr 3 do ustawy.

2. W przypadku sporządzania rachunku przepływów pieniężnych za inny okres sprawozdawczy niż określony w ust. 1, rachunek przepływów pieniężnych sporządza się za bieżący okres sprawozdawczy i analogiczny okres sprawozdawczy poprzedniego roku obrotowego.

3. W rachunku przepływów pieniężnych należy uwzględnić wszystkie wpływy i wydatki z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej jednostki, z wyjątkiem wpływów i wydatków będących rezultatem zakupu lub sprzedaży środków pieniężnych, przy czym dla właściwego określenia wartości przepływów pieniężnych:

- 1) przez działalność operacyjną rozumie się podstawowy rodzaj działalności jednostki oraz inne rodzaje działalności, nie zaliczone do działalności inwestycyjnej (lokacyjnej) lub finansowej,
- 2) przez działalność inwestycyjną (lokacyjną) rozumie się nabywanie lub zbywanie składników aktywów trwałych i krótkoterminowych aktywów finansowych oraz wszystkie z nimi związane pieniężne koszty i korzyści,
- 3) przez działalność finansową rozumie się pozyskiwanie lub utratę źródeł finansowania [zmiany w rozmiarach i relacjach kapitału (funduszu) własnego i obcego w jednostce] oraz wszystkie z nimi związane pieniężne koszty i korzyści.

Art. 49

(Sprawozdanie z działalności)

1. W przypadku spółek kapitałowych, towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, spółdzielni, przedsiębiorstw państwowych, kierownik jednostki sporządza, wraz z rocznym sprawozdaniem finansowym, sprawozdanie z działalności jednostki.

2. Sprawozdanie z działalności jednostki powinno obejmować istotne informacje o stanie majątkowym i sytuacji finansowej, w tym ocenę uzyskiwanych efektów oraz wskazanie czynników ryzyka i opis zagrożeń, a w szczególności informacje o:

- 1) zdarzeniach istotnie wpływających na działalność jednostki, jakie nastąpiły w roku obrotowym, a także po jego zakończeniu, do dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego,**
- 2) przewidywanym rozwoju jednostki,**
- 3) ważniejszych osiągnięciach w dziedzinie badań i rozwoju,**
- 4) aktualnej i przewidywanej sytuacji finansowej.**

Art. 50

(Szczegółowość sprawozdań finansowych)

1. Informacje zawarte w sprawozdaniu finansowym mogą być wykazywane ze szczegółowością większą niż określona w załącznikach do ustawy, jeżeli wynika to z potrzeb lub specyfiki jednostki.

2. Jednostka, która w roku obrotowym, za który sporządza sprawozdanie finansowe, nie osiągnęła dwóch z następujących trzech wielkości:

- 1) średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wyniosło nie więcej niż 50 osób,**
- 2) suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego w walucie polskiej nie przekroczyła równowartości 2.000.000 euro,**
- 3) przychody netto ze sprzedaży produktów i towarów oraz operacji finansowych w walucie polskiej nie przekroczyły równowartości 4.000.000 euro**
— może sporządzić sprawozdanie finansowe w formie uproszczonej, wykazując informacje w zakresie ustalonym w załączniku nr 1 literami i cyframi rzymskimi. Informację dodatkową sporządza się w odpowiednio uproszczonej formie.

3. W przypadku gdy informacje dotyczące poszczególnych pozycji sprawozdania finansowego nie wystąpiły w jednostce zarówno w roku obrotowym, jak i za rok poprzedzający rok obrotowy, to przy sporządzaniu sprawozdania finansowego pozycje te pomija się.

4. Przepisów ust. 2 nie stosuje się do banków i zakładów ubezpieczeń.

Art. 51

(Łączne sprawozdania finansowe)

1. Jednostka, w skład której wchodzi jednostki organizacyjne sporządzające samodzielne sprawozdania finansowe, sporządza łączne sprawozdanie finansowe, będące sumą sprawozdania finansowego jednostki i wszystkich jej oddziałów (zakładów), wyłączając odpowiednio:

- 1) aktywa i fundusze wydzielone,**
- 2) wzajemne należności i zobowiązania oraz inne rozrachunki o podobnym charakterze,**
- 3) przychody i koszty z tytułu operacji dokonywanych między jednostką a jej oddziałami (zakładami) lub między jej oddziałami (zakładami),**
- 4) wynik finansowy operacji gospodarczych dokonywanych wewnątrz jednostki, zawarty w aktywach jednostki lub jej oddziałów (zakładów).**

Można nie dokonywać wyłączeń, o których mowa w pkt 2-4, jeżeli nie wpływa to ujemnie na spełnienie obowiązków określonych w art. 4 ust. 1.

2. Do sprawozdania finansowego jednostki, w której skład wchodzi oddziały (zakłady) znajdujące się poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i tam sporządzające sprawozdania finansowe, włącza się odpowiednie dane wynikające z bilansów tych oddziałów (zakładów), wyrażone w walutach obcych, przeliczone na walutę polską po obowiązującym na dzień bilansowy średnim kursie ustalonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski, natomiast z rachunku zysków i strat – po kursie stanowiącym średnią arytmetyczną średnich kursów na dzień kończący każdy miesiąc roku obrotowego, a w uzasadnionych przypadkach – po kursie będącym średnią arytmetyczną średnich kursów na dzień kończący poprzedni rok obrotowy i dzień kończący bieżący rok obrotowy, ustalonych dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski. Powstałe na skutek tych przeliczeń różnice wykazuje się w łącznym sprawozdaniu finansowym jednostki w pozycji „Różnice kursowe z przeliczenia”, jako składnik kapitału (funduszu) z aktualizacji wyceny.

Art. 52

(Osoby odpowiedzialne za sprawozdania finansowe)

1. Kierownik jednostki zapewnia sporządzenie rocznego sprawozdania finansowego nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia bilansowego i przedstawia je właściwym organom, zgodnie z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy.

2. Sprawozdanie finansowe podpisuje – podając zarazem datę podpisu – osoba, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych, i kierownik jednostki, a jeżeli jednostką kieruje organ wieloosobowy – wszyscy członkowie tego organu. Odmowa podpisu wymaga pisemnego uzasadnienia dołączonego do sprawozdania finansowego.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio również do:

1) sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień określony w art. 12 ust. 2 lub na inny dzień bilansowy,

2) sprawozdania z działalności jednostki określonego w art. 49, z tym że nie podpisuje go osoba, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych.

Art. 53

(Zatwierdzanie sprawozdania finansowego)

1. Roczne sprawozdanie finansowe jednostki podlega zatwierdzeniu przez organ zatwierdzający, nie później niż 6 miesięcy od dnia bilansowego. Przed zatwierdzeniem roczne sprawozdanie finansowe jednostek, o których mowa w art. 64, podlega badaniu zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale 7.

2. skreślony.

3. Podział lub pokrycie wyniku finansowego netto jednostek zobowiązanych, zgodnie z art. 64 ust. 1, do poddania badaniu rocznego sprawozdania finansowego może nastąpić po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego przez organ zatwierdzający, poprzedzonego wyrażeniem przez biegłego rewidenta opinii o tym sprawozdaniu bez zastrzeżeń lub z zastrzeżeniami. Podział lub pokrycie wyniku finansowego netto, dokonany bez spełnienia tego warunku, jest nieważny z mocy prawa.

4. Podział lub pokrycie wyniku finansowego netto jednostek nie zobowiązanych do poddania badaniu rocznego sprawozdania finansowego może nastąpić po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego przez organ zatwierdzający.

Art. 54

(Zmiany po dniu bilansowym; błędy podstawowe)

1. Jeżeli po sporządzeniu rocznego sprawozdania finansowego, a przed jego zatwierdzeniem, jednostka otrzymała informacje o zdarzeniach, które mają istotny wpływ na to sprawozdanie finansowe, lub powodujących, że założenie kontynuowania działalności przez jednostkę nie jest uzasadnione, powinna ona odpowiednio zmienić to sprawozdanie, dokonując jednocześnie odpowiednich zapisów w księgach rachunkowych roku obrotowe-

go, którego sprawozdanie finansowe dotyczy, oraz powiadomić biegłego rewidenta, który sprawozdanie to bada lub zbadał. Jeżeli zdarzenia, które nastąpiły po dniu bilansowym, nie powodują zmiany stanu istniejącego na dzień bilansowy, to odpowiednie wyjaśnienia zamieszcza się w informacji dodatkowej.

2. Jeżeli jednostka otrzymała informacje o zdarzeniach, o których mowa w ust. 1, po zatwierdzeniu rocznego sprawozdania finansowego, to ich skutki ujmuje w księgach rachunkowych roku obrotowego, w którym informacje te otrzymała.

3. Jeżeli w danym roku obrotowym lub przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego za ten rok obrotowy jednostka stwierdziła popełnienie w poprzednich latach obrotowych błędu podstawowego, w następstwie którego nie można uznać sprawozdania finansowego za rok lub lata poprzednie za spełniające wymagania określone w art. 4 ust. 1, to kwotę korekty spowodowanej usunięciem tego błędu odnosi się na kapitał (fundusz) własny i wykazuje jako „zysk (strata) z lat ubiegłych”.

5.7 Rozdział 6. Sprawozdania finansowe jednostek powiązanych

Art. 55

(Skonsolidowane sprawozdanie finansowe)

1. Jednostka dominująca, mająca siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sporządza roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy kapitałowej, obejmujące dane jednostki dominującej i jednostek od niej zależnych wszystkich szczebli, bez względu na to, w jakim państwie znajduje się ich siedziba, zestawione w taki sposób, jakby grupa kapitałowa stanowiła jedną jednostkę.

2. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe składa się z:

- 1) skonsolidowanego bilansu,
- 2) skonsolidowanego rachunku zysków i strat,
- 3) skonsolidowanego rachunku przepływów pieniężnych,
- 4) zestawienia zmian w skonsolidowanym kapitale własnym,
- 5) informacji dodatkowej, obejmującej wprowadzenie do skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz dodatkowe informacje i objaśnienia.

Do rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej dołącza się sprawozdanie z jej działalności sporządzone odpowiednio według zasad, o których mowa w art. 49 ust. 2.

3. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządza się również na inny dzień bilansowy, jeżeli obowiązek taki wynika z odrębnych przepisów.

4. Jeżeli jednostki grupy kapitałowej są także znaczącymi inwestorami, to w odrębnych pozycjach skonsolidowanego sprawozdania finansowego wykazuje się udziały w jednostkach stowarzyszonych, zgodnie z zasadami określonymi w niniejszym rozdziale.

5. Jeżeli jednostki grupy kapitałowej, objęte konsolidacją, posiadają udziały w jednostkach współzależnych, to dane tych jednostek będących spółkami handlowymi wykazuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym według zasad określonych w art. 62, o ile dane te nie są już zawarte w sprawozdaniach finansowych jednostek grupy kapitałowej, zaś dane pozostałych jednostek współzależnych – według zasad określonych w art. 61.

6. Jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej, to do sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego stosuje się odpowiednio przepisy rozdziałów 4 i 5.

7. Jeżeli znaczący inwestor, nie będący jednostką dominującą, wycenia i wykazuje w sprawozdaniu finansowym udziały w jednostkach stowarzyszonych metodą praw własności, to stosuje zasady określone w art. 62 ust. 1. W przypadku niestosowania wyceny metodą praw własności, skutki, jakie spowodowałyby jej stosowanie, oraz wpływ na wynik finansowy podaje się w informacji dodatkowej sprawozdania finansowego.

Art. 56
(Zwolnienia)

1. Jednostka dominująca może nie sporządzać skonsolidowanego sprawozdania finansowego, jeżeli na dzień bilansowy łączne dane jednostki dominującej oraz wszystkich jednostek zależnych każdego szczebla, bez dokonywania wyłączeń konsolidacyjnych, o których mowa w art. 60 ust. 2 i 3, z uwzględnieniem danych jednostek współzależnych nie będących spółkami handlowymi, spełniają co najmniej dwa z następujących warunków:

1) łączne średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wyniosło nie więcej niż 250 osób,

2) łączna suma bilansowa w walucie polskiej nie przekroczyła równowartości 7.500.000 euro,

3) łączne przychody netto ze sprzedaży produktów i towarów oraz operacji finansowych w walucie polskiej nie przekroczyły równowartości 15.000.000 euro.

2. Jednostka dominująca, zależna od innej jednostki, może nie sporządzać skonsolidowanego sprawozdania finansowego, jeżeli jednostka dominująca wyższego szczebla posiada co najmniej 90 proc. udziałów tej jednostki, a wszyscy pozostali udziałowcy nie zgłosili zasadnego sprzeciwu w terminie 6 miesięcy przed dniem bilansowym. W takim przypadku jednostka dominująca wyższego szczebla jest zobowiązana do objęcia konsolidacją zarówno zależnej od niej jednostki dominującej, jak i wszystkich jednostek zależnych od jednostki dominującej zwolnionej ze sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

3. Jednostka dominująca może nie sporządzać skonsolidowanego sprawozdania finansowego także wtedy, gdy wszystkie jednostki od niej zależne wyłącza się z obowiązku objęcia ich konsolidacją na podstawie art. 57 lub art. 58.

4. Jeżeli jednostka dominująca lub jednostka jej podporządkowana jest emitentem papierów wartościowych dopuszczonych do publicznego obrotu lub ubiega się o ich dopuszczenie, lub emitowane przez nią papiery wartościowe są notowane na jednym z rynków regulowanych w krajach Unii Europejskiej, nie stosuje się zwolnień, o których mowa w ust. 1 i 2.

Art. 57 (Wyłączenia)

1. Konsolidacją nie obejmuje się jednostki zależnej oraz nie będącej spółką handlową jednostki współzależnej, jeżeli:

1) udziały tej jednostki zostały nabyte, zakupione lub pozyskane w innej formie, z wyłącznym ich przeznaczeniem do późniejszej odprzedaży, w terminie jednego roku od dnia ich nabycia, zakupu lub pozyskania w innej formie,

2) sprawowanie kontroli lub współkontroli nad jednostką według przewidywań kierownika jednostki dominującej będzie trwać krócej niż rok, licząc od dnia bilansowego, na który sporządzane jest sprawozdanie jednostki dominującej, a jednostka ta nie była wcześniej objęta konsolidacją,

3) występują ograniczenia w sprawowaniu kontroli lub współkontroli nad jednostką, które wyłączają swobodne dysponowanie jej aktywami, w tym wypracowanym przez tę jednostkę zyskiem netto, lub które wyłączają sprawowanie kontroli nad organami kierującymi tą jednostką.

2. Konsolidacją nie obejmuje się jednostki zależnej oraz nie będącej spółką handlową jednostki współzależnej, jeżeli prowadzi ona całkowicie odmienny rodzaj działalności, na skutek czego włączenie danych tej jednostki do skonsolidowanego sprawozdania finansowego byłoby sprzeczne z realizacją obowiązku, określonego w art. 4 ust. 1, z zastrzeżeniem art. 59 ust. 2.

Art. 58

(Dodatkowe zwolnienia z konsolidacji)

1. Konsolidacją można nie obejmować jednostki zależnej lub współzależnej nie będącej spółką handlową, jeżeli:

1) dane finansowe tej jednostki są nieistotne dla realizacji obowiązku określonego w art. 4 ust. 1,

2) jednostka rozpoczęła działalność w drugiej połowie roku obrotowego, będącego również rokiem obrotowym jednostki dominującej, i łączy swoje księgi rachunkowe i sprawozdanie finansowe za ten okres z księgami rachunkowymi i sprawozdaniem finansowym za rok następnny,

3) pozyskanie informacji, niezbędnych do prawidłowego i rzetelnego objęcia jednostki konsolidacją, wiązać się może z poniesieniem niewspółmiernie wysokich kosztów, uniemożliwiających spełnienie wymaganych ustawą obowiązków, związanych ze sporządzeniem, zbadaniem, zatwierdzeniem i opublikowaniem skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Przepis ten ma zastosowanie wyłącznie do jednostek, których siedziba lub miejsce sprawowania zarządu znajduje się poza obszarem Rzeczypospolitej Polskiej lub Unii Europejskiej.

2. Jeżeli dwie lub więcej jednostek zależnych lub współzależnych spełnia kryterium, o którym mowa w ust. 1, ale ich łączne dane są istotne z punktu widzenia realizacji obowiązku, o którym mowa w art. 4 ust. 1, to jednostki te należy objąć konsolidacją.

Art. 59

(Metody konsolidacji)

1. Dane jednostki zależnej konsoliduje się metodą konsolidacji pełnej, o której mowa w art. 60 ust. 1, zaś dane jednostek współzależnych nie będących spółkami handlowymi konsoliduje się metodą konsolidacji proporcjonalnej, o której mowa w art. 61 ust. 1, z zastrzeżeniem art. 55 ust. 5.

2. Dane jednostki zależnej lub współzależnej, o których mowa w art. 57 ust. 2, wykazuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym metodą praw własności. Jeżeli zostały spełnione warunki, o których mowa w art. 57 ust. 1 pkt 2 lub 3, a jednostka zależna lub współzależna była wcześniej objęta konsolidacją lub jednostka dominująca wstąpiła w prawa znaczącego inwestora, to dane tych jednostek wykazuje się metodą praw własności, o której mowa w art. 62 ust. 1.

3. Udziały w jednostce stowarzyszonej oraz udziały w jednostkach współzależnych będących spółkami handlowymi wykazuje się w skonsolidowanym

sprawozdaniu finansowym grupy kapitałowej metodą praw własności, o której mowa w art. 62 ust. 1.

Art. 60

(Metoda pełna konsolidacji)

1. Metoda konsolidacji pełnej polega na sumowaniu, w pełnej wartości, poszczególnych pozycji odpowiednich sprawozdań finansowych jednostki dominującej i jednostek zależnych, dokonaniu wyłączeń, o których mowa w ust. 2 i 6, oraz innych korekt, o których mowa w ust. 8-9.

2. Wyłączeniu podlega wyrażona w cenie nabycia wartość udziałów posiadanych przez jednostkę dominującą i inne jednostki objęte konsolidacją w jednostkach zależnych z tą częścią, wycenionych według wartości godziwej aktywów netto jednostek zależnych, która odpowiada udziałowi jednostki dominującej i innych jednostek grupy kapitałowej objętych konsolidacją w jednostkach zależnych, na dzień rozpoczęcia sprawowania nad nimi kontroli. Jeżeli wartość posiadanych udziałów i odpowiadająca im część aktywów netto jednostek zależnych, wycenionych według ich wartości godziwych, różnią się, to – z zastrzeżeniem ust. 3 i 4:

1) nadwyżkę wartości udziałów nad odpowiadającą im częścią aktywów netto wycenionych według ich wartości godziwych – wartość firmy, wykazuje się w aktywach skonsolidowanego bilansu, w odrębnej pozycji aktywów trwałych jako „Wartość firmy jednostek podporządkowanych”,

2) nadwyżkę odpowiedniej części aktywów netto wycenionych według ich wartości godziwych nad wartością udziałów – ujemną wartość firmy, wykazuje się w pasywach skonsolidowanego bilansu w odrębnej pozycji jako „Ujemna wartość firmy jednostek podporządkowanych”.

3. Jeżeli sprawowanie kontroli nad jednostką zależną powstaje lub zostaje wzmocnione w wyniku kilku znaczących transakcji lub transakcje te następują w znacznych odstępach czasu, to różnice, o których mowa w ust. 2, ustala się na każdy dzień nabycia poszczególnych części udziałów, przy czym po raz pierwszy ustala się je na dzień powstania stosunku podporządkowania.

4. W przypadku zmian procentowego udziału jednostki dominującej lub grupy kapitałowej w aktywach netto jednostki zależnej w wyniku wydania (emisji) udziałów, powstałą z tego tytułu różnicę, o której mowa w ust. 2, zalicza się w całości do przychodów lub kosztów finansowych.

5. Dla ustalania podstaw wyceny aktywów netto w wartościach godziwych oraz rozliczania wartości firmy lub ujemnej wartości firmy stosuje się odpowiednio zasady określone w art. 28 ust. 5 i w art. 44b ust. 4, 11 i 12.

6. Wyłączeniu podlegają również w całości:

- 1) wzajemne należności i zobowiązania oraz inne rozrachunki o podobnym charakterze jednostek objętych konsolidacją,**
- 2) przychody i koszty operacji gospodarczych dokonanych między jednostkami objętymi konsolidacją,**
- 3) zyski lub straty powstałe w wyniku operacji gospodarczych dokonanych między jednostkami objętymi konsolidacją, zawarte w wartości aktywów podlegających konsolidacji,**
- 4) dywidendy naliczone lub wypłacone przez jednostki zależne jednostce dominującej i innym jednostkom, objętym konsolidacją.**

7. Można nie dokonywać wyłączeń, o których mowa w ust. 6, jeżeli nie są one istotne dla realizacji obowiązku określonego w art. 4 ust. 1.

8. Jeżeli w ciągu roku obrotowego zbyto udziały w jednostce zależnej, to w skonsolidowanym rachunku zysków i strat wykazuje się:

- 1) wyniki działalności osiągnięte przez tę jednostkę zależną do dnia zbycia udziałów przez jednostkę dominującą lub inną jednostkę objętą konsolidacją,**
- 2) wynik ze zbycia udziałów jednostki zależnej, ustalony jako różnica między przychodem ze zbycia udziałów a odpowiadającą im częścią aktywów netto jednostki zależnej, skorygowana o nie odpisaną część wartości firmy lub ujemnej wartości firmy, dotyczącą zbytych udziałów.**

9. Udziały w kapitale własnym jednostek zależnych, należące do osób lub jednostek innych niż objęte konsolidacją, wykazuje się w odrębnej pozycji pasywów skonsolidowanego bilansu, po kapitałach własnych jako „Kapitały mniejszości”. Wartość początkową tych kapitałów ustala się w wysokości odpowiadającej im wartości godziwej aktywów netto, ustalonej na dzień rozpoczęcia sprawowania kontroli. Wartość tę zwiększa się lub zmniejsza odpowiednio o zmiany w aktywach netto jednostek zależnych. Przypadające na inne osoby lub jednostki nie objęte konsolidacją zyski lub straty wykazuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat po pozycji „Wynik finansowy netto”, jako „Zyski (straty) mniejszości”, z uwzględnieniem korekty wyniku z tytułu określonego w ust. 6 pkt 4. Jeżeli straty jednostek zależnych przypadające na kapitały mniejszości przekraczają kwoty gwarantujące ich pokrycie, to ich nadwyżka podlega rozliczeniu z kapitałem własnym grupy kapitałowej.

Art. 61

(Metoda konsolidacji proporcjonalnej)

1. Metoda konsolidacji proporcjonalnej polega na sumowaniu poszczególnych pozycji sprawozdań finansowych jednostki dominującej, w pełnej war-

tości, z częścią wartości poszczególnych pozycji sprawozdań finansowych, jednostek współzależnych nie będących spółkami handlowymi, proporcjonalną do posiadanych przez jednostki grupy kapitałowej objęte konsolidacją udziałów oraz dokonaniu wyłączeń.

2. Wyłączeniu podlega wyrażona w cenie nabycia wartość udziałów posiadanych przez jednostkę dominującą i inne jednostki objęte konsolidacją w jednostkach współzależnych z tą częścią, wycenionych według wartości godziwej aktywów netto jednostek współzależnych, która odpowiada udziałowi jednostki dominującej i innych jednostek grupy kapitałowej, objętych konsolidacją w jednostkach współzależnych na dzień rozpoczęcia spółkontroli. Jeżeli wartość posiadanych udziałów i odpowiadająca im część wycenionych, według ich wartości godziwych, aktywów netto jednostek współzależnych różnią się, to z zastrzeżeniem ust. 3 i 4:

1) wartość firmy wykazuje się w aktywach skonsolidowanego bilansu, w odrębnej pozycji aktywów trwałych, jako „Wartość firmy jednostek podporządkowanych”,

2) ujemną wartość firmy wykazuje się w pasywach skonsolidowanego bilansu, w odrębnej pozycji, jako „Rezerwa kapitałowa jednostek podporządkowanych”.

3. Jeżeli sprawowanie spółkontroli nad jednostką współzależną powstaje lub zostaje wzmocnione w wyniku kilku znaczących transakcji lub transakcje te następują w znacznych odstępach czasu, to różnice, o których mowa w ust. 2, ustala się na każdy dzień nabycia poszczególnych części udziałów, przy czym po raz pierwszy ustala się je na dzień powstania stosunku podporządkowania.

4. W przypadku zmian procentowego udziału jednostki dominującej lub grupy kapitałowej w aktywach netto jednostki współzależnej, w wyniku wydania (emisji) udziałów, powstałą z tego tytułu różnicę, o której mowa w ust. 2, zalicza się w całości do przychodów lub kosztów finansowych.

5. Dla ustalania podstaw wyceny aktywów netto w wartościach godziwych oraz rozliczania wartości firmy lub ujemnej wartości firmy stosuje się odpowiednio zasady określone w art. 28 ust. 5 i w art. 44b ust. 4, 11 i 12.

6. Wyłączeniu, przed zsumowaniem odpowiednich pozycji sprawozdań finansowych, podlegają również:

1) wzajemne należności i zobowiązania oraz inne rozrachunki o podobnym charakterze jednostek objętych konsolidacją – w pełnych kwotach,

2) przychody i koszty operacji gospodarczych dokonanych między jednostkami objętymi konsolidacją – w pełnych kwotach,

- 3) zyski lub straty powstałe w wyniku operacji dokonanych między jednostkami objętymi konsolidacją, zawarte w wartości aktywów podlegających konsolidacji – w proporcji do posiadanych udziałów,
- 4) dywidendy naliczone lub wypłacone przez jednostki współzależne jednostce dominującej i innym jednostkom objętym konsolidacją – w pełnych kwotach.

7. Można nie dokonywać wyłączeń, o których mowa w ust. 6, jeżeli nie są one istotne dla realizacji obowiązku określonego w art. 4 ust. 1.

8. Jeżeli w ciągu roku obrotowego zbyto udziały w jednostce współzależnej, to w skonsolidowanym rachunku zysków i strat wykazuje się:

- 1) wynik działalności osiągnięty przez tę jednostkę współzależną do dnia zbycia udziałów przez jednostkę dominującą lub inną jednostkę objętą skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym, o ile jednostka ta dalej objęta jest konsolidacją,
- 2) wynik ze zbycia udziałów jednostki współzależnej, ustalony jako różnica między przychodem ze zbycia udziałów a odpowiadającą im częścią aktywów netto jednostki współzależnej, skorygowana o nie odpisaną część wartości firmy lub ujemnej wartości firmy, dotyczącą zbytych udziałów.

9. Nie wykazuje się udziałów w kapitale własnym jednostek współzależnych, w tym zysków (strat) netto, należących do osób lub jednostek innych niż wchodzące w skład grupy kapitałowej i objęte konsolidacją.

Art. 62

(Metoda praw własności)

1. Przy stosowaniu metody praw własności w aktywach trwałych skonsolidowanego bilansu wyodrębnia się pozycję „Udziały w jednostkach podporządkowanych wyceniane metodą praw własności”, wykazując udziały w cenach ich nabycia skorygowanych o różnicę między cenami nabycia udziałów a wartością udziałów w kapitale własnym tych jednostek. Różnicę tą ustala się i wykazuje w odrębnej pozycji skonsolidowanego bilansu oraz odnosi się na skonsolidowany rachunek zysków i strat, stosując zasady, o których mowa w art. 60 ust. 2 i 5.

2. Skorygowaną cenę nabycia, o której mowa w ust. 1, ustaloną na dzień uzyskania znaczącego wpływu albo na dzień rozpoczęcia kontroli lub współkontroli, powiększa się lub pomniejsza o przypadające na rzecz jednostki dominującej lub innej jednostki grupy kapitałowej objętej konsolidacją zwiększenia lub zmniejszenia kapitału własnego tej jednostki podporządkowanej, jakie nastąpiły od dnia uzyskania znaczącego wpływu albo od dnia rozpoczęcia

kontroli lub współkontroli do dnia bilansowego, w tym zmniejszenia z tytułu rozliczeń z jej właścicielami.

3. Przy stosowaniu metody praw własności w skonsolidowanym rachunku zysków i strat wykazuje się, w oddzielnej pozycji, udział znaczącego inwestora lub jednostki dominującej, lub innej jednostki grupy kapitałowej objętej konsolidacją w wyniku finansowym jednostki podporządkowanej. Z wyniku jednostki podporządkowanej wyłącza się zawarte w aktywach zyski lub straty z tytułu transakcji dokonanych między jednostkami objętymi skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym a daną jednostką podporządkowaną.

4. Jeżeli jednostka podporządkowana zobowiązana jest sporządzić skonsolidowane sprawozdanie finansowe, to dane tej jednostki włącza się do skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej na podstawie danych finansowych, uwzględniających dane finansowe jej grupy kapitałowej. Dotyczy to także sposobu ustalania różnicy, o której mowa w ust. 1.

5. W przypadku trwałego ograniczenia wywierania znaczącego wpływu na jednostkę stowarzyszoną, wartość udziałów w tej jednostce wykazuje się metodą praw własności, w wysokości określonej na dzień tego ograniczenia. Zasada ta dotyczy także innych jednostek podporządkowanych, o których mowa w art. 58 ust. 1 pkt 3.

6. W przypadku trwałej utraty wartości udziałów w jednostkach podporządkowanych, ustalona na dzień nabycia udziałów wartość firmy lub ujemna wartość firmy podlega odpisaniu na wynik finansowy w kwocie równej różnicy pomiędzy dotychczasową wartością udziałów a ich wartością skorygowaną.

Art. 63

(Wartość firmy zgodnie z metodą praw własności)

1. Jeżeli jednostka dominująca lub znaczący inwestor wycenia zaliczane do aktywów trwałych posiadane przez nią udziały w jednostce podporządkowanej metodą praw własności – zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 4, to wartość aktywów netto oraz wartość firmy lub ujemną wartość firmy ustala się, stosując zasady określone w art. 60 ust. 2 i 5.

2. Cenę nabycia udziałów powiększa się lub pomniejsza, o przypadające na rzecz jednostki dominującej lub znaczącego inwestora, zwiększenia lub zmniejszenia kapitału własnego jednostki podporządkowanej, jakie nastąpiły od dnia uzyskania znaczącego wpływu lub od dnia objęcia kontroli lub współkontroli do dnia bilansowego, w tym zmniejszenia z tytułu rozliczeń z jej właściciela-

mi, z tym że udział w zysku (stracie) netto jednostki podporządkowanej koryguje się o odpis wartości firmy lub ujemnej wartości firmy, z zachowaniem zasad, o których mowa w art. 44b ust. 11 i 12, oraz odpis różnicy w wycenie aktywów netto według ich wartości godziwych i wartości księgowych, przypadający na dany okres sprawozdawczy.

3. Zasady określone w art. 62 ust. 3-6 stosuje się odpowiednio.

Art. 63a

(Wyłączenia z metody praw własności)

Metody praw własności, o której mowa w art. 62 i 63, nie stosuje się odpowiednio w przypadkach określonych w art. 57 ust. 1 oraz można nie stosować odpowiednio w przypadkach określonych w art. 58.

Art. 63b

(Jednakowe metody sporządzania sprawozdań finansowych)

1. Jednostki, których dane objęte są skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym, a w szczególności jednostki zależne i współzależne, powinny stosować jednakowe metody wyceny aktywów i pasywów oraz sporządzania sprawozdań finansowych, zgodne z przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości jednostki dominującej. Jeżeli z ważnych przyczyn stosowanie jednakowych metod wyceny i sporządzania sprawozdań finansowych nie jest możliwe, należy dokonać odpowiednich przekształceń sprawozdań finansowych tych jednostek, których dane finansowe są istotne dla realizacji obowiązku określonego w art. 4 ust. 1.

2. Zasady określone w art. 51 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 63c

(Warunki dla skonsolidowanych sprawozdań)

1. Sprawozdanie finansowe, o którym mowa w art. 55 ust. 1 i 7, sporządza się na ten sam dzień bilansowy i za ten sam rok obrotowy, co sprawozdanie finansowe jednostki dominującej. Jeżeli ten sam dzień bilansowy nie może być przyjęty przez poszczególne jednostki grupy kapitałowej, to konsolidacją można objąć sprawozdanie finansowe sporządzone za inny okres roczny niż rok obrotowy, pod warunkiem że dzień bilansowy tych sprawozdań finansowych przypada nie wcześniej niż na 3 miesiące przed dniem bilansowym przyjętym dla grupy kapitałowej. Dotyczy to również sprawozdań finansowych jednostek, dla których stosuje się metodę praw własności.

2. Jednostka dominująca sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe, nie później niż w ciągu 2 miesięcy od daty obowiązującej dla sporządzenia sprawozdania finansowego jednostki dominującej. Jeżeli konsolidacja następuje także na szczeblu jednostek podporządkowanych, termin ten przedłuża się o kolejny miesiąc.

3. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe podpisuje kierownik jednostki dominującej oraz inne osoby odpowiedzialne za sporządzenie tego sprawozdania. Przepis art. 52 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

4. Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe podlega zatwierdzeniu przez organ zatwierdzający jednostki dominującej, nie później niż 8 miesięcy od dnia bilansowego, na który należy sporządzić roczne sprawozdanie finansowe jednostki dominującej.

Art. 63d

(Sprawozdania jednostek powiązanych)

Sprawozdania finansowe jednostek powiązanych oraz sprawozdania z ich działalności, w przypadku gdy jednostkami dominującymi lub znaczącymi inwestorami są emitenci papierów wartościowych dopuszczonych do publicznego obrotu lub ubiegający się o ich dopuszczenie, sporządza się na podstawie przepisów ustawy, z uwzględnieniem przepisów o publicznym obrocie papierami wartościowymi.

5.8 Rozdział 7. Badanie i ogłaszanie sprawozdań finansowych

Art. 64

(Zakres stosowania)

1. Badaniu i ogłaszaniu podlegają roczne skonsolidowane sprawozdania finansowe grup kapitałowych oraz roczne sprawozdania finansowe kontynuujących działalność:

1) banków oraz **zakładów ubezpieczeń**,

2) jednostek działających na podstawie **przepisów** o publicznym obrocie papierami wartościowymi i funduszach powierniczych oraz przepisów o funduszach inwestycyjnych,

2a) jednostek działających na podstawie przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych,

3) spółek akcyjnych,

4) pozostałych jednostek, które w poprzedzającym roku obrotowym, za który sporządzono sprawozdania finansowe, spełniły co najmniej dwa z następujących warunków:

- a) średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wyniosło co najmniej 50 osób,**
- b) suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego stanowiła równowartość w walucie polskiej co najmniej 2.500.000 euro,**
- c) przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych za rok obrotowy stanowiły równowartość w walucie polskiej co najmniej 5.000.000 euro.**

2. W jednostkach sporządzających łączne sprawozdania finansowe, o których mowa w art. 51 ust. 1, warunki określone w ust. 1 stosuje się do łącznego rocznego sprawozdania finansowego.

3. Badaniu podlegają sprawozdania finansowe spółek przejmujących i spółek nowo zawiązanych, sporządzone za rok obrotowy, w którym nastąpiło połączenie według zasad, o których mowa w rozdziale 4a.

4. Badaniu i ogłaszaniu podlegają również półroczne sprawozdania finansowe funduszy inwestycyjnych.

5. skreślony.

Art. 65

(Cele badania i raportu z badania sprawozdania finansowego)

1. Celem badania sprawozdania finansowego jest wyrażenie przez biegłego rewidenta pisemnej opinii wraz z raportem o tym, czy sprawozdanie finansowe jest prawidłowe oraz rzetelnie i jasno przedstawia sytuację majątkową i finansową, jak też wynik finansowy badanej jednostki.

2. Opinia, o której mowa w ust. 1, powinna w szczególności stwierdzać, czy badane sprawozdanie finansowe:

- 1) zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych,**
- 2) zostało sporządzone zgodnie z określonymi ustawą zasadami rachunkowości,**
- 3) jest zgodne co do formy i treści z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa, statutem lub umową,**
- 4) przedstawia rzetelnie i jasno wszystkie istotne dla oceny jednostki informacje, a w odniesieniu do sprawozdania z działalności jednostki, czy informacje zawarte w tym sprawozdaniu uwzględniają postanowienia art.**

49 ust. 2 i zgodne są z informacjami zawartymi w rocznym sprawozdaniu finansowym.

3. W opinii należy również:

- 1) poinformować o niedopełnieniu, do dnia wyrażenia opinii, określonych w art. 69 i 70 obowiązków złożenia we właściwym rejestrze sądowym oraz do ogłoszenia sprawozdania finansowego za rok lub lata poprzedzające rok obrotowy,
- 2) wskazać na stwierdzone podczas badania poważne zagrożenia dla kontynuacji działalności przez jednostkę.

4. Opinia powinna w sposób jednoznaczny wskazywać powody wyrażenia zastrzeżeń do sprawozdania finansowego, wyrażenia opinii negatywnej lub odmowy wyrażenia opinii, z uwagi na zaistnienie okoliczności uniemożliwiających jej sformułowanie. Zastrzeżenia należy wyrazić w sposób wskazujący na ich zasięg.

5. Raport, o którym mowa w ust. 1, powinien przedstawiać w szczególności:

- 1) ogólną charakterystykę jednostki (dane identyfikujące jednostkę),
- 2) stwierdzenie uzyskania od jednostki żądanych informacji, wyjaśnień i oświadczeń,
- 3) ocenę prawidłowości stosowanego systemu rachunkowości i działania powiązanej z nim kontroli wewnętrznej,
- 4) charakterystykę pozycji lub grupy pozycji sprawozdania finansowego, jeżeli zdaniem biegłego rewidenta wymagają one omówienia,
- 5) stwierdzenie stosowania się przez bank do obowiązujących zasad w zakresie ostrożności, określonych w odrębnych przepisach, oraz stwierdzenie prawidłowości ustalenia współczynnika wypłacalności,
- 6) stwierdzenie utworzenia przez zakład ubezpieczeń rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w wysokości zapewniającej pełne wywiązanie się z bieżących i przyszłych zobowiązań, wynikających z zawartych umów ubezpieczenia, oraz zabezpieczenie tych rezerw lokatami, zgodnie z przepisami o działalności ubezpieczeniowej, a także prawidłowości wyliczenia marginesu wypłacalności i posiadania finansowego pokrycia tego marginesu,
- 7) przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostki, ze wskazaniem na zjawiska, które w porównaniu z poprzednimi okresami sprawozdawczymi w istotny sposób wpływają negatywnie na tę sytuację, a zwłaszcza zagrażają kontynuowaniu działalności przez jednostkę. Jeżeli w toku badania jednostki biegły rewident stwierdzi istotne, mające wpływ na sprawozdanie finansowe, naruszenie prawa, statutu lub umowy spółki, to powinien o tym poinformować w raporcie, a w razie potrzeby również w opinii.

6. Opinia i raport powinny wynikać z zebranej i opracowanej w toku badania dokumentacji rewizyjnej. Powinny one umożliwić biegłemu rewidentowi,

nie biorącemu udziału w badaniu, prześledzenie jego przebiegu i znalezienie uzasadnienia dla opinii wyrażonej o badanym sprawozdaniu finansowym.

Art. 66

(Bezstronność i niezależność biegłego rewidenta)

1. Badanie sprawozdania finansowego przeprowadza biegły rewident spełniający warunki do wyrażenia bezstronnej i niezależnej opinii o tym sprawozdaniu.

2. Bezstronność i niezależność nie jest zachowana, jeżeli biegły rewident:

1) posiada udziały, akcje lub inne tytuły własności w jednostce lub w jednostce z nią stowarzyszonej, dominującej, zależnej lub współzależnej, z wyłączeniem udziału w spółdzielni mieszkaniowej,

2) jest lub był w ostatnich 3 latach przedstawicielem prawnym (pełnomocnikiem), członkiem organów nadzorczych bądź zarządzających lub pracownikiem jednostki albo jednostki z nią stowarzyszonej, dominującej, zależnej lub współzależnej,

3) w ostatnich 3 latach uczestniczył w prowadzeniu ksiąg rachunkowych, sporządzaniu sprawozdania finansowego, stanowiącego przedmiot badania,

4) osiągnął chociażby w jednym roku w ciągu ostatnich 5 lat co najmniej 50 proc. przychodu rocznego z tytułu świadczenia usług na rzecz danej jednostki, jednostki wobec niej dominującej lub jednostek z nią stowarzyszonych, jednostek od niej zależnych lub współzależnych. Nie dotyczy to pierwszego roku działalności biegłego rewidenta,

5) jest małżonkiem, krewnym lub powinowatym w linii prostej do drugiego stopnia lub jest związany z tytułu opieki, przysposobienia lub kurateli z osobą zarządzającą lub będącą w organach nadzorczych jednostki albo zatrudniona przy prowadzeniu badania takie osoby,

6) z innych powodów nie może sporządzić bezstronnej i niezależnej opinii.

3. Zasady bezstronności i niezależności określone w ust. 2 stosuje się odpowiednio do podmiotów, o których mowa w art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z 13 października 1994 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie (Dz. U. nr 121, poz. 592, z 1996 r. nr 102, poz. 475 oraz z 2000 r. nr 89, poz. 992 i nr 94, poz. 1037) oraz do członków zarządu i organów nadzorczych tych podmiotów lub innych osób uczestniczących w badaniu tych sprawozdań.

4. Wyboru podmiotu, o którym mowa w ust. 3, dokonuje organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe jednostki, chyba że statut, umowa lub inne wiążące jednostkę przepisy prawa stanowią inaczej.

5. Kierownik jednostki zawiera z podmiotem, o którym mowa w ust. 3, umowę o badanie w terminie umożliwiającym mu udział w inwentaryzacji zna-

czących składników majątkowych. Koszty badania sprawozdania finansowego ponosi badana jednostka.

6. Badanie przeprowadzone z naruszeniem przepisu ust. 1-4 jest nieważne z mocy prawa.

Art. 67

(Obowiązek informacyjny biegłego rewidenta)

1. Kierownik badanej jednostki zapewnia udostępnienie biegłemu rewidentowi, przeprowadzającemu badanie sprawozdania finansowego, ksiąg rachunkowych oraz dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów oraz wszelkich innych dokumentów, jak również udziela wyczerpujących informacji, wyjaśnień i oświadczeń – niezbędnych do wydania opinii biegłego rewidenta o badanym sprawozdaniu finansowym jednostki.

2. Biegły rewident jest uprawniony do uzyskania informacji związanych z przebiegiem badania od kontrahentów badanej jednostki, w tym także od banków i jej doradców prawnych – z upoważnienia kierownika badanej jednostki.

3. Jeżeli przedmiotem badania jest sprawozdanie finansowe jednostki dominującej, to uprawnienia biegłego rewidenta, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługują także wobec jednostek zależnych, współzależnych i stowarzyszonych.

4. Biegli rewidenci, którzy przeprowadzili badanie sprawozdania finansowego:
1) jednostki, jednostek zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych – za okresy sprawozdawcze poprzedzające rok obrotowy,
2) jednostek zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych – za rok obrotowy — są obowiązani do udzielenia odpowiednich informacji i wyjaśnień biegłemu rewidentowi, badającemu za rok obrotowy sprawozdanie finansowe jednostki, w tym jednostki dominującej.

Art. 67a

(Stosowanie przepisów)

Przepisy art. 65, art. 66 ust. 1, 2, 4 i 5 oraz art. 67 stosuje się odpowiednio do badania sprawozdań finansowych innych niż określone w art. 64.

Art. 68

(Udostępnianie sprawozdania)

Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, spółki akcyjne oraz spółdzielnie są obowiązane do udostępnienia wspólnikom,

akcjonariuszom lub członkom rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki, a jeżeli sprawozdanie finansowe podlega obowiązkowi badania – także opinii wraz z raportem biegłego rewidenta – najpóźniej na 15 dni przed zgromadzeniem wspólników, walnym zgromadzeniem akcjonariuszy lub walnym zgromadzeniem członków albo przedstawiciele członków spółdzielni. Spółka akcyjna udostępnia ponadto akcjonariuszom sprawozdanie rady nadzorczej i komisji rewizyjnej.

Art. 69

(Składanie sprawozdania do rejestru)

1. Kierownik jednostki składa we właściwym rejestrze sądowym roczne sprawozdanie finansowe, opinię biegłego rewidenta, jeżeli podlegało ono badaniu zgodnie z przepisami art. 64 ust. 1, odpis uchwały bądź postanowienia organu zatwierdzającego o zatwierdzeniu rocznego sprawozdania finansowego i podziale zysku lub pokryciu straty, a w przypadku spółek kapitałowych, товариств ubezpieczeń wzajemnych, spółdzielni oraz przedsiębiorstw państwowych – także sprawozdanie z działalności jednostki – w ciągu 15 dni od dnia zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego.

2. Jeżeli sprawozdanie finansowe nie zostało zatwierdzone w terminie określonym w art. 53 ust. 1, to należy je złożyć w sądzie lub innym organie, o których mowa w ust. 1, w ciągu 15 dni po tym terminie.

3. Przepis ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do jednostki dominującej sporządzającej roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy kapitałowej.

Art. 70

(Ogłoszenie)

1. Kierownik jednostki, o której mowa w art. 64 ust. 1, obowiązany jest złożyć wprowadzenie do sprawozdania finansowego stanowiące część informacji dodatkowej, bilans, rachunek zysków i strat, zestawienie zmian w kapitale własnym oraz rachunek przepływów pieniężnych za rok obrotowy, do ogłoszenia w ciągu 15 dni od dnia ich zatwierdzenia, wraz z opinią biegłego rewidenta oraz odpisem uchwały bądź postanowienia organu zatwierdzającego o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego i podziale zysku lub pokryciu straty. Zakres rocznego i półrocznego sprawozdania finansowego funduszy inwestycyjnych oraz termin ich złożenia do ogłoszenia określają odrębne przepisy.

2. Ogłoszenie, o którym mowa w ust. 1 i art. 64 ust. 4, następuje w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski B”, a w odniesieniu do spółdzielni – w Monitorze Spółdzielczym.

3. Przepis ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do jednostki dominującej sporządzającej roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy kapitałowej.

5.9 Rozdział 8. Ochrona danych

Art. 71

(Przechowywanie dokumentacji)

1. Dokumentację, o której mowa w art. 10 ust. 1, księgi rachunkowe, dowody księgowe, dokumenty inwentaryzacyjne i sprawozdania finansowe, zwane dalej także „zbiorami”, należy przechowywać w należyty sposób i chronić przed niedozwolonymi zmianami, nieupoważnionym rozpowszechnianiem, uszkodzeniem lub zniszczeniem.

2. Przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera ochrona danych powinna polegać na stosowaniu odpornych na zagrożenia nośników danych, na doborze stosownych środków ochrony zewnętrznej, na systematycznym tworzeniu rezerwowych kopii zbiorów danych zapisanych na nośnikach **komputerowych, pod warunkiem zapewnienia trwałości zapisu informacji systemu rachunkowości, przez czas nie krótszy od wymaganego do przechowywania ksiąg rachunkowych, oraz na zapewnieniu ochrony programów komputerowych i danych systemu informatycznego rachunkowości, poprzez stosowanie odpowiednich rozwiązań programowych i organizacyjnych, chroniących przed nieupoważnionym dostępem lub zniszczeniem.**

Art. 72

(Forma przechowywania danych gromadzonych przy użyciu komputera)

1. Księgi rachunkowe mogą mieć formę, z zastrzeżeniem art. 13 ust. 2 i 3, zbiorów utrwalonych na nośnikach komputerowych, pod warunkiem stosowania rozwiązań wymienionych w art. 71 ust. 2.

2. Jeżeli system ochrony zbiorów danych rachunkowości, utrwalonych na nośnikach komputerowych, nie spełnia wymagań określonych w art. 71 ust. 2, zapisy te powinny być wydrukowane w terminach przewidzianych w art. 13 ust. 6.

3. Przechowywanie ksiąg rachunkowych na innym nośniku niż wymieniony w ust. 2 jest dopuszczalne pod warunkiem zapewnienia odtworzenia ksiąg w formie wydruków.

Art. 73

(Miejsce i sposób przechowywania danych)

1. Dowody księgowo i dokumenty inwentaryzacyjne przechowuje się w siedzibie zarządu lub oddziału (zakładu) jednostki w oryginalnej postaci, w ustalonym porządku dostosowanym do sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych, w podziale na **okresy sprawozdawcze**, w sposób pozwalający na ich łatwe odszukanie. Roczne zbiory dowodów księgowych i dokumentów inwentaryzacyjnych oznacza się określeniem nazwy ich rodzaju oraz symbolem końcowych lat i końcowych numerów w zbiorze.

2. Z wyłączeniem dokumentów dotyczących przeniesienia praw majątkowych do nieruchomości, list płac, powierzenia odpowiedzialności za **składniki aktywów**, znaczących umów i innych ważnych dokumentów określonych przez kierownika jednostki, po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego treść dowodów księgowych może być przeniesiona na nośniki danych, pozwalające zachować w trwałej postaci zawartość dowodów. Warunkiem stosowania tej metody przechowywania danych jest posiadanie urządzeń pozwalających na odtworzenie dowodów w postaci wydruku, **o ile inne przepisy nie stanowią inaczej**.

3. Po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za dany rok obrotowy, dokumentację przyjętych zasad rachunkowości, księgi rachunkowe oraz sprawozdania finansowe, w tym również sprawozdanie z działalności jednostki, przechowuje się odpowiednio w sposób określony w ust. 1.

Art. 74

(Okres przechowywania sprawozdań finansowych)

1. Zatwierdzone roczne sprawozdania finansowe podlegają trwałemu przechowywaniu.

2. Pozostałe zbiory przechowuje się co najmniej przez okres:

- 1) księgi rachunkowe – 5 lat,
- 2) karty wynagrodzeń pracowników bądź ich odpowiedniki – przez okres wymaganego dostępu do tych informacji, wynikający z przepisów emerytalnych, rentowych oraz podatkowych, nie krócej jednak niż 5 lat,
- 3) dowody księgowo dotyczące wpływów ze sprzedaży detalicznej – do dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego za dany rok obrotowy, nie krócej jednak niż do dnia rozliczenia osób, którym powierzono składniki aktywów objęte sprzedażą detaliczną,
- 4) dowody księgowo dotyczące wieloletnich inwestycji rozpoczętych, pożyczek, kredytów oraz umów handlowych, roszczeń dochodzonych w postępowaniu cywilnym lub objętych postępowaniem karnym albo podatkowym – przez 5 lat od

początku roku następującego po roku obrotowym, w którym operacje, transakcje i postępowanie zostały ostatecznie zakończone, spłacone, rozliczone lub przedaw-
nione,

5) dokumentację przyjętego sposobu prowadzenia rachunkowości – **przez okres nie krótszy od 5 lat od upływu jej ważności,**

6) dokumenty dotyczące rękojmi i reklamacji – 1 rok po terminie upływu rękojmi lub rozliczeniu reklamacji,

7) dokumenty inwentaryzacyjne – 5 lat,

8) pozostałe dowody księgowe i dokumenty – 5 lat.

3. Okresy przechowywania ustalone w ust. 2 oblicza się od początku roku następującego po roku obrotowym, którego dane zbiory dotyczą.

Art. 75

(Udostępnianie danych)

Udostępnienie osobie trzeciej zbiorów lub ich części:

1) do wglądu na terenie jednostki – wymaga zgody kierownika jednostki lub osoby przez niego upoważnionej,

2) poza siedzibą zarządu (oddziału) jednostki – wymaga pisemnej zgody kierownika jednostki oraz pozostawienia w jednostce potwierzonego spisu przejętych dokumentów,

chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej.

Art. 76

(Przechowywanie dokumentów w przypadku zakończenia działalności)

1. Zbiory jednostek, które:

1) zakończyły swoją działalność w wyniku połączenia z inną jednostką lub przekształcenia formy prawnej – przechowuje jednostka kontynuująca działalność,

2) zostały zlikwidowane – przechowuje wyznaczona osoba lub jednostka; o miejscu przechowywania kierownik, likwidator jednostki lub syndyk masy upadłościowej informuje właściwy sąd lub inny organ prowadzący rejestr lub ewidencję działalności gospodarczej oraz urząd skarbowy.

2. W sprawach, o których mowa w ust. 1, odpowiednio stosuje się przepisy art. 72-74.

5.10 Rozdział 9. Odpowiedzialność karna

Art. 77

(Odpowiedzialność za naruszenie przepisów)

Kto wbrew przepisom ustawy dopuszcza do:

- 1) nieprowadzenia ksiąg rachunkowych, prowadzenia ich wbrew przepisom ustawy lub podawania w tych księgach nierzetelnych danych,
- 2) niesporządzenia sprawozdania finansowego, sporządzenia go niezgodnie z przepisami ustawy lub zawarcia w tym sprawozdaniu nierzetelnych danych — podlega grzywnie lub karze pozbawienia wolności do lat 2, albo obu tym karom łącznie.

Art. 78

(Odpowiedzialność za niezgodną ze stanem faktycznym opinię)

1. Biegły rewident, który sporządza niezgodną ze stanem faktycznym opinię o sprawozdaniu finansowym i stanowiących podstawę jego sporządzenia księgach rachunkowych jednostki lub sytuacji finansowo-majątkowej tej jednostki — podlega grzywnie lub karze pozbawienia wolności do lat 2 albo obu tym karom łącznie.
2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie — podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Art. 79

(Odpowiedzialność za inne wykroczenia)

Kto wbrew przepisom ustawy:

- 1) nie poddaje rocznego sprawozdania finansowego badaniu przez biegłego rewidenta,
 - 2) nie udziela lub udziela niezgodnych ze stanem faktycznym informacji, wyjaśnień, oświadczeń biegłemu rewidentowi albo nie dopuszcza go do pełnienia obowiązków,
 - 3) nie składa rocznego sprawozdania finansowego do ogłoszenia,
 - 4) **nie składa rocznego sprawozdania finansowego lub sprawozdania z działalności jednostki we właściwym rejestrze sądowym,**
 - 5) nie udostępnia sprawozdania finansowego i innych dokumentów, o których mowa w art. 68
- podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

5.11 Rozdział 10. Przepisy szczególne i przejściowe

Art. 80

(Ograniczenia w stosowaniu niektórych przepisów ustawy)

1. Do jednostek, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4, nie stosuje się rozdziału 5 i 6.
2. **Minister właściwy do spraw finansów publicznych może, w drodze rozporządzenia, wprowadzić obowiązek badania sprawozdań finansowych jednostek, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4.**
3. **Jednostki nie będące spółkami handlowymi, jeżeli nie prowadzą działalności gospodarczej, nie stosują rozdziału 6 i 7 ustawy.**

Art. 81

(Upoważnienia do wydania przepisów wykonawczych)

1. **Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, szczegółowe kryteria wyłączeń z obowiązku objęcia jednostki sprawozdaniem finansowym jednostek powiązanych przez emitentów papierów wartościowych dopuszczonych do publicznego obrotu lub ubiegających się o ich dopuszczenie.**
2. **Minister właściwy do spraw finansów publicznych określi w drodze rozporządzenia:**
 - 1) **po zasięgnięciu opinii przewodniczącego Komisji Papierów Wartościowych i Giełd, szczególne zasady rachunkowości funduszy inwestycyjnych, w tym zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym, terminy sporządzenia i złożenia do ogłoszenia rocznego i półrocznego sprawozdania finansowego oraz termin zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego,**
 - 2) **po zasięgnięciu opinii przewodniczącego Komisji Papierów Wartościowych i Giełd, a w przypadku jednostek organizacyjnych banków, w ramach których prowadzona jest działalność maklerska, dodatkowo po zasięgnięciu opinii Komisji Nadzoru Bankowego, szczególne zasady rachunkowości domów maklerskich i jednostek organizacyjnych banków, w ramach których prowadzona jest działalność maklerska, w tym zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym oraz odpowiednio w sprawozdaniu finansowym jednostek powiązanych oraz w sprawozdaniach z działalności,**
 - 3) **szczególne zasady sporządzania przez jednostki inne niż banki i zakłady ubezpieczeń sprawozdania finansowego jednostek powiązanych, w tym zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym jednostek powiązanych oraz w sprawozdaniu z działalności,**

- 4) szczegółowe zasady uznawania, metody wyceny, ujawniania i sposób prezentacji instrumentów finansowych,
- 5) kwalifikacje i inne wymagania, których spełnienie przez osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki nie posiadające osobowości prawnej uprawnia do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, o których mowa w art. 11 ust. 3, organizację i tryb działania Komisji Egzaminacyjnej powoływanej przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych dla sprawdzenia kwalifikacji tych osób, wzór świadectwa stwierdzającego ich kwalifikacje i wymagania oraz wysokość opłat egzaminacyjnych,
- 6) po zasięgnięciu opinii prezesa Państwowego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń szczególne zasady rachunkowości zakładów ubezpieczeń, w tym również tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz zakres informacji wykazywanych w informacji dodatkowej, zasady sporządzania sprawozdania finansowego jednostek powiązanych, w tym zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym jednostek powiązanych oraz w sprawozdaniach z działalności,
- 7) po zasięgnięciu opinii prezesa Urzędu Nadzoru nad Funduszami Emerytalnymi szczególne zasady rachunkowości funduszy emerytalnych, w tym zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym, terminy sporządzenia i złożenia do ogłoszenia rocznego sprawozdania finansowego, zakres ogłaszania rocznego sprawozdania finansowego oraz termin zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego,
- 8) po zasięgnięciu opinii Komisji Nadzoru Bankowego:
 - a) szczególne zasady rachunkowości banków, w tym zakres informacji wykazywanych w informacji dodatkowej sprawozdania finansowego, zasady sporządzania sprawozdania finansowego jednostek powiązanych, w tym zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym jednostek powiązanych oraz sprawozdaniach z działalności, zasady sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych dla potrzeb wykonywania nadzoru skonsolidowanego, zasady wyłączenia z konsolidacji podmiotów zależnych działających w holdingu finansowym oraz podmiotów posiadających bliskie powiązania z bankiem,
 - b) zasady tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków i sporządzania innych sprawozdań,

[od 7 stycznia 2002 r. pkt 8 otrzymał brzmienie:

„8) po zasięgnięciu opinii Komisji Nadzoru Bankowego:

- a) szczególne zasady rachunkowości banków, w tym zakres informacji wykazywanych w informacji dodatkowej sprawozdania finansowego,*
- b) zasady sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych dla potrzeb wykonywania nadzoru skonsolidowanego, w tym skonsolidowanych sprawozdań finansowych banków oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych holdingu finansowego w rozumieniu ustawy – Prawo bankowe oraz zakres informacji wykazanych w tych sprawozdaniach finansowych,*
- c) zasady tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków,”]*

9) zakres działania, liczbę członków i podmioty uprawnione do ich zgłoszenia oraz sposób organizacji Komitetu Standardów Rachunkowości, o którym mowa w art. 10 ust. 3,

10) po zasięgnięciu opinii Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej szczególne zasady rachunkowości spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, w tym zakres informacji wykazywanych w informacji dodatkowej sprawozdania finansowego.

Art. 82

(Uprawnienia Ministra Finansów)

Minister właściwy do spraw finansów publicznych może w drodze rozporządzenia:

1) określić dla niektórych jednostek, o których mowa w art. 80 ust. 3, szczególne zasady rachunkowości,

2) po zasięgnięciu opinii przewodniczącego Komisji Papierów Wartościowych i Giełd, określić szczególne zasady rachunkowości Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych oraz funduszu rozliczeniowego, o którym mowa w przepisach o publicznym obrocie papierami wartościowymi, w tym zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym oraz odpowiednio w sprawozdaniu finansowym jednostek powiązanych, a także w sprawozdaniach z działalności,

3) po zasięgnięciu opinii przewodniczącego Komisji Papierów Wartościowych i Giełd, określić szczególne zasady rachunkowości funduszu gwarancyjnego, o którym mowa w przepisach o publicznym obrocie papierami wartościowymi, w tym zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym,

4) po zasięgnięciu opinii przewodniczącego Komisji Papierów Wartościowych i Giełd, określić szczególne zasady rachunkowości spółek prowadzących giełdy oraz rynek pozagiełdowy, w tym zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym, odpowiednio w sprawozdaniu finansowym jednostek powiązanych oraz sprawozdaniach z działalności.

Art. 83

(Wzorcowy plan kont)

1. W celu ujednoczenia zasad grupowania operacji gospodarczych i ograniczenia nakładu pracy związanego z ustaleniem zakładowych planów kont mogą być stosowane wzorcowe plany kont.

2. Minister właściwy do spraw finansów publicznych może określić, w drodze rozporządzenia, wzorcowe plany kont:

1) po zasięgnięciu opinii Komisji Nadzoru Bankowego – dla banków,

- 2) po zasięgnięciu opinii przewodniczącego Komisji Papierów Wartościowych i Giełd – dla jednostek działających na podstawie przepisów o publicznym obrocie papierami wartościowymi,
- 3) po zasięgnięciu opinii przewodniczącego Komisji Papierów Wartościowych i Giełd – dla funduszy inwestycyjnych,
- 4) po zasięgnięciu opinii prezesa Państwowego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń – dla zakładów ubezpieczeń,
- 5) po zasięgnięciu opinii prezesa Urzędu Nadzoru nad Funduszami Emerytalnymi – dla funduszy emerytalnych,
- 6) dla pozostałych jednostek,
- 7) po zasięgnięciu opinii Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej – dla spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

5.12 Rozdział 11. Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy końcowe

Art. 84 (Zmiany)

pominięty. Wprowadzał zmiany do następujących ustaw: z 31 stycznia 1989 r. o Narodowym Banku Polskim; rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy; z 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej; z 5 stycznia 1991 r. – Prawo budżetowe.

Art. 85

nieaktualny.

Art. 86

(Stanowił, że ustawa wchodzi w życie 1 stycznia 1995 r. i ma zastosowanie po raz pierwszy do sprawozdań finansowych za rok obrotowy rozpoczynający się w 1995 r.)

5.13 Załącznik nr 1

Zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym, o którym mowa w art. 45 ustawy, dla innych jednostek niż banki i zakłady ubezpieczeń

Wprowadzenie do sprawozdania finansowego

obejmuje w szczególności:

- 1) nazwę (firmę) i siedzibę, podstawowy przedmiot działalności jednostki oraz wskazanie właściwego sądu lub innego organu prowadzącego rejestr,
- 2) wskazanie czasu trwania działalności jednostki, jeżeli jest ograniczony,
- 3) wskazanie okresu objętego sprawozdaniem finansowym,
- 4) wskazanie, że sprawozdanie finansowe zawiera dane łączne, jeżeli w skład jednostki wchodzi wewnętrzne jednostki organizacyjne sporządzające samodzielne sprawozdania finansowe,
- 5) wskazanie, czy sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostkę w dającej się przewidzieć przyszłości oraz czy nie istnieją okoliczności wskazujące na zagrożenie kontynuowania przez nią działalności,
- 6) w przypadku sprawozdania finansowego sporządzonego za okres, w ciągu którego nastąpiło połączenie, wskazanie, że jest to sprawozdanie finansowe sporządzone po połączeniu spółek, oraz wskazanie zastosowanej metody rozliczenia połączenia (nabycia, łączenia udziałów),
- 7) omówienie przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, w tym metod wyceny aktywów i pasywów (także amortyzacji), pomiaru wyniku finansowego oraz sposobu sporządzenia sprawozdania finansowego w zakresie, w jakim ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru.

Bilans

Aktywa

A. Aktywa trwałe

I. Wartości niematerialne i prawne

1. Koszty zakończonych prac rozwojowych
2. Wartość firmy
3. Inne wartości niematerialne i prawne
4. Zaliczki na wartości niematerialne i prawne

II. Rzeczowe aktywa trwałe

1. Środki trwałe

- a) grunty (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu)
- b) budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej
- c) urządzenia techniczne i maszyny
- d) środki transportu
- e) inne środki trwałe

2. Środki trwałe w budowie
3. Zaliczki na środki trwałe w budowie
- III. Należności długoterminowe
 1. Od jednostek powiązanych
 2. Od pozostałych jednostek
- IV. Inwestycje długoterminowe
 1. Nieruchomości
 2. Wartości niematerialne i prawne
 3. Długoterminowe aktywa finansowe
 - a) w jednostkach powiązanych
 - udziały lub akcje
 - inne papiery wartościowe
 - udzielone pożyczki
 - inne długoterminowe aktywa finansowe
 - b) w pozostałych jednostkach
 - udziały lub akcje
 - inne papiery wartościowe
 - udzielone pożyczki
 - inne długoterminowe aktywa finansowe
 4. Inne inwestycje długoterminowe
- V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe
 1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
 2. Inne rozliczenia międzyokresowe
- B. Aktywa obrotowe
 - I. Zapasy
 1. Materiały
 2. Półprodukty i produkty w toku
 3. Produkty gotowe
 4. Towary
 5. Zaliczki na dostawy
 - II. Należności krótkoterminowe
 1. Należności od jednostek powiązanych
 - a) z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:
 - do 12 miesięcy
 - powyżej 12 miesięcy
 - b) inne
 2. Należności od pozostałych jednostek
 - a) z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:
 - do 12 miesięcy
 - powyżej 12 miesięcy
 - b) z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych świadczeń

- c) inne
- d) dochodzone na drodze sądowej
- III. Inwestycje krótkoterminowe
- 1. Krótkoterminowe aktywa finansowe
- a) w jednostkach powiązanych
 - udziały lub akcje
 - inne papiery wartościowe
 - udzielone pożyczki
 - inne krótkoterminowe aktywa finansowe
- b) w pozostałych jednostkach
 - udziały lub akcje
 - inne papiery wartościowe
 - udzielone pożyczki
 - inne krótkoterminowe aktywa finansowe
- c) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne
 - środki pieniężne w kasie i na rachunkach
 - inne środki pieniężne
 - inne aktywa pieniężne
- 2. Inne inwestycje krótkoterminowe
- IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe
- Aktywa razem

Pasywa

- A. Kapitał (fundusz) własny
- I. Kapitał (fundusz) podstawowy
- II. Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)
- III. Udziały (akcje) własne (wielkość ujemna)
- IV. Kapitał (fundusz) zapasowy
- V. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny
- VI. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe
- VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych
- VIII. Zysk (strata) netto
- IX. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)
- B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania
- I. Rezerwy na zobowiązania
- 1. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
- 2. Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne
 - długoterminowa
 - krótkoterminowa
- 3. Pozostałe rezerwy
 - długoterminowe
 - krótkoterminowe
- II. Zobowiązania długoterminowe

1. Wobec jednostek powiązanych
 2. Wobec pozostałych jednostek
 - a) kredyty i pożyczki
 - b) z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych
 - c) inne zobowiązania finansowe
 - d) inne
- III. Zobowiązania krótkoterminowe
1. Wobec jednostek powiązanych
 - a) z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:
 - do 12 miesięcy
 - powyżej 12 miesięcy
 - b) inne
 2. Wobec pozostałych jednostek
 - a) kredyty i pożyczki
 - b) z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych
 - c) inne zobowiązania finansowe
 - d) z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:
 - do 12 miesięcy
 - powyżej 12 miesięcy
 - e) zaliczki otrzymane na dostawy
 - f) zobowiązania wekslowe
 - g) z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń
 - h) z tytułu wynagrodzeń
 - i) inne
 3. Fundusze specjalne
- IV. Rozliczenia międzyokresowe
1. Ujemna wartość firmy
 2. Inne rozliczenia międzyokresowe
 - długoterminowe
 - krótkoterminowe
- Pasywa razem

Rachunek zysków i strat

(wariant kalkulacyjny)

- A. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, w tym:
- od jednostek powiązanych
- I. Przychody netto ze sprzedaży produktów
- II. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów
- B. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów, w tym:
- jednostkom powiązanym
- I. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów
- II. Wartość sprzedanych towarów i materiałów
- C. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży (A – B)

- D. Koszty sprzedaży
- E. Koszty ogólnego zarządu
- F. Zysk (strata) ze sprzedaży ($C - D - E$)
- G. Pozostałe przychody operacyjne
- I. Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych
- II. Dotacje
- III. Inne przychody operacyjne
- H. Pozostałe koszty operacyjne
- I. Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych
- II. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych
- III. Inne koszty operacyjne
- I. Zysk (strata) z działalności operacyjnej ($F + G - H$)
- J. Przychody finansowe
- I. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:
 - od jednostek powiązanych
- II. Odsetki, w tym:
 - od jednostek powiązanych
- III. Zysk ze zbycia inwestycji
- IV. Aktualizacja wartości inwestycji
- V. Inne
- K. Koszty finansowe
- I. Odsetki, w tym:
 - dla jednostek powiązanych
- II. Strata ze zbycia inwestycji
- III. Aktualizacja wartości inwestycji
- IV. Inne
- L. Zysk (strata) z działalności gospodarczej
($I + J - K$)
- M. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych
(M.I. – M.II.)
- I. Zyski nadzwyczajne
- II. Straty nadzwyczajne
- N. Zysk (strata) brutto ($L \pm M$)
- O. Podatek dochodowy
- P. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)
- R. Zysk (strata) netto ($N - O - P$)

Rachunek zysków i strat

(wariant porównawczy)

- A. Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi, w tym:
 - od jednostek powiązanych
- I. Przychody netto ze sprzedaży produktów

- II. Zmiana stanu produktów (zwiększenie – wartość dodatnia, zmniejszenie – wartość ujemna)
- III. Koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki
- IV. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów
- B. Koszty działalności operacyjnej
 - I. Amortyzacja
 - II. Zużycie materiałów i energii
 - III. Usługi obce
 - IV. Podatki i opłaty, w tym:
 - podatek akcyzowy
 - V. Wynagrodzenia
 - VI. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia
 - VII. Pozostałe koszty rodzajowe
 - VIII. Wartość sprzedanych towarów i materiałów
- C. Zysk (strata) ze sprzedaży ($A - B$)
- D. Pozostałe przychody operacyjne
 - I. Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych
 - II. Dotacje
 - III. Inne przychody operacyjne
- E. Pozostałe koszty operacyjne
 - I. Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych
 - II. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych
 - III. Inne koszty operacyjne
- F. Zysk (strata) z działalności operacyjnej ($C + D - E$)
- G. Przychody finansowe
 - I. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:
 - od jednostek powiązanych
 - II. Odsetki, w tym:
 - od jednostek powiązanych
 - III. Zysk ze zbycia inwestycji
 - IV. Aktualizacja wartości inwestycji
 - V. Inne
- H. Koszty finansowe
 - I. Odsetki, w tym:
 - dla jednostek powiązanych
 - II. Strata ze zbycia inwestycji
 - III. Aktualizacja wartości inwestycji
 - IV. Inne
- I. Zysk (strata) z działalności gospodarczej ($F + G - H$)
- J. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych (J.I. – J.II.)
 - I. Zyski nadzwyczajne

- II. Straty nadzwyczajne
- K. Zysk (strata) brutto ($I \pm J$)
- L. Podatek dochodowy
- M. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)
- N. Zysk (strata) netto ($K - L - M$)

Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym

- I. Kapitał (fundusz) własny na początek okresu (BO)
 - korekty błędów podstawowych
 - I.a. Kapitał (fundusz) własny na początek okresu (BO), po korektach
 - 1. Kapitał (fundusz) podstawowy na początek okresu
 - 1.1. Zmiany kapitału (funduszu) podstawowego
 - a) zwiększenie (z tytułu)
 - wydania udziałów (emisji akcji)
 - ...
 - b) zmniejszenie (z tytułu)
 - umorzenia udziałów (akcji)
 - ...
 - 1.2. Kapitał (fundusz) podstawowy na koniec okresu
 - 2. Należne wpłaty na kapitał podstawowy na początek okresu
 - 2.1. Zmiana należnych wpłat na kapitał podstawowy
 - a) zwiększenie (z tytułu)
 - ...
 - b) zmniejszenie (z tytułu)
 - ...
 - 2.2. Należne wpłaty na kapitał podstawowy na koniec okresu
 - 3. Udziały (akcje) własne na początek okresu
 - a) zwiększenie
 - b) zmniejszenie
 - 3.1. Udziały (akcje) własne na koniec okresu
 - 4. Kapitał (fundusz) zapasowy na początek okresu
 - 4.1. Zmiany kapitału (funduszu) zapasowego
 - a) zwiększenie (z tytułu)
 - emisji akcji powyżej wartości nominalnej
 - z podziału zysku (ustawowo)
 - z podziału zysku (ponad wymaganą ustawowo minimalną wartość)
 - ...
 - b) zmniejszenie (z tytułu)
 - pokrycia straty
 - ...
 - 4.2. Stan kapitału (funduszu) zapasowego na koniec okresu
 - 5. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny na początek okresu
 - 5.1. Zmiany kapitału (funduszu) z aktualizacji wyceny

a) zwiększenie (z tytułu)

...

b) zmniejszenie (z tytułu)

— zbycia środków trwałych

...

5.2. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny na koniec okresu

6. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe na początek okresu

6.1. Zmiany pozostałych kapitałów (funduszy) rezerwowych

a) zwiększenie (z tytułu)

...

b) zmniejszenie (z tytułu)

...

6.2. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe na koniec okresu

7. Zysk (strata) z lat ubiegłych na początek okresu

7.1. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu

— korekty błędów podstawowych

7.2. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu, po korektach

a) zwiększenie (z tytułu)

— podziału zysku z lat ubiegłych

...

b) zmniejszenie (z tytułu)

...

7.3. Zysk z lat ubiegłych na koniec okresu

7.4. Strata z lat ubiegłych na początek okresu,

— korekty błędów podstawowych

7.5. Strata z lat ubiegłych na początek okresu, po korektach

a) zwiększenie (z tytułu)

— przeniesienia straty z lat ubiegłych do pokrycia

...

b) zmniejszenie (z tytułu)

...

7.6. Strata z lat ubiegłych na koniec okresu

7.7. Zysk (strata) z lat ubiegłych na koniec okresu

8. Wynik netto

a) zysk netto

b) strata netto

c) odpisy z zysku

II. Kapitał (fundusz) własny na koniec okresu (BZ)

III. Kapitał (fundusz) własny, po uwzględnieniu proponowanego podziału zysku (pokrycia straty)

Rachunek przepływów pieniężnych (metoda bezpośrednia)

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej

I. Wpływy

1. Sprzedaż
2. Inne wpływy z działalności operacyjnej

II. Wydatki

1. Dostawy i usługi
2. Wynagrodzenia netto
3. Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz inne świadczenia
4. Podatki i opłaty o charakterze publicznoprawnym
5. Inne wydatki operacyjne

III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I – II)

B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej

I. Wpływy

1. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych
2. Zbycie inwestycji w nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne
3. Z aktywów finansowych, w tym:
 - a) w jednostkach powiązanych
 - b) w pozostałych jednostkach
 - zbycie aktywów finansowych
 - dywidendy i udziały w zyskach
 - spłata udzielonych pożyczek długoterminowych
 - odsetki
 - inne wpływy z aktywów finansowych

4. Inne wpływy inwestycyjne

II. Wydatki

1. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych
2. Inwestycje w nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne
3. Na aktywa finansowe, w tym:
 - a) w jednostkach powiązanych
 - b) w pozostałych jednostkach
 - nabycie aktywów finansowych
 - udzielone pożyczki długoterminowe
4. Inne wydatki inwestycyjne

III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I – II)

C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej

I. Wpływy

1. Wpływy netto z wydania udziałów (emisji akcji) i innych instrumentów kapitałowych oraz dopłat do kapitału
2. Kredyty i pożyczki

3. Emisja dłużnych papierów wartościowych
4. Inne wpływy finansowe
- II. Wydatki
 1. Nabycie udziałów (akcji) własnych
 2. Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli
 3. Inne, niż wypłaty na rzecz właścicieli, wydatki z tytułu podziału zysku
 4. Spłaty kredytów i pożyczek
 5. Wykup dłużnych papierów wartościowych
 6. Z tytułu innych zobowiązań finansowych
 7. Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego
 8. Odsetki
 9. Inne wydatki finansowe
- III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I – II)
- D. Przepływy pieniężne netto, razem
(A.III ± B.III ± C.III)
- E. Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych, w tym:
 - zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych
- F. Środki pieniężne na początek okresu
- G. Środki pieniężne na koniec okresu
(F ± D), w tym:
 - o ograniczonej możliwości dysponowania

Rachunek przepływów pieniężnych (metoda pośrednia)

- A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej
 - I. Zysk (strata) netto
 - II. Korekty razem
 1. Amortyzacja
 2. Zyski (straty) z tytułu różnic kursowych
 3. Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)
 4. Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej
 5. Zmiana stanu rezerw
 6. Zmiana stanu zapasów
 7. Zmiana stanu należności
 8. Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem pożyczek i kredytów
 9. Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych
 10. Inne korekty
 - III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)
- B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej
 - I. Wpływy
 1. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych

2. Zbycie inwestycji w nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne

3. Z aktywów finansowych, w tym:

a) w jednostkach powiązanych

b) w pozostałych jednostkach

— zbycie aktywów finansowych

— dywidendy i udziały w zyskach

— spłata udzielonych pożyczek długoterminowych

— odsetki

— inne wpływy z aktywów finansowych

4. Inne wpływy inwestycyjne

II. Wydatki

1. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych

2. Inwestycje w nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne

3. Na aktywa finansowe, w tym:

a) w jednostkach powiązanych

b) w pozostałych jednostkach

— nabycie aktywów finansowych

— udzielone pożyczki długoterminowe

4. Inne wydatki inwestycyjne

III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I – II)

C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej

I. Wpływy

1. Wpływy netto z wydania udziałów (emisji akcji) i innych instrumentów kapitałowych oraz dopłat do kapitału

2. Kredyty i pożyczki

3. Emisja dłużnych papierów wartościowych

4. Inne wpływy finansowe

II. Wydatki

1. Nabycie udziałów (akcji) własnych

2. Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli

3. Inne, niż wypłaty na rzecz właścicieli, wydatki z tytułu podziału zysku

4. Spłaty kredytów i pożyczek

5. Wykup dłużnych papierów wartościowych

6. Z tytułu innych zobowiązań finansowych

7. Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego

8. Odsetki

9. Inne wydatki finansowe

III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I – II)

D. Przepływy pieniężne netto razem

(A.III ± B.III ± C.III)

E. Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych, w tym

— zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych

- F. Środki pieniężne na początek okresu
G. Środki pieniężne na koniec okresu ($F \pm D$), w tym
— o ograniczonej możliwości dysponowania

Dodatkowe informacje i objaśnienia obejmują w szczególności:

1.

- 1) szczegółowy zakres zmian wartości grup rodzajowych środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz inwestycji długoterminowych, zawierający stan tych aktywów na początek roku obrotowego, zwiększenia i zmniejszenia z tytułu: aktualizacji wartości, nabycia, przemieszczenia wewnętrznego oraz stan końcowy, a dla majątku amortyzowanego – podobne przedstawienie stanów i tytułów zmian dotychczasowej amortyzacji lub umorzenia,
- 2) wartość gruntów użytkowanych wieczyście,
- 3) wartość nie amortyzowanych lub nie umarzanych przez jednostkę środków trwałych, używanych na podstawie umów najmu, dzierżawy i innych umów, w tym z tytułu umów leasingu,
- 4) zobowiązania wobec budżetu państwa lub jednostek samorządu terytorialnego z tytułu uzyskania prawa własności budynków i budowli,
- 5) dane o strukturze własności kapitału podstawowego oraz liczbie i wartości nominalnej subskrybowanych akcji, w tym uprzywilejowanych,
- 6) stan na początek roku obrotowego, zwiększenia i wykorzystanie oraz stan końcowy kapitałów (funduszy) zapasowych i rezerwowych, o ile jednostka nie sporządza zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym,
- 7) propozycje co do sposobu podziału zysku lub pokrycia straty za rok obrotowy,
- 8) dane o stanie rezerw według celu ich utworzenia na początek roku obrotowego, zwiększeniach, wykorzystaniu, rozwiązaniu i stanie końcowym,
- 9) dane o odpisach aktualizujących wartość należności, ze wskazaniem stanu na początek roku obrotowego, zwiększeniach, wykorzystaniu, rozwiązaniu i stanie na koniec roku obrotowego,
- 10) podział zobowiązań długoterminowych według pozycji bilansu o pozostałym od dnia bilansowego, przewidywanym umową, okresie spłaty:
 - a) do 1 roku,
 - b) powyżej 1 roku do 3 lat,
 - c) powyżej 3 lat do 5 lat,
 - d) powyżej 5 lat,
- 11) wykaz istotnych pozycji czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych,
- 12) wykaz grup zobowiązań zabezpieczonych na majątku jednostki (ze wskazaniem jego rodzaju),
- 13) zobowiązania warunkowe, w tym również udzielone przez jednostkę gwarancje i poręczenia, także wekslowe;

2.

- 1) strukturę rzeczową (rodzaje działalności) i terytorialną (kraj, eksport) przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów,
 - 2) wysokość i wyjaśnienie przyczyn odpisów aktualizujących środki trwałe,
 - 3) wysokość odpisów aktualizujących wartość zapasów,
 - 4) informacje o przychodach, kosztach i wynikach działalności zaniechanej w roku obrotowym lub przewidzianej do zaniechania w roku następnym,
 - 5) rozliczenie głównych pozycji różniących podstawę opodatkowania podatkiem dochodowym od wyniku finansowego (zysku, straty) brutto,
 - 6) w przypadku jednostek, które sporządzają rachunek zysków i strat w wariantcie kalkulacyjnym, dane o kosztach wytworzenia produktów na własne potrzeby oraz o kosztach rodzajowych:
 - a) amortyzacji,
 - b) zużycia materiałów i energii,
 - c) usług obcych,
 - d) podatków i opłat,
 - e) wynagrodzeń,
 - f) ubezpieczeń i innych świadczeń,
 - g) pozostałych kosztów rodzajowych,
 - 7) koszt wytworzenia środków trwałych w budowie, środków trwałych na własne potrzeby,
 - 8) poniesione w ostatnim roku i planowane na następny rok nakłady na niefinansowe aktywa trwałe; odrębnie należy wykazać poniesione i planowane nakłady na ochronę środowiska,
 - 9) informacje o zyskach i stratach nadzwyczajnych, z podziałem na losowe i pozostałe,
 - 10) podatek dochodowy od wyniku na operacjach nadzwyczajnych;
3. Objasnienie struktury środków pieniężnych przyjętych do rachunku przepływów pieniężnych, a w przypadku gdy rachunek przepływów pieniężnych sporządzony jest metodą bezpośrednią, dodatkowo należy przedstawić uzgodnienie przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej, sporządzone metodą pośrednią; w przypadku różnic pomiędzy zmianami stanu niektórych pozycji w bilansie oraz zmianami tych samych pozycji wykazanymi w rachunku przepływów pieniężnych należy wyjaśnić ich przyczyny;

4. Informacje o:

- 1) przeciętnym w roku obrotowym zatrudnieniu, z podziałem na grupy zawodowe,
- 2) wynagrodzeniach, łącznie z wynagrodzeniem z zysku, wypłaconych lub należnych osobom wchodzącym w skład organów zarządzających i nadzorujących spółek handlowych (dla każdej grupy osobno),
- 3) pożyczkach i świadczeniach o podobnym charakterze udzielonych osobom wchodzącym w skład organów zarządzających i nadzorujących spółek handlo-

wych (dla każdej grupy osobno), ze wskazaniem warunków oprocentowania i terminów spłaty;

5.

1) informacje o znaczących zdarzeniach dotyczących lat ubiegłych ujętych w sprawozdaniu finansowym roku obrotowego,

2) informacje o znaczących zdarzeniach, jakie nastąpiły po dniu bilansowym, a nie uwzględnionych w sprawozdaniu finansowym,

3) przedstawienie dokonanych w roku obrotowym zmian zasad (polityki) rachunkowości, w tym metod wyceny oraz zmian sposobu sporządzania sprawozdania finansowego, jeżeli wywierają one istotny wpływ na sytuację majątkową, finansową i wynik finansowy jednostki, ich przyczyny i spowodowaną zmianami kwotę wyniku finansowego oraz zmian w kapitale (funduszu) własnym,

4) informacje liczbowe zapewniające porównywalność danych sprawozdania finansowego za rok poprzedzający ze sprawozdaniem za rok obrotowy;

6.

1) informacje o wspólnych przedsięwzięciach, które nie podlegają konsolidacji, w tym:

a) nazwie, zakresie działalności wspólnego przedsięwzięcia,

b) procentowym udziale,

c) części wspólnie kontrolowanych rzeczowych składników aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych,

d) zobowiązaniach zaciągniętych na potrzeby przedsięwzięcia lub zakupu używanych rzeczowych składników aktywów trwałych,

e) części zobowiązań wspólnie zaciągniętych,

f) przychodach uzyskanych ze wspólnego przedsięwzięcia i kosztach z nimi związanych,

g) zobowiązaniach warunkowych i inwestycyjnych dotyczących wspólnego przedsięwzięcia,

2) informacje o transakcjach z jednostkami powiązanymi,

3) wykaz spółek (nazwa, siedziba), w których jednostka posiada co najmniej 20 proc. udziałów w kapitale lub ogólnej liczbie głosów w organie stanowiącym spółki; wykaz ten powinien zawierać także informacje o procencie udziałów i stopniu udziału w zarządzaniu oraz o zysku lub stracie netto tych spółek za ostatni rok obrotowy,

4) jeżeli jednostka nie sporządza skonsolidowanego sprawozdania finansowego, korzystając ze zwolnienia lub wyłączeń, informacje o:

a) podstawie prawnej wraz z danymi uzasadniającymi odstępianie od konsolidacji,

b) nazwie i siedzibie jednostki sporządzającej skonsolidowane sprawozdanie finansowe na wyższym szczeblu grupy kapitałowej oraz miejscu jego publikacji,

c) podstawowych wskaźnikach ekonomiczno-finansowych, charakteryzujących działalność jednostek powiązanych w danym i ubiegłym roku obrotowym, takich jak:

- wartość przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz przychodów finansowych,
- wynik finansowy netto oraz wartość kapitału własnego, z podziałem na grupy,
- wartość aktywów trwałych,
- przeciętne roczne zatrudnienie;

7. W przypadku sprawozdania finansowego sporządzonego za okres, w ciągu którego nastąpiło połączenie:

1) jeżeli połączenie zostało rozliczone metodą nabycia:

- a) nazwę (firmę) i opis przedmiotu działalności spółki przejętej,
- b) liczbę, wartość nominalną i rodzaj udziałów (akcji) wyemitowanych w celu połączenia,
- c) cenę przejęcia, wartość aktywów netto według wartości godziwej spółki przejętej na dzień połączenia, wartość firmy lub ujemnej wartości firmy i opis zasad jej amortyzacji,

2) jeżeli połączenie zostało rozliczone metodą łączenia udziałów:

- a) nazwy (firmy) i opis przedmiotu działalności spółek, które w wyniku połączenia zostały wykreślone z rejestru,
- b) liczbę, wartość nominalną i rodzaj udziałów (akcji) wyemitowanych w celu połączenia,
- c) przychody i koszty, zyski i straty oraz zmiany w kapitałach własnych połączonych spółek za okres od początku roku obrotowego, w ciągu którego nastąpiło połączenie, do dnia połączenia;

8. W przypadku występowania niepewności co do możliwości kontynuowania działalności opis tych niepewności oraz stwierdzenie, że taka niepewność występuje, oraz wskazanie, czy sprawozdanie finansowe zawiera korekty z tym związane; informacja powinna zawierać również opis podejmowanych bądź planowanych przez jednostkę działań mających na celu eliminację niepewności;

9. W przypadku, gdy inne informacje, niż wymienione powyżej, mogłyby w istotny sposób wpłynąć na ocenę sytuacji majątkowej, finansowej oraz wynik finansowy jednostki, należy ujawnić te informacje.

5.14 Załącznik nr 2

Zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym, o którym mowa w art. 45 ustawy dla banków

Wprowadzenie do sprawozdania finansowego

obejmuje zakres informacji określony w przepisach wydanych na podstawie art. 81 ust. 2 pkt 8 lit. a) ustawy.

Bilans

Aktywa

- I. Kasa, operacje z Bankiem Centralnym
 1. W rachunku bieżącym
 2. Rezerwa obowiązkowa
 3. Inne środki
- II. Dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym
- III. Należności od sektora finansowego
 1. W rachunku bieżącym
 2. Terminowe
- IV. Należności od sektora niefinansowego
 1. W rachunku bieżącym
 2. Terminowe
- V. Należności od sektora budżetowego
 1. W rachunku bieżącym
 2. Terminowe
- VI. Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu
- VII. Dłużne papiery wartościowe
 1. Banków
 2. Budżetu państwa i budżetów terenowych
 3. Pozostałe
- VIII. Udziały lub akcje w jednostkach zależnych
 1. W instytucjach finansowych
 2. W pozostałych jednostkach
- IX. Udziały lub akcje w jednostkach współzależnych
 1. W instytucjach finansowych
 2. W pozostałych jednostkach
- X. Udziały lub akcje w jednostkach stowarzyszonych
 1. W instytucjach finansowych
 2. W pozostałych jednostkach
- XI. Udziały lub akcje w innych jednostkach
 1. W instytucjach finansowych
 2. W pozostałych jednostkach
- XII. Pozostałe papiery wartościowe i inne aktywa finansowe
- XIII. Wartości niematerialne i prawne, w tym:
 - wartość firmy
- XIV. Rzeczowe aktywa trwałe
- XV. Inne aktywa
 1. Przejęte aktywa – do zbycia
 2. Pozostałe
- XVI. Rozliczenia międzyokresowe

1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
 2. Pozostałe rozliczenia międzyokresowe
- Aktywa razem

Pasywa

- I. Zobowiązania wobec Banku Centralnego
 - II. Zobowiązania wobec sektora finansowego
 1. W rachunku bieżącym
 2. Terminowe
 - III. Zobowiązania wobec sektora niefinansowego
 1. Rachunki oszczędnościowe, w tym:
 - a) bieżące
 - b) terminowe
 2. Pozostałe, w tym:
 - a) bieżące
 - b) terminowe
 - IV. Zobowiązania wobec sektora budżetowego
 1. Bieżące
 2. Terminowe
 - V. Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu
 - VI. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych
 - VII. Inne zobowiązania z tytułu instrumentów finansowych
 - VIII. Fundusze specjalne i inne zobowiązania
 - IX. Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone
 1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów
 2. Ujemna wartość firmy
 3. Pozostałe przychody przyszłych okresów oraz zastrzeżone
 - X. Rezerwy
 1. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
 2. Pozostałe rezerwy
 - XI. Zobowiązania podporządkowane
 - XII. Kapitał (fundusz) podstawowy
 - XIII. Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)
 - XIV. Akcje własne (wielkość ujemna)
 - XV. Kapitał (fundusz) zapasowy,
 - XVI. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny
 - XVII. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe
 1. Fundusz ogólnego ryzyka bankowego
 2. Pozostałe
 - XVIII. Zysk (strata) z lat ubiegłych
 - XIX. Zysk (strata) netto
- Pasywa razem

Współczynnik wypłacalności

Pozycje pozabilansowe

I. Zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane

1. Zobowiązania udzielone:

a) finansowe

b) gwarancyjne

2. Zobowiązania otrzymane:

a) finansowe

b) gwarancyjne

II. Zobowiązania związane z realizacją operacji kupna/sprzedaży

III. Pozostałe

Rachunek zysków i strat

I. Przychody z tytułu odsetek

1. Od sektora finansowego

2. Od sektora niefinansowego

3. Od sektora budżetowego

4. Z papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu

II. Koszty odsetek

1. Od sektora finansowego

2. Od sektora niefinansowego

3. Od sektora budżetowego

III. Wynik z tytułu odsetek (I – II)

IV. Przychody z tytułu prowizji

V. Koszty prowizji

VI. Wynik z tytułu prowizji (IV – V)

VII. Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych, o zmiennej kwocie dochodu

1. Od jednostek zależnych

2. Od jednostek współzależnych

3. Od jednostek stowarzyszonych

4. Od pozostałych jednostek

VIII. Wynik operacji finansowych

1. Papierami wartościowymi i innymi instrumentami finansowymi

2. Pozostałych

IX. Wynik z pozycji wymiany

X. Wynik działalności bankowej

XI. Pozostałe przychody operacyjne

XII. Pozostałe koszty operacyjne

XIII. Koszty działania banku

1. Wynagrodzenia

2. Ubezpieczenia i inne świadczenia

3. Inne

- XIV. Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych
- XV. Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości
 - 1. Odpisy na rezerwy celowe i na ogólne ryzyko bankowe
 - 2. Aktualizacja wartości aktywów finansowych
- XVI. Rozwiązanie rezerw i aktualizacja wartości
 - 1. Rozwiązanie rezerw celowych i rezerw na ogólne ryzyko bankowe
 - 2. Aktualizacja wartości aktywów finansowych
- XVII. Różnica wartości rezerw i aktualizacji (XV – XVI)
- XVIII. Wynik działalności operacyjnej
- XIX. Wynik operacji nadzwyczajnych
 - 1. Zyski nadzwyczajne
 - 2. Straty nadzwyczajne
- XX. Zysk (strata) brutto
- XXI. Podatek dochodowy
- XXII. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)
- XXIII. Zysk (strata) netto

Zestawienie zmian w kapitale własnym

- I. Kapitał własny na początek okresu (BO)
 - korekty błędów podstawowych
 - I.a. Kapitał własny na początek okresu (BO), po korektach
 - 1. Kapitał (fundusz) podstawowy na początek okresu
 - 1.1. Zmiany kapitału (funduszu) podstawowego
 - a) zwiększenia (z tytułu)
 - emisji akcji
 - ...
 - b) zmniejszenia (z tytułu)
 - umorzenia akcji
 - ...
 - 1.2. Kapitał (fundusz) podstawowy na koniec okresu
 - 2. Należne wpłaty na poczet kapitału podstawowego na początek okresu
 - 2.1. Zmiana należnych wpłat na poczet kapitału podstawowego
 - a) zwiększenie (z tytułu)
 - ...
 - b) zmniejszenie (z tytułu)
 - ...
 - 2.2. Należne wpłaty na poczet kapitału podstawowego na koniec okresu
 - 3. Akcje własne na początek okresu
 - a) zwiększenie
 - b) zmniejszenie
 - 3.1. Akcje własne na koniec okresu
 - 4. Kapitał (fundusz) zapasowy na początek okresu
 - 4.1. Zmiany kapitału (funduszu) zapasowego

- a) zwiększenia (z tytułu)
 - emisji akcji powyżej wartości nominalnej
 - podziału zysku (ustawowo)
 - podziału zysku (ponad wymaganą ustawowo minimalną wartość)

...

- b) zmniejszenia (z tytułu)
 - pokrycia straty

...

- 4.2. Kapitał (fundusz) zapasowy na koniec okresu
- 5. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny na początek okresu
- 5.1. Zmiany kapitału (funduszu) z aktualizacji wyceny

- a) zwiększenie (z tytułu)

...

- b) zmniejszenie (z tytułu)
 - zbycia lub likwidacji środków trwałych

...

- 5.2. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny na koniec okresu
- 6. Fundusz ogólnego ryzyka bankowego na początek okresu
- 6. 1. Zmiany funduszu ogólnego ryzyka bankowego

- a) zwiększenie (z tytułu)

...

- b) zmniejszenie (z tytułu)

...

- 6.2. Fundusz ogólnego ryzyka bankowego na koniec okresu
- 7. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe na początek okresu
- 7.1. Zmiany pozostałych kapitałów (funduszy) rezerwowych

- a) zwiększenia (z tytułu)

...

- b) zmniejszenia (z tytułu)

...

- 7.2. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe na koniec okresu
- 8. Zysk (strata) z lat ubiegłych na początek okresu
- 8.1. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu

- korekty błędów podstawowych

- 8.2. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu, po korektach

- 8.3. Zmiana zysku z lat ubiegłych

- a) zwiększenie (z tytułu)

- podziału zysku z lat ubiegłych

...

- b) zmniejszenie (z tytułu)

...

- 8.4. Zysk z lat ubiegłych na koniec okresu

- 8.5. Strata z lat ubiegłych na początek okresu

— korekty błędów podstawowych

8.6. Strata z lat ubiegłych na początek okresu, po korektach

8.7. Zmiana straty z lat ubiegłych

a) zwiększenie (z tytułu)

— przeniesienia straty z lat ubiegłych do pokrycia

...

b) zmniejszenie (z tytułu)

...

8.8. Strata z lat ubiegłych na koniec okresu

8.9. Zysk (strata) z lat ubiegłych na koniec okresu

9. Wynik netto

a) zysk netto

b) strata netto

II. Kapitał własny na koniec okresu (BZ)

III. Kapitał własny po uwzględnieniu proponowanego podziału zysku (pokrycia straty)

Rachunek przepływów pieniężnych

(metoda bezpośrednia)

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej

I. Wpływy

1. Odsetki

2. Prowizje

3. Inne wpływy operacyjne

II. Wydatki

1. Odsetki

2. Prowizje

3. Wynagrodzenia

4. Ubezpieczenia i inne świadczenia

5. Inne koszty działania banku

6. Podatki i opłaty o charakterze publicznoprawnym

7. Inne wydatki operacyjne

III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I – II)

B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej

I. Wpływy

1. Zbycie udziałów lub akcji w jednostkach zależnych

2. Zbycie udziałów lub akcji w jednostkach współzależnych

3. Zbycie udziałów lub akcji w jednostkach stowarzyszonych

4. Zbycie udziałów lub akcji w innych jednostkach, pozostałych papierów wartościowych (w tym również handlowych) i innych aktywów finansowych

5. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych

6. Inne wpływy inwestycyjne

II. Wydatki

1. Nabycie udziałów lub akcji w jednostkach zależnych

2. Nabycie udziałów lub akcji w jednostkach współzależnych
3. Nabycie udziałów lub akcji w jednostkach stowarzyszonych
4. Nabycie udziałów lub akcji w innych jednostkach, pozostałych papierów wartościowych i innych aktywów finansowych (lokacyjnych)
5. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych
6. Inne wydatki inwestycyjne

III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I – II)

C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej

I. Wpływy

1. Zaciągnięcie długoterminowych kredytów od innych banków
2. Zaciągnięcie długoterminowych pożyczek od innych niż banki instytucji finansowych
3. Emisja dłużnych papierów wartościowych dla innych instytucji finansowych
4. Zwiększenie stanu zobowiązań podporządkowanych
5. Wpływy netto z emisji akcji i dopłat do kapitału
6. Inne wpływy finansowe

II. Wydatki

1. Spłaty długoterminowych kredytów na rzecz innych banków
2. Spłaty długoterminowych pożyczek na rzecz innych niż banki instytucji finansowych
3. Wykup dłużnych papierów wartościowych od innych instytucji finansowych
4. Z tytułu innych zobowiązań finansowych
5. Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego
6. Zmniejszenie stanu zobowiązań podporządkowanych
7. Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli
8. Inne, niż wypłaty na rzecz właścicieli, wydatki z tytułu podziału zysku
9. Nabycie akcji własnych
10. Inne wydatki finansowe

III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I – II)

D. Przepływy pieniężne netto, razem

(A.III ± B.III ± C.III)

E. Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych, w tym

— zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych

F. Środki pieniężne na początek okresu

G. Środki pieniężne na koniec okresu

(F ± D), w tym

— o ograniczonej możliwości dysponowania

Rachunek przepływów pieniężnych

(metoda pośrednia)

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej

I. Zysk (strata) netto

II. Korekty razem:

1. Amortyzacja

2. Zyski (straty) z tytułu różnic kursowych
3. Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)
4. Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej
5. Zmiana stanu rezerw
6. Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych
7. Zmiana stanu należności od sektora finansowego
8. Zmiana stanu należności od sektora niefinansowego i sektora budżetowego
9. Zmiana stanu należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu
10. Zmiana stanu udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych aktywów finansowych (handlowych)
11. Zmiana stanu zobowiązań wobec sektora finansowego
12. Zmiana stanu zobowiązań wobec sektora niefinansowego i sektora budżetowego
13. Zmiana stanu zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu
14. Zmiana stanu zobowiązań z tytułu papierów wartościowych
15. Zmiana stanu innych zobowiązań
16. Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych
17. Zmiana stanu przychodów przyszłych okresów i zastrzeżonych
18. Inne korekty

III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I ± II)

B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej

I. Wpływy

1. Zbycie udziałów lub akcji w jednostkach zależnych
2. Zbycie udziałów lub akcji w jednostkach współzależnych
3. Zbycie udziałów lub akcji w jednostkach stowarzyszonych
4. Zbycie udziałów lub akcji w innych jednostkach, pozostałych papierów wartościowych i innych aktywów finansowych (lokacyjnych)
5. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych
6. Inne wpływy inwestycyjne

II. Wydatki

1. Nabycie udziałów lub akcji w jednostkach zależnych
2. Nabycie udziałów lub akcji w jednostkach współzależnych
3. Nabycie udziałów lub akcji w jednostkach stowarzyszonych
4. Nabycie udziałów lub akcji w innych jednostkach, pozostałych papierów wartościowych i innych aktywów finansowych (lokacyjnych)
5. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych
6. Inne wydatki inwestycyjne

III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I – II)

C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej

I. Wpływy

1. Zaciągnięcie długoterminowych kredytów od innych banków

2. Zaciągnięcie długoterminowych pożyczek od innych niż banki instytucji finansowych
3. Emisja dłużnych papierów wartościowych dla innych instytucji finansowych
4. Zwiększenie stanu zobowiązań podporządkowanych
5. Wpływy netto z emisji akcji i dopłat do kapitału
6. Inne wpływy finansowe

II. Wydatki

1. Spłaty długoterminowych kredytów na rzecz innych banków
2. Spłaty długoterminowych pożyczek na rzecz innych niż banki instytucji finansowych
3. Wykup dłużnych papierów wartościowych od innych instytucji finansowych
4. Z tytułu innych zobowiązań finansowych
5. Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego
6. Zmniejszenie stanu zobowiązań podporządkowanych
7. Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli
8. Inne, niż wypłaty na rzecz właścicieli, wydatki z tytułu podziału zysku
9. Nabycie akcji własnych
10. Inne wydatki finansowe

III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I – II)

D. Przepływy pieniężne netto, razem

(A.III ± B.III ± C.III)

E. Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych, w tym

— zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych

F. Środki pieniężne na początek okresu

G. Środki pieniężne na koniec okresu

(F ± D), w tym

— o ograniczonej możliwości dysponowania

Dodatkowe informacje i objaśnienia

obejmują zakres informacji określony w przepisach wydanych na podstawie art. 81 ust. 2 pkt 8 lit. a) ustawy.

5.15 Załącznik nr 3

Zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym, o którym mowa w art. 45 ustawy, dla zakładów ubezpieczeń

Wstęp

obejmuje zakres informacji określony w przepisach wydanych na podstawie art. 81 ust. 2 pkt 6 ustawy

Bilans

Aktywa

A. Wartości niematerialne i prawne

1. Wartość firmy
2. Inne wartości niematerialne i prawne i zaliczki na poczet wartości niematerialnych i prawnych
- B. Lokaty
 - I. Nieruchomości
 1. Grunty własne oraz prawo wieczystego użytkowania gruntu
 2. Budynki, budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu
 3. Inwestycje budowlane i zaliczki na poczet tych inwestycji
 - II. Lokaty w jednostkach powiązanych
 1. Udziały lub akcje w jednostkach powiązanych
 2. Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym oraz dłużne papiery wartościowe emitowane przez te jednostki
 3. Pozostałe lokaty
 - III. Inne lokaty finansowe
 1. Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych
 2. Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu
 3. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych
 4. Pożyczki zabezpieczone hipotecznie
 5. Pozostałe pożyczki
 6. Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych
 7. Pozostałe lokaty
 - IV. Depozyty u cedentów
- C. Lokaty środków z tytułu ubezpieczeń na życie, gdzie ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający
- D. Należności
 - I. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich
 1. Należności od ubezpieczających, w tym:
 - 1.1. Od jednostek powiązanych
 - 1.2. Od pozostałych jednostek
 2. Należności od pośredników ubezpieczeniowych, w tym:
 - 2.1. Od jednostek powiązanych
 - 2.2. Od pozostałych jednostek
 3. Inne należności
 - 3.1. Od jednostek powiązanych
 - 3.2. Od pozostałych jednostek
 - II. Należności z tytułu reasekuracji, w tym:
 1. Od jednostek powiązanych
 2. Od pozostałych jednostek
 - III. Inne należności
 1. Należności od budżetu
 2. Pozostałe należności, w tym:
 - 2.1. Od jednostek powiązanych

2.2. Od pozostałych jednostek

E. Inne składniki aktywów

I. Rzeczowe składniki aktywów

II. Środki pieniężne

III. Pozostałe składniki aktywów

F. Rozliczenia międzyokresowe

I. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

II. Aktywowane koszty akwizycji

III. Zarachowane odsetki i czynsze

IV. Inne rozliczenia międzyokresowe

Aktywa razem

Pasywa

A. Kapitał własny

I. Kapitał podstawowy

II. Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)

III. Akcje własne (wielkość ujemna)

IV. Kapitał (fundusz) zapasowy

V. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny

VI. Pozostałe kapitały rezerwowe

VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych

VIII. Zysk (strata) netto

B. Zobowiązania podporządkowane

C. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

I. Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego

II. Rezerwa ubezpieczeń na życie

III. Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia

IV. Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych

V. Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)

VI. Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

VII. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający

D. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wartość ujemna)

I. Udział reasekuratorów w rezerwie składek i w rezerwie na pokrycie ryzyka niewygasłego

II. Udział reasekuratorów w rezerwie ubezpieczeń na życie

III. Udział reasekuratorów w rezerwie na niewypłacone odszkodowania i świadczenia

IV. Udział reasekuratorów w rezerwie na premie i rabaty dla ubezpieczonych

V. Udział reasekuratorów w pozostałych rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych

VI. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający

F. Pozostałe rezerwy

- I. Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników
 - II. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
 - III. Inne rezerwy
 - G. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów
 - H. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne
 - I. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich
 - 1. Zobowiązania wobec ubezpieczających, w tym:
 - 1.1. wobec jednostek powiązanych
 - 1.2. wobec pozostałych jednostek
 - 2. Zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych, w tym:
 - 2.1. wobec jednostek powiązanych
 - 2.2. wobec pozostałych jednostek
 - 3. Inne zobowiązania z tytułu ubezpieczeń, w tym:
 - 3.1. wobec jednostek powiązanych
 - 3.2. wobec pozostałych jednostek
 - II. Zobowiązania z tytułu reasekuracji, w tym:
 - 1. wobec jednostek powiązanych
 - 2. wobec pozostałych jednostek
 - III. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek, w tym:
 - 1. Zobowiązania zamienne na akcje zakładu ubezpieczeń
 - 2. Pozostałe
 - IV. Zobowiązania wobec instytucji kredytowych
 - V. Inne zobowiązania
 - 1. Zobowiązania wobec budżetu
 - 2. Pozostałe zobowiązania
 - 2.1. wobec jednostek powiązanych
 - 2.2. wobec pozostałych jednostek
 - VI. Fundusze specjalne
 - I. Rozliczenia międzyokresowe
 - 1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów
 - 2. Ujemna wartość firmy
 - 3. Przychody przyszłych okresów
- Pasywa razem

Pozycje pozabilansowe

- 1. Należności warunkowe, w tym:
 - 1.1. otrzymane gwarancje i poręczenia
 - 1.2. pozostałe
- 2. Zobowiązania warunkowe, w tym:
 - 2.1. udzielone poręczenia i gwarancje
 - 2.2. weksle akceptowane i indosowane

- 2.3 aktywa z zobowiązaniem odsprzedaży
- 2.4. inne zobowiązania zabezpieczone na aktywach lub na przychodach
- 3. Zabezpieczenia z tytułu reasekuracji ustanowione na rzecz zakładu ubezpieczeń
- 4. Zabezpieczenia z tytułu reasekuracji ustanowione przez zakład ubezpieczeń na rzecz cedentów
- 5. Obce składniki aktywów nie ujęte w aktywach
- Wysokość środków własnych
- Wysokość marginesu wypłacalności
- Nadwyżka (niedobór) środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności
- Wysokość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych
- Wysokość aktywów stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych
- Nadwyżka (niedobór) aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych i osobowych

- I. Składki (1 – 2 – 3 + 4)
 - 1. Składki przypisane brutto
 - 2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej
 - 3. Zmiana stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto
 - 4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek
- II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat
- III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym
- IV. Odszkodowania i świadczenia (1 + 2)
 - 1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym
 - 1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto
 - 1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych
 - 2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym
 - 2.1. Zmiana stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto
 - 2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia
- V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym
 - 1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto
 - 2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych
- VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw
- VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej
 - 1. Koszty akwizycji
 - 1.1. W tym zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji
 - 2. Koszty administracyjne
 - 3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów
- VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym

IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)

X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych

Techniczny rachunek ubezpieczeń na życie

I. Składki

1. Składki przypisane brutto

2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto

3. Zmiana stanu rezerw składek i na ryzyko niewygasłe brutto

4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek

II. Przychody z lokat

1. Przychody z lokat w nieruchomości

2. Przychody z lokat w jednostkach powiązanych

2.1. z udziałów lub akcji

2.2. z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych

2.3. z pozostałych lokat

3. Przychody z innych lokat finansowych

3.1. z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych

3.2. z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu

3.3. z lokat terminowych w instytucjach kredytowych

3.4. z pozostałych lokat

4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat

5. Wynik dodatni z realizacji lokat

III. Nie zrealizowane zyski z lokat

IV. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym

V. Odszkodowania i świadczenia

1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym

1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto

1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych

2. Zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym

2.1. Rezerwy brutto

2.2. Udział reasekuratorów

VI. Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym

1. Zmiana stanu rezerw w ubezpieczeniach na życie na udziale własnym

1.1. rezerw brutto

1.2. na udziale reasekuratorów

2. Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający

2.1. rezerw brutto

2.2. na udziale reasekuratorów

- 3. Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych przewidzianych w statucie na udziale własnym
 - 3.1. rezerw brutto
 - 3.2. na udziale reasekuratorów
- VII. Premie i rabaty łącznie ze zmianą stanu rezerw na udziale własnym
- VIII. Koszty działalności ubezpieczeniowej
 - 1. Koszty akwizycji
 - 1.1. W tym zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji
 - 2. Koszty administracyjne
 - 3. Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach
- IX. Koszty działalności lokacyjnej
 - 1. Koszty utrzymania nieruchomości
 - 2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej
 - 3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat
 - 4. Wynik ujemny z realizacji lokat
- X. Nie zrealizowane straty na lokatach
- XI. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym
- XII. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do ogólnego rachunku zysków i strat
- XIII. Wynik techniczny ubezpieczeń na życie

Ogólny rachunek zysków i strat

- I. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub ubezpieczeń na życie
- II. Przychody z lokat
 - 1. Przychody z lokat w nieruchomości
 - 2. Przychody z lokat w jednostkach powiązanych
 - 2.1. z udziałów i akcji
 - 2.2. z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych
 - 2.3. z pozostałych lokat
 - 3. Przychody z innych lokat finansowych
 - 3.1. z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych
 - 3.2. z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu
 - 3.3. z lokat terminowych w instytucjach kredytowych
 - 3.4. z pozostałych lokat
 - 4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat
 - 5. Wynik dodatni z realizacji lokat
- III. Nie zrealizowane zyski z lokat
- IV. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie
- V. Koszty działalności lokacyjnej

1. Koszty utrzymania nieruchomości
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat
4. Wynik ujemny z realizacji lokat
- VI. Nie zrealizowane straty na lokatach
- VII. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych
- VIII. Pozostałe przychody operacyjne
- IX. Pozostałe koszty operacyjne
- X. Zysk (strata) z działalności operacyjnej
- XI. Zyski nadzwyczajne
- XII. Straty nadzwyczajne
- XIII. Zysk (strata) brutto
- XIV. Podatek dochodowy
- XV. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)
- XVI. Zysk (strata) netto

Zestawienie zmian w kapitale własnym

- I. Kapitał własny na początek okresu (BO)
 - Korekty błędów podstawowych
 - I.a. Kapitał własny na początek okresu (BO), po korektach
 1. Kapitał podstawowy na początek okresu
 - 1.1. Zmiany kapitału podstawowego
 - a) zwiększenie (z tytułu)
 - emisji akcji
 - ...
 - b) zmniejszenie (z tytułu)
 - umorzenia akcji
 - ...
 - 1.2. Kapitał podstawowy na koniec okresu
 2. Należne wpłaty na kapitał podstawowy na początek okresu
 - 2.1. Zmiany należnych wpłat na kapitał podstawowy
 - a) zwiększenie
 - b) zmniejszenie
 - 2.2. Należne wpłaty na kapitał podstawowy na koniec okresu
 3. Akcje własne na początek okresu
 - 3.1. Zmiany akcji własnych
 - a) zwiększenie
 - b) zmniejszenie
 - 3.2. Akcje własne na koniec okresu
 4. Kapitał zapasowy na początek okresu
 - 4.1. Zmiany kapitału zapasowego
 - a) zwiększenie (z tytułu)

- emisji akcji powyżej wartości nominalnej
- podziału zysku (ustawowo)
- podziału zysku (ponad wymaganą ustawowo minimalną wartość)

-...

b) zmniejszenie (z tytułu)

- pokrycia straty

-...

4.2. Kapitał zapasowy na koniec okresu

5. Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu

5.1. Zmiany kapitału z aktualizacji wyceny

a) zwiększenie (z tytułu)

-...

b) zmniejszenie (z tytułu)

- zbycia środków trwałych

-...

5.2. Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu

6. Pozostałe kapitały rezerwowe na początek okresu

6.1. Zmiany pozostałych kapitałów rezerwowych

a) zwiększenie (z tytułu)

-...

b) zmniejszenie (z tytułu)

-...

6.2. Pozostałe kapitały rezerwowe na koniec okresu

7. Zysk (strata) z lat ubiegłych na początek okresu

7.1. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu

- Korekty błędów podstawowych

7.2. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu, po korektach

a) zwiększenie (z tytułu)

- podziału zysku z lat ubiegłych

-...

b) zmniejszenie (z tytułu)

-...

7.3. Zysk z lat ubiegłych na koniec okresu

7.4. Strata z lat ubiegłych na początek okresu

- Korekty błędów podstawowych

7.5. Strata z lat ubiegłych na początek okresu, po korektach

a) zwiększenie (z tytułu)

- przeniesienia straty z lat ubiegłych do pokrycia

-...

b) zmniejszenie (z tytułu)

7.6. Strata z lat ubiegłych na koniec okresu

7.7. Zysk (strata) z lat ubiegłych na koniec okresu

8. Wynik netto

- a) zysk netto
- b) strata netto

II. Kapitał własny na koniec okresu (BZ)

III. Kapitał własny po uwzględnieniu proponowanego podziału zysku (pokrycia straty)

Rachunek przepływów pieniężnych (metoda bezpośrednia)

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej

I. Wpływy

1. Wpływy z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej

1.1. Wpływy z tytułu składek brutto

1.2. Wpływy z tytułu regresów i zwrotów odszkodowań brutto

1.3. Pozostałe wpływy z działalności bezpośredniej

2. Wpływy z reasekuracji biernej

2.1. Wpłaty reasekuratorów z tytułu udziału w odszkodowaniach

2.2. Wpływy z tytułu prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów

2.3. Pozostałe wpływy z reasekuracji biernej

3. Wpływy z pozostałej działalności operacyjnej

3.1. Wpływy z tytułu czynności komisarza awaryjnego

3.2. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty

3.3. Pozostałe wpływy

II. Wydatki

1. Wydatki z tytułu działalności bezpośredniej i reasekuracji czynnej

1.1. Zwroty składek brutto

1.2. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto

1.3. Wydatki z tytułu akwizycji

1.4. Wydatki o charakterze administracyjnym

1.5. Wypłacone prowizje i udziały w zyskach z tytułu reasekuracji czynnej

1.6. Pozostałe wydatki z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej

2. Wydatki z tytułu reasekuracji biernej

2.1. Składki zapłacone z tytułu reasekuracji

2.2. Pozostałe wydatki z tytułu reasekuracji biernej

3. Wydatki z pozostałej działalności operacyjnej

3.1. Wydatki z tytułu czynności komisarza awaryjnego

3.2. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych i rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty

3.3. Pozostałe wydatki operacyjne

III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I-II)

B. Przepływy z działalności lokacyjnej

I. Wpływy

1. Zbycie nieruchomości
2. Zbycie udziałów, akcji w jednostkach powiązanych
3. Zbycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych
4. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki powiązane oraz spłata pożyczek udzielonych tym jednostkom
5. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki
6. Likwidacja lokat terminowych w instytucjach kredytowych
7. Realizacja pozostałych lokat
8. Wpływy z nieruchomości
9. Odsetki otrzymane
10. Dywidendy otrzymane
11. Pozostałe wpływy z lokat

II. Wydatki

1. Nabycie nieruchomości
2. Nabycie udziałów, akcji w jednostkach powiązanych
3. Nabycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych
4. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki powiązane oraz udzielenie pożyczek tym jednostkom
5. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki
6. Nabycie lokat terminowych w instytucjach kredytowych
7. Nabycie pozostałych lokat
8. Wydatki na utrzymanie nieruchomości
9. Pozostałe wydatki na lokaty

III. Przepływy pieniężne netto z działalności lokacyjnej (I – II)

C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej

I. Wpływy

1. Wpływy netto z emisji akcji oraz dopłat do kapitału
2. Kredyty, pożyczki oraz emisja dłużnych papierów wartościowych
3. Pozostałe wpływy finansowe

II. Wydatki

1. Dywidendy
2. Inne niż wypłata dywidend wydatki z tytułu podziału zysku
3. Nabycie akcji własnych

4. Spłata kredytów, pożyczek oraz wykup własnych dłużnych papierów wartościowych
 5. Odsetki od kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych
 6. Pozostałe wydatki finansowe
- III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I – II)

D. Przepływy pieniężne netto, razem

(A.III ± B.III. ± C.III)

E. Bilansowa zmiana środków pieniężnych, w tym:

— zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych

F. Środki pieniężne na początek okresu

G. Środki pieniężne na koniec okresu (F ± D), w tym:

— o ograniczonej możliwości dysponowania

Dodatkowe informacje i objaśnienia

obejmują zakres informacji określony w przepisach wydanych na podstawie art. 81 ust. 2 pkt 6 ustawy

6 Bibliografia

1. *Międzynarodowe Standardy Rachunkowości*, IASC, Londyn 1999
2. *Najważniejsze zmiany w ustawie o rachunkowości*, Wiedza i Praktyka, Warszawa 2001
3. *Zasady rachunkowości dla przedsiębiorców*, J. R. Feliński, Sigma Wydawnictwo, Skierniewice 2001
4. *Zmiany w ustawie o rachunkowości*, J.Gierusz, ODDK, Gdańsk 2001
5. *Znowelizowana ustawa o rachunkowości*, Rachunkowość. Zeszyt Specjalny, Warszawa 2001
6. *Ustawa o rachunkowości*, C.H. Beck; Warszawa 2002
7. *Ustawa o rachunkowości po nowelizacji a Międzynarodowe Standardy Rachunkowości*, G.K Świdorska